

151/45
ఒక ఊరి కథ

డా॥ యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు

యం. ఏ., పిహెచ్. డి.,

ప్రొఫెసర్ ఆఫ్ తెలుగు

నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

నాగార్జునసగర్ - 522 510

AC No
20066

వి. జి. యస్. పబ్లిషర్స్

విజయవాడ - 1

ఒక ఊరి కథ

—యార్ల గడ్డ బాలగంగాధరరావు

1993, ఆగస్టు

ప్రతులు : 1000

సర్వహక్కులు రక్షితవి

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారి ఆర్థిక సహకారముతో ప్రచురింపబడినది. అయితే ఇందు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలతో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయమునకు ఏ సంబంధము లేదు.

ప్రతులు :

శ్రీమతి యార్లగడ్డ నిర్మల

టిప్పర్ల రోడ్డు

మంగళగిరి - 522 503

&

వి. జి. యస్. పబ్లిషర్స్

11-83-8, బ్రాహ్మణవీధి

విజయవాడ - 520 001

మూల్యము : రు. 45.00

ముద్రణ :

వెంకట సత్య ప్రింటర్స్

విజయవాడ - 2.

954-201-
201-201

అంకితము

శ్రీయుత నాగభైరవ కోటేశ్వరరావు

ఆలోచనలో ఆచరణలో అచ్చపు నైతుబిడ్డ
నాకు దేవుడిచ్చిన అన్నకు అభిమాన
పురస్కరంగా

ముందుమాట

‘ఒక ఊరికద’ అనేది ఈ గ్రంథం పేరయినా, నిజానికిది ఏ ఒక్క ఊరి కదాకాదు. కథా శబ్దానికి జనబాహుళ్యంలో వున్న అర్థమూ సరిపడేది కాదు. ఊరి పేరు, ఆ పేరు ఏర్పడడానికి నేపథ్యం సవదరించిన వివిధ కారణాల కథనం కనుక ఇది కథ. ఎంపిక చేసుకున్న కొన్ని ఊళ్ళ కథలను ఇందులో సంగ్రహితం చేయడం జరిగింది.

ఊరి పేరనగానే, ముందు తమ ఊరిపేరు మనసులో మెదులుతుంది. ఎవరికైనా. అలాగే పరిచయమైన మరికొన్ని ఊళ్ళపేర్లు జ్ఞాపకం రావడం సహజం. ప్రత్యేకమైన జిజ్ఞాస లేకపోతే, వాటిని గురించే అంతగా పట్టించుకోరు. దాగా పరిచయమైన పేర్లే గావడంతో, వాటిని గూర్చి ప్రత్యేకంగా తెలిసికోవడానికి ఏముంటుందని చాలమంది భావన. ఇలాంటి భావన సాధారణ జనానీకానికి ఉండడంలో ఆశ్చర్యంలేదు. కాని కొందరు భాషా పండితులకు కూడ ఇదే ఆలోచన వుంది. బహుశా ఈ భావనకు కూడ ఆ పేర్లతో గల అధిక పరిచయమే గావచ్చు. కాని మీ ఊరి పేరేమిటి, దాని కర్తవ్యమేమిటని అడిగితే తబ్బిబ్బు పడతారు. కొందరు కొంత ఆలోచిస్తారు. మరికొందరు తెలియనితనాన్ని కప్పిపుచ్చుకోడానికి వివిధ విన్యాసాలు చేస్తారు. దానికేమి.

భాషా వ్యవహారంలోని వివిధ పదాలకు వివరణలు తెలియని సందర్భంలో తెలిసికొనే ప్రయత్నం చేస్తున్నాము గదా ! ఊళ్ళపేర్లు కూడ భాషాపదాలేగదా ! వాటికి వివరణలుండవా ? తెలిసికొనే ప్రయత్నం చేయవద్దా. భాషలోని అన్నిపదాల వివరణలను క్రోడీకరించకుండా, భాషా సమష్టిపై పరిశోధన సంపూర్ణమెలా అవుతుంది. కనుక అన్నింటి వివరణా అవసరమే. అందులో భాగమే ఊళ్ళపేర్ల వివరణ.

ఈ ఊళ్ళపేర్ల వివరణ, నామవిజ్ఞానశాస్త్రం (Onomastics) సంబంధి. నామములను గూర్చి వివరించేది నామవిజ్ఞానశాస్త్రం. ఓనామ (Onoma) అనే లాటిన్ పదానికర్థం నామము. ఇక్కడ నామమంటే పేరనేది సాధారణార్థం. అయితే నామశాస్త్రవేత్త దృష్టిలో భాషలోని ప్రతిపదము పేరే. అంటే అతని దృష్టిలో, సామాన్యంగా భాషాభాగాలుగా పేర్కొనబడే నామవాచకం, సర్వనామం, క్రియ, విశేషణం, అవ్యయం-ఇత్యాది విభాగం లేదు. భాషలోని (వాక్యం) వివిధ పదాలు, వాటిస్థానం, ఉద్విష్టార్థ బోధలో అవి నిర్వహిస్తున్న వ్యాపారాన్ని ఆశ్రయించి చేసిన విభాగమిది. నామవిజ్ఞానవేత్త దృష్టి దీని కఠీకమైనది. అతడి దృష్టిలో క్రియ కూడా పేరే. ఎలాగంటే ఒకడు నడచి వెళుతున్నాడు. మరొకడు పరుగెత్తుతూ వెళుతున్నాడు. భాషావేత్త దృష్టిలో ఈ నడచు, పరుగెత్తు అనేవి క్రియలు.

అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఈ అధ్యయనం గావించేవారి సంస్థ అంతర్జాతీయ నామ విజ్ఞాన సంఘం (International committee for onomastic sciences) వుంది. దీని కేంద్రస్థానం బెర్లియం. ఈ సంస్థ మూడేండ్ల కొకమారు సదస్సు నిర్వహిస్తోంది. ఓనామా అనే పత్రికను వెలువరిస్తోంది. ఇదిగాక ప్రపంచమంతటా దాదాపు అన్ని దేశాల్లోను, ఆయా దేశాలలోని జనావాసాలను అధ్యయనంచేసే సంస్థలున్నాయి. అమెరికన్ నేమ్స్ సొసైటీ, న్యూయార్క్ కేంద్రంగా పనిచేస్తూ, నేమ్స్ అనే త్రైమాసిక పత్రికను వెలువరిస్తోంది. భారతదేశంలో కూడ మైసూరు కేంద్రస్థానంగా భారతీయ స్థల నామ సంస్థ పనిచేస్తోంది. మైసూరు విశ్వవిద్యాలయ భూత పూర్వ ఉపాధ్యక్షులు ఆచార్య జావరేగోడ ఈ సంస్థ వ్యవస్థాపకాధ్యక్షులు. ప్రస్తుత అధ్యక్షులు డా॥ కె.వి. రమేష్. ఈ గ్రంథకర్త ఉపాధ్యక్షులు. నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయంలో ఈ నామ విజ్ఞాన శాస్త్రాధ్యయనం ఎం.ఎ. తెలుగు కోర్సులో బచ్చిక పాఠ్యాంశంగా బోధింపబడుతోంది.

నామ విజ్ఞాన శాస్త్రంలోని వివిధ అంశాలలో, స్థల నామాధ్యయనం పైననే కృషి జరిగింది. జరుగుతోంది. అందులోను గ్రామ నామాధ్యయనంపైన విశేష కృషి జరుగుతోంది. వివిధ విశ్వవిద్యాలయాలలో పరిశోధకులు పలువురు ఈ అధ్యయనంపై కృషి గావించి పరిశోధక డిగ్రీలను (Ph. D., & M. Phil) పొందారు.

సాధారణంగా ఏ గ్రామ నామంలోనైనా రెండు పదాలుంటాయి. కొన్ని ఏకపద సంఘటితాలుగాను (దర్శి, కంబం, తడ, చెరువు, కోట, వసంత, లంజ, కవిత మొదలైనవి) వుంటాయి. రెండు పదాలున్న గ్రామ నామాలలో చివరిపదం, సాధారణ జనావాస సూచకమై వుంటుంది. వీటిని ఆంగ్లంలో జెనిరిక్సు (Generics) అంటారు. కొండపల్లి అనే గ్రామనామంలో 'పల్లి' అనేది ఇలాంటిది. అలాగే పోచంపాడు, కొండవీడు, పాలపర్రు, మొగలి తుర్రు మొదలైన గ్రామ నామాలలోని పాడు, వీడు, పర్రు, తుర్రు అనేవి కూడా ఇలాంటివే. అన్నీ జనావాస సూచకాలే అయినపుడు ఇన్ని విధాలైన పదాలు ఎందుకు సంకేతించబడ్డాయి. స్థలమైన భావనలో జనావాసమే అయినా, అవి వేరు వేరు లక్షణాలకు ప్రతీక లిస్సమట. అంటే ఏ లక్షణాలున్నది పాడో, పర్రో, తుర్రో, మిర్రో మన ప్రాచీనులకు తెలుసు నన్నమాట. ఈ నేటి కాలంలో ఎక్కడైనా కొత్తగా జనావాస మేర్పడితే, దాని కేదో 'నగర్' అనో. పాలెం అనో, పేట అనో సంభవిస్తున్నాము. అంటే ఆ జనావాస మేర్పడిన చోటుకు అచ్చటి పరిస్థితులకు దానికి పెట్టుకున్న పేరుకు ఏమి సంబంధముండదు. కాని ప్రాచీన గ్రామాలు అలాకాదు. తుర్రు అంటే అది నెల కొన్న చోటు యొక్క నైసర్గిక లక్షణాలను ప్రతిబింబిస్తుంది. అలాగే పేట అంటే తప్పకుండా అది వ్యాపార స్థలమై వుంటుంది. పూడి అంటే తప్పక దాని సమీపంలో

ప్రవాహ ముంటుంది. మిట్ర అంటే ఎత్తైన స్థలమై వుంటుంది. దీనినిబట్టి గ్రామాలకు పేర్లుపడంలో మన పూర్వుల అవగాహన ఎలాంటిదో తెలుస్తుంది.

ఇక ఇలాంటి వాటిపై చేరిన మొదటి పదాలు. (కొండపల్లిలో కొండ లాంటిది) వీటిని ఆంగ్లంలో స్పెసిఫిక్స్ (Specifics) అంటారు. అంటే ఇవి చివరినున్న పదాన్ని నిర్దేశించి, విశేషించి చెప్పతాయి. ఒక జనావాసం నెలకొన్న చోటును బట్టి, దానిని పరంగా సంభావింపవలసిన స్థితి వుందని భావిద్దాం సరిగా అలాంటి స్థితి గతులే వున్నచోట దానిని కూడా పర అనే సంభావించాలి. ఇలా ఒక ప్రాంతంలో అనేక పరలు ఏర్పడ్డాయనుకోండి. అందులో ఒక ఒక పరకు వెళ్ళవలసిన స్థితి ఏర్పడినపుడు, దానికి దారి తెలియనపుడు, ఏ పరుకని అడగగలడు. ఎవరైనా ఏ పరు అని సమాధానమివ్వగలడు. ఉన్న అనేక పరులలో, నిర్దేశింపబడిన పరు ఎలా తెలియడం. కనుక వివక్ష అవసరమవుతోంది. ఆ దిశగా ఏర్పడిన వివక్ష వలననే ఒకటి పాలపరు అయితే మరొకటి బల్లిపరు అయింది. ఇంకొకటి కొండిపరు అయింది. అలాగే, వున్న అనేక పల్లెలలో కొండ వున్న పల్లె కొండపల్లె అయింది. బ్రాహ్మణులున్న పల్లె బ్రాహ్మణపల్లె అయింది. ఉదాహరణగా ఇచ్చిన రెండింటిలో ఒకటి ఆ చోటు యొక్క నిసర్గమైన స్థితిగతులను ప్రతిబింబిస్తుందగా రెండవది ఒక కులాన్ని సూచిస్తోంది. ఇలాగ, సంఘంలోని దహముఖాలు ఈ ఊళ్ళపేర్లలో, కనిపిస్తాయి. ఒక విధంగా ఊళ్ళ పేర్లు కవిలిపోయిన కాలపు కాలిముద్రలు. మన పూర్వుల బహముఖ చేతనలకు, వారి పరిజ్ఞానానికి నిదర్శనాలు.

రెండవ పదాలైన వాటిలో ఎక్కువ భాగం జనావాసం నెలకొన్న నైసర్గిక స్థితిగతులను ప్రతిబింబిస్తాయి. కొన్ని కాలాంతరంలో సంఘంలో నెలకొన్న సంస్కృతిని ప్రతిబింబిస్తాయి. పూడి, పరు, తురు, కురు, బండ, కల్లు మొదలైనవి మొదటివాటికి ఉదాహరణములు. కాగా పేట, అగ్రహారం, బ్రహ్మదేయం, దశబంధం, పెంట మొదలైనవి రెండవ వర్గానికి ఉదాహరణలు. మొదటి పదాలలో కన్పించే కొండ, చింత, మేక, ఆవుల, వీకటి, గొడుగు (చింత), రాళ్ళ అనేవి జనావాసాల స్థితిగతులకు, అక్కడ పెరిగే మొక్కలను సూచిస్తాయి. ఇవిగాక, కులాలపేర్లు, వ్యక్తులపేర్లు, సంఘటన (రణస్థలం) సూచకాలు, నాగరకత సంస్కృతులను ప్రతిబింబిస్తాయి. కొన్ని గ్రామాల పేర్లు అది నెలకొన్న చోటు యొక్క, ఉన్నతత్వాన్ని, నిమ్నత్వాన్ని, దిశలను, కేవలం చోటును సూచిస్తాయి. బండమీది-పల్లె, దిగువ తడకర, తూర్పు లంకపల్లి, పెన్నదరి, ఏటి ఆవల తాండ్రపాడు మొదలైనవి వీటి కుదాహరణలు. మరికొన్ని పేర్లు, కొంత తద్విబ్బుకుతోనే ఉన్నాయి. గొడుగుచింతలోని గొడుగు చత్రార్థ బోధకత్వం కాదు. గొడుగుచింత అనేది

ఒక మొక్క పేరు. పుట్టగొడుగు తెలిసిందే కదా ! అలాగే కవిత, లంఘన, కోమలి దీపావళి అనేవి ఊళ్ళ పేర్లే నంటే కొంత ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. కాని అవి ఊళ్ళ పేర్లే. కాని సాధారణంగా మనకు తెలిసిన భావనలలో కాదు. వీటిలోని భావన వేరు. పదం ఒకటిగానే ఉన్నపుడు భావన వేరుకావడానికి దోహదం చేసిన పరిస్థితు లేమిటి ? స్వరూపం మారి పదం అలా సిద్ధించినవి కొన్ని. మూల భావనలు ఒంటే అయినవి కొన్ని వేరువేరు దాతువుల నుండి నిష్పన్నమైనవి మరికొన్ని. దీపాల ఒక రకం గడ్డి పేరు. లంఘన అంటే ప్రవాహం. ఇక్కడ మూలార్థం వక్రగమనం గలది. అది ప్రవాహమైనా మనిషియైనా ఒకేపదం. కవిత సంస్కృత శబ్దార్థ భావనవేరు. తెలుగు పదధావన వేరు. మొదటిది సాహిత్య సంబంధి. రెండవది కేవలం మొక్క మాత్రమే. అలాగే అగ్రహారాల్లో చాల భేదాలున్నాయి. కొన్ని బిల్విత్తా అగ్రహారాలు. ఇంకా కొన్ని సర్వజనాం అగ్రహారాలు. మరికొన్ని జోడి అగ్రహారాలు. ఇంకొన్ని కట్టుగుత్త అగ్రహారాలు. ఈ పదాలు ఏ భేదాన్ని సూచిస్తున్నాయి. కొన్ని కేవలం మంగళ శబ్దంతో సంభావితాలు. మరికొన్ని చతుర్వేద మంగళ సంభావితాలు. ఈ రెంటికి భేదమేమిటి ?

సాధారణంగా పూడి, వర్షు, తువ్రు, మివ్రు అనే నైసర్గిక గ్రామనామ బంధాలపై (genertess), నిర్దేశ సూచకంగా చేరే పదాలు (specific) నిసర్గ సూచకాలే అవుతాయి. కాని రెడ్డిపూడి, బొప్పూడి, తెనుగుబూడి మొదలైన వాటిలోని మొదటి పదాలు, కుల, వ్యక్తి, జాతి నామాలు. ఇలా ఎలా చేరాయి. ఈ విధమైన ప్రక్రియ దేనిని సూచిస్తోంది. వీటివలన గ్రామ నామకరణంలోని ఆనుపూర్వని తెలిసే అవకాశ ముంది. అలాగే గ్రామనామం సంస్కృతీకరణం. మరికొన్ని సందర్భాల్లో పేర్లను మార్చివేయడం. వీటి వెనుకగల నేపథ్యమేమిటి? ఈ కాస్త్రాధ్యయనం వలన ఇవన్నీ తెలుస్తాయి.

ఇలా ఊళ్ళ పేర్లనేవి, ఒక బాషాసమాజపు సంపూర్ణ చైతన్యానికి ప్రతీకలు. వాటిని అధ్యయనం చేయడం ద్వారా ఆ బాషా సమాజాన్ని, అధ్యయనం చేసే ఓబుంది. చారిత్రక భూగోళాన్ని పునర్నిర్మించవచ్చు. నెనుకటి కాంపు రహదారులను- వ్యాపార కేంద్రాలను గుర్తింపవచ్చు. చరిత్రలో పూరింపబడకుండా మిగిలిపోయిన భావాలను పూరింపవచ్చు. స్థానికంగా పండిన పంటలను, పెరిగిన జంతు, వృక్ష జాలాన్ని గుర్తింపవచ్చు. ఆ జాతి కొలిచిన దైవాలను, వారి సంస్కృతిని తెలియ వచ్చు. నిఘంటువుల కెక్కని అనేక పదాల అట్టుపుట్టిన వాళ్ళ జాడ తీయవచ్చును. ప్రాంతీయ చరిత్రను సమగ్రం గావింపవచ్చును. ఇది ఒక చిన్న ప్రయత్నం. సహృదయులైన పాఠకుల మనసు కెక్కుతుందని ఆశిస్తున్నాను.

—యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు.

కృతజ్ఞత

ఈ గ్రంథం రూపొందడానికి నేపథ్యం సవరించిన వారెందరో మహానుభావులు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం ఎకడమిక్ స్టాఫ్ కాలేజీలో ఈ విషయాన్ని గూర్చి ప్రసంగించినపుడు, ఇది జన బాహుళ్యానికి అందించడం మీ బాధ్యత అంటూ ఎదుర పరిచినవాడు, నా సహాధ్యాయి పైడిపాల (డా॥ పి. సత్యనారాయణరెడ్డి). అంతటితో సరిపెట్టుకోక, ఆంధ్రజ్యోతి సచిత్ర వారపత్రిక సంపాదకులు శ్రీ తోటకూర రఘుగారికి విషయనూచన గావించాడు. దానిపై వెంటనే స్పందించి, దీని అక్షరాకృతికి మూలమైనవారు శ్రీ రఘుగారు. నీకు మాత్రమే తెలిసిన విషయం, చెప్పడం నీ కర్తవ్యమంటూ బోధ చేసినవారు, శ్రీ నాగభైరవ కోటేశ్వరరావుగారు, సత్యశోధన, సత్యదర్శన, సత్యప్రకటనలపట్ల వెనుకంజ వేయరాదని వెన్నుదట్టిన వారు, నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయ భూతపూర్వ ఉపాధ్యక్షులు ఆచార్య ఎడ్ల చిన సింహాద్రి, వారి ధర్మపత్ని శ్రీమతి నావొకొగారలు. నాకి విషయంపై ఆసక్తి కలిగించినవారు మధురువర్ణులు ఆచార్య తూమాటి దొణప్పగారు. నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయంలో నామ విజ్ఞానశాస్త్రాధ్యయనాన్ని ప్రోత్సహించి, దానికొక పాఠ్యాంశంగా చేర్చడంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసికున్నవారు ఆచార్య కొమ్మారెడ్డి రాజరామ మోహనరావుగారు. ఆ ప్రయత్నంలో సహకరించినవారు ఆచార్య బొడ్డుపల్లి పురుషోత్తంగారు. అహరహము నా శ్రేయస్సే కోరినవారు శ్రీమతి డా॥ బీనా, గోపాలరావు దంపతులు. గ్రంథ ముద్రణ విషయంలో శ్రమించినవారు డా॥ రాజగోపాల చక్రవర్తి, డా॥ ఆదినారాయణ, శ్రీ సింగుపురం నారాయణరావుగారు, శ్రీ సి.హెచ్. సత్యనారాయణగారు, వి.జి.ఎస్. పబ్లిషర్స్ ఆధినేతలు శ్రీ ఎస్. రామారావుగారు, గ్రంథ ప్రచురణకు ఆర్థికసాయమందించినవారు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయంవారు. సకాలంలో ముద్రించిన “వెంకటసత్య ప్రింటర్స్” విజయవాడ వారు. వీరందరికీ కృతజ్ఞతాపూర్వక అభివందనాలు.

గృహైక విషయకంగా సహకరించిన నెమ్మది కలిగించిన నా కుటుంబ సభ్యులు నా శ్రీమతి నిర్మల, నా కుమారులు చి॥ నాగేశ్వరరావు, చి॥ వెంకటరమణ, కోడలు శ్రీమతి నీలిమ. వీరికి నా ఆశీస్సులు.

సర్వగురు నమస్కారము

నాకు జన్మనిచ్చిన తలిదండ్రులు శ్రీమతి కృష్ణమ్మ భూషయ్యగారలు. సన్న పెంచి పెద్దచేసినవారు శ్రీమతి మండవ మాణిక్యమ్మ, నాగయ్యగారలు. నాకు విద్యాబుద్ధులు గరపినవారు శ్రీయుతులు కృత్తివెంటి సత్యనారాయణమూర్తి గారు. శ్రీ మోపిదేవి నారాయణమూర్తి గారు. శ్రీ పెదప్రోలు వేణుగోపాలకృష్ణమూర్తి గారు. శ్రీ కావూరి రామకృష్ణయ్యగారు. శ్రీ తుమ్మల గోపాలకృష్ణయ్యగారు. శ్రీ తుమ్మల శ్రీరాములుగారు. శ్రీ జోస్యుల సూర్యనారాయణమూర్తిగారు. శ్రీ పింగళి ఆంజనేయులుగారు. శ్రీ పెదప్రోలు శివరామయ్యగారు. కృత్తివెంటి రామలింగంగారు ఆచార్య కాకర్ల వెంకట రామ నరసింహంగారు. ఆచార్య తూమాటి దోణప్పగారు. ఆచార్య చిలుకూరి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు. ఆచార్య ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్యగారు ఆచార్య మధుసూదన షడంగిగారు. ఆచార్య లకంసాని చక్రవర్తి రావుగారు.

ఈ పరిశోధన విషయమై ప్రోత్సహించినవారు ఆచార్య భద్రరాజు కృష్ణమూర్తిగారు. ఆచార్య జాస్తి సూర్యనారాయణగారు. ఆచార్య కోరాడ మహాదేవ శాస్త్రిగారు. ఆచార్య తుమ్మపూడి కోటేశ్వరరావుగారు. ఆచార్య కొత్త సచ్చిదానందమూర్తిగారు. ఆచార్య కోనేరు రామకృష్ణారావుగారు. ఆచార్య సంజీవదేవ్ గారు. ఆచార్య వి. రామచంద్రగారు. ఆచార్య లింగంనేని బసవ శంకరరావుగారు.

పీఠందరికి వినయపూర్వక నమస్సుమాంజలి.

ఒక ఊరి కథ

అక్కాజంపల్లె :

అసంతపురం జిల్లా గుత్తి తాలూకా గ్రామం. అక్కాజమ్మ పల్లె వ్యవహారంలో అక్కాజంపల్లె అయింది. అక్కాజి శబ్దంపై గౌరవనీయతగా ఆమ్మ చేరింది. అక్క శబ్దంపై 'జి' చేరడం మరారి భాషా ప్రభావం.

అక్క తెలుగున జ్యేష్ఠ సోదరికి సంకేతం. కాగా గౌరవనీయతగా శ్రీ నామాంత పదాలపైస, సంబోధనలోను వర్తిస్తుంది. పురుషనామాల్లో కూడా అక్కయ్య మొదలైన విధంగా కనిపిస్తుంది. సప్త హితృకలను అక్కలుగా సూచించడం ముంది. అక్కగల దేవరహళ్ళి అనే గ్రామం ఇదే జిల్లాలో వడకలిర తాలూకాలో వుంది. అక్కచెరువు అనే గ్రామం మార్కాపురం తాలూకాలో వుంది. పల్లె శబ్ద వివరణ ముందు చూడవచ్చును.

అక్కుపిళ్ళ పూరు :

శ్రీకాకుళం జిల్లా దెక్కలి తాలూకా గ్రామం. అక్కుపిళ్ళ అనే వ్యక్తి పేరు మీదుగా వచ్చిన గ్రామం. అక్కు, అక్క శబ్ద సుబంధి. అక్క శబ్దం తెలుగులో జ్యేష్ఠ సోదరి అనే భావంలో చెల్లి వస్తుంది. కాగా శ్రీ, వ్యక్తి నామాల్లో అనుబంధంగా కనిపిస్తుంది. ఉదా : తిమ్మక్క, రామక్క. కేవలం జ్యేష్ఠ సోదరి అనే అర్థంలోనే గాక, వయసులో పెద్దవారైన స్త్రీలను సంబోధించే గౌరవనీయతగా కూడ వ్యవహారము.

ఇక పిళ్ళ, పిచ్చై అనేది తమిళనాట ఒక జాతిని సూచించే పదం. పిళ్ళారి అంటే గణపతి. మాప్పిళ్ళ అంటే, అదే భాషలో అల్లునికి సంకేతం.

ఇంక పిళ్ళ శబ్దంతో చిత్తూరుజిల్లాలో పిల్లారిగుంట (కాకాహస్తి డివిజన్) పిళ్ళ చెరువు, పిళ్ళపాలెం (చంద్రగిరి తాలూకా) పిళ్ళారి కుప్పం, పిళ్ళారిపట్టు (పుత్తూరు తాలూకా) అనే గ్రామాలున్నాయి.

కాగా పిళ్ళ అనేది తమిళ భాషలో వ్యక్తి నామాల్లో, వృక్ష, జంతు, పక్షి నామాల్లో అనుబంధంగా ఉంది. ఇంకా ఆ భాషలో పిళ్ళ శబ్దం, శిశువు, దాబుడు, కుమార్తె, చిన్న, అనే అర్థాల్లోను, ప్రాచీన వైష్ణవాచార్యులకు వెళ్ళార్ ముంపారి వీరుద నామంగాను, భైరవునికి సంకేతంగాను కనిపిస్తుంది.

ఈయ జనావాస సూచకం అయితే ప్రధానంగా, ఈయ శబ్దం సీటి సంబంధంగా కన్పిస్తుంది. ఈయ, (సీరుయ), ఉరక, ఉరవడి, దిగుట (కాళ్ళు ఉరులు దిగుట) మొదలైనవాటిని గమనించినపుడు పై అభిప్రాయం స్థిరపడుతుంది. నిరంతరాయంగా, సీటి వసరున్న చోటే, జనావాసం సుకరమవుతుంది. కావడానికి అన్నీ జనావాసాలే (-పల్లె -పాడు -పల్లె -కుడ్రు -తుడ్రు) అయినా దేని అర్థాలు దానీకున్నాయి. ఎప్పుడు చెడతేగక పారు ఏరు గల చోటనే నివాసముండాలంటాడు సుపరి శతకకారుడు. ఈయ అనుబంధంగా గల గ్రామాలు చాల తక్కువగా కన్పిస్తాయి.

అచ్చుతాపురత్రయం :

తూర్పుగోదావరి జిల్లా కాకినాడ తాలూకా గ్రామం. అచ్చుత, అచ్చుత శబ్ద భవం. ఇది ప్రధాన గ్రామం. కాగా దీనిలో మరి రెండు గ్రామాలు చేర్చి అచ్చుతా పురత్రయంగా ఏర్పరచారు. అలా చేర్చిన గ్రామాలు బుచ్చంపేట, రామేశ్వరం గ్రామాలు. మొత్తం మూడు గనుక త్రయ శబ్దంతో సంభావితము.

ఇక 'పుర' అనే సంస్కృత శబ్దానికి, గోడ, బలిష్టమైనది. కోట, హర్మ్యము, నగరము అని అర్థాలు కన్పిస్తాయి.

అడవివరం :

విశాఖ జిల్లాలో, విశాఖపట్నానికి దాపున గల, సింహాచల శ్రేణికి దిగువన గల గ్రామం. దీని వ్యవహార నామం అడివారం. నిజానికిదే సరైనది. అడవివరం అనేది పైదానికి కృతక ప్రామాణిక రూపం.

ఎగువున గల సరసింహ శ్రేణి గల ప్రాంతం మాత్రమే సింహాచలం లేదా సింహగిరి. ఇందలి సింహ శబ్దం సృసింహ శబ్దం నుండి విడివడిన రూపం. కాగా దానిపై అచలం (కొండ, చలింపనది) చేరి సింహాచలమైంది. అంటేదాని చలం కాదు. కాగా వ్యక్తి నామాల్లో చలవతి అని వ్యస్తంగా, చలం అని వ్యవహారంలో స్థిరపడింది. పదస్వభావం సమంగా తెలియకపోవడం వలన ఇలా జరుగుతుంది. దీనిని భాషాశాస్త్రంలో అనుచితవిభాగం అంటారు (wrong splitting) గిరి అంటే కొండ.

ఇక అడివారం సంగతి తెలుసుకుందాం. ఇది అడవివరం కాదని చెప్పడం జరిగింది. అదే అనే రమిక పదానికి క్రింద, దిగువ అని అర్థం. మేల్ అంటే ఎత్తు, పైన (వశ్చిమం, అధికం) అని అర్థం. కొండ పాదాన గల భూమిని అడివారం అని,

ఫలసాయంలో భూకామందుకు గల భాగాన్ని మేల్వారమని, స్వాధీనపు హక్కును, ఫలసాయంలో సేద్యగాని భాగాన్ని కుడివారమని అంటారు. వార శబ్దానికి, హద్దు, తీరము, గట్టు అనే అర్థాలున్నాయి. కనుక అడివారమంటే సింహాచలపేట్రానికి దిగువన (కొండపాదం) గల ధూమి అని అర్థం. అంతే తప్ప అడవివరంకాదు. ఇలాంటిదే గనివారం. వ్యవహారంలో గన్నవరం అయింది. దీనిని వేరుగా చర్చింప వచ్చును. అయితే మాదారం, లక్ష్మారం మొదలైనవి మాత్రం మాధవరం, లక్ష్మవరం అనేవే. అంటే వాటిలో 'వరం' అనే అనుబంధముంది. ఇక్కడే ఒక మాట చెప్పాలి. సింహాచలం రైల్వేస్టేషన్ను నార్త్ సింహాచలం అని అంటారు. ఇందలి నార్త్ (North) అంగ్లశబ్దం. ఉత్తర దిశబోధకం. సింహాచలానికి ఉత్తరంగా ఉండడం కారణంగా దీనిని అలా వ్యవహరిస్తున్నారు. కాగా తెలుగు ఉచ్చారణలో నారద సింహాచలమైంది. ఇక నారద మహర్షితో స్థల పురాణం చెప్పడం వింతకాదు గదా !

వరం అనే శబ్దం చేసిన తపస్సుకు, కృషికి, సాయానికి ప్రతిఫలంగా ఇవ్వబడింది అనే అర్థంలో సుబోధకం. కాగా వరశబ్దానికి శ్రేష్టమైన అనే అర్థముంది. పెండ్లి కుమారుని వరుడనడం తెలిసిందే. వరించు శబ్దం, కోరు అనే అర్థంలో సమసిస్తుంది.

గ్రామనామాల్లోని 'వరం' ఇలాంటిది కాదు. ఇలాంటిదేనని భావించి, రాజు చేత ఇవ్వబడింది లేక దానగృహీత చేత కోరబడింది, అనే అర్థాలు చెప్పడం జరుగుతోంది. ఫలితార్థం గ్రామమివ్వడమే అయినా, ఇవ్వడం వలన అది వరంకాలేదు. సంస్కృతంలోని వృధాశువుకు, అవరణము, అవరింపబడిన (to enclos. enclosure) అనే అర్థాలున్నాయి. అంటే ఏదైనా పెద్ద గ్రామంనుండి కొంత భాగాన్ని ప్రత్యేకించి గ్రామంగా నిర్మించి ఇచ్చినది వరం. వరం అనే అనుబంధంతో గల గ్రామాలన్నీ వ్యక్తి, జాతి, కుల, కుటుంబవరంగా వుంటాయి. అవి కొన్ని సందర్భాల్లో దానకర్తను, మరికొన్ని సందర్భాల్లో దానగృహీతను సూచిస్తాయి.

అడిగోపుల :

గుంటూరు జిల్లా పల్నాడు తాలూకా గ్రామం. 'అడిగోపుల హోరుగాలి నడిగిరిననుమీ' అన్న శ్రీనాథుని చాటు పద్యపాదం విని వుంటారు. ఇంటి పేరుగా 'అడిగోపుల' అని కన్పిస్తుంది. తరిగోపుల అనే గ్రామం కృష్ణాదిల్లాలోను, ఎర్రగోపుల అనే బేచిరాక్ గ్రామం తూర్పు గోదావరిజిల్లా ఎల్లవరం డివిజన్ లోను వున్నాయి. బేచిరాక్ అనేది బేచిరాగ్ అనేదానికి చిక్కతరూపం. బేచిరాగ్ అంటే

దీపం లేనిది అని అర్థం. ఫలితార్థం ఖాళీ అయిన జనావాసం (depopulated village) ఇక ఆడిగొప్పల శాసనాల్లో అడిగప్పలుగా పేర్కొనబడింది.

కాగా కప్పరితి, కప్పరద్దు అనేవి ఒక రకం గడ్డి జాతికి చెందిన మొక్క దీని శాస్త్రీయనామం *Panicum Colonum*, Linn. (a spreading herb *Malva rotundifolia* L.). కప్పరొట్టగిడ, అనే మొక్క కన్నడంలో కన్నిస్తుం

కప్పలచొడ్డి అనే గ్రామం కృష్ణాజిల్లా బందరు తాలూకాలోను, కప్పత్రా అనే గ్రామం కర్నూలు జిల్లా పత్తికొండ తాలూకాలోను, కప్పలబండ అనే గ్రామం ఆంధ్రప్రదేశ్ జిల్లా పెనుకొండ తాలూకాలోను వున్నాయి.

కాగా కొప్పర్ అనే కన్నడ శబ్దానికి శివారు గ్రామమనే అర్థం, ఎత్తైన ఆ అర్థాలున్నాయి. అడశబ్దానికి దిగువ, తక్కువ అనే అర్థాలున్నాయి. బహుశక్కువ ఎత్తుగల భూమి అనే అర్థం కావచ్చు. తరి అంటే కన్నడం, ఒక రకం పొదమొక్క (the shrub *ovtru* *Acacia catechu* Willd). కదిరిచెట్టు ఇ అంటే ఆ మొక్కలు అధికంగా గల ఎత్తైన నేల అని చెప్పవచ్చును. ఎర్రశబ్ద వర్ణాచకం.

అత్తిరాల :

కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా గ్రామం. ఇందలి రాల శిలా (రాయి సందం) కాదు. రేవుల (రేవు+లు) రాలగా పరిణమించింది. దుగ్గిరాల, ఓగిరా కూడా ఇలాంటివే. శాసనాల్లో అత్తిరాల అరతురేవులుగా, దుగ్గిరాల, దుర్గిరేవులుగా కనిపిస్తుంది. అత్తి ఒక మొక్కగా తెలిసిందే. దీనినే అత్తిపత్తి అనికూడా అంటారు నిద్రగన్నేరు అనికూడా పిలుస్తారు. దీనిని స్పృశిస్తే ముడుచుకుపోతుంది. దీని శాస్త్రీయనామం (*Mimosa pudica* Linn). అయితే ఇది బ్రెజిల్ నుంచి కొరబడిందని వ్యవసాయ పదకోశం.

ఈ గ్రామనామంలోని 'అత్తి' ఇది కాకపోవచ్చు. శాసనాలలో దీని పేరు 'అరతురేవుల' గా కనిపిస్తుందని పైన చెప్పడం జరిగింది.

ఈ పదం తెలుగు నిఘంటువులోనికి రాలేదు. కన్నడంలో అర్త అనే పేరుతో ఒక మొక్క కనిపిస్తుంది. (The plant *Barleria Celrulea* Roxb) గల శబ్దంతో తెలుగులో మొక్కలు కనిపిస్తాయి. ఉదా : అందుగల, పొందుగల గ్రామాల్లో ఉన్నవి మొక్కల పేర్లే. నిజానికి 'గలగల' అనే గ్రామం కూడా వుంది

ఒక తమిళంలో అరతై అనేది ఒక రకం పొద పేరుగా (Alpinia) కనిపిస్తుంది. ఒక అర్థమూర్తు, అర్థపీడులలోనిది కూడా ఇదే కావచ్చును.

శాసనం : “సాకువ నరసింగయ్యదేవ మహారాజుల అవసర అజ్ఞామరుసయ్యంగారు శిద్ధవట్టానకు పిచ్చేసి వుండి గోకులాష్టమి పుణ్యకాలానను అరతురేవులకు విచ్చేసి, అరతురేవుల క్షేత్రేశ్వర భయిరవదేవర ”

అధ్వాన్నం నారాయణ కట్టుబడి :

నెల్లూరు జిల్లా రావూరు తాలూకా గ్రామం. ఇందలి అధ్వాన్నం, అధ్వాన శబ్ద సంబంధి. తెలుగు నిఘంటువులు దీనికి అమార్గము అస అర్థం చెపుతాయి. అధ్వాన్నం వతుర్మధ్యం అనే నానుడి వుంది. సంస్కృతంలో అధ్వాన శబ్దానికి మార్గమనే అర్థం. ఏమైనా ఇక్కడ ఇంటి పేరుగా సంభావితము. ఆ ఇంటి పేరుగల నారాయణ అనే వాని కట్టుబడి అంటే ఆవాసము అని బోధపడుచుంది.

కట్టుబడి అనేది కౌలుకు సంబంధించినపదం. ఈ కౌళ్ళలో చాలరకాలున్నాయి. భూకామందుకు సేద్యగానికి, ఫలసాయంలోగల వంతునకు సంబంధించినది. మక్తా, భోగం, వీసబడి. పాయకారి మొదలైనవి కూడా ఇలాంటివే. లింగారావు పాలెం బిల్లిక్తా గుడిగళ్ళ భోగ, పాయకారి కండ్రిగ మొదలైన గ్రామాలన్నాయి. లోపాయకారి అనే మాట నినే వుంటారు. ఇది నికానికి, లో, పాయకారి. పాయకారి అంటే పైన చెప్పిన వంతులాంటిది. భూభామందు దగ్గర ఒకరు కౌలుకు తీసుకుంటే, ఆ వంతును బట్టి అది పాయకారి. కాగా, ఆ కౌలుకు తీసుకొన్న వారివద్ద మరొకరు కౌలుకు తీసుకుంటే అంటే మొదట పాయకారికి లోబడినది' లోపాయకారి అవుతుంది. ఇలాంటి సందర్భంలో, ఈ ఏర్పాటు, అసలు భూకామందుకు తెలియకపోయే అవకాశముంది. ఈ అర్థంలోనే, లోపాయకారి అనే పదం, గుట్టు, రహస్యం, మూజావాణి ఏర్పాటు అనే అర్థాల్లో స్థిరపడింది. లోపాయకారి వ్యవహారమేదో జరిగింది అనడంలో ఉద్దేశమదే.

అనంతపురం :

ఆ పేరు గల జిల్లాకు కేంద్ర కార్యస్థానం. అనంత, పురంల కలయిక అనంతపురం. న, అంతల కలయిక అనంత. సంస్కృతశబ్దం. అంతము లేనిది, మేరలేనిది, తరగనిది అనేవి పద సంబంధమైన స్వాభావిక అర్థాలు. కాగా, విష్ణువు, ఆదిశేషుడు, కృష్ణుడు, బలరాముడు, శివుడు, వాసుకి, పార్వతి, పరబ్రహ్మము,

ఒక మేఘము, ధూమి, అనంత చతుర్దశినాడు, కుడి భుజానికి కట్టుకునే పదునాల్గు ముడులు గల పట్టుత్రాడుకు కూడా అనంతశబ్దం చెల్లివస్తుంది. తెలుగువారి వ్యక్తి నామాల్లో కనిపిస్తుంది.

ఇక ఈ అనంతపురం వ్యక్తి నామవరంగా ఏర్పడింది. క్రీ. శ. 1984 లో అప్పటి విజయనగర ప్రభువు బుక్కరాయల దివానుగా గున్న చిక్కప్ప ఒడయరు దేవరకొండకు సమీపాన పందలేరు ప్రవాహానికి అడ్డుకట్ట పోయించి, కట్ట రెండు చివరల రెండు కుప్ప కట్టించాడు. పడమటి వైపు జనావాసానికి, తన భార్య అనంతమ్మ పేరు మీదుగా అనంత సాగరమని, తూర్పువైపు జనావాసానికి తన ఏరిక పేరున బుక్కరాయ సముద్రమని పేర్లుంచాడు. పెద్ద తటాకాలను, రాయలసీమలో సముద్రాలనటించాడు. ఆ అనంతసాగరం కాలక్రమంలో అనంత పురమయింది.

కాలక్రమంలో ఆనకట్టను గండి పడినప్పుడు, దాని రక్షణ కొరకు బుక్కరాయ సముద్రానికి చెందిన అనిరెడ్డిగారి కొడలు ముసలమ్మ ప్రాణత్యాగం చేసినది.

దీనికే హందే అనంతపురం అని మరొక పేరు. క్రీ. శ. 1589 లో రాఘరాయల పాలనాకాలంలో సలక తిమ్మ చేసిన తిరుగుబాటును అణగివేయడంలో గొప్పగా ఉన్నాడని హందే హనుమప్ప నామనికి, అనంతపురం, దాని చుట్టుప్రక్క గాంతాలు ఇవ్వబడ్డాయి. శా. శ. 1592 లో హందే హనుమంతప్ప మరణించాడు. తరువాత రెండు శతాబ్దాల పాటు అనంతపురం ఈ వంశీయుల పాలనలో వుంది ఆ విధంగా హందే అనంతపురమయింది. క్రీ. శ. 1880 వరకు ఈ వంశస్థులకు పెన్షను లభించింది. క్రీ. శ. 1882 లో, ఇది జిల్లా కేంద్ర కార్యస్థానమైనది.

అనంతపురం పేరుతో, ఇదిగాక ఇదే జిల్లాలో గుత్తి తాలూకాలో, మడకకిర తాలూకాలో గ్రామాలున్నాయి. కళ్యాణదుర్గం తాలూకాలో గల అనంతపురాన్ని రాళ్ళ అనంతపురమంటారు. ఇవిగాక చిత్తూరుజిల్లా చిత్తూరు తాలూకాలో, కాళహస్తి డివిజన్ లో అనంతపురం అనే రాచెరువు మదనపల్లె తాలూకాలో, కడపజిల్లా కమలాపురం. బ్రౌడ్బూరు, రాయచోటి తాలూకాలో, నెల్లూరుజిల్లా కావలి, నెల్లూరు తాలూకాలలో వున్నాయి.

అనంతవరం :

గుంటూరుజిల్లా మంగళగిరికి సమీపంలో ఉంది. వ్యక్తి పేరు మీదుగా ఏర్పడింది. దీనిని దేవుడనంతవరం అని కూడా అంటారు. గుంటూరు తాలూకాలో చుక్కానంతవరముంది. దానిని మీసరగడ్డ అనంతవరమంటారు. మీసరగండ అనేది

ఒక దీరుడు, ఇవిగాక, గుంటూరు జిల్లాలో సరసరాపుపేట సత్తెనపల్లి, తెనాలి తాలూకాలో అనంతవరాలున్నాయి. గుంటూరు తాలూకాలో అనంతవరప్పాడు అనే గ్రామముంది.

ఇంకా అనంతవరాలు తూర్పుగోదావరి, ప్రకాశం, నెల్లూరు, విశాఖపట్నం జిల్లాల్లో ఉన్నాయి. వరం ఇంతకు భారత్వం వివరింపబడింది.

అంతకాపల్లె :

విశాఖపట్నం జిల్లా గ్రామం. దీని పూర్వనామం అనంతరాపల్లె అని చాసనాల్లో చెప్పబడింది. కాలక్రమంలో అంతరాపల్లెగా మారింది. ఇది వ్యక్తి నామపరంగా ఏర్పడింది. బహుశా అనంతక్క > అనంతకా > అంతకాగా మారి పుండ వచ్చును.

ఇక పల్లె, తెలుగువారి గ్రామనామాల్లో చాల ఎక్కువ గ్రామాల్లో ద్వితీయావ యవంగా కనిపిస్తుంది. పల్లెటూరు, పల్లెటూరు ఖైతు అనే వ్యవహారాలు తెలిసినవే. ఇక్కడ పల్లె శబ్దం ముఖ్యంగా రెండవ వ్యవహారంలోని దానినిబట్టి అనాగరకమనే అర్థాన్ని బోధపరుస్తుంది. ఇది పట్టణ, నగర, బస్తీవాసులు నాగరకులనీ, తద్విన్న మైన పల్లెటూరి జనులు అనాగరకులని బోధ కాగా, పల్లెకారు అనే శబ్దం చేపలు పట్టి ఒక జాతి జనులకు సంకేతనామం. హరిజన ముఖ్యంగా చూల కులస్తులుండే, ఆవాసాన్ని పల్లెగా సంభావించడం ఉద్దు.

ఇక పల్లెరు (*Tribulus terrestris*, Linn) అనేది ముండ్లున్న కాయలు, గల ఒక రకం పాకుడు తీగ. దీనివలన వ్యాపించు అనే అర్థం యిహింపవచ్చును. సంస్కృతంలో పల్లెను పల్లికా శబ్దంతో కూడా సంభావించారు. పల్లి పల్లిరా శబ్దాలకు చిన్న జనావాసము, గిరిజన తెగలుండే ఆవాసము అనే అర్థాలున్నాయి. పల్లి శబ్దానికి దాన్యాగారమనే అర్థముంది. పల్లె పల్లితి అనే ధాతువులకు వెళ్ళు చరించు అనే అర్థాలున్నాయి. వీటివలన మొదట ఇది వ్యాపనము అనే అర్థంలో ఉండేవేమోనని పిస్తుంది. కాగా బౌద్ధుల ఆవాసాలను పల్లెలని, జైనుల ఆవాసాలను పాడులుగా సంభావించారని ఒక ఊహ —

అన్నవరం :

ఈ పేరుతో చాలా గ్రామాలున్నాయి. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని సత్తనారా యణస్వామి ఆలయంగల అన్నవరం ప్రసిద్ధమైనది. ఆలయం నెలకొన్న కొండను రత్నగిరి అని పేరు. కృష్ణాజిల్లా నందిగామ తాలూకాలో వైరదరి అన్నవరం, చట్టన్నవరం అని రెండు గ్రామాలున్నాయి. వైరా సదీతీరాన గలది గనుక

వైరదరి అన్నవరం. చట్ట (రాయి) గల అన్నవరం గనుక చట్టన్నవరం. వివక్ష కొరకు ఇలా ఏర్పడ్డాయి.

అన్న తెలుగులో జ్యేష్ఠ సోదరునికి సంకేతం. కాగా వ్యక్తి నామాల్లో ద్వితీయావయవంగా కూడా కనిపిస్తుంది. ఉదా : వెంకన్న, లక్ష్మన్న. తనకంటే వయసులో పెద్దవారని పూజార్థంలో ఈ పదంతో సంబోధించడంకద్దు. తమిళ, మలయాళ, కన్నడ భాషల్లో అదై, అణ్ణ అనే విధంగా కనిపిస్తుంది.

అప్పాజిపేట :

అనంతపురం జిల్లా గుత్తి తాలూకా గ్రామం. అప్పాజి, మహారాష్ట్ర ప్రభావముతో వచ్చిన వ్యక్తి గ్రామం మహామంత్రి తిమ్మరుసును, కృష్ణదేవరాయలు, అప్పాజి అనే వ్యవహరించేవాడు. ఈ గ్రామానికి పూర్వం “అలుగువాటి” అనే పేరున్నట్లు శాసనంపల్ల తెలుస్తోంది. ఇక్కడ రామేశ్వరస్వామి ఆలయముంది.

అప్ప శబ్దంపై ‘టీ’ అనే పూజార్థ సూచక హిందూస్థానీ పదం చేరి అప్పాజి ఏర్పడింది. అప్ప వ్యస్తంగా తెలుగున జ్యేష్ఠ సోదరికి సంకేతం. తండ్రి అనే అర్థం కూడా ఉంది. వ్యక్తి నామాల్లో రాయలసీమ జిల్లాల్లో పూజార్థ సూచకంగా కనిపిస్తుంది.

ఇక పేట పింరాశబ్దాదవమని ప్రౌఢవ్యాకర్త బహుజనపల్లి సీతారామాచార్యులవారు. కాగా సంస్కృతంలో పేట శబ్దానికి చొత్తి, వ్రేళ్ళు చాచిన అరచేయి అనే అర్థాలున్నాయి. తెలుగులో వరుస (ముప్పేట) అనే అర్థముంది. కాగా గ్రామ నామాల్లోని పేట, శాఖానగరము, నివారు గ్రామము అనే అర్థాల్లో రూఢమైంది. కాని మొదట మొదటవ్యా పారస్థలాలకు మాత్రమే ఇది సంకేతం. కొన్ని గ్రామాల మధ్య, వ్యవసాయోత్పత్తులు, ఇతర సామాగ్రి అమ్మకం చేసేచోట్లు మొదట పేటలుగా వ్యవహరింపబడ్డాయి. అనంతరం అక్కడ జనులు నివాసముండడంతో అవి స్వతంత్ర జనావాసాలయినాయి. వారంలో నిర్ణీతమైన రోజున ఇలాంటి వ్యాపారం జరిగే చోటులు అసంతరం, ఆ రోజుల పేర్లతో జనావాసాలయినాయి. ఖదవారప్పేట, శనివారప్పేట ఇలాంటివి. చిట్టిపేట (విజయవాడ) శాఖానగరానికి ఉదాహరణ. చిలకలూరిపేట నివారు గ్రామానికి (పురుషోత్తమపట్నం) ఉదాహరణ.

అప్పాపురం :

ఇది వ్యక్తి నామపరంగా ఏర్పడిన గ్రామం. ఈ పేరుతో చాలా గ్రామాలుండవచ్చు. అప్ప శబ్దానికి జ్యేష్ఠసోదరి, తల్లి, రుద్రీ, అనే అర్థాలున్నాయి. వ్యక్తి

నామాంత్యపదంగా కూడా (రామప్ప, బసవప్ప) కన్పిస్తుందని ముందు చెప్పడం జరిగింది. సింహాచలంలోని దెవుని అప్పన్నగా సంభావించడం కద్దు. ఇక నరసరావు పేట తాలూకాలోని అప్పాపురం కోట కమ్మనాంటిసీమ స్థలంబునందలిదిగా చెప్పబడింది. కమ్మనాడు తర్వాత వివరింపబడుతుంది. కోటవంశస్థులు చరణికోటను పాలించారు. వారి ఆధీనంలో గల కమ్మనాటి భాగం కోట కమ్మనాడు. చరణికోట నుండి కొణిదెన వరకు కొండవీటి కొండలకు వెనుకగల భూభాగాన్ని కోటకమ్మనాడుగా భావించవచ్చు. పురం ఇంతకుపూర్వం వివరింపబడింది.

అప్పారావు పేట :

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా ఏలూరుతాలూకా గ్రామం. నిజానికి దీని పూర్తి పేరు రామచంద్ర అప్పారావు పేట. పూర్వపు దినాల్లో ఈ ప్రాంతం నూజివీడు పాలనలోనిది. ఆ వంశంలోని పాలకులందరికి 'అప్పారావు' అనేది సామాన్య దిరుదు నామం. 'మేకా' అనేది ఈ వంశపు గృహనామం. మూలపురుషుడు మేకా బసవన్న. గొల్లపల్లి వీరి మొదటి ఆవాసం. శ్రీ బసవన్న తర్వాత ఆయన మునిమసుమని (కోనప్ప) కుమారుడు వెంకటాద్రి. ఆ పిదప ఈయన కుమారుడు అప్పన్న ఈ పరగాడాకు ఏలికలైనారు. ఈయనను విజయ అప్పారావు అంటారు. 1667లో ఈయన గోల్కొండ నవాబులనుండి తహసీల్, వజాలాలిల్, దస్తుగహ అనే దిరుదు పొందడమే గాక రాజాబహదూర్ అప్పారావు అనే సంభావనను పొందాడు. నుండి ఈ వంశస్థులందరికీ అప్పారావు అనేది అనువంశిక నామమైంది.

ఇక చర్చలోని రామచంద్ర అప్పారావు 1831 మార్చి 1వ తేదీన జమీందారీ పాలనకు వచ్చిన శోభనాద్రి అప్పారావుగారి తండ్రి. వీరి తల్లిగారు తన భర్త పేరుతో, స్వంత ధనంతో ఈ గ్రామం నిర్మించినట్లు నమోదైన సాక్ష్యముంది. సమీపంలోని అప్పారావుపాలెం కూడా ఈ వంశస్థుల పేరుమీదుగా వచ్చిన గ్రామమే. నిడదవోలు వరకు ఈ వంశస్థులు పాలన చెల్లివచ్చింది.

అమరావతి :

ఈ అమరావతి (గుంటూరుజిల్లా) పంచారామాల్లో ఒకటిగా చెపుతారు. ప్రసిద్ధ బౌద్ధక్షేత్రం. ధాన్యకటకము, బెణ్ణాకటకమనే పేర్లు కూడా దీనికున్నాయి. ధాన్యశబ్దం తెలిసినదే. అయితే ఇచ్చట ధాన్యశబ్దం కేవలం ధాన్యానికి గాక సంపదకు కూడా సంకేతం. ఇక కటకం. అడవిలోని పల్లెను కటకమంటారు. ఒరిస్సా

తోన కటక్, దిస్సుం కటక్, చిత్తూరు జిల్లాలోని నగరి కటకం ఇలాంటివే. వె కటకంరాని వెణ్ణ, వెణ్ణ నుండి ఉత్పన్నమయింది. వెణ్ణ, వేణికి మారురూపం. కృష్ణవేణికి అంటే కృష్ణానదికి సంకేతం. వెణ్ణా కటకమంటే కృష్ణవేణికి సమీపాన కటకమని అర్థం. ఈ అమరావతిని చాలామంది పరిపాలించారు. చివరివాడు వాసి వెంకటాద్రిచాయుడు. వీరు చింతపల్లి జమీందారులు. అమరావతిని రాజధానిగా పెట్టుకొని వెంకటాద్రిచాయుడు. అమరావతి ఇంద్రుని నగరంగా తెలిసిందే. చాచిత్రక చాలంలో దీనిని కోట వంశస్థులు పరిపాలించారు. అప్పట్లో దీని కొండనతవాడి సీమగా వ్యవహరించేవారు. కొండ అంటే కొండపిటి కొండలు. దాని ప్రక్కగా ఉన్న సీమ. సమీపంలోని సీమ గ్రామసత్తం అని గ్రామానికి చేరుని ఉన్న భూములను అంటారు. దీనికి సమీపంలోని గ్రామాలు, కోగల్లు, తాడివాయ చల్లగరిగ, గెంజిపాడు, అమ్మలపూడి. వీటిలో కోగల్లును కోటకేతరాజు తమ త పేరుమీదుగా సభ్యాంబికాపురంగా మార్చాడు. తాడివాయ, చల్లగరిగ, గెంజిపాడు గ్రామాలను తన తండ్రి పేరుమీదుగా, భీమాపురములుగా మార్చాడు. అమ్మలపూడి అన్న తన చోడరాజు పేరుమీదుగా చోడపురంగా మార్చాడు. కాని ఆ పేర్లు నిలలేదు.

అమాని చిరువెళ్ళ :

ఇది నెల్లూరుజిల్లా గ్రామం. చిరువెళ్ళ అనేది గ్రామం పేరు. ఇది చిరువెళ్ళ కాదు. చిరువు ఎళ్ళ. ఇలాంటిదే తురుమెళ్ళ. ఇవి మొక్కలపేర్లు. చిరువేడ తెలిసిందే గదా. ఇక ఎళ్ళ లేక ఎన్న అనేది గ్రామనామ ద్వితీయావయవంగా చాలా గ్రామాలు పేర్లలో కనిపిస్తుంది. నాదెళ్ళ, వేజెండ్ల, అవులెన్న, నూజెళ్ళ అన్నీ ఈ వోవలోనికే వస్తాయి. ఆయా మొక్కలు వ్యాప్తమైన స్థానిక భూభాగంగా దీనిని బావిస్తున్నాను.

అమాని అనేది ఉర్దూపదం. ఇది రెవెన్యూ పాలనా పరమైన పదం. వెనుకటి తరాల్లో మనకు జమీందారీ వ్యవస్థ ఉంది. అదే సమయంలో కోస్తా జిల్లాలలో, ఇంగ్లీషువారి పాలన కొనసాగింది. స్థానిక జమీందారులు, ఇంగ్లీషు 'కంపెనీ' పాలకులకు జరిగిన చాలాదేవీలు ప్రసిద్ధమైనవే. జమీందారులు, తమ జమీలోని భూములను తాము కొంత స్వంత కమతంగా ఉంచుకొని, మిగతా భూములను స్థానిక రైతులకు కొలుకు, మక్తగా బిల్ మక్తగా, శేరీగా, ఈనాముగా, మొఖాసాగా ఇస్తుండేవారు. పై పదాలు ఫలసాయాన్ని పొందడంలో రైతుకు జమీందారుకు గల వంతులోని నిష్పత్తిని సూచిస్తాయి. జమీందారీ వ్యవస్థను క్రమంగా బంహీనపరచడంలో,

భూస్వామ్యంలో గల వివాదాలను ఆసరాగా తీసుకొని కంపెనీవారు భూమిని తమ అధీనంలోనికి తీసుకొని సాగుదార్లకు దఖలు పరిచారు. అలా చేయబడ్డ గ్రామాలను అమానీ గ్రామాలని వ్యవహరించేవారు. అమానీ అంటే ప్రభుత్వం. దాని అధీనంలో గలది అని అర్థం. అలా చేయబడ్డ గ్రామాలలో చిరువెళ్ళ ఒకటి. గుంటూరుజిల్లాలో అమానీ వ్యవస్థకు అంకురార్పణ చేసినవాడు నాటి జిల్లా కలెక్టరు ఓక్స్‌ఫోర్డ్. ఇతనిపై కృతజ్ఞతాభావంతో రేపల్లె తాలూకాలో ఏర్పడిన జనావాసం ఓక్స్‌ఫోర్డ్.

అమీన్ బాద :

ఇది గుంటూరుజిల్లా సత్తెనపల్లి తాలూకా గ్రామం. అమీన్, అబాద్ కలయిక అమీన్ బాదు. ఏదైనా ఒక పాలనా ప్రాంతంపై తాత్కాలికంగా నియమింపబడిన అధికారి, రాచకార్యంపై పంపించబడ్డ అమలుదారుడు. న్యాయాధిపతి అనే అర్థాలు, 'అమీన్' శబ్దానికున్నాయి.

ఇక అబాదు 'అంటే అభివృద్ధి ఆయిన, బస్తీ ఆయిన ఆవాసము. సాగుబడి చేయబడ్డ ప్రాంతం. ఇక చర్చలోని అమీన్ బాద మాలిక్ అమీన్ దారు మీదుగా ఏర్పడింది. మహమ్మద్ కులీ పాదుషా ప్రధాని శక సంవత్సరం 1514 (క్రీ.శ. 1592) సందన సంవత్సర వైశాఖ శుద్ధ తదియ గురువారంనాడు కొండవీటి సీమలోని సామంతులు తిరుగుబాటు చేయగా, దాని నణచివేయడానికి పాదుషా ఆజ్ఞ మేరకు ఈ మాలిక్ అమీన్ ఇక్కడకు వచ్చాడు. నాటినుండి అప్పటి గల గ్రామంపేరు ఇతని పేరుమీదుగా వ్యవహారంలోకి వచ్చింది. దీని అసలు కీ ముల్లంగూరున ఆ గ్రామంలోని దుర్గాపరమేశ్వరియైన ముల్లగూరి శక్తికి బొక్కన. నాగపనాయనిగారు శ. క. 1496 (క్రీ. శ. 1574) భావనంవత్సర శ్రేష్ఠ పౌర్ణమి నాడు, ముల్లగూరు గ్రామంపై వచ్చే ఆదాయంలో సగభాగం దానంచేశాడు. మిగతా సగభాగం రాజుకు చెందుతుంది. ఈతడు కొండవీటిసీమపై అధికారి. ఈ అధికారం అతనికి విజయనగరాన్ని పాలిస్తున్న శ్రీ రంగదేవ మహారాయులు సంప్రాప్తింపజేశారు.

ఈ ముల్లగూరి శక్తి కొండవీటి రెడ్డిరాజుల ఇలవేల్పు. ఈ పేరుతో రాజ మహేంద్రవరంలో వీరభద్రారెడ్డి పాలనా కాలంలో శక్తి దేవాలయముంది "పాలించునే వీటి ప్రాగుద్యక్ష్కొణంబునుమబోటి శ్రీ ముల్లగూరి శక్తి" అంటాడు కవిసార్వ భౌముడు.

కాగాశక సంవత్సరం 1837 మస్మదవత్సరం మఖమాసము పూర్తిమనాడు, కొండవీటి నేలిన రాచవేమారెడ్డి, తన తల్లి సూరమాంబ, నేటి ఫిరంగిపురం సమీపాన,

సంరాససాగరమనే పేరుతో కట్టించిన వెరువుకు, నీటి సరఫరా నిమిత్తం ఈ ముల్లగూరు నుండి కొండపాగులను మళ్ళించి, జగచొబ్బ గండకాలువ తీయించాడు. జగచొబ్బగూడ అనేది సూరమాంబ తండ్రికి (రాచ వేమారెడ్డి తాత) గల బిరుదు. ఇతడు అమరావతికి ప్రభువు.

ఇక ముల్లగూరు పదవ్యుత్పత్తి. ముల్లి, కురుల కలయిక ముల్లగూరుగా పరిణమించింది. కురు, ప్రవాహాల వెంట గల ఎత్తయిన భూములను సూచిస్తుంది. ముల్ల ఒక రకం అడవిమల్ల. పైన ప్రస్తావించిన మాలిక్ ఆఫీస్ పేరు మీదుగా ఏర్పడిన మర్ గ్రామం మందడం. సమీపంలోని మల్కాపురం. దీనికే శ్రీ రుద్రదేవీ పురమనే పేరుండేది. కాకతి గణపతి దేవుని కుమార్తె రుద్రమ పేరుమీదుగా ఆ గ్రామ మేర్పడింది.

అమృతలూరు :

తెనాలి తాలూకాలోని గ్రామం. దీనిని అమర్తలూరు అనికూడా అంటారు. శాసనార్ధి దీనిని అమృతనూరు. అమర్త (Cammelina benghalensis. Linn) అనేది ఒక రకం కాడమొక్క. అమృతలూరు కృతకరూపం. ప్రాశస్త్యాన్ని అంట గట్టే దిశగా మార్పుచేయబడిన వ్యవహారం. ఊరు పూర్వం వివరింపబడింది.

అంబవరం :

కడపజిల్లా గ్రామం. అంబ, వరం - అంబవరం అయింది. ఈ గ్రామాన్ని ప్లగిరియందు వేంచేసియున్న చెన్నరాయనికి తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుల నుమడు తిరు వెంగళనాధయ్య వారు సమర్పించినట్టు శాసనం చెపుతోంది. ది వారికి అగ్రహారగ్రామం. శక 1481 (క్రి.శ. 1559) సిద్ధార్థి నామ సంవత్సరం ఆషాఢ బహుళ ద్వాదశినాడు ఈ శాసనం వేయబడింది.

ఈ అంబశబ్దం తెలుగున అమ్మ అయింది. దుర్గ, పార్వతి, శక్తి, దేవతలను అంబశబ్దంతో సంభావిస్తారు. సప్తకృత్తికలలో ఒకరిపేరు అంబ. తెలుగువారి శ్రీ వృత్తి నామాల్లో కనిపిస్తుంది.

అయ్యంకి :

అయ్యంకిలోని అయి శబ్దానికి అర్థం నీటికి అంటివున్న, నీటికి మొగదల వున్న భూమి అని అర్థం. ఇది కృష్ణాజిల్లాలో వుంది. ప్రస్తుతం ఈ ఊరు దగ్గర ఏ ప్రవాహము ఉన్నట్లుకన్పించదు. అయితే ఒకప్పుడు కృష్ణ బందరువైపుకు ప్రవహించింది. పామర్రుకుసమీపానగల పుల్లేరు, నాగులేరు, లంజకాల్వ, పెదపూడినంటి ప్రవహిస్తున్న

వీమేరు ఇవన్నీ ఒకప్పుటి కృష్ణానదీ టాగాలు, అప్పటి స్థితిలో దీని అర్ధాన్ని భావించాలి. కాగా అయ్యగడ్డ (Fimbristylis Speeics) అనేది తుంగలాగా పెరిగే కలుపు మొక్క. అందువలన మొక్కపేరుతో కూడా వచ్చి యుండవచ్చును.

ఇక అంకి అంటే హద్దు. మేర, అడ్డ కి తెలుసు. అడ్డు, అంకి రెండూ ఒకటే. హద్దు, అదుపు అంటున్నాంగదా. అలాగన్నమాట “అంకిలి సెప్పలేదు చతురంగ బలంబుతోడ నెల్లియో పంకజనాభ” అని పోతన్నగారి ధాగవత ప్రయోగం ఇక గ్రామనామార్లలోని అంకి అంటే కూడ, మేర, అవధి అనే అర్థం. అంటే సమీపంలోని నదీప్రవాహానికి ఆ చోటు హద్దు అన్నమాట. అంటే అది దాటి ప్రవాహం ఆ వైపుకు విస్తరించదు అని అర్థం. ఈ అంకి అనేవానితో ఉన్న గ్రామాన్ని నదులు, ప్రవాహాల సమీపంలోనే వుంటాయి. గమనించి చూడండి. వీరంకి, పోరంకి, తాడంకి, రోణంకి, జలవంకి, నూతక్కి, మున్నంగి, వేళంగి, రేలంగి మొదలైనవాటిని పరామర్శించండి. నదికి ఎంత వరద వచ్చినా, ఆ మేరదాటి పన్నుకూ విస్తరించలేదన్నమాట. ఒక్కసారి, గ్రామనామకరణ విషయంలో మన పూర్వులు ఎంత శ్రద్ధ వహించారో ఆలోచించిచూడండి. అలాగే ‘పూడి’ అనే గ్రామాల్ని ఒకపాటి వరదకు మునిగిపోతాయి. ‘పర్రు’ ఒకపాటి వరదకు మునగదు. తుర్రు, కుర్రు, మిర్రు అనేవి ఎప్పటికీ మునగవు.

‘ఏండ్లూ పూండ్లూ’ అనేమాట విని వుంటారు. ఏదైనా ఒక పని చేయడానికి ఎక్కువ కాలం పడితే ఏండ్లూ పూండ్లూ పట్టిందంటాము. అంటే కాలాన్ని బోధిస్తున్నది. పెద్దన్నగారు మనుచరిత్రలో ఈ అర్థంలోనే ఉపయోగించారు. నిజానికిది సరికాదు. దానికి ఈ అర్థం ఎలా వచ్చిందో చూడండి.

ఏండ్లు అంటే సంవత్సరాలు అని చెప్పటం సులభమే. మరి పూండ్లు అంటే చెప్పలేరు. నిజానికిచ్చట ఏండ్లు అంటే ఏరులు, నదులు అని అర్థం. పూండ్లు అంటే పూడిక నేలలు, బురదనేలలు. ఏరులను పూండ్లను, అధిగమించి రావాలంటే కాలయాపన జరుగుతుంది. ఆ విధంగా ఆ అర్థం సిద్ధించింది. పెద్దన్నగారు అలా ప్రయోగించడానికి కారణం వ్యవహారబలమే. పూండ్ల గ్రామం తెలుసుగదా—

అయ్యవారిపల్లె :

కడపజిల్లా బద్వేలు తాలూకా గ్రామం. అయ్యవారు అంటే ఉపాధ్యాయుడు, గురువు అనే అర్థాలున్నాయి. తమిళనాడులో అయ్యంగార్లు అని చెప్పబడే బ్రాహ్మణులున్నారు. అయితే ఇక్కడ పై అర్థాల్లోకాక, అయ్య అనేపేరు గలవారి పల్లె

కావడానికి వీలుంది. అయ్య అనేది యాదవులకు బిరుదు నామం కూడా. మరొక అయ్యవారి పల్లె కమలాపురం తాలూకాలో వుంది. అయ్యవారి కంటాలిదిన్నె అనే గ్రామం జమ్మలమడుగు తాలూకాలో వుంది. దీనికి కారణం మలమీది కంటాలిదిన్నె అనే మరో గ్రామం ఇదే తాలూకాలో వుండడం. అయ్యవాండ్లపల్లె అనే గ్రామం చంద్రిగిరి తాలూకాలో, అయ్యవారి నాయుడుఖండ్రీక తిరుత్తని తాలూకాలో వున్నాయి. నెల్లూరిజిల్లా గూడూరు, రాఘావ తాలూకాల్లో అయ్యవారిపాలెం, ఉదయగిరి, కనిగిరి, కందుకూరు తాలూకాల్లో అయ్యవారిపల్లె, సుళ్ళూరుపేట తాలూకాలో అయ్యపాలెం, గృగుంపూరి అయ్యవారిపల్లె అనే గ్రామాలున్నాయి. అయ్యవారి రుద్రవరం అనే గ్రామం కృష్ణాజిల్లా కైకలూరు తాలూకాలో వుంది. ఇవిగాక అయ్యస పేరుతో పల్లెలు, పాలెంలు ఉన్నాయి.

పై పేర్లనుబట్టి ఇది జాతివరంగా వచ్చిందని బోధపడుతుంది. ఈ 'అయ్య' అనేది ఒక వంశనామం కూడా. ఈ వంశస్థులు తమిళనాడులోని రామనాథపురం ప్రాంతాన్ని 8, 9 శతాబ్దాలలో పరిపాలించారు. వీరి ఇష్టదైవం వేణుగోపాలకృష్ణుడు. కృష్ణామండలంలోని దివి ప్రాంతాన్ని అయ్య వంశస్థులు పాలించారు. జాయప నేనాని ఈ వంశస్థుడు. ఈతని ఇద్దరు అపవైల్లిండ్రను కాకతిగణపతి వివాహమాడాడు. ఈ మేరకు శాసనాదారాలున్నాయి. ఈ వంశస్థులు కట్టిందిందే దివిసీమలోని హంసల దీవి వేణుగోపాలస్వామి ఆలయం. ఇక్కడి శాసనాలు తమిళంలో వుండడం విశేషం. ఇక కాసుల పురుషోత్తమ కవి 'లలిత కృష్ణార్తి సంగమస్తం విహార పరమ కరుణా స్వభావ గోపాలదేవ' అనే మకుటంతో చెప్పిన వేణుగోపాల శతకం ఈ దేవుని గూర్చి చెప్పినదే. అయ్యవారి పోలవరం అనే గ్రామం తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో వుంది.

అలమేలు మంగాపురం :

తిరుపతి సమీపంలోని ఈ గ్రామం పేరు వినని వారుండరు. నిజానికి దీని పేరు ఇదివాడు. అసలు పేరు తిరుదానూరు. 'తిరు' అనేది వైష్ణవాలయాలన్నచోట వ్యవహరింపబడుతుంది వివరణ ముందు ఇవ్వబడుతుంది. దానూరును ఆమనూరుతో పోల్చి చూడండి. చా, చాను అంటే ఒక రకం మొక్క. ఇక ఈ పేరు రావడానికి కారణం అక్కడ లక్ష్మీదేవి (మంగదేవి) ఆలయముండటమే. లక్ష్మీదేవిని అలర్మేలై మంగతాయారు అంటారు. అలరులపై (పుష్పాలపై, తామరపై) వేంచేసి యున్న మంగతాయారు. మేలై అంటే ఎత్తైన అని అర్థం. మంగళజ్ఞం మంగళశబ్ద భవం, తారుయా అంటే అమ్మ అని అర్థం.

అయితే చిత్తూరు జిల్లాలో చాలా మంగాపురాలున్నాయి. పైది చంద్రగిరి తాలూకాలోనిది. మిగిలిన మంగాపురాలు చిత్తూరు తాలూకాలో మంగాపురం, మంగమాంబాపురం, కాళహస్తి తాలూకాలో మంగమాంబాపురం, శక్తి గణపేశ్వరం అనే కోట మంగాపురం, పుత్తూరు తాలూకాలో అలమేలు మంగాపురం, వేపగుంట అనే అలమేలు మంగాపురం, అలమేలు మంగతాయారమ్మ అగ్రహారం, తిరుత్తనీ తాలూకాలో అలమేలు మంగాపురం, మంగాపురం అనే గ్రామాలున్నాయి. నెల్లూరు జిల్లా ఉదయగిరి తాలూకాలో అలమేలు మంగాపురం అనే గ్రామం కలదు.

అలుగురాజుపల్లి :

ఇది పల్నాడులోనిది. దీని పూర్వనామం 'గండ్రకోట అనుగురాజుపల్లి' అని శాసనాల్లో వుంది. ప్రస్తుతం అలుగురాజుపల్లి అనే వ్యవహరిస్తున్నారు. సలనాటి నేలిన వారి వంశంలో అనుగురాజు కలడు.

శాసనం : (అప్పాజిపేట, గుత్తి తాలూకా, అనంతపురం జిల్లా)

క్రీ.శ. 1548 సదాశివరాయల కాలం.

"జగతాపగుత్తికి చెల్లె పెనమాంగిణి పెన్నకచెర్ల సీమ పాలించనడపగా.

ఆ రామరాజుగారు తమ పెనకచెర్ల సీమలోని అలగువాట గ్రామమందు రావిమాని కాలువ ఆధాలిథి పుణ్యాలమందు అలుగువాటి రామేశ్వర దేవునికి ... ."

అల్లాపల్లె :

అనంతపురం జిల్లా గ్రామం. ఇస్లాం మతానుమాయల దైవం 'అల్లాహ్' పేరులో ఏర్పడింది. దీని పూర్వనామం నరసింహపురం. బహుశా విజయనగరరాయ వంశస్థుల్లోని వ్యక్తి పేరు మీదుగా ఏర్పడి ఉండవచ్చును. అనంతర కాలంలో మహమ్మదీయ పాలనా ప్రభావంతో పై విధంగా మార్చబడి, అదే వ్యవహారం స్థిర పడింది.

అవనిగడ్డ :

కృష్ణాజిల్లాలోని దివి తాలూకాకు ముఖ్య కేంద్రం. అవని అంటే భూమి అని చెబుతారు. ఆ పదానికి ఆ అర్థం అన్నమాట వాస్తవమే. దీనినే అవనిజపురమని, అవనిపురమని, ధనదవోలు అని సంభావించిన దాఖలాలున్నాయి. కాని నిజానికిది అయినిగడ్డ. స్థానికంగా సామాన్య జనానీకం ఇప్పటికీ అలాగే ఉచ్ఛరిస్తారు. అది

పొరపాటని భ్రమించి, దానిని అవనిగా ఉచ్చరిస్తున్నారు. అయిన లేక అయిశత్రు కర్థం నీటిని అంటివున్న, నీటికి మొగదల ఉన్న భూమి అని, అయ్యంకి ప్రస్తావించినపుడు చెప్పబడింది. ఇది కృష్ణానది ఒడ్డునే ఉంది. అయ్యం అయిలూరు, అయినవోలు, అగినిపర్రు (అయినపర్రు) మొదలైనవన్నీ నీటిని అం ప్రవాహాలను అంటివుండటం గమనార్హం, ఇందులో అయినవోలు తప్ప అన్నీ కృష్ణానదిని అంటి ఉన్నాయి. అయినవోలు గుంటూరుజిల్లాలో కొండవీటి వాగు (పుల్లెరు)ను అంటివుంది. ధనదుడు అంటే కుజేరుడు.

గడ్డ అంటే ఎత్తైన భూమి. ముఖ్యంగా ప్రవాహాల వెంట గల భూమి ప్రత్యేకం. వక్కలగడ్డ, పురిటిగడ్డ, కొక్కిలిగడ్డ, యార్లగడ్డ ఇలాంటివి. ఇక గుంటురు లేక గెడ్డకు ప్రవాహమనే అర్థం, గిరిజన ప్రాంతాల్లో వుంది. తోతుగడ్డ అనే పేరు ప్రవాహం వల్లనే వచ్చింది.

అవురుపూడి :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం, 'అవురు' (A variety of *Saccharum spontaneum*) అనేది ఒక రకం గడ్డి. పూడి అంటే ప్రవాహ సమీపాన, మునకకు (పూడు), గురి కాగల భూభాగం. ఈ గ్రామం పుల్లెరుకు సమీపాన ఉంది. ఈ పుల్లెరు (కృష్ణాజిల్లా) కు సంస్కృతీకరణం మూలపహరిణి. ఈ అవురుకు పూర్వరూపం అగురు, సువాసనగల నూనెను అగరునూనె అనడం తెలిసిందే.

అహోబిలం :

కర్నూలు జిల్లాలోని ప్రసిద్ధ వైష్ణవక్షేత్రం. అహో, బల శబ్దాల కలయిక అహోబల అని చెప్తారు. శ్రీ నరసింహుని శక్తికి అబ్బురపడి, అహోబల అనడంవలన అలా ఏర్పడిందని వృత్తుల్ని చెబుతారు. ఎర్రనామాత్యుడు హరివంశంలో ఈ కథనే కథనం చేశాడు. కాని నిజస్థితి ఇది కాదు.

అహో, బిలం ల కలయిక అహోబిలం. అహో శబ్దం సంస్కృత శబ్దం 'అధస్' నుండి ఉత్పన్నమైన ప్రాకృత పదం. క్రింద అని అర్థం. క్రిందగల బిలం అని అర్థం. బిలం అంటే భూమిలోపల చూకిగగా ఏర్పాటైన ప్రదేశం. అయినపుడు బిలం ఎప్పుడూ క్రిందే ఉంటుంది. అయినపుడు తిరిగి క్రింద ఉన్న బిలం అనడం సరియైనది కాదనిపిస్తుంది. నిజమే, కాని ఆకాశానికి ఉర్ధ్వబిలమని సంకేతం. ఆకాశం దేవతలుండేవోటు అని భావన. అహోబిలంలో నరసింహదేవర వెలిశారు. ఉర్ధ్వబిలానికి వ్యతిరేక దిశలో ఏర్పడిన పదం అహోబిలం.

ఈ శబ్దం ఓబుళగా రూపెత్తింది. అనంతపురం జిల్లాలోని ఓబుళదేవరపల్లి ఇలా ఏర్పడిందే. పెన్నానది ఒడ్డున వచ్చిన ఓబుళ గ్రామం పెన్నోబుళమయింది. ప్రసిద్ధత్రైత నామాలు వ్యక్తి నామాలుగా రూపొందాయి. ఉదా : చిరంజీవి, శ్రీశైలం, తిరుపతి, తిరుమల, మంగళాద్రి, సింహాచలం. ఇదే పద్ధతిలో ఓబుళ కూడ వ్యక్తినామంగా కుదురుతుంది.

ఆకుమళ్ళ :

కర్నూలు జిల్లా కోయిలకుంట్ల తాలూకా గ్రామం. అవుకుసీమలోనిదిగా శాసనంలో పేర్కొనబడింది.

శాసనం : కోయిలకుంట్ల తాలూకా, కర్నూలుజిల్లా.

క్రీ. శ. 1544. సదాశివరాయల కాలం.

“శ్రీమంత్మహామండ్లలేశ్వర సోమ వంశాదీశ్వరులైన ఆల్రేచు గోత్ర పవిత్రులైన ఆరవీటి బుక్కరాజుగారి ప్రపౌత్రులు రామరాజుగారి పౌత్రులు తిమ్మరాజుగారి పుత్రులు చినతెమ్మయ్య దేవమహారాజులు గారు యజన యజన అధ్యేయన అధ్యాపక దాన దానప్రతిగ్రహ షట్కర్మ నిరతులైన ఆకుమాళ స్థితాసేష విద్వంస్మహాకవయితులైన ఇచ్చి ధర్మశాసనము మా నాయక్కరానకు చెల్లె అవుకు సీమలోని మీ ఆకుమాళ అగ్రహారన నగరికి . ” 1

ఆకుమడికి బహువచనం ఆకుమళ్ళు. ఆకునూరు, ఆకులమన్నాడు, ఆకుల ఆల్లూరు మొదలైన గ్రామాలున్నాయి. తమలపాకులను వ్యవహారంలో ‘ఆకులు’గా సంభావిస్తారు. తెల్లాకులు అంటే కూడా తమలపాకులే. ఈ మేరకు క్రీడాచిరామంలో (తెల్లనాకులు) ప్రయోగమయింది. తెల్లాకుల ఇంటిపేరు గలవారున్నారు. ‘ఆకుల’ కూడా ఇంటిపేరుగా కనిపిస్తుంది. ఆకుమళ్ళ రామయ్య ఖండ్రీక అనే గ్రామం చిత్తూరుజిల్లా పుత్తూరు తాలూకాలో వుంది. ఆకుల అల్లూరనే గ్రామం నెల్లూరు జిల్లాలో వుంది.

మడి, చిన్న పరిమాణం గల భూమికి, సాగు భూమికి, నాడుపోసి పెంచే కొద్దిపాటి నేలకు సంకేతం. కాగ మడిచీర అంటే తడిచీర, తడినేల అంటే మడికి సహజార్థం.

¹ No. 134; Vol. xvi

ఆకురాజపల్లె :

పన్నాడు తాలూకా గ్రామం. అయితే శాసనాల్లో ఇది ఆకురాజపల్లిగా కన్పిస్తుంది. ఈ గ్రామంతోపాటు పినగారపాడు, కరాలపేడు మొదలైన గ్రామాలపై వచ్చే ఆదాయాన్ని కుమారగిరిరెడ్డి తాను కట్టించిన అనంతగిరి నరసింహస్వామికి సమర్పించారు.

వ్యక్తి నామవరంగా ఆక లేక ఆకు శబ్దాలకు తెలుగున అర్థాలు కానరావు. పత్ర చాచకార్థం ఇక్కడ సరిపడదు. అయితే కన్నడంలో ఆకె శబ్దానికి బలము, శక్తి అనే అర్థాలు. ఆకెవాళ అంటే, శక్తి సంపన్నుడు, బలవంతుడు అనే అర్థాలున్నాయి. తెలుగున ఆక శబ్దానికి నిరోధము, అడ్డగింత, అనే అర్థాలున్నాయి. ఆకలాయి పదము తెలిసిందే. రాజు, ప్రభువు అనే అర్థంలో తెలిసిందే. వ్యక్తినామాల్లో నామార్క పదంగా క్షత్రియ వంది కులాల్లో కన్పిస్తుంది. నియోగి బ్రాహ్మణుల ఇంటి పేర్లలో కూడా అంత్యపదంగా కన్పిస్తుంది. ఉదా : మాచిరాజు, బుద్దిరాజు, ప్రస్తుత గ్రామ నామం వ్యక్తి నామ సూచి గావచ్చును. లేదా గృహనామ సూచిగా వచ్చును. అప్పుడు పూర్వరూపం ఆకురాజు వారి పల్లె అయివుంటుంది. కాలక్రమంలో వారి లోపించి వుండవచ్చు. గృహనామం కూడా వ్యక్తి నామం వలననే వచ్చింది. పల్లె పూర్వం వివరింప బడింది.

ఆకులమన్నాడు :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. మన్నాడు, మన్ననాడు, మన్న అంటే సాగుభూమి మరుమన్న అంటే బీడుభూమి. బంజరు నేల. నాడు అంటే ప్రాంతం. ఆకుల మన్నాడు అంటే ఆకులు(తమళపాకులు) పండే ప్రాంతం. ఇలాంటిదే ఆకుల అల్లూరనే. గ్రామం కూడా వుంది. ఇక ఇది ఆకులమన్నాడు కావడానికి కారణం, మరొక మన్నాడు వడ్లమన్నాడు వుండడమే వడ్లు అంటే వరిధాన్యమే. వడ్లపూడిలోని పడ్ల శబ్దం కూడా వరిధాన్యాన్నే సూచిస్తుంది. ఇక్కడొక విశేషం. మిగిలిన ధాన్యాలకు, ఇతర దినుసులకు, ఆయా మొక్కల పేర్లే వాటి ఫలాలకు వరిస్తుంది. మామిడిచెట్టు - మామిడికాయ, పెసరమొక్క - పెసలు, జొన్నపైరు-జొన్నలు, కందిమొక్క - కందులు, కాని వడ్ల పంటను ఇచ్చే పైరును వరి అంటారు. ఇది కొంత విచిత్రంగా వుంది కదూ !

వరిధాన్యానికా పేరు రావడానికి గల కారణం గమనిస్తే సమస్య విడిపోతుంది. సంస్కృతంలో 'వృద్ధి' శబ్దం తెలుగులో వడ్డి అయింది. అసలు వడ్డి పాయిదాల విషయం తెలుసుగదా. ఆ 'వడ్డి' శబ్దంపై బహువచనం చేరి 'వడ్లు'

అయింది. ఎలాగంటే మిగతాపైర్ల కంటే దేనితో పోల్చి చూసినా, ఒక సిగ్గిత వైశాల్యంలో వేసిన ఏ పైరుకంటే కూడా, వరిపైరు ఎక్కువ (వృద్ధి) దిగుబడి నిస్తుంది. ఆ వృద్ధియే అంటే వడ్డీపై బహువచనం 'లు' చేరి వడ్డు అయింది. ఈ వడ్డు పండించడానికి ఏర్పాటు చేసిన చెరువులే వడ్డీ చెరువులు. ఇలాంటివి గుడివాడ తాలూకాలో పొలాలలో అధికంగా వుంటాయి. అంటే గుడివాడ తాలూకాలో కృష్ణపై ఆనకట్ట కట్టడానికి పూర్వమే వరిధాన్యం పండుతుంది. అలా వరి పండిన జేరాలను ప్రీహిజ్జేత్రాలని పిలిచారు. ఈ మేరకు శాసనాధారాలున్నాయి. అవి వడ్డీ చెరువులు కాగా, ఊరిలో నున్నవి ఊరి చెరువులు, వడ్డీ చెరువులకు నీరు సమీపంలోని ప్రవాహాల నుండి కాలువల ద్వారా అందేది.

ఆచంట :

నరసాపురం తాలూకా గ్రామం. ఇచ్చటి రామేశ్వర దేవాలయం ప్రసిద్ధి చెందింది. ఆచంట వ్యుత్పత్తికి జననిరుక్తి వుంది. దాని యథార్థ యథార్థాలు అలా వుంటే, సంద అనేది ఒక రకం కంచె యొక్క అసడి, అసండ అనేవి కన్నడంలో మొక్కలుగా కన్పిస్తాయి. సంస్కృతంలో ఆషాఢ శబ్దం మోడుగకర్రను సూచిస్తుంది, హరవిలాసంలోని, అజినాషాఢధరుండు అన్న శ్రీనాథుని ప్రయోగం తెలిసిందే. శాసనాల్లో 'అసంట్ట' అని కన్పిస్తుంది. అసండ యొక్క బౌద్ధవిభక్తికరూపం అసంట. ఇక్కడొక విశేషం. ఈ ఆచంట గుండము అసలు అలుగు ఉత్తరాన, 500 పోక చెట్లు గల భూమిని, విష్ణువర్ధన మహారాజు విజయాదిత్య చక్రవర్తి, తన కుమార్తె మైలారదేవిని, ఆచంట నూరపరాజునకిచ్చి నివాహం చేసిన సమయమున, అరణంగా ఇచ్చినట్లు శాసనం చెపుతోంది.

అంజనేయపురం సందాయతం :

తిరుత్తని తాలూకా గ్రామం. అంజనేయపురం దైవపరంగా వచ్చినది. అంజనేయపురం పేరుతో మరొక గ్రామం వుంది. అయితే చర్చలోనిది సందాయత గ్రామం. సందాయత అంటే చెల్లింపబడిన పన్ను. ఈ పేరుతో ఇంకా రాజాసంగరం సందాయతం, సందాయతం కొత్త కండ్రీక అనే గ్రామాలు కూడా ఉన్నాయి. ఇవన్నీ పూర్వపు దినాలలోని గ్రామ కట్టుబడులకు, గుత్తలకు, ఈశాములకు సంబంధించిన పద్ధతులు. కాగా, సముదాయం అనే గ్రామం పుత్తూరు తాలూకాలో వుంది.

ఆత్మకూరు :

ఈ పేరుతో ఆంధ్రదేశంలో చాల గ్రామాలు కన్పిస్తున్నాయి. కొన్ని ఇదే రూపంలోను, మరికొన్ని 'ఆత్మకూరు' అనే రూపంతోను, మరికొన్ని ఆతుకూరుగాను కన్పిస్తాయి.

ఆత్మ, ఊరుల కలయికవలన, మధ్యలో 'కు' ఆగమంగా వచ్చిందని చెప్పడం సులభమే. కాని నిజస్థితి ఇదికాదు. దీని ఆసలు రూపం ఆంతుకుర్రు. ఈ మేరకు శాసన రూపం కన్పిస్తుంది.

శాసనం : నందికొట్కూరు తాలూకా, కర్నూలు జిల్లా; క్రీ.శ. 1505

ఇమ్మడి నరసనాయకుడు .. ¹

"ఈ ఆతుకూరి గ్రామం తదా తిథి కంన్యా బృహస్పతి పుంజ్యకాలమంధ్య శ్రీశైలం నందికొట్కూరు తాలూకా, కర్నూలు జిల్లా.

క్రీ.శ. 1515 శ్రీకృష్ణదేవరాయలు శ్రీశైల మల్లిఖార్జున స్వామికి సమర్పించిన శాసనం. శ్రీముఖ సంవత్సర వైశాఖ శు 11 గురు వారానను మధ్యాహ్నమ వసరం మహా నైవేద్యానకు పాదుమంచాల అనేడి గ్రామమును ఆతుకూరి అనేడి గ్రామమును సమర్పించిరి."

'ఆంతు' అనేది ఒక రకపు గడ్డిమొక్కగా బోధపడుతోంది. ఇంచేదో అర్హతాన్ని వాచించి 'ఆత్మ'గా మార్చబడింది.

'పుర్ర' అనేది నేల స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది. మోతుకూరు, మోదుకూరు, కండుకూరులోని 'కు' కూడ ఆగమం కాదు. కృష్ణాజిల్లాలో గని ఆత్మకూరు, దోనె ఆత్మకూరు అనే గ్రామాలున్నాయి. బండి ఆత్మకూరు కర్నూలుజిల్లాలో వుంది.

ఆర్యవట్టం :

ఇది కాకినాడ తాలూకాలో వుంది. శాసనాల్లో దీనిపేరు ఆరియవట్టనముగా కన్పిస్తుంది. అరియ శబ్దం 'రాజు' శబ్దం సంబంధి. వట్టం శబ్దం పట్టణశబ్దం సంబంధి. పట్టణంముందు వివరింపబడుతుంది. కాకినాడ ప్రాంతాన్ని పోలునాడుగా, కడల నాడుగా వ్యవహరించేవారు. లేక ఆర్యశబ్దం పుణ్యార్థకము గావచ్చు. మరో ఆర్యవట్టం, తిరువనంతపుర (కేరళ) సమీపాన వుంది.

ఆసీలుమెట్టు :

ఇప్పటి విశాఖనగరంలో ఒక భాగం. ఆసీలు అనేది ఒక రకం పన్ను. పట్టణంలో సరుకులు అమ్మకానికి వసూలుచేసే పన్ను. మెట్టు ఎత్తైన నేల. అయితే ఇక్కడ అది కాదు. ఇది వాస్తవానికి మెట్టు. మెట్టు అంటే పన్ను వసూలు చేసే చోటు. ఖమ్మం మెట్టు కూడ ఇలాంటిదే.

మెట్టు శబ్దాన్ని రాయలసీమలో పాదరక్షకు సంకేతంగా ఉపయోగిస్తారు. వివాహిత స్త్రీలు పాదాంగుళీయకంగా ధరించే మెట్లు తెలిసినవే. నిజానికి మిర్రు, మెట్టు, మెప్పు, మేలు, మేట, మెట్టు (కొండ; పైకి ఎక్కడానికి గల మెట్లు) మెచ్చు-ఇవన్నీ ఒకే రాతు జన్మాలు. అన్నింటిలోను ఉన్నత తత్వభావన పుగిది గమనించండి.

ఇక్కడ్రు :

ఇది నరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. కుర్రు శబ్దం, నీటి ప్రవాహాలచెంత గల ఎత్తైన భూమిగా ఇంతకు పూర్వం వివరింపబడింది. అయితే శాసనాల్లో ఇక్కూరుగా కన్పిస్తుంది. ఇది బహుశా శాసన లేఖకుని పొరపాటు గావచ్చు. ఇలాంటి పొరపాటు చాల శాసనాల్లో కన్పిస్తుంది. ఇది ఓగేరుకు సమీపాన గల గ్రామం. కనుక ఇక్కడ్రు రూపమే సరియైతేగా భావింపవచ్చును.

ఇంజరం :

ఇది కాకినాడ తాలూకా గ్రామం. పూర్వపు నాళ్ళలో జమిందారీ గ్రామం. గోదావరి ముఖద్వారాన గల రేల 1708లో ఇక్కడ బ్రిటిష్ వారు ఫ్యాక్టరీ స్థాపించారు. 1757లో బుస్సీ నాయకత్వంలో ప్రెంచి వారికి స్వాధీనమైనది. పూర్వపు దినాల్లో ఇక్కడ నుండి 'లాంగ్ క్లాత్' అనే పేరు గల బట్టి ఎగుమతి అయ్యేది. ఇంజర శబ్దం ఒకరకం కందను సూచిస్తుంది. కాగా 'వింజ' అనేది ఒక పక్షి కూడా. ఒకరకం చేపను కూడా సూచిస్తుంది. దీనిని పోలిన గ్రామాలు వింజమూరు, ఇంజనంపాడు మొదలైనవి.

ఇనామతి బోడిరెడ్డి పల్లె :

చిత్తూరుజిల్లా చంద్రగిరి తాలూకా గ్రామం. ఇలా వ్యవహరించడానికి కారణం మరో బోడిరెడ్డిగారి పల్లె ఇదే తాలూకాలో ఉంది. ఇది వ్యక్తి నామపరంగా వచ్చింది. కాగా 'ఇనామతి' అనేది వంశపారంపర్య గ్రామాధికారులుగా నున్నవారికి ఉచితంగా గాని, లేదా చారి సేవలకు పరిహారంగా గాని ఇచ్చిన భూమి. ఈనాము శబ్దం బహుమతి

అనే అర్థంలో తెలిసిందే. ఇదే తాలూకాలో ఇనామతి ముప్పిరెడ్డి వారి పల్లె అనే మరో గ్రామం వుంది. పేరుగా ముప్పిరెడ్డి గారి పల్లె మరొకటి వుంది. ఈ నాలుగు గ్రామాలు, మొన్న మొన్నటివరకు జమిందారీ గ్రామాలు.

బోడి శబ్దం జుట్టులేని తలను, బోసి నోటిని సూచిస్తుంది. బోడి జంగము అంటే జుట్టులేని జంగము. ప్రవాహ వేగానికి సారవంతమైన మట్టి కొట్టుకుపోయిన నేలకు బోడినేలంటారు. అంటే పనికిరానిది అని అర్థం. తలలు బోడువైన తలపులు బోడులగునా అని వేమన. బహుశా వ్యక్తి నామాల్లోని ఈ బోడి (బోడిమ్మ బోడియ్య) శివలింగానికి ప్రతీక కావచ్చు.

ఇక రెడ్డి శబ్దం, తెలుగునాట ఆ పేరుతో వ్యవహరింపబడుతున్న జాతి జనులకు సంకేతం. ఆ కులంిని వారికిది నామాంత్య పదం. గ్రామాధికార పదవీ సూచకం కూడా. కనుక రెడ్డరికం అంటే ప్రభుత్వ అనే అర్థం కూడా ఇస్తుంది. ఇది రాష్ట్రకూట శబ్దభవమని భావన. రాష్ట్రకూట > రట్టగుడు > రాట్టాడి > రట్టడి > రడ్డి > రెడ్డి అయిందని భావన. ఈ శబ్దాలన్నీ శాసనాల్లో కనిపిస్తున్నమాట వాస్తవం. రాష్ట్రకూట అనేది పూర్వపునాళ్ళలో ఒక ప్రభు వంశం. మహారాష్ట్రీలు. కనుకనే వారు రాష్ట్రకూటులయినారు. రెడ్లు, మహారాష్ట్రం నుండి ఆంధ్రదేశంలోనికి కాకతీయులకు కొంత పూర్వమే ప్రవేశించారు. రెడ్డి శబ్దం, రాజస్థాని శబ్దం రారోడ్ శబ్ద సంబంధి. ఈ రారోడ్, రట్టాడు, రడ్డి అయి రెడ్డిగా స్థిరపడింది. రారోడ్ అనేది ఆక్కడ ఒక జాతి నామం. వారు గుజరాత్ మీదుగా మహారాష్ట్రలోనికి ప్రవేశించారు. పిదప ఆంధ్రదేశంలోనికి వచ్చారు. ఆ రోడ్లే, రాష్ట్రకూటలు కూడా అయివుండవచ్చు. కాని రెడ్డి శబ్దానికి సమీపవర్తి అయిన శబ్దం రాష్ట్రకూట కాదు. రారోడ్ మాత్రమే వీరి సంప్రదాయం, ఆచారాలు దేశీయమైన వాటికంటే భిన్నంగా తోచాయి గాబోలు, తెనాలి రామకృష్ణుడు 'రడ్డలు నడిచిరి పురస్సరద్వార్యముగా' నంటాడు. పల్లె పూర్వం వివరించబడింది.

ఇందుగల :

ఇది నల్గొండ జిల్లా గ్రామం. 'ఇందుగు' ఒక చెట్టు. ఇలాంటివే పొందుగల, మాడుగుల. పొందుగల గుంటూరు జిల్లాలోను, మాడుగుల గుంటూరు, విశాఖపట్నం జిల్లాల్లో వున్నాయి. నల్గొండ జిల్లాలో మాడుగులపల్లి అనే గ్రామముంది. ఇందుకూరు, ఇందుపల్లెలలోని ఇందు శబ్దం కూడా పై ఆర్థాన్నే సూచిస్తాయి.

ఇమ్మడి చెరువు :

కనిగిరి తాలూకా గ్రామం. ఒకే పేరుగలవారున్నప్పుడు అందు రెండవ వారిని 'ఇమ్మడి' అని, మూడవ వారిని 'ముమ్మడి' అని సంభావించడం కద్దు. అలా అయినపుడు ఇది అలాటి వ్యక్తి నామపరంగా వచ్చిందని భావించాలి. అలాకానప్పుడు 'ఇబడి' లేక 'ఇబ్బిడి' అంటే ఒక విధమైన నల్లని కలపచెట్టుగా భావించాలి. ఆదికార్వర్గంలో ఇబ్బడి ముబ్బడి అనడం తెలిసిందే.

చెరువు, జలాశయార్థంలో తెలిసిందే. ఆ అర్థంతో స్థిరపడిందే తప్ప నిజానికి చెరువు అంటే జలాశయంకాదు. దానికి పోసిన కట్టలే చెరువులు. ప్రాచీన ద్రావిడంలో రెత్త అనే శబ్దం కన్నడంలో కెరె అయింది తెలుగులో చెరువు అయింది. ఈ శబ్దాని కర్ణం నిరోధించు, అడ్డగించు అని. అంటే ఇక్కడ నీటిని అడ్డగిస్తున్న కట్ట చెరువు. నేలకు పాదానికి మధ్యగల నిరోధం గనుక చెప్పు (పాదరక్ష) చెరసాల, చెరపట్టుల లోని చెర కూడ నిరోధము, అడ్డగించు అనే అర్థాలనిస్తాయి. చెరచులో నిజానికి లైంగిక క్రియలేదు. నిరోధించు, బలవంతము చేయుట మాత్రమే. అర్థ విపరీతమం వలన బలవంతపు లైంగిక క్రియకు మారుగా చెరచు వ్యాప్తినందింది. కనుక చెరువు తవ్వించడం వుండదు. కట్టించడమే వుంటుంది. మన పూర్వుల వ్యవహారం (శాసనాల్లో) చెరువు కట్టించడమే వుంది.

ఇరుకుపాలెం :

ఇక్కడ ఇరుకైన అని అర్థంకాదు. ఇరుకు శబ్దాని కర్ణం చిట్టడవి అలాంటి చోట వచ్చిన గ్రామం కనుక ఇది ఇరుకుపాలెం. ఇరికిపెంట అనే గ్రామం చిత్తూరు జిల్లాలో ఉంది. పెంట అంటే పశువులను మందచేసే స్థలం. ఇదికూడా పై అర్థాన్నే సమర్థిస్తోంది.

పాలెం అనేది నేడు ఏదైనా ప్రధాన గ్రామానికి అనుబంధంగా వచ్చిన జనావాసానికి సంకేతంగా నిలిచింది. నిజానికిది పాశయం. వ్యవహారంలో పాశం, పాశ్యం, పాశయం, పాలెంగా స్థిరపడింది. మనకు పూర్వం పాశేగాండ్ర వ్యవస్థ ముఖ్యంగా కృష్ణదేవరాయల కాలంలో వుంది. పాశేగాడు స్థానికంగా ఒక ప్రాంతానికి అధికారి. ఆ అధికార ప్రాంతం పాశయం. అతడు నివాసమున్న చోటుకు కూడా పాశయం వ్యవహారమైంది. అతను, అతని అవసరాలు చూడటానికి గల సిబ్బంది వుండే ఆవాసం మాత్రమే. మొదట పాశయం కాలక్రమంలో అనుబంధ గ్రామమనే అర్థంతో స్థిరపడింది. వ్యవసాయంలో కొంత వంతుకు సాగుచేసే వాడు పాలిశాపు లేక

పాలెగాడు, పాలు అంటే భాగము, వంతు అనే అర్థాలు తెలిసినవే. తమిళ ప్రభావంపై పాశ్యం అయింది. నిజరూపం పాలు మాత్రమే.

ఇర్లపాడు :

ఇది నరసరావు పేట తాలూకా గ్రామం. దీని శాసన నామం ఇజ్జలూరు.

శాసనం : “ .. దివియకు నిచ్చిన గొడియ 55 పీని చేకొని ఇర్లూరి ప్రోలియ బోయిండు . ” ¹

“శకవర్తంబులు 1057 గునేండు శ్రీమత్సోమన పెగ్గడ దన ప్రభుత్వం బైన ఇజ్జలూర శ్రీ సోమేశ్వర మహాదేవరంబ్రతిష్ఠించి.. ” ²

“శ్రీ మన్మహామండలేశ్వర చోడెరాజు ఇజ్జలూరి శ్రీ సోమేశ్వర మహాదేవరకు....” ³

ఇందలి ‘ఇర్ల’ వృక్ష నూచి. ఇరి లేక ఇర్ర అనేది తెలుగున నేడు రచ్చ చెట్టుగా వ్యవహరిస్తున్నారు. మరి తెలిసిందే గదా ! ఇంకా ‘ఇరి’ శబ్దంతో ఇరిమేద, ఇరుగుడు (సరుగుడు వలె) అనే చెట్టుకూడా తెలుగున కనిపిస్తాయి. కన్నడంలో ఇరవన్చి అనేది ఒక రకం మల్లె. తెలుగులో జంటమల్లె లాంటిది. (The many flowered Nykthantner)

పాడు చాల గ్రామనామాల్లో ష్విటీయావయవంగా కనిపిస్తుంది. పాడైన చెడిన అనే అర్థాలు దీనికున్నాయి. పాటిమట్టి తెలిసిందే. ఇక్కడ పాటి శబ్దంతో సారవంతము (శ్రేష్ఠము) పాత అనే అర్థాల్లో వ్యవహృతము. కాగా పాటిమట్టిలోని పాటి శబ్దం పాడుకు ఔపవిభక్తిక రూపం. నేడు గ్రామాల నంటి పున్న పాటిమట్టి దిబ్బలన్నీ ఒకప్పటి జనావాసాలే. వాటిని తవ్వినపుడు, అవి జనావాసాలేనని ఆక్కడ దొరుకుతున్న వస్తువులని బట్టి తెలుస్తోంది. అంటే కాలక్రమంలో ఆ చోట జనావాస మంతరించి, సమీపంలో రూపెత్తందని బోధపడుతుంది. ఇలా జనావాసాలు అంతరించి పోవడానికి చాలా కారణాలుంటాయి. అగ్నిప్రమాదం, సిటిమునక, అచ్చిరాక పోవడం, పరపిడనం వలన గ్రామం నాశనం గావడం-ఇలా ఏదైనా కారణం గావచ్చును. ‘పాడు’ లన్నీ మొదలు జైనావాసాలనే భావన ఉంది. స్వరస్థావరణం నుండి తప్పి, ఇతర ధర్మాన్ని ఆవరిస్తూ పాడైపోయినారనే

¹ No. 926 S. I. I; Vol. iv

² No. 927 S. I. I; Vol. iv

³ No. 928 S. I. I; Vol. iv

భావనలో, వారి నివాసస్థలాలను పొడులని వ్యవహరించి వుండవచ్చు. అనంతరం గ్రామనామ ద్వితీయావయవంగా సామాన్యీకరణం చెందివుండవచ్చు. గుంటూరు జిల్లాలో మాతంగ (మాదిగ) జాతివారు నివసించే ఆవాసాన్ని పాడుగా సంభావించడం గలదు.

ఇల్లిందల :

ఋమ్మం జిల్లా గ్రామం. ఇది ఒక చెట్టు. ఉల్లిందల కూడా ఒక రకం చెట్టు. (*Diospyros capitulata*. W.) కాగా ఇల్లిందల పర్రు పేరుతో రెండు గ్రామాలు పశ్చిమగోదావరి జిల్లా తణుకు తాలూకాలో వున్నాయి. అందోకటి కాకుల ఇల్లిందల పర్రు మరొకటి సోమరాజు ఇల్లిందల పర్రు, కాకుల ఇల్లిందల పర్రు అనే పేరు సమీపంలోని కాకిలేరు వలన వచ్చింది. ఇందలి 'కాకి' శబ్దం పక్షికాడు. ఒక చెట్టు పేరు. (*Cantium parviflorum* Linn). ఆ పేరుతో అనంతపురం జిల్లాలో ఒక గ్రామముంది. సోమరాజు ఇల్లిందల పర్రు అనే గ్రామం, సోమరాజు అనే వ్యక్తికి, ఇనాముగా లేక అగ్రహారంగా ఇచ్చింది కావచ్చును. సమీపంలో ఒకే పేరుతో రెండు గ్రామాలున్నప్పుడు, సమమైన వివక్ష కొరకు ఇలా మరొక పదం చేర్చి వ్యవహరిస్తారు. ఉల్లిందల పేరుతో కృష్ణాజిల్లా దివితాలూకా పెదప్రోలు గ్రామంలో ఒక ప్రాంతముంది. పూర్వం ఆ చోట ఆ చెట్టుండేవి. ఉల్లిపాలెం పేరుతో దివితాలూకాలో ఒకటి, గుంటూరుజిల్లా రేపల్లె తాలూకాలో మరొక గ్రామము ఉన్నాయి.

పర్రు, పర్ర శబ్ద సంబంధి. వ్యవసాయ యోగ్యంకాని భూమిని పర్రలనడం తెలిసిందే. కనుచూపుమేర ఇసుక వ్యాపించిన భూములను ఇసుకపర్రలనడం తెలిసిందే. వ్యాప్తి వ్యాపనము అనే అర్థాల్లో పరచు శబ్దం తెలిసిందే. సౌఖ్యంకొరకు శయ్యపై వేసుకొనే పరుపు, పరచు శబ్ద సంబంధియే. కనుక ఈ శబ్దానికి స్వాభావి కార్థం విశాలము, వ్యాపనములు. గ్రామనామాల్లోని పర్రు ప్రవాహాల వెంటనంటి, కొంత ఎత్తుగా వున్న భూమికి సంకేతం. బర్రు, మర్రు, వర్రు దీని రూపాంతరాలు. పామర్రు (పాంబర్రు అని శాసన రూపం) బల్లిపర్రు, ఎరిమర్రు, తటిపర్రు ఇలాంటివి. ఇవన్నీ ప్రవాహాల వెంటి వున్నాయి. పూడి ప్రవాహ వరదమట్టంతో సమానమైన నేల కాగా పర్రు దానికంటె కొంచెం ఎత్తయినది. మరీ ఎత్తయినవి తుర్రు, కుర్రులు. వీటిలో వేల స్వభావం కూడా కలిసివుంది. ఇసుకపాడు ఎక్కువ

గదిగోల తువ్వనేల తుద్రు, బుసకపారు కలిగిన నేలకుద్రు. ఇంకా ఎత్తయినది మిద్రు.

ఈర్ష్యగల్లు :

కృష్ణాజిల్లాలోని గ్రామం ఇది. దీని పూర్వనామం ఇరువుంగల్లు. ఇందు కల్లు పోగుండ్ల కాదు. కొలనుకొల్లుగా మారింది. పశ్చిమ గోదావరిలోని మోంగొలను మోల్లగా మారింది. ఇరువు అంటే సన్నని అని అర్థం. ఈ ఊరిలోని చెరువు తరచుగా దీనికా పేరు వచ్చింది. ఇరువు అంటే చీలిక అనే అర్థం కూడా వుంది. ఈ రెంటి అర్థాల్లో దేనివల్లదైనా దానికాపేరు వచ్చియుండవచ్చును.

ఈదర :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. చెరువునుండి పారే కాలువకు ఈదర అని పేరు. అలాంటి చారిత్రాత్మక పుస్తకాల్లో వచ్చిన గ్రామం ఈదర. సముద్రం ప్రక్కన వచ్చి గ్రామాన్ని ఈదర అంటారు. కృష్ణాజిల్లాలో సముద్రాన్ని అంటి, చివరదర, పెదరదర అనే రెండు గ్రామాలున్నాయి.

ఈలప్రోలు :

ఇది విజయవాడకు సమీపాన గల గ్రామం. ఈల, ప్రోలుల కలయిక ఈలప్రోలు. ఈల శబ్దంలో గల మరొక గ్రామం ఈలచెట్ల దిబ్బ. కృష్ణాజిల్లా దివి తాలూకాలో వుంది. ఇది ఒక మొక్క అని స్పష్టమవుతోంది గదా ! 'ఈ' శబ్దంతో గల మరొక పూరు ఈపూరు. ఈలచెట్టు తెలిసిందే. అయితే ఇవన్నీ ఒకటిగాదు. వేర్వేరు మొక్కలు. సరసదావుపేట తాలూకాలోని ఇర్లపాడులోని 'ఇర్ల' కూడా వ్యవసంబంధియే. అలాగే ఇక్కడ్రు కూడా. ఇక ఈలప్రోలులోని 'ప్రోలు' శబ్దం కదలిక మరొకటి గ్రామాలు పెదప్రోలు, పెనుగంబిప్రోలు, నిడదవోలు (నిరవద్య ప్రాలు) మొదలైనవి. ఇంకా ఈ 'ప్రోలు' వ్యక్తి నామాల్లో కూడా కనిపిస్తుంది. పోలయ్య, పోలమ్మ, పోలిగాడు తెలంగాణంలో ప్రముఖంగా వినిపిస్తాయి. రెడ్డిరాజ్య పరిమితుల్లో ప్రోలయ వేమారెడ్డి. చరిత్రజ్ఞులకు చిరపరిచితుడు. ఈ ప్రోలు రచనకర్తల సంపద, నిక్షేపము, ఖజానాలాంటి అర్థాలు తమిళంలో కనిపిస్తాయి.

తమిళంలో దీని రూపం పులిర్. తొలుత ఈ 'ప్రోలు' గల గ్రామాలు నేటి తాలూకా బ్రెజిలీల పున్న ప్రదేశాలవంటివి. దాని పై అధికారి పోలి లేక ప్రాలి. పోల అనే గ్రామం కవవజిల్లా రాజంపేట తాలూకాలో వుంది. అనంతరం వ్యక్తి నామాల్లో పోలు కనుకొని వుండవచ్చు. ఇలాంటి పేర్లు పెట్టడంలో తత్త్విదండ్రుల

అబిలాష వ్యక్తమవుతుంది. ఇక ఈ పోలి శబ్దమే 'పోలియోపోలి, బలియోబలి, రావేలు గలవాడ రార పోలిగాడ' అనే పాటలోని 'పోలి' శబ్దానికి మూలమై వుండవచ్చు. అప్పుడు 'పొము' కూడా దీనినుండే ఉత్పన్నమైందని భావింపవచ్చు. అయితే వ్యర్థమైన, పనికిరాని, తాలు అన్న భావానికి మూలమైన 'పొల్లు' శబ్దానికి మూలం అన్వేషించవలసి వుంది.

ఉదక మండలం :

దీనినే మనం ముద్దుగా ఊటి అని పిలుస్తాం. నీలగిరి అని కూడా అంటారు. ఉదకమంటే నీరు. అంటే నీరు గల మండలమని దాని అర్థం. అర్ధాన్ని ఊహిస్తే పప్పులో కాలేసినట్లే. వాస్తవానికిది 'ఒట్టక్కర్ ముండ్' ఒట్టక్కర్ అంటే ఒకే రాయి. ఏకశిల. కల్లు అంటే తెలుగులో కూడ రాయి అనే అర్థం. తమిళంలోనూ అంతే. ఒట్ట అంటే ఒకటి. ముండ్ అంటే దైవము. మనకు తెలుగులో ముండ అంటే పతిహీన, విధవ అనే అర్థాలున్నాయి. కాని ఈ పదాల అర్థాన్ని కూడా కొంచెం సాగదీస్తే దైవమనే అర్థమే వస్తుంది. విధవ గౌరవార్థురాలిగా పరిగణింపబడటం లేదు. అంటే పూజనీయురాలు గారు. నిషేధార్థంలో అంటే నిజానికి పూజ్యార్థం గల దైవతమనే అర్థానికి బిన్నంగా విధవను ముండగా సంభావించడం జరుగుతోంది. తెలుగులో తప్ప ఇతర గిరిజన సంబంధి ద్రావిడ భాషల్లో కూడ ముండ అంటే దైవమనే అర్థం పొసగుతుంది. శ్రీనాథుడు కాశీఖండంలో 'ముగురన్ గూర్చిన ముండ దైవ'మని నిందార్థంలోనే ప్రయోగించాడు. అదలా వుంచుదాం. ఒట్టక్కర్ ముండ్ అంటే ఏకశిలలో మలచిన దైవం. మీరు ఊటి ఎప్పుడైనా వెళితే, బస్సు కండక్టరును అడగండి. ఊటి ప్రారంభంలోనే కనిపిస్తుంది. ఈ ఒట్టక్కర్ ముండ్ ను ఆంగ్లేయలు OOTTAKAKMUND అని వ్రాశారు. కాలక్రమంలో OTTAKMUND అయింది. తమిళులు పర మవ్యంలో అచ్చుల మచ్చ శబ్దాల వర్ణాన్ని, నాదవర్ణంగా పలుకుతారు. ఆక్రమంలో 'ట' కారంలో 'డ' కారమై పోయింది. అప్పుడది ODAKMAND అయింది. పదాది ఒ, ఉగా మారుతుంది అలాగే ఉ, ఒ గాను మారుతుంది. 'డ' కాస్తా 'ద' కారంగా మారింది. చివరకు డ కారంతో అంతం కావడం, అదేదో పొరపాటనుకొని ఉదకమండలా అని మార్చేశారు. OTTAKMAND ను సంక్షిప్తపరిచి OOTY ఊటిగా వ్యవహరిస్తున్నారు.

ఉద్ధాన రామకృష్ణాపురం :

ఇది శ్రీకాకుళం జిల్లా గ్రామం. రామకృష్ణ అనే వ్యక్తి పేరు మీ ఏర్పడిన పురం. ఈ ప్రాంతంలో చాల రామకృష్ణాపురాలుండడం కారణ స్పష్టత కొరకు ఉద్ధాన రామకృష్ణాపురంగా వ్యవహరించడం జరుగుతో శ్రీకాకుళం జిల్లా పలాన ప్రాంతాన్ని 'ఉద్ధానవనం' అనే వాడుక ఉంది. కాఁ ఆ ప్రాంతం చెట్లు చేమలతో సంపద్యంతంగా వుండడం ఉద్ధానవనం వాడుక ఉద్ధానం అయింది. ఉద్ధానం గోపినాథపురం, ఉద్ధానం కూర్మనాథపురం, ఉద్ధానరసింగంపల్లె కూడా ఇలాంటివే. పురం పూర్వం వివరింపబడింది.

ఉప్పమిల్లి :

ఇది కాకినాడ తాలూకా గ్రామం. ఉప్పపల్లి ఉప్పమిల్లి అయింది. వెను ఉప్పలూరు, ఉప్పల మొరలైన వాటిలో కూడా ఉప్పశబ్దం వుంది. వాటిలోని 'ఉప్ప' మెట్ట నేలల్లో పెరిగే ఒక రకం గడ్డి. Hackeloculog gvanulans. o. Kig ఇదిగాక ఉప్పగడ్డి ఉప్పగడ్డి పైరుతో మాగాణిలో వచ్చే కలుపుమొక్క మరొకటుంది Chloris vivgata, Sw. అయితే ఇక్కడ లవణార్ధకము కేవలం, లవణమని గాక సముద్రతీర భూమి అని అర్థం చేసికోవాలి. ఉప్పొంగల అన్నప్పడు కూడా అలాగే అర్థం చేసికోవాలి. ఉప్ప + పొంగు ఉప్పొంగు. కడకు ఇది అతిశయార్థంలో రూడం అయింది. దీన్నిబట్టి సముద్ర పర్యాయసూచికలో ఉపయక్తమవుతున్నట్లు బోధపడుతుంది. ఉప్పైన తెలుసు గదా ! దివి తాలూకాలోని 'ఉపకాలి' కూడా 'ఉప్పొంగల' కు శిథిలరూపం. ఉప్పొంగల గ్రామం కూడా కాకినాడ తాలూకాలో వుంది. కాసనాల్లో ఈ ఉప్పమిల్లి, ఉప్పుటుంబల్లి నమోదైంది. ఉప్పు, ఉరిసింది అనడం తెలుసుకదా ! ఉప్పు శబ్దం వీటికి పర్యాయంగా కనిపిస్తుంది. కాళ్ళు ఉరులు దిగినాయి. నీరు ఉరుస్తోంది (కుండ) నీరు ఊరుతోంది. వీటన్నింటిలోనూ నీరు అనే అర్థం కనిపిస్తోంది. అలాగే 'ఉరుకు' వేగమని అర్థంలోనిది కూడా ప్రాచమికంగా వీటికి సంబంధించిందే ! వాగు ఉరకలెత్తుతోంది. దీనిమీద ఏర్పడిందే 'ఉరవడ' వీటన్నింటిని పోల్చి చూసినప్పుడు ఊరు అనేది నీటిపట్టు అనే బోధపడుతుంది.

ఉల్లంపర్రు :

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా నరసాపురం తాలూకా గ్రామం. పర్రు పూర్వం వివరింపబడింది. ఉల్లం అనేది ఒక మొక్క. ఉల్లంగి, ఉల్లిండ్ర, ఉల్లెందు అంటే

తెలుస్తుంది. కంచెమొక్కగా వేస్తారు. దివితాలూకా పెదప్రోలులోని ఒక స్థలానికి ఉల్లిందల అనే పేరుండేదని ముందు చెప్పబడింది. ఉయ్యండన అనే గ్రామం సత్రెనల్లి తాలూకాలో వుంది. ఈ ఉల్లింపర్రు కాంజ (నేటి కాజ) సీమకు చెందినదిగా నాసనాల్లో చెప్పబడింది. శక. 1:48 రక్తావనామ సంవత్సరం వైశాఖశుద్ధ ఏకాదశి నాడు అత్తిలి నీద్దిరాజు గోడేటి లింగరాజుగారు ఈ గ్రామంలోని కొంతభాగాన్ని పాలకొల్లు రామేశ్వరస్వామి అర్చకులకు, వారు ధూప దీప నైవేద్యాలు పోడ శోపచారాలు నడిపించవలసిందిగా కోరుతూ, పాదుషాకు పుణ్యంగా దానమిచ్చాడు. ఈ గ్రామంపై లింగరాజుకు అప్పటికి ఇజారతి గ్రామం. ఇజారు అంటే గుత్త ఒక విధమైన కౌలు. కాంజ శబ్దంతో మరో రెండు గ్రామాలు కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాలలో వున్నాయి. వాటి వివరణ తరువాత ఇవ్వబడుతుంది.

ఉసిరిక లంక :

తూర్పు గోదావరి జిల్లా చోడవరం డివిజన్ లో ఉంది. మరొకటి ఎల్లవరం డివిజన్ లో ఉంది. కాని ప్రస్తుతం బేచిరాగ్ గ్రామం, చోడవరం డివిజన్ లోనే ఉసిరిక దొనలు కూడా ఉంది. ఉసిరిక వలస వెంకటపతి రాజు పేట రాజాం తాలూకాలో ఉంది. ఇదే పేరుతో మరొక గ్రామం పాలకొండ తాలూకాలో ఉంది. అయితే ఈ ఉసిరిక, మనం పచ్చడి పెటునునేది (అమలక) కాదు, ఇది మెట్ట నేలల్లో పెరిగే కలుపుమొక్క (*Phyllanthus emblica*, Linn).

లంక సంగతి ముందు చెప్పడం జరుగుతుంది. దొనలు, దొనకు బహు వచనం. దొన ద్రోణశబ్ద సంబంధి. వలస శబ్దం తెలిసిందే. ఇక తినే ఉసిరిక దీనిని సంస్కృతంలో అమలక అంటారు. ఉసిరికలో పెద్ద ఉసిరిక (మనం నిలువ పచ్చడి పెట్టుకునేది) రాచఉసిరి, నేలఉసిరి మొదలైన రకాలున్నాయి. ఇందులో చేనిమీదుగానైనా పై పేరు ఏర్పడి వుండవచ్చు. అయితే ఉసిరిక అనే పదాన్ని ఉచ్చరించడానికి మనవాళ్ళు ఇష్టపడరు. పేరులేని చెట్టు, నల్లపచ్చడి అని వ్యవహరిస్తున్నారు. పొన్నూరులోని ఒక శాసనంలో ఒకరు ఉసిరిక చెట్లు నాటించి, వాటిని అనామ తరువులు అని సంభావించాడు. ఇక కరతలామలకం అనే మాట విని వుంటారు. దేనియందైనా నేర్పరి అయినవాడిని వాడికా విద్య కరతలామలకం అని వ్యవహరించడం కద్దు. అంటే సునామాసంగా అని భావిస్తాము. కాని నిజానికి కాదు. కరతలములోనికి ఉసిరిక తీసుకోవడం ఏమంత కష్టం కాదు అనే అర్థంలో సులభమని చెప్పవచ్చును. అయితే అరటిపండు మాత్రం సులభంగా గ్రహింపలేమా ? మరి ఉసిరికనే ఎందుకు చెప్పవలసినవచ్చింది ? ఎందుకంటే దాని ప్రత్యేకత

దానికుంది. నిజానికి ఉసిరిక పండ్లు క్రిందపడితే ఉపయోగానికి పనికిరావు. క్రింద పడకుండానే ఉపాయంతరంతో వాటిని సంగ్రహించాలి. ఇక ఇక్కడ అదికూడా కాదు. పాల్లుణ, చైత్ర మాసాలతో ఇది దాగా పక్వానికొస్తుంది. అప్పుడు ఆ చెట్టు కింద అరచేయి సాచి నిలబడితే అదృష్టంకొలది, పండు అరచేతిలో పడితే దాని గుణం ఇంత, ఇలాంటిది అని చెప్పడం సాధ్యంకాదు. అమృతంలో సమానమని చెప్పతారు. ఇప్పుడు చూడండి. కరతలామలకమంటే ఏమిటో, అది ఎంత కష్ట సాధ్యమో, అయితే అలా దొరికితే మాత్రం అవృతమే. కనుకనే ఏదైనా విద్య సాంగోపాంగంగా అలవడితే, ఇక ఆ విద్యలో అతని కెదురుండదు. అప్పుడది కరతలామలకంతో సమానమే—

ఎకలస్కాన్ పేట :

ఇది ఒంగోలు తాలూకారోని చర్మవరం గ్రామంలోని అంతర్భాగం. ఇబ్రహీం పాదుషా కుమారుడు మహమ్మదు పాదుషా వద్దగల ఎకలాన్ ఖాన్ అను సర్దారు కొండపిటి నుండి పాలించే రోజుల్లో, తనపేరు మీదుగా ఎకలాన్ ఖాన్ పురహునే పేటను కట్టించినట్లు శాసనంలో చెప్పబడింది.

ఎనికేపాడు :

విజయవాడకు సమీపంలో గల గ్రామం. నిజానికిది వెనకపాడు. శాసనాల్లో మొట్టి వెనకపాడు. ఇచ్చటి మొట్టి, మొట్ట అంటే ఎత్తైన నేలను సూచిస్తుంది. మార్కాపురం ప్రాంతానికి మొట్టవాడినాడని పేరు. మొట్ట మోటుగా పరిణమిస్తుంది. చింతమోటు, బండ్లమోటు గ్రామాల్లో మోటు శబ్దానికి అర్థం ఎత్తుగా వున్న, వారగా (ప్రక్కన) వున్న భూమి అని అర్థం. గోదావరి జిల్లాలో మొట్టపరితి అనే గ్రామ ముంది. అది ఇంటిపేరు గలవారు కూడా వున్నారు.

ఎరడుకెర :

అనంతపురం జిల్లా గ్రామం. ఎరడు అంటే కన్నడంలో రెండు అని అర్థం, కెర అంటే చెరువు. ఇది కూడా కన్నడ భాషాశబ్దమే. ఫలితార్థం రెండు చెరువులు.

ఎర్రబారెం :

ఇది మంగళగిరి సమీపాన వుంది. ఇచ్చటి సీతారామస్వామి ఆలయప్రాంగణంలో గల శాసనాన్నిబట్టి కోట కేతరాజు భోగస్త్రీలు, వారి తండ్రి ఎర్రమ నాయుడు, ఉండవల్లిలోని దేవాలయ దేవునికి ఉత్సవవిగ్రహం చేయించినట్లు తెలుస్తుంది. ఆ ఎర్రమనాయకుని పేర ఈ ఎర్రబారెం ఏర్పడి ఉండవచ్చు.

ఎలకమానిపెంట :

ఇది చిత్తూరుజిల్లా గ్రామం. ఎలకమాను అనేది చెట్టుపేరని సులభంగా తెలుస్తోంది. తెలుగులో ఎలికచెలి, ఎలికజెముడు ఎలికజేడు (*Ipomaea reinformis, cnois*) అనే మొక్కలున్నాయి. కృష్ణాజిల్లాలోని గన్నవరం తాలూకాలోని ఎలికపాడు కూడా ఇలాంటిదే. ఎలమర్రు, ఎలమర్రు, ఎలమంచిలిలోని 'ఎల' దీని సంబంధం కలజే. మాను మాను శబ్ద సంబంధి.

పెంట కేవలం మలం అనే అర్థంలోనేగాక కసవుఅనే అర్థంలో పెంటపోగులో చనివుస్తుంది. చెత్త పనికిరానిది (మానవోపయోగానికి) అని అర్థాలు. చాలాల్లో పశువులను, గొఱ్ఱాలను, మేకలను పెంట కట్టడం తెలిసిందే. గ్రామనామపరంగా ఈ అర్థం రాదుగాని, దీనికి సమీపార్థంలో వర్తిస్తుంది. వర్షాకాలంలో పశువులను మేకకొరకు అడవులలో తోలడం తెలిసిందే. ఆ పశువులను రాత్రివేళ మంచవేసి స్థలంపెంట. అట్టిచోట ఏర్పడిన అవాసాలకు 'పెంట' అనేది ద్వితీయావయవమయింది. రాళ్ళ పెంట, వనిపెంట, సునిపెంట ఇలాంటివే.

ఎలమంచిలి :

విశాఖజిల్లా గ్రామం. మరొక ఎలమంచిలి గోదావరిజిల్లా సరసాపురం తాలూకాలో వుంది. ఎల శబ్దం క్రొత్త లేదా అనే అర్థాలనిస్తుంది. కాని ఇది ఒక మొక్క. మంచి - మంచిచెడ్డలలోని మంచి కాదు. గ్రామనామాల్లోని మంచి శబ్దం నీటిపట్టును సూచిస్తుంది. దీని పర్యాయపదాలు, బెంచి, వంచ-జాలిబెంచి, కడదర బెంచి అనే గ్రామాలున్నాయి. పాల్వంచ తెలిసిందే. ఇక మంచి శబ్దంతో కట్టమంచి, వారుమంచి మొదలైన గ్రామాలున్నాయి. మంచినిరు అనేది త్రాగు నీటిని సూచించే విధంగా ఉపయోగిస్తున్నాము. అలాకాక మంచినిరు అంటే సూతినీరు అనే అర్థం పొసగుతుందేమో పరిశోధించవలసి వుంటుంది. ఇక ఎల శబ్దంతో ఎలమర్రు, ఎలమర్రు (పర్రు) అనే గ్రామాలున్నాయని ముందు చెప్పడం జరిగింది.

ఏలూరు :

ఈ పేరుతో పశ్చిమగోదావరి, గుంటూరు జిల్లాల్లో గ్రామాలున్నాయి. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా ఏలూరు సంస్కృతికరింపబడి హేలాపురిగా సంభావితము. దీనికి గల మరొక పేరు ఉప్పలూరు. ఈ వివక్షకు కారణం ఉత్తరార్కాడు జిల్లాలోని రాయవేలూరు కారణం. కాసనాల్లో ఈ ఏలూరు వేలూరుగానే ప్రస్తావితము.

శాసనం : శ్రీకృష్ణదేవరాయ మహారాయలు వృద్ధి సామ్రాజ్యం చేయు..

గాను వేలూరి సోమేశ్వర —

ఇది శక సంవత్సరం 1448లో వేయబడిన శాసనము.

ఇక గుంటూరు జిల్లాలోని ఏలూరు కూడా వేలూరుగా వ్యవహృతము. శాసనాల్లో వేలూరుగా, ఏలూరుగా కన్పిస్తుంది. ఇందలి శకటరేఖ భ్రాంతి గావచ్చును.

. దరిందిన కొండవీటి వేలూరి గ్రామాన క్షేత్రము.... ¹

. అవంద్రాక్కరము నడపంగలవాండు ఏలూరి తూర్పున బోయసి ²

ఇది పరిచ్ఛేద చిక్క భీమరాజుకు కార్యస్థానముగా చెప్పబడింది.

ఏదూరు ఏలూరుగా పరణమించి యుండవచ్చును. రెండు గ్రామాలకు సమీపంలో ఏదూరులున్నాయి. ఏరు ప్రవాహార్థంలో తెలిసిందే.

ఏలేశ్వరం :

తూర్పుగోదావరి జిల్లా పెద్దాపురం తాలూకా గ్రామం. పెద్దాపురానికి ఉత్తరంగా 15 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. ఏల+ఈశ్వరం. ఈశ్వర శబ్దం పుణ్య క్షేత్ర సంబంధి. ఏల, సమీపంలోని ఏలేరునది వలన సంప్రాప్తించింది. ఈ ఏలేరు ప్రస్తావన శ్రీనాథుని భీమేశ్వర పురాణంలో కన్పిస్తుంది. ఈ ఏలేరు మతం భీమవరం సమీపాన గల రోమకొండ నుండి ప్రారంభమై, ఎర్రవరం వద్ద ట్రంకురోడ్డును దాటిన తర్వాత రెండు పాయలైంది. ఒక పాయ ఉప్పాడ సమీపంలోని రామన్నపాలెం వద్ద సముద్రంలో కలుస్తుంది. మరొక పాయ పెద్దాపురం సామర్లకోటల మీదుగా ప్రవహించి మూడు పాయలుగా చీలింది. ఈ ఏలేశ్వరానికి మరో పేరు ప్రత్తిపాడు. ఏల అనేది ఒక రకం సువాసన నిచ్చే గడ్డి. వెనుక వెలగపూడి, వెలగలేరులను గూర్చి చెప్పినపుడు కూడా వెలగ ఒకరకం గడ్డియని చెప్పడం జరిగింది. ఈ ఏల కూడా దాని సంబంధియే.

ఏళంజి :

అనంతపురం జిల్లా రాయదుర్గం తాలూకా గ్రామం. శాసనాల్లో దీని పేరు ఎళహంజి.

¹ No. 72, S. I. I; Vol. xvi

² No. 96 S. I. I; Vol. vi

శాసనం : రాయదుర్గం తాలూకా, బళ్ళారి జిల్లా

క్రి.శ. 1558 సంవత్సరము సదాశివరాయల కాలం.

“శ్రీమన్ మహామండలేశ్వర రామరాజు, విఠలరాజు, తిరుమలయ్య, దేవమహారాజులుగారు, శ్రీమన్ మహారాయ గురునామధేయంక పరమ నైష్ఠిక రాయదుర్గం శీమకు చెల్లెటి యేశహంజి సోమలాపురం చెరు.... కట్ట....”³

లోగడ ఎలమద్రు, ఎలకుద్రుల గూర్చి చెప్పినపుడు ఇది గడ్డి జాతికి చెందినదిగా చెప్పడం జరిగింది. హంజి, కన్నడ శబ్దం. నిజానికిది హంచి. the general name of the genera of cyperus or different grasses) దీనితో బీవురు కట్టలు తయారుచేస్తారు. ఇది కూడా ఒక గడ్డి మొక్క. ఇందులో చాలా రకాలున్నాయి. అందులో ఈ ఏళంజి లేక ఎలహంజి ఒకటి కావచ్చు.

ఓటిగుంట :

చిత్తూరు జిల్లా చంద్రగిరి తాలూకా గ్రామం. పుత్తూరు తాలూకాలో ఓటిచేను ఖండ్రక, చిత్తూరు తాలూకాలో ఓటివారిపల్లె, ఓటేరుపల్లె అనే గ్రామాలుకూడా వున్నాయి. గుంట, నీటిపల్లంగా తెలిసిందే. ఓటివారి పల్లె ఓటి ఇంటిపేరుగా గలవారు మొదలు ఆవాస మేర్పరుచుకున్న గ్రామం. ఓటి అనేది ఒక రకం మొక్క. కన్నడంలో ఓటికాయమర అంటారు. తెలుగులో సీమ చింత వాడచింత అనటం కద్దు. సంస్కృతంలో రక్షద్రవ.

ఖండ్రక, ఖండశబ్దభవం. ఒక గ్రామంనుండి, కొంత భూభాగాన్ని విడదీసి, ఎవరికైనా సంక్రమింపజేస్తే అది ఖండ్రక. అంటే వరం లాంటిది. వరంముందు వివరింపబడింది. ఈ ఖండ్రక లేక ఖండ్రక శబ్దంతో గ్రామాలు, నెల్లూరు, చిత్తూరు జిల్లాల్లో అధికంగా కన్పిస్తాయి.

ఒప్పిచెర్ల :

పల్నాడు తాలూకా గ్రామం శాసనాల్లో దీనిపేరు వ్రప్పిచెర్ల, చెర్ల, చెరువు లకుసంక్షేమ రూపం. వ్రప్పి అనేది ఒకరకం గడ్డి. నిజానికిది వర్పిలగడ్డి. వర్పిడి అని కూడా అంటారు. మాగాణిలో వచ్చే వరిలాగా ఉండే కలుపుమొక్క.

³ No. 218 S. I. I; Vol. xvi

ఓక్స్ పేట :

ఇది గుంటూరు జిల్లా రేపల్లె తాలూకా గ్రామం. 'ఓక్స్' అనే వ్యక్తి పేరు మీదుగా ఏర్పడింది. ఈస్టిండియా కంపెనీ కాలంలో థామస్ ఓక్స్ 1811 నుండి 182 వరకు గుంటూరు జిల్లాను పాలించాడు. సత్తెనపల్లి (మానూరి జమిందారి) తాలూకా గ్రామాలను (వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయని మరణం తర్వాత) రైతువాద గ్రామాలుగా (అమాని గ్రామాలుగా) మార్చిందితడే. ఈ ప్రయత్నంలో ఇతడు చాలా ఇబ్బందులను ఎదుర్కొన్నాడు,

ఈ ఓక్స్ దొర రైతులకు చేసిన మేలుకు కృతజ్ఞతగా ఈ జనావాసానికి పేరు పెట్టుకున్నారు. ఓక్స్ రిజిష్టరు అంటే ఏమిటో రెవిన్యూ అధికారులకు, దేవాలయ భూములను వంశపారంపర్యంగా అనుభవిస్తున్న వారికి తెలుసు. ఇక ఏ గ్రామం పేరుముందైనా అమానీ అని ఉంటే అది రైత్వారీ గ్రామమని అర్థం చేసుకోవాలి. అమాని గుడిపాడు అలాంటిది. ముందు అమాని చిరువెళ్ళ ప్రస్తావించబడింది.

కంకిపాడు :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. కోలవెన్నుకు చెందిన ఒక శాసనంలో ఇది కంకిపాడుగా పేర్కొనబడింది. క్రంకశబ్దంతో క్రంకటావ (శాసననామం, ప్రస్తుతనామం కంకటావ) కనిపిస్తుంది. క్రంక శబ్దానికి అర్థం సమంగా బోధపడడం లేదు. అయితే కన్నడంలో క్రకర (the shrub capparis aphylla roxb). అనేది ఒక రకం మొక్కగా కనిపిస్తుంది. ఏమైనా అర్థానికి ఇంకా ప్రయత్నం చేయవలసి ఉంది. ఇలాంటి చాలా వదాలు నిఘంటువుల్లో కన్పించవు. అలాంటి ప్రయత్నం అత్యవసరంగా కన్పిస్తోంది.

కంచెల :

సందిగామ తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వనామం కంచెర్ల. భక్తరామదాసు గోపన్న ఇంటిపేరు కంచెర్ల. ఇచ్చటి రామేశ్వర దేవాలయముంది. కంచి, చెర్ల కంచెర్ల అయింది. కంచికి చెర్ల కూడా ఇలాంటిదే. కంచి శబ్దం, కొఱకంచి గ్రామనామ వ్యుత్పత్తిలో చూడనగును. చెర్ల చెరువు + లకు సంఘిప్తరూపం. చెరువు శబ్దం ముందు వివరింపబడింది.

కట్టుగుత్త వెంగన్న గారిపల్లె :

కడప జిల్లా కమలాపురం తాలూకా గ్రామం. వ్యక్తి నామ సూచి మరో వెంగన్నగారిపల్లె ప్రొద్దుటూరు తాలూకాలో వుంది. వెంగళన్న వెంగన్న అయింది.

వెంగళ శబ్దం వెఁ + కొండల సమీకరణం. వెళ అంటే తెలుపు. ఫలితార్థం వెలి గొండలు. తిరుపతి కొండలకు వెలిగొండలని పేరు. వెళగొండ, వెళ్ళొండ అవుతుంది. 'క'కారం తమిళోచ్చరణలో 'గ' కారమవుతుంది. అలా ఇది వెంగళ అయింది. తెలుగున వెంకన్న, తిరుమలపై వెలసిన స్వామి పేరు. అయితే వెంకటేశ్వర అనడం కూడా కద్దు. వేంకట శబ్దానికి పాపాలు హరించే వాడని చెబుతాడు. ఈ వెంగళ శబ్దంలోని 'వ'కారం లోపించి ఎంగయ్య, ఎంగమ్మ, ఎంగన్న అనే రూపాలేర్పడ్డాయి. అన్న జ్యేష్ఠ సోదరునికి తెలుగున సంకేతం. పూజ్యార్థ నూపకం కూడా నామాంత్య పదాల్లో కూడా కన్పిస్తుంది. ఉదా : రామన్న, సుబ్బన్న.

కట్టుగుత్త అనేది 'గుత్త' లోని ఒక రకం. ఒడంబడిక ప్రకారం ముందే భూకామందుకు చెల్లించే సొమ్ము గుత్త. ఇది ప్రతి సంవత్సరం మారవచ్చు. కట్టుగుత్త ఇలాకాక శాశ్వతంగా నిర్ణయింపబడినది. కడవకుదురు :

ఇది ప్రకాశం జిల్లాలో వుంది. 'కుదురు' పేరుతో ఇంకాకొన్ని ఊళ్ళు నడకుదురు, పెనుగుతురు, ములుకుదురు మొదలైనవి కన్పిస్తాయి. రెండు ప్రవాహాలు కలిసినచోట అంటే భూమి సమంగా ఉన్నచోట ఈ కుదురు వర్తిస్తుంది. వాడికి కుదురులేదు, పాదుకు కుదురు చేయడం లాంటి వ్యవహారాలు తెలుసు గదా ! అలాంటిదన్నమాట. ఇక కడవకుదురులోని కడవ, నీరు తెచ్చుకోడానికి వుపయోగించే పాత్రకాదు. ఇది ఒక చెట్టు. కన్నడంలో కడవ, కడవాలదమర అనే పేరుతో చెట్టు ఉంది. కృష్ణాజిల్లాలోని కడవకొల్లు కూడా ఇలాంటిదే. కడవకుదురు శాసననామం కదాకుదురు.

కత్తెరగండ్ల :

కడపజిల్లా బద్వేలు తాలూకా గ్రామం. శాసనస్థ నామం కత్తకండ్ల. శాసనం : బద్వేల్ తాలూకా, కడప జిల్లా

క్రీ.పూ. 1525 శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలం.

“గార్గ్య గోత్రం ఆపస్తంబ సూత్రం యజు శాకాద్యాయులైన సర్వక్రతు వాఙ్మేయాజులైన పడవీటి విరూపాక్ష దీక్షితులంగారి కొమారుడు అన్నాజయ్య వారు కత్తకండ్ల చెన్నకేశ్వర దేవరకు యిచ్చిన భూదాన దర్మశాసన పట్టకము మెట్లన్నను.... మాకుంజెల్ల కత్తకండ్ల పొలం లోను ...” ¹

ఘడికోట సీమకు చెందినదిగా చెప్పబడింది. ఇక్కడి అధిష్ఠాన ద్వైవం చెన్నకే సాష్ఠి. శ్రీకృష్ణదేవరాయల పాలనాకాలంలో శక సంవత్సరం 1448 (క్రీ. 1525) పార్థివ నామ సంవత్సరం వువ్వ పార్థమినాడు పడవాటి విరుపాక్ష దీక్షిత కుమారుడు అన్నాజయ్య ఈ గ్రామంలోని కొంత భూమిని దేవునికి దానం ఇచ్చి పట్టు కాసనం చెప్పిపోయింది. కత్రికండ్ల వ్యవహారంలో కత్తెరగండ్ల అయిం ఇలాంటిదే మరోపూరు కత్రిమల అనే గ్రామం. అనంతపురం జిల్లా గుత్తి తాలూకా వుంది.

కత్తెర శబ్దం, దేనినైనా ఖండించడానికి ఉపయోగించే పనిముట్టుగా తెలుగు (Scissors) గ్రామనామాలతో దీనికి సంబంధం లేదు. కత్తి, కొడవలి అనే అర్థానికి కూడా ఇక్కడ సరిపోవు. భూమి కొలతకు సంబంధించి 'కత్తు' ఒక ప్రమాణం తెలిసిందే అయితే ఇది కూడా సమర్థనీయం కాదు. కత్తి అనేది ఒకరకం మొక్క కత్తెరమాను అని కూడా అంటారు. కత్తిపూడి, కత్తెరమలలతో పోల్చి చూసినప్పుడు ఇది మొక్కగానే బోధపడుతుంది. కన్నడంలో కత్తిగురుబ (a common grass *chloris barbata swartz*) అనే మొక్క ఉంది. కత్తి చెట్టు అనే గ్రామం శ్రీకాకుళం జిల్లాలో ఉంది, పూడి, మల, కొండ అనుబంధంగా గల గ్రామాల్లోని చాలా పూర్వపదాలు స్థానికంగా పెరిగే మొక్కలనే సూచిస్తాయి. ఇక కండ అంటే సామాన్యమైన భూమి అనే అర్థంలో తెలిసిందే. ఇక్కడ కేవలం భూఖండం అనేది చెల్లడంలేదు. లేదా ఎత్తైన భూమిని కూడా సూచిస్తుంది. కండెం అంటే పొలిమేరను కూడా సూచిస్తుంది.

కదిరి :

ఇది అనంతపురం జిల్లా గ్రామం. కదిరి నరసింహస్వామి ఆలయం ప్రసిద్ధమైంది.

కాసనం : కదిరి తాలూకా, అనంతపురం జిల్లా

క్రీ. శ. 1352 మొదటి ముక్కరాయల పాలనాకాలము

“కదిరి అవుడశదేవర నగరి మంటపము తిరుబని పరిపూర్తిసేసిరి” . . .¹

క్రీ. శ. 1418 మొదటి దేవరాయల కాలం.

“శ్రీ కదిరి నారసింహ్యదేవర”. . .²

¹ No. 48, S. I. I; Vol. xvi

² No. 24, S. I. I, Vol. xvi

ఖదిరి (Acacia catichu) అనేది చెట్టుపేరు. ఇంకా ఈ జిల్లాల్లో కదిరి ద్రాహ్మణపల్లె, కదిరి కుంట్లపల్లె, కదిరిపూవి కుంట అనే గ్రామాలున్నాయి. కదిరినాడుని కోట అనే గ్రామం చిత్తూరుజిల్లాలో వుంది.

కపిలేశ్వరపురం :

ఈ పేరుతో తూర్పుగోదావరి జిల్లాల్లో ఒకటి, కృష్ణాజిల్లాలో మరొకటి గ్రామాలున్నాయి. గజపతి వంశంలోని కపిలేశ్వర గజపతి పేరు మీదుగా ఈ రెండు గ్రామాలు వచ్చాయి. కపిల, ఈశ్వర శబ్దాల కలయిక కపిలేశ్వర. కపిల శబ్దానికర్థం గోరోజున వర్ణం. ఒక మునిపేరు మీదుగా తిరుపతిలోని కపిలతీర్థం ప్రసిద్ధమైనది.

ఈ గజపతుల కాలంలో పురుషోత్తమ గజపతి పేరు మీదుగా కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాల్లో, పురుషోత్తమ పట్నాలనే రెండు గ్రామాలేర్పడ్డాయి. విద్యాధర గజపతి పేరు మీదుగా విజయవాడ సమీపాన విద్యాధరపుర మేర్పడింది. వీరి సైనికాధికారి పేరుమీదుగా కృష్ణాజిల్లాలో బాహులెండ్రుని గూడెం ఏర్పడింది. వారి ఇంటి ఆడపడచుల పేరుమీదుగా విజయవాడ సమీపాన ముత్యాలంపాడు, భవానీపురంలు ఏర్పడ్డాయి.

కప్తానుపాలెం :

కృష్ణాజిల్లా దివి తాలూకాలోని పెదప్రోలు పంచాయతీకి చెందిన రెవిన్యూ గ్రామం. కప్తాను అనే పదం కేప్టెన్ (Captain) అనే ఆంగ్ల పదానికి మారు రూపం. సైనిక అధికార శ్రేణిలో ఒక పదవిని సూచిస్తుంది. ముఖ్యంగా నావికా సిబ్బంది విషయంలో, ఓడ ముఖ్యాధికారికి వర్తిస్తుంది. పోర్చుగీసు భాషలో 'కపితాన్, అంటే నావికుడు, నావికా సిబ్బంది అధికారి.

విదేశీపాలనా కాలంలో గ్రామాలలోనికి వారి రాకపోకలపై విధి నిషేధాలుండేవి. అందువలన ప్రధాన ఆవాసాలకు కొంతదూరంలో వారి నివాసాలుండేవి. ఈ గ్రామం విషయంలో విదేశీయులు ఈచోట వ్యవసాయోత్పత్తులను కొనుగోలు చేసే కేంద్రంగా వుండేదని స్థానికుల కథనం. కాగా, కేప్టెన్ హోదా కలిగిన అధికారి ఎవరైనా మొదట ఆవాస మేర్పరచుకున్న గ్రామం కూడా కావచ్చు. దేవరకోట జమీకి చల్లపల్లి కార్యస్థానం. ఆ జమీ అధిపతులు, తమ వ్యవసాయ భూముల అజమాయిషీకి, గుంటూరుజిల్లా నుండి వ్యవసాయ కుటుంబాల వారిని రప్పించారని తెలుస్తోంది. అలా ఏర్పడిన గ్రామాలు మంగళాపురం, నడకుదురు, పురిటిగడ్డ, రాముడుపాలెం, కప్తానుపాలెం మొదలైనవి తెలుస్తోంది. పాలెం ముందు వివరింపబడింది.

కమతంవారి పాలెం :

తెనాలి తాలూకా ఆత్మీట శివారు గ్రామం. కమతం ఇంటిపేరు గల వాడు మొదట ఆవాస మేర్పరుచుకోవడం వలన ఏర్పడిన గ్రామం.

కమతం, కమతగాడు అనే పదాలు వినే వుంటారు. పెద్ద వ్యవసాయ భూఖండాన్ని కమతం అంటారు. జీతగాడిని కమతగాడు అంటారు. పాలికి సేద్యం చేయడాన్ని కూడా కమతం అంటారు. కర్ణాటక ప్రాంతాల్లో ఇంటిపేరుగా వినిపించే కామత్ శబ్దం దీనినుండి ఏర్పడినదే. పాలెం శబ్ద వివరణ వేరుగా ఇవ్వబడింది.

కమ్మపల్లె :

ఇది చిత్తూరుజిల్లాలోనిది. గుంటూరుజిల్లాలో కమ్మవారిపాలెం వుంది. ఇందలి 'కమ్మ' శబ్దం ఒక కులాన్ని సూచిస్తోంది. కాని ఇది కుల శబ్దం కాదు. ఒక ప్రాంతపు జనులను సూచిస్తుంది. ఆ ప్రాంతం వారెవరైనా (కమ్మనాటివారు) కమ్మ వారే. కృష్ణాజిల్లా దివితాలూకా ప్రాంతంనుండి ఒంగోలు వరకు తూర్పుకనుమలు సముద్రము హద్దుగాగల ప్రాంతం కమ్మనాడు. కమ్మ అంటే నది. కృష్ణానదిని శాసనాల్లో పేరకమ్మగా సంభావింపబడింది. అసగా పెద్దనది దాని సమీపంలోగల చిన్ననది బుడమేరు. ఒంగోలుకు సమీపానగల గుండ్లకమ్మకు పేరకమ్మకు (కృష్ణానది) మధ్యగల భూభాగం కమ్మనాడు, కమ్మనాటి జనులు కమ్మవారు. అంతే కాని అది కులం పేరుకాదు. అయితే సాధారణంగా భూమిపై ఆధారపడి జీవించే వారికి అంటే రైతులకు, ఆ నాడు పేరు చెల్లివస్తుంది. అలా, కమ్మ శబ్దం ఒక వర్గం వారికి పేరయింది ఆ వర్గంవారు మొదట నివాసం ఏర్పరుచుకోవడం వలన ఇది కమ్మపల్లె.

ఇక్కడ మరొక విశేషం చెప్పాలి. తెలుగునాట ఒక సామెత వుంది. 'కమ్మ గుట్టు గడపదాటడు' అని. దీనికర్థం, కమ్మవారింటి గుట్టు (రహస్యం) వారింటి గడప దాటడు. అంటే అంత గోప్యంగా వుంటుంది అనే అర్థంలో చెప్పతారు. నిజానికి ది సరికాదు. ఎందుకంటే ఎవరైతే మాత్రం వారింటిగుట్టును బహిర్గతం చేసి కుంటారు గనుక. వాస్తవమేమంటే కమ్మనాటి గుట్టు గడపదాటిపోదని, అంటే పాకనాడు దాటినా, రేనాటిసీమను దాటిపోదని అర్థం. కడప అంటే గడప అనే అర్థం. పాకనాటికి అటువైపు రేనాడులోని కడపే ముఖద్వారం. కడపజిల్లాలో దేవుని కడప అనే మరో గ్రామం కూడా వుంది.

కయిదుగాడి కండ్రిక :

ఇదికూడా చిత్తూరుజిల్లా గ్రామం. ఖైదు అంటే తెలిసిందే. ఇక్కడ ఖైదు గాడు అంటే జైలుమీది అధికారి. గాడు అనేది కొంత అల్పార్థంలో వచ్చింది. అలాంటి అధికారి సేవలకు ప్రతిఫలంగా ఇచ్చిన కండ్రిక. కండ్రిక ముందు వివరింప బడింది.

కలమళ్ళ :

కడపజిల్లా కమలాపురం తాలూకా గ్రామం శాసనములో దీనిపేరు కెలుమళగా కనిపిస్తుంది.

శాసనం : కమలాపురం తాలూకా; కడపజిల్లా.

క్రీ.శ. 1548 సదాశివరాయల కాలం....

“సదాశివదేవ మహారాయలుంగారు పాలించిన పులివిందల సీమలోని కలుమళ్ళ గ్రామాన మంగళకాణాచివాడ్లు....” ¹

కలమళ్ళ, కమలాపురం తాలూకా; కడప జిల్లా.

క్రీ.శ. 1550 సదాశివరాయల కాలం.

“శుభమస్తు స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శక వర్షంబులో 1472 అగు నేటి సాధారణ సంవత్సర పుష్య బ 8 సో శ్రీ మదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకులైన కలుమళ శ్రీచన్న కేశవమూర్తికి....” ²

కలమళ్ళ, కమలాపురం తాలూకా; కడప జిల్లా,

క్రీ.శ. 1557 సదాశివరాయల కాలం.

“శ్రీ మదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకులైన దైవసిఖామణి అశ్వన వేదవేదాంత వేద్యులైన శ్రీ పురాణ పురుషోత్తములైన కెలుమళ శ్రీ చంన్న కేశవమూర్తికి....” ³

కెలుగులో కెలన, కన్నడంలో కెల శబ్దాలు ప్రక్క పార్శ్వము అని అర్థాలనిస్తాయి. కెళపు దూరము అనే అర్థాన్నిస్తుంది. మడి, సాగుభూమికి అనువర్తిస్తుంది. వెనుక ‘అకుమళ్ళ’ వివరించడం జరిగింది.

¹ No. 147, S. I. I. Vol. xvi

² No. 176, S. I. I. Vol. xvi

³ No. 220, S. I. I. Vol. xvi

(*Eleusine aegyptiaca*, Desf) అని పిలువబడే ఒకరకం గడ్డిమొక్క ఎర్ర నేలల్లో మొలుస్తుంది. పశుగ్రాసంగా ఉపయోగిస్తుంది. ఊరు ముందు వివరింపబడింది.

కాకుమాను :

గుంటూరు జిల్లాలోని గ్రామం. మాను, మాను, చెట్టు అని అర్థం. కాకు అనేది ఒక రకమైన రేలచెట్టు. అనంతపురం జిల్లా కాకి అనే గ్రామం. ప్రకాశం జిల్లాలోని కాకిమాని మిట్ట అనే గ్రామాల్లో కూడా ఇదే అర్థం. ఇంకా కాకులపాడు, కాకితలుపూరు అనే గ్రామాలున్నాయి.

కాగితరామ చంద్రపురం :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. ఇంటిపేరుతోసహా వ్యక్తి పేరుమీదుగా ఏర్పడిన గ్రామం. కాగిత, కాగితాల ఇంటిపేర్లు గలవారున్నారు. ఇందలి 'కాగిత' శబ్దం మనం ఉపయోగిస్తున్న కాగితం 'కాగజ్' హిందీ శబ్దం సంబంధి. ఈ 'కాగిత' అన్నది ఒక ఊరు. ఆ గ్రామదేవత కాగితమ్మ. కాకతమ్మ అయి కాకతీరాజు వంశానికి నామమైనది. 'కాగిత' అనే పేరుతో విశాఖపట్నం జిల్లా సర్వసిద్ధి, వీరవల్లి తాలూకా లలో గ్రామాలున్నాయి. ఈ కాకిత, లేక కాగిద అనేది మొక్క కావచ్చును.

కాజ :

ఈ పేరుతో కృష్ణా, గుంటూరు, పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో గ్రామాలున్నాయి. కాజ, పూర్వరూపం శాసనాల్లో 'క్రాంజ' గా కనిపిస్తుంది.

శాసనం : కొండవీడు-గుంటూరు తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా

పూర్వానను క్రాంజను బాచరుసయ్య కొనిపెట్టిన క్షేత్ర.... ¹

పూరికి వుత్తరాన దంతెలమిట్టను కాంజతెర్వ బెంట్టను.... ²

కాజ-గుంటూరు తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా

క్రాంజ కల్యాణ కేశవదేవర అర్చన అమదుపడులకు.... ³

క్రాంజ కల్యాణ కేశవదేవరసాని మాన్య నిబంధములకు బెట్టిన

క్షేత్రము.... ⁴

¹ No. 899, S. I. I; Vol. iv

² No. 702, S. I. I; Vol. iv

³ No. 704, S. I. I; Vol. iv

⁴ No. 705, S. I. I; Vol. iv

పడుమటి సీమలోని జేవర గ్రామంలో తన ప్రభువు, బావయైన గొంకరాచు పేర గొంకేశ్వరాలయాన్ని, తన సోదరి కామిదేవి పేర ఒక చెరువును నిర్మించి ట్టు తిమ్మాపురం శాసనం తెలుపుతోంది. శరణం ఇంటిపేరుగా గలవారికి మూలపురుషుడు ఈ శరణుడు కావడానికి అవకాశముంది. కామేశ్వరంలోని ఏకారం నిర్దిష్ట సూచకం. గ్రామనామాల్లో చాలా వాటిల్లో ఇది కనిపిస్తుంది. పోల్చిచూడు తాడేపల్లి, బట్టేపల్లి మొదలైనవి.

కాపూరు :

గుంటూరు జిల్లాలో ఈ పేరుతో రెండు గ్రామాలున్నాయి. ఒకటి రేపల్లె తాలూకాలోను, మరి రెండు నరసరావుపేట తాలూకాలోను కలవు. 'కా' శబ్దానికి రక్షకుడు, ప్రభువు అనే అర్థాలున్నాయి. లేక కాడు శబ్దంతో పోల్చినపుడు అటవీ సూచక మవుతుంది. మొదటి అర్థంతో ప్రధాన గ్రామమని, రెండవ అర్థంతో అటవీ ప్రాంతంలో వచ్చిన గ్రామమని చెప్పవలసి ఉంటుంది.

నరసరావుపేట తాలూకాలోని ఒక కాపూరును కొండ కాపూరుని వ్యవహరించడం కద్దు. కారణం సమీపంలోని కొండ. ఈ కొండపైనే త్రికోటిశ్వర దేవాలయముంది. దీనినే కోటప్పకొండ అంటున్నాము. ఇది ఈ కాపూరులోని అంతర్భాగమే. మరొక కాపూరుకు లింగంగుంట్ల కాపూరుని వ్యవహారం. ఇది లింగం గుంట్లకు సమీపంలో ఉండడం వలన, సమీపంలోనే రెండు కాపూరులు రావడం వలన ఈ వివక్ష అవసరమైంది. రేపల్లె తాలూకాలోని కాపూరుకు ముందు కూడా మరేదైనా పదం వుండేమో తెలియదు. ఇక ఈ కొండకాపూరుకు కొండ పడుమట కాపూరనే వ్యవహారమున్నట్లు నాదిండ్లలోని ఒక శాసనం చెబుతోంది. కొండ పడుమటి సీమ అంటే కొండవీడు కొండలకు పడుమట గల భూభాగమనీ, ఈ వివక్ష రావటానికి కారణం లింగంగుంట్ల కాపూరుకాదు. రేపల్లె తాలూకాలోని కాపూరే. ఇది కొండవీడు కొండలకు తూర్పు భాగాన ఉంది. ఈ రెండు కాపూరులను వివక్షించడానికి కొండ పడుమట కాపూరు అనవలసి వచ్చింది. దీనినిబట్టి పై శాసన కాలం నాటికి లింగం గుంట్ల కాపూరు ఏర్పడలేదని భావించాలి. కారణమేమంటే లింగంగుంట్ల కాపూరు కూడా కొండ పడుమటి సీమలోనిదే. ఇక సందర్భాన్ని బట్టి కాపూరులోని 'కా' దైవాన్ని కాక కాటూరుతో పోల్చి చూసినపుడు అడవిని సూచించే అవకాశం కూడా గలదు.

కిదరబాదు :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. కొండపల్లి సమీపంలో ఉంది. క్రీ. శ. 1535 లో కులీ కుతుబ్ షా ఇక్కడ ఒక సత్రం కట్టించి, దీని పేరును మాల్యాపురంగా మార్చాడు. కాని ఆ పేరు కాలంమీద నిలువలేదు. ఈ సత్రానికి పోషణ నిమిత్తం కవులూరు, కోమటిపేట గ్రామాలపై వచ్చే ఆదాయాన్ని వెచ్చించాల్సిందిగా నియోగించాడు. ఈ కోమటిపేట నేడు ఇబ్రహీంపట్నంగా వ్యవహరింపబడుతుంది. ఇబ్రహీం కులీ కుతుబ్ షా పేరు మీదుగా మార్చబడింది. అతని పరిపాలనా కాలంలో (1530 - 1580) ఇది అతని అభిమాన నివాసస్థలంగా వుండేది. నేటి మన రాజధాని నగరం హైదరాబాదు ఇతని కుమారుడైన హైదర్ ఖాన్ పేరు మీదుగా ఏర్పడిందే. ఇతడు తండ్రి జీవించి యుండగానే కాలం చేసాడు. ఆబాద్ అంటే సాగుచేయబడిన భూమి, ఆవాసస్థలము అనే అర్థాలున్నాయి.

కిలేరికడవన త్తం :

ఇది చిత్తూరు జిల్లా గ్రామం. కిలేరు ఒక నది. కడవ శబ్దాన్ని గూర్చి ఇతి ఒక చెట్టు అని, కడవకుదురు, కడవకొల్లు గ్రామాలను గూర్చి చెప్పినపుడు వివరించడం జరిగింది. న త్తం అంటే గ్రామాన్ని ఆనుకొని వున్న భూమి పన్ను మినహాయింపు గలిగిన గ్రామం.

కుక్కలగుంట :

తెనాలి తాలూకా గ్రామం. కుక్కల, కుక్క (జంతువు) కు బహువచనం కాదు. ఇది ఒకరకం మొక్క. కుక్క, అల, ల కలయిక కుక్కల. తెలుగులో ఈ పేరుతో మొక్క ఏదీ నిఘంటువుల్లో కన్పించదు. రైతులకు తెలిసి వుండవచ్చు. అయితే కుక్కతులసి, కుక్కపొగాకు అనే కలుపుమొక్కలు తెలిసినవే. కన్నడంలో కుక్క పేరుతో పొదగా పెరిగే ఒక మొక్క వుంది. గుంట వేరుగా వివరింపబడింది.

కుంచవరం :

తెనాలి తాలూకా గ్రామం. మంగళగిరికి సమీపంలో కుంచెనపల్లి అనే గ్రామముంది. శాసనాలలో కుంచులపల్లెగా ప్రస్తావించబడింది. కాగా ఈ గ్రామ ప్రస్తావన రెండు శాసనాలలో కన్పిస్తుంది.

శాసనం : ఈవని : తెనాలి తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా

స్వస్తిశ్రీ మన్మహామండలేశ్వర కాకతియ్యప్రతాపరుద్రదేవ మహారాజులకు
ధర్మపుగాను కుంచ్చవరం అగస్తీశ్వరు.... ¹

దుగ్గిరాల : తెనాలి తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా

.. దుగ్గజేరి పూండ్రి కుంచ్చవరానకూ... ²

కుందుర్రు :

గుంటూరు జిల్లా సరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. శాసనస్థనామం
కుణుదొర్తి. తుర్రుకు దొవ విభక్తిక రూపం తుర్తి. తుర్రు పూర్వం వివరింపబడింది. కాగా
కుందురు అనేది ఒక రకం గడ్డి కూడా Ischaemum bilosum, Hack శాసనాల్లో
ఇది వినుకొండనీమ లోనిదిగా చెప్పబడింది. ఇక్కడి అధిష్టాన దైవం పురుషోత్తమ
దేవుడు.

శాసనం : సరసరావుపేట తాలూకా, గుంటూరుజిల్లా

క్రీ.శ. 1525 శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలం

"శ్రీకృష్ణ దేవమహారాయలు పృథివి రాజ్యం శేయుచుండంగాను కొణుదొర్తి
శ్రీ పురుషోత్తమ దేవుని..."

"వినుకొండ శీమలోను మా నాయంక్రానకు చాలించి యిచ్చిన
కుణుదొర్తను పదమట మలినేని చెర్వు..."

కుందేశ్వ గుంట :

చిత్తూరుజిల్లా గ్రామం. గుంట, అంత విశాలంగాని నీటిపల్లాన్ని సూచిస్తుంది.
ఇక కుందేశ్వ జంతు సూచికా తెలుసు. కాని ఈ గ్రామనామంలోని కుందేలు జంతు
సంబంధి కాదు. కుందు, కుందురు, కుందేటి గడ్డి. కుందేటి మెరుగు అనేది ఒకరక
గడ్డిమొక్కలు. మెట్ట, మాగాణి భూముల్లో ఏటా మొలిచే ఒక విధమైన తీగగడ్డి.
కృష్ణాజిల్లాలో కుందేరు అనే గ్రామం ఉంది. కడప జిల్లాలో కుందు అనే నది
వుంది. కుందేరు గ్రామంలోని కుందుగడ్డి కావచ్చును. కాని కుందునదిలోని
'కుందు' గడ్డికాదు. కుందుట అంటే దుముకుట, గెంతుట అనే అర్థాలున్నాయి.
కుందుకుట్టు అనే ఆట చిన్నపిల్లలు ఆడుతారు. ఒకకాలు వెనుకకు మడిచి, ఒంటికాలి
మీద గెంతడాన్ని కుందుట అంటారు. అలాంటి ప్రవాహ గమనశీలం గల ఏరు

¹ No. 538, S. I. I. Vol. x

² No. 261, S. I. I. Vol. x

కుందేరు. అలా గెంటే జంతువు గనుక కుందేలు. ఏలు అంటే జంతువు అని సామాన్యార్థం. తాబేలు, తోడేలులలోని 'ఏలు' జంతువును సూచిస్తుంది. ఇక రోటిపైన పదార్థం బయటకు పోకుండా పెట్టే వస్తువును కూడ కుంది అంటారు. అంటే పదార్థం పైకి (బయటకు) పోకుండా (కుందకుండా) ఉండడానికి పెట్టిన సాధనం కనుక అది కుంది అయింది. ఆ ఆకారంలో చేయబడింది కనుక దీపారాధన చేసే పాత్రను కూడా కుంది (దీపారాధన కుంది) అనడం జరిగింది.

ఇకపై గ్రామనామంలోని 'గుంట' అనే అనుబంధం వలన పై గ్రామంలోని 'కుందు'ను వృక్ష సూచికగానే భావించాలి తప్ప జంతు సూచికగా భావింపరాదు. ఏగు శబ్దం ఇంకా కొన్ని వృక్షనామాల్లో నేరేడు, మారేడు మొదలైన మాటలలో కన్పిస్తుంది. కురగల్లు :

గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. మంగళగిరికి సమీపంలో వుంది. దీనిని శాసనాలలో కురంగల్లుగా పేర్కొన్నారు.

శాసనం : భూభూషణో యీవని కండ్రవాటి కుటుంగలు గ్రామ విభుర్బుహవ

తస్యే ష్టదృత్య స్సన్యపాలకస్య దీరస్సతాఃసూయర్దు మనాయాకోయః.... ¹

నాదెండ్ల : గుంటూరు తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా

భూ భూషణోయీవని కండ్రవాటి కుటుంగలు గ్రామవిభోస్సుపుత్రః .. ²

మంగళగిరి : గుంటూరు తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా

కురుంగంటి క్షేత్రము కేసరపాటి .. ³

కుర్రుశబ్దం ముందు వివరింపబడింది. ఇది కూడా ప్రవాహాల వెంటగల ఎత్తైన నేలను సూచిస్తుంది. కొంత శిలా సంబంధి కూడా. బల్లికురవలోని కురవ కూడా ఇదే. కురవ శబ్దం తెలుసుగదా ! మరీ అంత ఎత్తైనది గాక ఒకపాటి ఎత్తును సూచిస్తుంది. ఈ గ్రామంలో నేల బారుగాగల కొండ వుంది. కనుక ఇది కురగల్లు, కాగా కురమ శబ్దం వృత్తి సంబంధిగా కూడా కన్పిస్తుంది. ఇక్కడ మాత్రం ప్రాంత స్వభావసూచి మాత్రమే. గల్లుకు పూర్వరూపం కల్లు, శిలా సంబంధి.

కురువపల్లె :

ప్రకాశంజిల్లా సూర్యాపురం తాలూకా గ్రామం. కురువ లేక కురబ అనేది

¹ No. 109 S. I. I; Vol. x

² No. 681, S. I. I; Vol. iv

³ No. 709, S. I. I. Vol. iv

ఒక 'కులం' పేరు. ఈ గ్రామాన్ని శక సంవత్సరం 1455 (క్రీ.శ. 1౬౩౪)లో అచ్యుత దేవరాయల పాలనాకాలంలో సకలరాజు పినతిరుమలయ్య కొండాపురమునే పేరుతో మార్కాపురం చెన్న కేశవస్వామికి దానం చేశాడు. అయితే ఆ పేరు కాలం మీద నిలువలేదు. దీనితోపాటు యాచవరం గ్రామాన్ని తన ప్రభువు పేరుతో అచ్యుతరాయపురంగా మార్చి దానం చేశాడు. ఈ రెండూ కొచ్చెర్లకోట సీమలోనివిగా శాసనాల్లో పేర్కొనబడ్డాయి.

ఇందలి కుంచ శబ్దం, పరిమాణార్థకంలో ఉపయోగించే కుంచం కాదు. ఇది ఒక జాతి జనుల పేరు. కుంచుల కొరవలు అనే కులం వుంది. నేతపనిలో ఉపయోగించే అచ్చు కుంచెలను తయారుచేయడం వీరి వృత్తిగా చెప్పబడింది. కుంచ శబ్దం థిండి పేరుగా కూడ కనిపిస్తోంది. వరం వేరుగా చెప్పబడింది.

హూర్మాయి :

చిత్తూరుజిల్లా పలమనేరి తాలూకా గ్రామం. అయితే దీని నిజనామం కురుమావి.

శాసనం : పలమనేరు తాలూకా, చిత్తూరుజిల్లా.

క్రీ.శ. 1559 సదాశివరాయల కాలం.

"పురినాది సీమలో సాంపాతి రాజ్యానికి చెల్లె .. దేవస్థానాలలోను

నడిచె కురుమావి వరదరాజుల దేశనిగూడిస్తానంబారు. ¹

వ్యవహారంలో కుర్మాయి అయింది. కురు అంటే చిన్న, మావి, మామిడి సంబంధి కావచ్చు. మామిడి అన్నంత మాత్రంచేత, చూతము కానక్కరలేదు. మామిడి పేరుతో ఒక రకం గడ్డి కూడా ఉంది. నేల మామిడి అలాంటిదే. అయితే కొరమామిడి అనేది ఒక రకం మొక్క. ఈ పేరుతో ఒక గ్రామం పశ్చిమగోదావరి జిల్లా నిడదవోలు తాలూకాలో ఉంది. కొరమామిడి పాలెం అనే గ్రామం విశాఖపట్నం జిల్లాలో ఉంది. అయితే మేలుమాయి అనే గ్రామం ఈ తాలూకాలోనే ఉంది. మేల్ అంటే ఎత్తైన అని అర్థం.

హూళ్ళూరు :

ఇది కూళ్ళూరు లేక కూడ్లూరుగా వ్యవహృతము. అనంతపురం జిల్లా, రాయదుర్గం తాలూకా గ్రామం. కూడలి అంటే సంగమం. కూడ్లిగి అనే గ్రామం కూడా ఉంది. ఈ గ్రామానికి గల మరోపేరు రెడ్డిరాజపురం. ఇది కాదేపల్లె, ముద్దలాపురాలకు సంగతమైన గ్రామంగా శాసనం చెబుతోంది.

¹ No. ౭88, S. I. I; Vol. xvi

కేసినేనిపల్లె :

కర్నూలుజిల్లా కోయికుంట్ల తాలూకా గ్రామం. శాసనాల్లో దీనిని కోటపాటి కేసినేనిపల్లెగా చెప్పబడింది.

శాసనం : బొల్లవరం (ప్రొద్దుటూరుశివారు) ప్రొద్దుటూరు తాలూకా, కడపజిల్లా.

క్రి.శ. 1542 సదాశివరాయల కాలం.

“కోటిపాటి కేసినేనిపల్లె స్త్రీతాతశేషవిద్యన్మహా జనాలకున్ను యిచ్చిన దర్మశాసనము....” ¹

కేశవనాయనిపల్లె వ్యవహారంలో కేసినేనిపల్లె అయింది. ‘నేని’ శబ్దం వివరణ తరువాత ఇవ్వబడుతుంది. కేసానుపల్లె అనే గ్రామం నరసరావుపేట తాలూకాలో వుంది. కేసాని ఇంటిపేరు గలవారున్నారు. అయితే ఈ రెండూ కేశవసాహిణి శబ్ద భవాలు, సాహిణి అంటే నైన్యాధికారి. అశ్వసాహిణి, గజసాహిణి అనేవి వరుసగా గుర్రాల, ఏనుగుల దండుపై అధికారులను సూచిస్తాయి. జాయపసేనాపతి కాకతీయులవద్ద గజసాహిణి. ఈ సాహిణి శబ్దం సాని అయింది. దొరసానిలో సాని, స్వామిని శబ్దభవం.

కోటపాడు, కేసినేనిపల్లె ఈ రెండు గ్రామాలను అగ్రహారాలు గావించి శక సంవత్సరం 1466లో ఆరేవీటి బుక్కరాజుగారి ప్రపౌత్రుడు చినతమ్మయ, ఆ గ్రామాల విద్యన్మహాజనాలకు సర్వమాన్యంగా దానం గావించాడు. ఈ కోయిల కుంట్ల శాసనాల్లో కోవిలకుంట్లగా పేర్కొనబడింది. కోవిల, కోవెల శబ్ద సంబంధి.

కైకరం :

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా గ్రామం. కృష్ణాజిల్లాలో కైకలూరు ఉంది. రెండూ కైక శబ్దం నుంచి వచ్చినవే. కైకాల ఇంటిపేరుగా కూడా ఉంది. కైక అనేది చేనేత వృత్తిగా గలవారిలో ఒక తెగ. అలాంటివారి కిచ్చినది కావటాన కైకరం (కైకవరం) అయింది. వారున్న నివాసం కైకలూరు అయింది. చేనేత వృత్తి అవలంబించినవారు అనేకులున్నారు. సాలీలు, పట్టుసాలీలు, పద్మశాలీయులు, జాండ్రలు, దేవాంగులు, సేనాపతులు, తొగటలు, కర్ణశాలీయులు, కురినిసెట్లు, పత్తిబలిజలు మొదలయినవి కొన్ని తెగలు. జాండ్ర తెగ వారున్నచోట జాండ్రపేట. ఇది ప్రకాశం జిల్లాలో ఉంది. తమిళనాడులోని ‘సేలం’ అని పిలువబడుతున్నది నిజానికి ‘సాలెం’. చేనేత వృత్తిగా గలవారున్నారు. అధికంగా ఉండడం వల్లనే ఆ పేరు వచ్చింది. చల్లపల్లి

¹ No. 132, S. I. I; Vol. xvi

సమీపంలోని సాలెం పాలెం కూడా ఇలాంటిదే. తమిళంలో కైక్కా అంటే చేతితోపని చేసేవారు. ఫలితార్థం చేతివృత్తులవారు. కై శబ్దానికి తెలుగులో కూడ చేయి (hand) అనే అర్థముంది— కైదండ, కైమోడ్పు, కైజారు శబ్దాలకు పోల్చిచూడండి.

కొక్కిరేని :

నందిగామ తాలూకా గ్రామం. దివి తాలూకాలో కొక్కిలిగడ్డ అనే గ్రామముంది. కొక్కిరేణి అనేది ఒక రకం మొక్క. ఉత్తరేణితో పోల్చి చూడండి. రేణిగుంట, రేణిమాకులపల్లె, రేణింగవరం అనే గ్రామాలున్నాయి.

కొక్కిలిగడ్డ :

కృష్ణాజిల్లా దివితాలూకా గ్రామం. కొక్కిలి ఒక చెట్టు పేరు. కన్నడ, తుళు భాషల్లో కొక్కెగడ, కొక్కెకాయి అంటారు. తెలుగులో తగరపు మొక్క ఉంది. బహుశా ఇది ఆ జాతికి చెందిన మొక్క కావచ్చు కన్నడంలో కొక్కె శబ్దం సువాసనగల పూలుపూచే ఒక పొద మొక్క (Tabernaemontana Coionaria Br.) తగరపు వలన అనే గ్రామం కూడా ఉంది. గడ్డ శబ్దం అవనిగడ్డ దగ్గర వివరించడం జరిగింది.

కొడిగెనహళ్ళి :

ఇది హిందూపురం తాలూకా గ్రామం. హెళ్ళి కన్నడ పదం. తెలుగులో 'పల్లి'. 'కొడగె' శబ్దాని కర్థం- బహుమతి, దానం. 'న' కారం కన్నడ ప్రభావం వలన వచ్చింది. తెలుగున కొడిగెపల్లి. అయితే దీనిని దిన్నెమీది కొడిగెపల్లి అంటారు. కారణం మడకశిర తాలూకాలో మరొక కొడిగెపల్లి ఉంది. దిన్నెమీద ఉండడంవల్ల ఇలా వివక్ష చేయబడింది. పెనుగొండ దుర్గానికి చెందిన గుయ్యలూరు నాటికి చెందినదిగాను, దానికి మరోపేరు పాలవెంకటాపురంమని శాసనంలో పేర్కొనబడింది. పాలవేంకటేశ్వరాలయమచ్చట వుంది. కస్తూరినాయని కుమారుడు, ఓబళరాయ కోనేటిరాయుడు, నాటి పాలకుడు పెదవెంకటపతిరాయల అనుమతితో ఈ దేవాలయాన్ని జీర్ణోద్ధరణ గావించినట్లు శాసనం చెపుతోంది.

కొణకంచి :

కృష్ణా జిల్లాలోని గ్రామం. దీని పూర్వనామం కొండ కంచి. కాలక్రమంలో కొణకంచి అయింది. ఈ మేరకు శాసనాధారముంది.

శాసనం : జతర్కభేందు గణితే శ్రీ కొండకంచి శ్రీ కణ్ణాయ (శ. 1068) ¹

ఇక్కడున్న శ్రీకంఠస్వామికి దానంగా ఇచ్చిన పొలానికి కొంగొండ-
వెలుగడుగుంట సరిహద్దులుగా చెప్పబడ్డాయి.

చేను చుట్టూ కంచె వేయడం అంటే చేనుకు రక్షణగా వేసేదని మనకు తెలుసు-
కాని ఈ కంచి ఆ కంచె కాదు. కంచి అనేది మొట్ట నేలల్లో మొనిచే ఒక రకం కలుపు
మొక్క. (*Apuluda aristata*, Linn). నిజానికి ఏదో ఒక రకం మొక్కలను
కంచెగా వేయడం కూడా కలదు. మొదట ఈ కంచి అనే మొక్కలను అలా చేని
రక్షణకు పాతే అలవాటు వుండివుండవచ్చు. అనంతరం దేనిని అలా పాతినా దానిని
కంచె అనడం జరిగి వుండవచ్చు. కంచిక చెర్లలోని కంచి, తమిళనాడులోని
కాంచీ పురంలోని కంచి, అనంతపురం జిల్లాలోని కంచి సముద్రంలోని కంచి కూడా
ఇలాంటిదే. ముష్టి చెట్టును (*Strychnos nux-vomica* Linn) తమిళంలో
కంజిరై, కంజిరమ్ అంటారు.

కొండకర్ల ఆవ :

విశాఖపట్నం జిల్లా గ్రామం. కొండ పర్వతార్థంలో తెలిసిందే. పర్వతార్థం
అని ప్రత్యేకంగా చెప్పడానికి కారణం. కొండ అంటే ఒకరకం కలుపుమొక్క
కూడా. మానికొండ, పోటకొండలలోని కొండ అలాంటిది. కొండలం అనే పేరుతో
గల కలుపుమొక్క రైతులకు సుపరిచితం.

ఇక కర్ల, కర శబ్దానికి బహువచనం. కర అంటే ఒడ్డు, హద్దు. ఆవ అంటే
సంవత్సరం పొడవునా నీరు నిల్వవుండే జలాశయం. గుంటూరు జిల్లా మంగళగిరికి
సమీపాన గల నవులూరి ఆవ (ప్రస్తుత నవులూరు అని మాత్రమే) కృష్ణాజిల్లాలోని
క్రంకటావ కూడ ఇలాంటివే.

కొండపల్లి :

కృష్ణాజిల్లాలోని ఈ గ్రామం బొమ్మలకు ప్రసిద్ధి చెందిన విషయం తెలిసిందే.
ఇక్కడ లభించే 'పొణుకు' (*Gyroculfus asiaticus*) కర్రబొమ్మల తయారు
చేయడానికి అనువుగా ఉంటుంది. ఈ మొక్కపేరుతో వచ్చినవే కృష్ణా గుంటూరు
జిల్లాలోని పొనుకుమాడు (పొనుకుపాడు) గ్రామాలు. ఇక ఈ కొండపల్లి కోటను
కట్టించినవాడు అన వేమారెడ్డి. 1861 నాటి అమరావతి శాసనంలో, ఇతడు
కొండవీడు పాలకుడుగా చెప్పబడింది. ఇది కూడా అనంతరం గజపతులు, రాయలు,

గోల్కొండ నవాబులు, ఇంగ్లీషువారి పాలనలోనికి ఒదిగింది. ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా ఈ కోటను బాగా వృద్ధిపరిచాడు. క్రింది కోటలను, చుట్టూ గోడను కట్టించాడు. ఖాజీమహమ్మద్ గవాన్ హత్య చేయబడిందిక్కడే. అదొక పెద్దగాథ. రెండవ మహమ్మద్ దీనికి కారకుడు. గవాన్ మరణ సమయంలో ఈ రాజ్యం అంతరించి పోతుందని శపించాడు. ఇది జరిగింది. 24 మార్చి 1482న. ఆ తరువాత కొద్ది కాలానికే ఈ రాజ్యం అంతరించింది.

అబ్దుల్ కుతుబ్ షా (1654-1669) కొండపల్లి కోటలో 'బాలాహిస్సార్' అనే పేరుతో బర్మా దేశానికి నుపయోగించి గొప్ప హాల్ నిర్మించాడు. ఆ హాలులో సింహాసనాన్ని కూడా ప్రతిష్ఠించారు. కానీ దుశ్శకునాల కారణంగా ఎన్నడూ దానిపై ఆసీనుడు కాలేదు. ఈ కొండపల్లికి మరొక పేరు ముస్తఫానగర్. తన్మూలకంగా కృష్ణాజిల్లాకు ముస్తఫానగర్ సర్కార్ అని వ్యవహరింపబడింది. ఈ ముస్తఫాఖాన్ కూడా మహమ్మద్ కులీకుతుబ్ షా వద్ద మరొక సైన్యాధికారి. ఇతని పేరుమీదుగా వచ్చిన మరో గ్రామం, విజయవాడకు సమీపంలోని ముస్తాబాదు. చరిత్ర కాలాల్లో, కొండపల్లి అత్యంత సంపద్యంతమైన నగరంగా చెప్పబడింది. 1766లో ఓరందొర ఈ కోటను గూర్చి వ్రాస్తూ ప్రస్తుతం ఈ కోట అరణ్యంతో నిండిపోయిందని పులులకు ఆవాసమైంది. నాజూకైన కలప కొరకు కోట ద్వంసం గావించబడిందని వ్రాశాడు. కొండపల్లి కోట గోడలపై ఎక్కిచూస్తే కొండవీడు కొండల శిఖరాలు కనిపిస్తాయి.

కొండవీడు :

రెడ్డి సామ్రాజ్యానికి రాజధాని. అయితే కొండవీడు పేరుతో నేడొక చిన్న గ్రామముంది. కాని రాజధాని నగరం పైన కొండలలో ఉంది. కొండ తెలిసిందే. వీడు శబ్దానికి నివాసము, శిబిరము, దండు విడిచినచోటు మొదలైన అర్థాలు కనిపిస్తాయి. రెడ్డి ప్రభువుల మొదటి రాజధాని అద్దంకి అని తెలుస్తోంది. దొంతి అశియరెడ్డి రాజ్యస్థాపకుడు. ప్రోలయవేముడు కొండవీడులో రాజ్యాన్ని స్థాపించాడు. ఇతని సోదరుడు అనవేమారెడ్డి, కొండపల్లి కోటను కట్టించాడు. ఈతని పాలనా కాలము 1340-1370 మధ్య. రెడ్డి ప్రభువుల తర్వాత విజయనగరం రాయ వంశస్థుల పాలనలోను, ఆ పిదప గజపతుల స్వాధీనంలోనికి వచ్చింది. ఆ తరువాత బ్రెంచి, ఇంగ్లీషు, నైజాం వారి పాలనలో ఉంది. రెడ్ల పాలనాకాలంలో దీనికే గోపీనాథపురమనే పేరు కూడా చెల్లివచ్చింది. గజపతుల కాలంలో దుర్గాప్రసాద కొండవీడుగా వ్యవహరింపబడినట్లు శాసనం చెపుతుంది. గోపీనాథ పట్నమనే మరో

పేరు కూడా ఉన్నట్లు పూర్వం చెప్పబడింది. గోల్కొండ సుల్తాను పాలనా కాలంలో కొండపీడు పేరును వారి సైన్యాధికారుల్లో ఒకరైన ముర్తజాఖాన్ పేరు మీదుగా ముర్తజానగర్ గా వ్యవహరింపబడింది.

ఇంగ్లీషువారు. గుంటూరుజిల్లాను ఏర్పరిచే పర్యంతం, గుంటూరు సీమను ముర్తజానగర్ సర్కారుగానే వ్యవహరింపబడింది. ఈ ముర్తజాఖాన్ మహమ్మద్ కులీకుతుబ్ షా వద్ద సైన్యాధికారి, ఈశాన్యం నుండి నైరుతి మూలగా సుమారు 9½ మైళ్ళ పొడవు ఈ కొండలశ్రేణి వ్యాపించి ఉంది. సముద్ర మట్టానికి 170 అడుగుల ఎత్తు. ఈ కొండలను పెక్కు శాసనాలలో, హద్దుగా పేర్కొన్నారు. ఈ కొండల శ్రేణికి పడమట గల భూభాగాన్ని గిరి పశ్చిమ వెలనాడు, కొండ పడమట వెలనాడుగా వ్యవహరింపబడింది.

రెడ్డి రాజ్య స్థాపనకు పూర్వమే, ఇది మానవ నివాసంగా కన్పిస్తుంది. అచ్చటచ్చట జైన చిహ్నాలు కన్పిస్తాయి. ఒరిస్సాను పాలించిన విశ్వంభర గజపతి 12వ శతాబ్దంలో, పూర్వార్థంతో ఇక్కడ కోటను కట్టించినట్లు తెలుస్తుంది. క్రీ.శ. 1144 అక్టోబర్ లో, క్రీ.శ. 1064 బాద్రపద అమావాస్య సూర్యగ్రహణం నాడు విశ్వంభర దేవుని పెద్ద కుమారుడు గణపతిదేవుడు, నియాగి బ్రాహ్మణులకు 14 గ్రామాలు ఇచ్చట దానం చేసినట్లు తెలుస్తోంది. 1328 ప్రాంతాల్లో దొంతి అళియ రెడ్డి పాలన ప్రారంభమైంది. తరువాత అతని పెద్ద కుమారుడు ప్రోలయ వేమారెడ్డి కోటను కట్టించాడు. ఈతని సోదరుడు అనివేమారెడ్డికి. ఇచ్చట పెద్ద నిధి తొరికిందని ఐతిహ్యం.

కొర్రపాడు :

కడప జిల్లా ప్రొద్దుటూరు తాలూకా గ్రామం.

శాసనం . ప్రొద్దుటూరు తాలూకా, కడప జిల్లా.

క్రీ.శ. 1526 శ్రీకృష్ణ దేవరాయల కాలం.

“గండికోట సీమకు చెలే కొఱపాటి చెనకేశవ దేవర్కు.”

‘పాడు’ ఇంతకుముందు వివరింపబడింది. ‘కొర్ర’ ఒక రకం ధాన్యం. The Italian millet; panicum italicum. Linn. Setaria italica, Beauv. కొర్రపాటి ఇంటిపేరుగా గలవారు కృష్ణాజిల్లా దివితాలూకా కప్తాను పాలెం గ్రామంలో ఉన్నారు. ఇతర చోట్ల కూడా వుండవచ్చును.

కొసినేపల్లి :

కడపజిల్లా జమ్మలమడుగు తాలూకాగ్రామం. చెన్నూరి సీమకు చెందిన ఈ కొసినేపల్లికి, హరిహర రాయపురమనే మరో పేరున్నట్లు శాసనం చెపుతోంది. శాసనంలో దీని పేరు కొసనెపల్లె.

శాసనం : జమ్మలమడుగు తాలూకా, కడపజిల్లా.

క్రి.శ. 1554 సం॥ సదాశివరాయల కాలం.

“శ్రీ మద్రాజాధిరాజ రాజ పరమేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప శ్రీ సదాసివదేవ మహారాయలు విద్యా నగరముందు వజ్రసింహాసనా రూఢుండై పృథ్వీ సామాజ్యం సేయంగాను చెన్నూరి సీమకు చెల్లె కొసనపల్లెకు ప్రతినామమైన హరి హర రాయ పురం సర్వ మాన్య అగ్రహారం....కొసినేపల్లె మహాజనాలు....”

‘కొసన’ ఇంటి పేరుగా కన్పిస్తోంది. అలాగే కొసరాజు. ఇది కొసనాయని పల్లెగా వచ్చును. ‘కొస’ చివర అగ్రము అనే అర్థాల్లో కన్పిస్తుంది.

అయితే వ్యక్తి నామ పరంగా ఈ అర్థం చాలిరాదు. బహుశా ఇది సంస్కృత కోశ శబ్ద సంబంధి కావచ్చును. కోశము అంటే ధనాగారము. ఏదైనా నిలువ వుంచే చోటు. సంస్కృతంలోని కోశాద్యక్షుండు అనే అర్థంలో కోశనాయక శబ్దముంది, వ్యవహారంలో ఇది కొసరాజుగా పరిణమించి యుండవచ్చు. అప్పుడు గ్రామనామం. శాసన సంబంధియైన కొసనపల్లితో సమసించి కొసనాయని పల్లె అవుతుంది. బొప్పనాయుడు బొప్పన అవుతుంది.

కోడేరు :

పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో భీమవరం తాలూకాలో పాలకోడేరు, విస్సాకోడేరు, నరసాపురం తాలూకాలో కోడేరు అనే గ్రామాలున్నాయి. ఇంకా ఈ పేరుతో గ్రామాలుండవచ్చు. కోడు, ఏరు- కోడేరు. కోడు అన్నా ఏరు అన్నా ప్రవాహమే. విస్సాకోడేరు, విస్సా అనే ఇంటిపేరు గలవారి వల్ల వచ్చింది. ఈ విస్సా, హిస్సా శబ్దంనుండి ఏర్పడి యుండవచ్చు. దేని అర్థం హిస్సా వాని నేటిపాడు వద్ద చూడ వచ్చును. పాలకోడేరు సమీపంలోని పాలకొల్లు గాని, లేక పాల చెట్లు ఉండడం గాని వచ్చి ఉంటుంది. అయితే పాలకొల్లు దేవాలయానికి నరసాపురం తాలూకా లోని కోడేరు గ్రామంలోని ఆగ్నేయ దిక్కున గల మిరుతమర్రి భూమిని దానం చేసినట్లు శాసనం చెపుతోంది. ఆ శాసనంలో ఈ కోడేరును కుర్తికోడేరుగా పేర్కొనడం జరిగింది.

కుద్ర అనేది పూర్వం వివరించబడింది. ఇది శాసనంలో మిరుత తల్లెపూడి సానుల వద్ద నుండి క్రయము పొంది దానమీయబడినదిగా పేర్బడింది. తల్లెపూడి పేరుతో ప్రస్తుతం గ్రామం కనిపించదు. అయితే తిల్లపూడి గ్రామముంది. ఈ తిల్లపూడినే శాసనంలో తల్లెపూడిగా పేర్కొని ఉండవచ్చు. అనేది ఒక చెట్టు పేరు. *Excoecaria agallocha* తెలుగులో గుడ్డి కాయ అంటారు. తమిళనాడులోని చిడంబరానికి 'తిల్ల' అని మరొక పేరు. చిడం తాలూకాలోని తిల్లనాయకాపురం, తిల్లవడంగం అనే గ్రామాలున్నాయి. ఈ కృష్ణాజిల్లాలో కృష్ణానదీ ప్రవాహ భాగంలో గుడ్డికాయలంక అనే గ్రామముంది. కోతుల గోకవరం :

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా ఏలూరు తాలూకా గ్రామం. ఈ తాలూకాలో మ గోకవరం వుండడం కారణంగా దీనిని కోతుల గోకవరం అనవలసి వచ్చి ఆ గోకవరాన్ని అక్కపల్లె గోకవరం అంటారు. తాళ్ళ గోకవరం అనే గ్రామాదా ఈ తాలూకాలో ఉంది. చరిత్రలో గొంకరాజు పేరుతో చాలామంది లున్నారు. ఆ 'గొంక' శబ్దమే ఇప్పుట గోక అయింది. ఈ శబ్దాని కర్ణం బల శక్తి అని అర్థాలు. గోకినేపల్లి కూడా ఇలాంటిదే. గోకినాయనిపల్లె గోకినేని అయింది.

శాసనం : నాదెండ్ల గుంటూరు తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా

"నరసుత కీర్తి వరోవాసరనామ గ్రామపతిరసౌ సవినయ దీన్సితక్తిర్త్యాః
రుచినాశ్చైత ద్వివదదీం జగత్సకురుతే "

"శ్రీ వేంగీ వసుధాంగనా తిలకమై శివమాదేవ బృందావాసంః
వానరంబుపతి యుద్యత్కిర్తి.. ." ¹

శాసనాల్లో ఈ కోతుల గోకవరం సంస్కృతీకరింపబడి వానరన గోకవరంగా చెప్పబడింది. కోతులపాడు అనే నిర్జన గ్రామం ఎల్లవరం డివిజన్ వుంది. కోతిచెట్టు అనే పేరుతో ఒక ఊరు విశాఖపట్నం జిల్లాలో వుంది. దీనిని, కోతి ఒక చెట్టు గావచ్చుననిపిస్తోంది. వరం పూర్వం వివరింపబడింది.

కోసనముద్రం :

కర్నూలు జిల్లా శిరువెళ్ళ తాలూకా గ్రామం. ఈ గ్రామానికి శ్రీమన్నారాయ సముద్రమనే పేరున్నట్లు శాసనంలో పేర్కొనబడింది. ఇది అలమూరు గ్రామా ఈశాన్యాన వున్నట్లుగా చెప్పబడింది.

శాసనం : చిన్న అహోబిలం : సిరివెళ్ళ తాలూకా, కర్నూలు జిల్లా

“క్రి. శ. 1554 సం॥ సదాశివరాయల కాలం

శ్రీ అహోబిలేస్వరుల తిరువళియాదాసకు చెల్లే ఆలమూరి గ్రామం పొలం లోను యాశాన్య భాగాన్ను కోనసముద్రానకు ప్రతినామమైన శ్రీమం నారాయణ సముద్రం చెరువు కట్టించినందుకు . ” ¹

కోన, కోణ శబ్ద సంబంధి. మరికొన్ని వివరాలు క్రింది గ్రామనామంలో చూడవచ్చును. ఇక సముద్రం తెలిసిందే. అయితే, ఇక్కడ నిజమైన సముద్రార్థంలో కాదు. పెద్ద జలాశయమని మాత్రమే. రాయలసీమలో పెద్ద పెద్ద జలాశయాలను సముద్రాలనడం కద్దు.

కోనేటినాయనిపాలెం :

ఇది ఆనంతపురం జిల్లా ధర్మవరం తాలూకాలో వుంది. కోనేటినాయడు అనే వ్యక్తి పేరుమీదుగా ఏర్పడిన జనావాసం. ఇందలి ‘పాలెం’ దాని ఆసలు అర్థంలోగాక, ఆ వ్యక్తి ముందుగా ఆవోట ఆవాస మేర్పరచుకున్నాడు గనుక ఏర్పడింది. ఇక కోనేటినాయడు విషయం చూద్దాం. ఇది ఆ వ్యక్తి పేరు. అదలా వుండగా కోనేరు ఇంటిపేరుగా వస్తుంది. ప్రసిద్ధ క్షేత్రాలలో గల పుష్కరణులను కోనేరులని వ్యవహరించడం కద్దు. కాసి కోనేరు పుష్కరిణి కాదు. పుష్కరిణి ఏ జలాశయానికైనా, అంటే నదికి కూడా వర్తిస్తుంది. సముద్రాలకు వర్తించదు. నదులకు పుష్కరాలు వస్తాయనే సంగతి తెలిసిందే. కోన యందలి ఏరు మాత్రమే కోనేరు. కొండ, కోనలనే వ్యవహారం తెలుసుగదా! రెండు కొండలమధ్య గల పల్లంలోయ. అంటే లోయలోగుండా ఈ వైపునుండి ఆ వైపుకు వెళ్ళవచ్చు. కాసి కోన అలాకాక, ఒకవైపు కొండలమధ్య ఎడంవుండి, అవతలవైపు ఆ కొండలు రెండూ కలిసి ఉంటే, ఈమధ్య గల పల్లం కోన. అచ్చటనుండి ప్రారంభమైన ఏరు అంటే ప్రవాహం కోనేరు. ఇంతకూ కోన, కోణ శబ్దంనుండి వచ్చింది. కొండ లేకపోయినా, భూభాగం అలాంటి ఆకృతిలో వుంది గనుక, అది కోనసీమ అం గోదావరి జిల్లాలోని కోనసీమ కథ ఇది. గుంటూరు జిల్లాలో పల్లెకోన అనే ముంది. తిరుపతి వెంకన్నకు కోనేటిరాయడనే వ్యవహారముంది.

ఇక నాయడు, నాయకుడు అనే శబ్దంనుండి వచ్చింది. నాయడు సరియైన పద్ధతి. నాయుడు అనడం పొరబాటు. తెలుగునాట అది ఒక కు

¹ No. 199, S. I. I; Vol. xvi

గావడం వింత. ఈ నాయకుడు నాయడై నాయనిగా మారి నేనిగా వ్యవహారంలో సిద్ధమైంది. వీరమాచనేని, సూరపనేని, పిన్నమనేని మొదలైన ఇంటిపేర్లు ఇలా ఏర్పడ్డవే. ఆ ఇంటిపేర్లు, వారి వారి మూలపురుషులను తెలుపుతాయి. వీరమాచా నాయకుడు, సూరపనాయకుడు. పిన్నమనాయకుడు అనేవిధంగా కృష్ణాజిల్లాలో వీరమాచనేనివారి పాలెం ఉంది. ప్రస్తుతం దానిని వీరమాచారి పాలెంగా వ్యవహరిస్తున్నారు. అలాగే గుంటూరు జిల్లాలో కోమటినేనివారి పాలెముంది. మరొకమాట రాయుడు అనడం తప్పు. రాయడు అనడం ఒప్పు. రాజశబ్దం రాచ, 'రాయ'గా పరిణమించింది. తెలుగువారి పేర్లలోని 'రావు' అలా ఏర్పడిందే.

కోలలపూడి :

ఇది సరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వనామం కోనలపూడి. ఈ గ్రామంలో కుమార గోపినాథుని ఆలయముంది. ఇదే తాలూకాలో కోనంకి అనే గ్రామం కూడా ఉంది. ఈ రెంటిలోను గల కోన ఇంతకు పూర్వం చెప్పిన 'కోన' వంటిది కాదు. ఇది ఒక విధమైన గడ్డి.

కోలవెన్ను :

ఇది కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. ఇంకా ఇలాంటి గ్రామాలు కృతివెను (కర్తవెన్ను) చాలివెన్ను, తాడివెన్ను, వేలవెన్ను. పిప్పలి తీగను కోల అంటారు. ఎన్నవెన్ను అయి వెన్నుగా స్థిరపడింది. ఆవులెన్ను అనే గ్రామముంది. విన్న లేక వెన్న శబ్దాలకు తెలుగులో అర్థాలు కనిపించవు. అయితే తమిళంలో వెణ్ణిలకు అంటే బంజరు, ఇసుకనేల అని అర్థం.

క్విలన్ :

కేరళ రాష్ట్రంలో ఇదొక ఊరు. కేరళలో తప్ప, ఏ రాష్ట్రంలోని రైలు స్టేషనులోనైనా క్వీలన్ కు టికెట్టు ఇమ్మంటే ఇస్తారు. కాని కేరళ రాష్ట్రంలో మరో చోటినుండి క్వీలన్ కు టికెట్టు అడిగితే, ఇచ్చే అతనికి అదెక్కడుందో తెలియక, మిమ్మల్నే అదెక్కడుందని అడుగుతాడు. కేరళలోని వారికి క్వీలన్ ఎక్కడుందో తెలియక పోవడమేమిటని ఆశ్చర్యపోవడం ఈసారి మీ వంతు అవుతుంది. క్వీలన్ కు ఇంకెలా చెప్పాలో మీకు తెలియదు. అంతా గందరగోళం. ఇంతకీ దాని పేరు 'కోయిలాన్' ఆంగ్లంలో అంటే రోమను లిపిలో 'Quilon' అని వ్రాయడం వలన ఈ స్థితి ఏర్పడింది. ఇంతకంటే విచిత్రమైనది ఉదకమండలం ముందు చెప్పడం జరిగింది.

గంగూరు :

విజయవాడ సమీపగ్రామం. ఇది వ్యక్తినామం మీదుగా వచ్చినపేరు. దీని అసలు పేరు లంజలంక. లంజ అంటే ప్రవాహము. అంటే తప్ప సాధారణార్థం లోని లంజకాదు. లంజ శబ్దానికి అర్థం వక్రగమనము గలది. అలాటి ప్రవర్తన గల శ్రీని లంజగా సంభావించడం జరిగింది.

గంజాం :

ఆ పేరు గల జిల్లాకు కేంద్రస్థానం కాగా చిన్న గంజాం, పెద్ద గంజాం పేరుతో నేటి ప్రకాశం జిల్లాలో రెండు గ్రామాలున్నాయి. అదే పేర్లతో శక 1192 నాటికే ఆ రెండు గ్రామాలున్నట్లు శాసనస్థ సాక్ష్యముంది. గంజ్ అనే హిందీ పదం నుండి వచ్చినదిగా భావించబడుచుంది. దీనికి మూలం పర్షియన్. ఆ భాషలో దీనికి ధాన్యాగారం, కోశాగారం అని అర్థాలు. కాగా గంజి ఒక రకం పాకుడు మొక్క *Indigofera linitotia* Retg. ఈ పేరుతో మరొక నారమొక్క కుడలిది. (*Oannabis India*) గంజి ఇంటిపేరుగా కూడా కనిపిస్తుంది. ఆహారపదార్థం మాత్రం కాదు. గంజికుంట అనే గ్రామం అనంతపురం జిల్లా, గుత్తి తాలూకాలో వుంది. పెద్ద గంజాంలోని అధిష్ఠాన దైవం పిన్నేశ్వరుడు. శక 1192 ప్రమాద శ్రావణశుద్ధ ఏకాదశి గురువారంనాడు పిన్నేశ్వరి అనే వ్యక్తి పేరు మీదుగా ఆం కొడుకు ప్రతిష్ఠ చేసాడు. చిన్న గంజాంకు గంధపురి అనే సంస్కృత నామముంది. ఇక్కడ బౌద్ధ శిల్పాలు, పాళీ భాషలో శాసనాలున్నాయి. పెద్ద గంజాంకు సమీపంలో ఫిరంగి చిబ్బ అనే జనావాసిముంది. ముందు ఫిరంగిపురం వివరింపబడు తుంది. ఇది కూడా అలాంటిదే. ఫిరంగులతో సంబంధం లేదు. ఫరంగుల చిబ్బ (అవాసస్థలం) యూరోపియన్లను ఫరంగులుగా సంభావించడం జరిగింది. 1240 నాటికి ఇక్కడ పోర్చుగీసు వారు తిష్ట వేశారు.

గట్టిరాజుపేట :

కర్నూరుజిల్లా నందికొట్కూరు తాలూకా గ్రామం. శ్రీశైలానికి చెం శాసనాల్లో ఈ గ్రామం ప్రస్తావించబడింది. సిద్ధాపురం సీమలోనిదిగా, ఈ ఊరి పేర్కొనబడింది. ఈ తాలూకాలోని సిద్ధేపల్లి, సిద్ధేశ్వరం అనే రెండు గ్రామాలున్నాయి. సిద్ధాపురం, ఈ రెండు గ్రామాల్లో ఏదో తెలియదు. శక సంవత్స

1450లో ఆవసరం చంద్రశేఖరయ్యవారు, బసవమఠం రాచూటి వీరణ ఒడయలకు ఈ గ్రామాన్ని అగ్రహారం చేసినట్లు శాసనంలో పేర్కొనబడింది. ఈ ఊరికి తూర్పున పాలకొల్లు, దక్షిణాన మాదినాయని పల్లె కనుమ, పడమర రుదమూరు, ఉత్తరాన తూంగాడు గ్రామాలు సరిహద్దులుగా చెప్పబడ్డాయి. 'పెంట' పశువులను మందవేసే స్థలం అని ముందు చెప్పబడింది. గట్టిరాజు అనే వ్యక్తి పేరుతో ఏర్పడిన గ్రామం ఇది. ఇంకా ఈ తాలూకాలో ఎన్నెద్దులపెంట, గుడిసెలపెంట, మల్లిరాయని పెంట, సందరం పెంట, వేంపెంట అనేవి 'పెంట' అనుబంధంతో కన్పిస్తాయి.

గడిగరేలు :

కర్నూలుజిల్లా గ్రామం. విజయనగరాన్ని పాలించిన మొదటి బుక్కరాయలు ఈ గ్రామాన్ని, గ్రామంలో గల భైరవస్వామి దేవాలయానికి దానంగా ఇచ్చాడు. అప్పట్లో దానిని గడిగరేలు అనే బుక్కరాయపురంగా వ్యవహరించారు. రేల ఒక మొక్క. గడిగరేలు, రేల యందలి జాతిభేదం కావచ్చును.

గణపవరం :

ఇది పశ్చిమగోదావరి జిల్లా భీమవరం తాలూకాలోనిదీ గ్రామం. గణపతి పేరుతో చాళుక్య, కాకతీయ, కోట, మరి ఇతర వంశాల్లో రాజులున్నారు. కాలంలోని వ్యత్యాసాన్ని బట్టి, స్థానిక సాక్షాన్ని బట్టి ఆ గ్రామం ఎవరి పేరుమీదుగా వచ్చిందో నిర్ణయించాలి. ఇది చాళుక్య వంశంలోని గణపతిని బట్టి వచ్చి యుండాలి. ఇక్కడ స్వర్ణేశ్వర దేవాలయముంది. శక సంవత్సరం 1073 ఉత్తరాయన పుణ్యకాలము నాడు, ఈ దేవునికి మండలేశ్వరుడు కొలని కాటమనాయకును ఆఖండదీపాన్ని, 50 ఇనుప ఎడ్లు (గేదెలను) దానం ఇచ్చినట్లు, అప్పటికి ఆ గ్రామం పద్మినీపురంగాను శాసనం చెపుతుంది. అంటే అప్పటికి ఇంకా గణపవరమనే పేరు ఈ గ్రామానికి రాలేదు. అనంతర కాలంలో ఈ ప్రాంతాన్ని పాలించిన తూర్పు చాళుక్య వంశస్థుడు గణపతి పేర ఈ గ్రామం ప్రసిద్ధిలోనికి వచ్చి యుండాలి.

గణపవరం :

ఇది బాపట్ల తాలూకాలో వుంది. దీని పూర్వనామం తేమద్ద. నాయనిపల్లిలో గల శాసనంలో చైత్రపురమనే గ్రామంలో కాకతి గణపతిదేవుడు, తన పేర కుమార గణపేశ్వర మహాదేవర ప్రతిష్ఠ చేసినట్లు గలదు. అనంతరం ఈ గణపవరాన్ని ఆత్రేయ గోత్రుడైన పులుకరీ నారాయణ భట్టరాజు పేయాజులకు దానంగా

ఇవ్వబడింది. ఆ పదప ఈ నారాయణభట్టు ఈ గ్రామాన్ని చెరకూరి అగస్తేశ్వర శ్రీమహాదేవరకు దర్మంగా ఇచ్చాడు. అందు ఈ గ్రామం పేరు 'తేమడ్డ' నామ గణపాపురమని పేర్కొనబడింది. మరి పైన పేర్కొన్న చైత్రపురము, ఈ తేమడ్డ ఒకటవునో, కాదో తెలియకున్నది. అయితే తెమిడిపాడు అనే పేరుతో ఒక ఊరు కలదు. తెమిడెద ఒకరకం మొక్క.

గణపేశ్వరం :

కృష్ణాజిల్లా దివి తాలూకా గ్రామం. గణప+ఈశ్వర శబ్దాల కలయిక గణపేశ్వరం. ఈశ్వర శబ్దం గ్రామనామపరంగా దేవాలయాలన్న చోట్ల ముఖ్యంగా ఈశ్వరాలయాలున్న చోట్ల వర్తిస్తుంది.

ఉదా : రామేశ్వరం, సంగమేశ్వరం, ఉమామహేశ్వరం

విష్ణేశ్వరుడు గణనాయకుడు కనుక గణపతి తెలుగువారి వ్యక్తి నామాల్లో కనిపిస్తుంది. వ్యవహారంలో గణయ్యగా కూడా వినిపిస్తుంది. ఇక ఈ గ్రామనామం కాకతి గణపతిదేవుని పేరుమీదుగా ఏర్పడింది. గణపతిదేవుని గణసాహిబి, స్వత్ర రత్నావళి కర్త అయిన 'జాయపసేనాని' గణపతిదేవుని పేర ఆలయాన్ని వెయిం చాడు. ఈతడు అయ్యవంశస్థుడు. ఈ గణపేశ్వరానికి పెదదీవిపురమనే పేరున్నట్లు శాసనాల్లో చెప్పబడింది.

శాసనం : గణపేశ్వరం : దివి తాలూకా, కృష్ణా జిల్లా

"శ్రీమద్గణపేశ్వర మహాదేవ లింగంబును...." ¹

"దివి గణంపతీశ్వర శ్రీమహాదేవరకు ..." ²

"వెలనాంటి లోపలి వినుతింపంగారు జేరు గలిగి క్రిష్ణాభి సంగమము నందు పౌలుపైన పెదదీవి పురమున గణపతీశ్వర దేవునకు...." ⁴

వేణీ సాగర సంగమో గణపత్యాఖ్యకం లింగం చోడరాజప్రతిష్ఠం. ³

¹ No. 949, S. I. I. Vol. x

² No. 950, S. I. I. Vol. x

⁴ No. 953, S. I. I. Vol. x

³ No. 951, S. I. I. Vol. x

గండికోట :

దీనిని మండికోట అనడం కూడా వుంది. శాసనాల్లో దీనిపేరు ఖండికోటగా చెప్పబడింది. ఖండి, ఖండశబ్దం కావచ్చు.

శాసనం : నందలూరు : రాజంపేట తాలూకా; కడప జిల్లా

క్రీ.శ. 1501 ఇమ్మడి నరసింహరాయల కాలం.

"తొండ్లమండ్లన స్తాపనాచార్య ఆది వంశావతార వాళపందిలి గోత్రోద్భవంబై మండికోట రాజధానింగాను శిరివోళనిద్ద వట్టం సకలిపౌత్తపినాంటి రాజ్యాలు ఎలుచుంన్న సర్వన్నపనాయని దేవివేనింగారి కుమారుడు పర్వతనాయనింగారు.. " ¹

గన్నవరం :

ఈ పేరుతో కృష్ణా, గుంటూరు, గోదావరి జిల్లాల్లో గ్రామాలు ఉన్నాయి. కృష్ణా జిల్లాలోని దానిని దొంగల గన్నవరం అని కూడా వ్యవహరించేవారు. పూర్వం అక్కడ దొంగలు దోచుకుంటుండేవారు. అందువల్ల దానికా వ్యవహార మేర్పడింది. గోదావరి జిల్లాలోని దానిని డెల్టా గన్నవరం అంటారు. కారణం అది డెల్టా ప్రాంతంలో వుండడమే. మరొకటి నగర గన్నవరం. వేరొకటి లంకల గన్నవరం.

'వరం' అంటే ఏమిటో ఇంతకుపూర్వం చెప్పడం జరిగింది. కాని గన్నవరం లోని 'వరం' అలాంటిది కూడా కాదు. నిజానికిది గన్నవరం కాదు. గనివారం. వారం అంటే భూమి. ఏదైనా చెరువునుంచి తీయబడిన కాలువను 'గనిమ' అంటారు. దానిక్రింద సాగుఅయ్యే భూమి గనుక అది గనివారం. మేల్వారం, అడివారం అనేవి భూమిశిస్తుకు సంబంధించిన లెక్కల్లో కనిపిస్తాయి. కృష్ణాజిల్లాలోని గనివారం దానికి పైనగల పురుషోత్తమపట్నం చెరువునిండిన తరువాత క్రింద నరసింహపురం చెరువుకు చేరి దానినుండి తీయబడిన కాలువతో సాగుచేయడం వలన ఏర్పడింది. ప్రస్తుతం ఈ నరసింహపురంలేదు. మరొక నరసింహపురం సమీపంలో ఉంది. బుద్ధవరంలోని 'వరం' మాత్రం వరమే. బౌద్ధుల ప్రమేయంలో ఏర్పడింది కావచ్చు. లేదా బుద్ధ అనే వ్యక్తి పేరుమీద ఏర్పడి వుండవచ్చు. సమీపంలోని అజ్ఞంపూడి బుడమేరు ప్రవాహ ప్రభావం వలన ఏర్పడింది. గన్నవరం కథ ఇది. గన్నవరాలు

¹ No. 40, S. I. I; Vol. xvi

ఎక్కడున్నా ఇదే స్థితి వుంటుంది. అడవివరం కూడా ఇలాంటిదేనని ముందు చెప్పడం జరిగింది.

గంపలగూడెం :

కృష్ణాజిల్లా తిరువూరు తాలూకా గ్రామం. పనిముట్టుగా గంప తెలుసు. వడ్ల గంప, కోళ్ళగంప అనే వాడుక తెలిసిందే. అయితే సాధనమైన గంపతో, ఈ గ్రామ నామానికి సంబంధంలేదు. గంపల అనేది గంపపై బహువచనంకాదు. శబ్దమే గంపల, విస్తృత, కంచల అనే గ్రామాలున్నాయి. వీటిలోని ఆల, వీదాల, పెండ్త్యాల లోని ఆల ఒకటే. ఇది ప్రాకే గడ్డికి సంకేతం. ఆల శబ్దమే అల్లమయింది. అల్లు (కొను) అనే క్రియకు ఇదే మూలం, దానిపై ఏర్పడిన పదం అల్లుడు.

ఇక గంపలలోని గంపశబ్దం ఒక రకం మొక్క కావచ్చును. గంప అనే పేరుతో, గొలుగొండ ఏజెన్సీలో ఒక గ్రామం ఉంది. గొంప అనే పూరు వీరవల్లి తాలూకాలో వుంది. ఈ గంప, గప్ప కావడానికి అవకాశముంది. అడిగొప్పల పూర్వనామం అడిగప్పల. ఇందలి గప్ప ఇదే కావచ్చును. అడిగప్పల, గప్పంలోని భేదం కావచ్చును. తరిగొప్పల అనే గ్రామం ఉంది.

గూడెం నిమ్మజాతుల వారుండే ఆవాసమని ప్రస్తుత ఉపయోగం. కాని నిజానికి అడవిలోని పల్లెను గూడెం అనాలి. గూడెం పేరుతో గల గ్రామాలన్నీ ఆటప్రప్రాంతంలో వుండటం విశేషం.

గారాలమడుగు :

ఇది కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా గ్రామం. మడుగు అంటే నీటిపట్టు అని అర్థం. గౌరవ శబ్దం తెలుగులో గారాబముగా మారి బహువచనం చేరి గారాలగా పరిణమిస్తుంది. గారాలకూచి శబ్దం తెలుసు గదా ! కాగా ఈ గ్రామనామం లోని గారాశబ్దం గారాలు శబ్దానికి సంబంధించినదికాదు. ఇది గార శబ్దంపై బహు వచనం. గార ఒక చెట్టు. నల్లరేగడి నేలల్లో ఎత్తుగా పెరిగే మొక్క దీని పూలు వాసనగా వుంటాయి. గార్లదినై, గార్లపెంట, గార్ల, గార్లపాడు అనే ఊళ్ళు ఆయా జిల్లాలో కనిపిస్తాయి.

గాలిభీమవరం :

విశాఖపట్నం జిల్లా ఆనకాపల్లి తాలూకా గ్రామం. దీనిని ఇలా పిలవడానికి కారణం ఈ తాలూకాలో మరో భీమవరం వుంది. దానిని గురుగు భీమవరం అంటారు. రెండూ మొక్కల పేర్లే. గురుగుబల్లి అనే గ్రామం కూడా ఉంది.

ఈదగాలి, గాలేరు, గాలికొండ, లలోని గాలి ఒక రకం చెట్టు. సేతు భీమవరం అనే గ్రామం చీపురుపల్లె తాలూకాలో వుంది.

గుడిపాడు :

ఈ పేరుతో చాలా గ్రామాలున్నాయి. వివిధ జిల్లాల్లో. గుడి అంటే దేవాలయమని తెలుగులో ప్రసిద్ధార్థం. గ్రామం చావడిని గుడి అనవచ్చును. తమిళంలో ఇల్లు, నివాసస్థలం. వంశం అనే అర్థాలున్నాయి. కొడుగు భాషలో, ఒకే గుడిలో నివసించే సేవక కుటుంబం అనే అర్థం వుంది. కనుక దేవాలయం అనే అర్థాల్లోకాక, ఇతర అర్థాల్లో దీన్ని బావింపవచ్చు.

ఇక గుడి పేరుతో వున్న గ్రామాలు. గుంటూరు జిల్లాలో సంత గుడిపాడు, గుడిపాడు, శంకరలింగం గుడిపాడు, పుర్ర గుడిపాడు, పిడతల గుడిపాడు, తొర్ర గుడిపాడు, చెర్ల గుడిపాడు, మిట్ట గుడిపాడు మొదలైనవి కలవు. ఇంకా ఇతర జిల్లాల్లో కూడా వుంటాయి. లచ్చన గుడిపూడి వ్యక్తి నామం మీదుగా వచ్చింది. పిడతల శబ్దం వృక్ష సంబంధి. నెల్లూరు జిల్లాలో రెండు పోలూరులున్నాయి. అందొకటి పిడతాపోలూరు. వాడుకునే పాత్ర సంబంధమైన పిడతకేమి సంబంధం లేదు. పిడత అనేది ఒక రకం మొక్క. శాసనాల్లో చేతన గుడిపూడి అనే గ్రామం కూడా కన్పిస్తోంది. ప్రస్తుతం ఈ గుడిపూడి ఏదో తెలియదు.

గుణదల :

ఇది కృష్ణాజిల్లాలోని గ్రామం. దీని పూర్వనామం గుణందల. ఇది వృక్ష నామం. ఉల్లిందల, ఇల్లిందలతో పోల్చి చూడండి.

గుండ్లకమ్మ :

ఇది ఒకనది పేరు. గుంటూరు-గిద్దలూరు రైల్వేమార్గంలో ఒక రైల్వేస్టేషను. సమీపంలోని గుండ్లకమ్మ నదీవలన ఏర్పడింది. కమ్మ శబ్దం నదీపరంగా ఇంతకు పూర్వం వివరింపబడింది. గుండ్ల గుండములనుండి ఉత్పన్నమైంది. ఇలాంటిదే కృష్ణాజిల్లాలోని గుండేరు. ఇక గుండ్లకమ్మ నల్లమలఅడవులలో గుండ్ల బ్రహ్మేశ్వరం అనేచోట పుట్టి జంపలేరు, ఎనుమలేరు, అనే రెండు వాగులను కలుపుకొని మైదాన ప్రాంతంలో ప్రవేశించి, కంబాన్ని చుట్టి, మార్కాపురం, ముమ్మడివరం మీదుగా ప్రవహించి ఒంగోలుకు 12 మైళ్ళ దూరంలో గల పెదదేవరంపాడు వద్ద సముద్ర ములో కలుస్తోంది. పూర్వం గుండయపాలెం, నక్కావారిపాలెం వద్ద సముద్రంలో కలిసేది. ఆ చోటును ఇప్పటికీ పాత గుండ్లకమ్మ అంటారు. 1505 ప్రాంతంలో

వచ్చిన ఉప్పెన, భూకంపాల వలన గుండ్లకమ్మ నది తన గతిని మార్చుకున్నట్టు, కైఫీయత్తుల వల్ల తెలుస్తోంది. సంవత్సరం పొడుపునా ఈ నదిలో నీరు ప్రవాహిస్తుంది. దీని తిరాన వచ్చిన మరో గ్రామం గుండ్లపల్లె పేరుతో సంభావించబడుతోంది.

గుంపిని :

ఇది తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో వుండేది. ప్రస్తుతం ఈ పేరుతో లేదు. దీనికి అల్లాడరెడ్డి దొడ్డవరమనే పేరు కూడా వుండేది. రాజమండ్రి నేలిన వీరభద్రా రెడ్డి తండ్రి అల్లాడరెడ్డి కాలయవేముని పీఠ్యకుడు (వియ్యంకుడు). కాగా గుంపిని శబ్దానికి అర్థం సమంగా బోధపడటంలేదు. అయితే కన్నడంలో గొబ్బిళి, గొబ్బులి అంటే ఒక రకం ముండ్ల మొక్క. తెలుగున గొబ్బిమొక్క వుంది. *Asteracantha longifolia* Nees.

గురజాల :

పల్నాడులోని గ్రామం. దీనినే గురజాల అని కూడా అంటారు. ఈ గురజాలకు మాధవీ పట్టణమనే పేరున్నట్టు శాసనధారముంది.

శాసనం : ....తేన శ్రీ దారనామ్నాద్విజవరపతినా మాధవీ పట్టణే శ్రీ నాగస్తంభ ప్రతిష్ఠా శృతి విధివిహితా సన్నిధౌ తత్రయస్య.

....ప్రదా దిద్దయశోదనః కృతచతుఃఖారి ప్రమాణం భవం చాతుర్వర్ణ శరిత్ర జన్మ నిలః శ్రీ మాధవీ పట్టణే. ¹

గురజ అంటే ఒక మొక్క. కన్నడంలో గొరిజె *Digua arvensis* Forsk (2). గొరిజెమర అనే దానిని (*Flacourtia catafracta* Roxb.) సాగు చేస్తారు. గురుజ పేరుతో తెలుగున కూడ వుంది.

గుర్రప్పడియ :

కందుకూరు తాలూకా గ్రామం. శాసనంలో గుర్రపుం బిడియగా పేర్కొనబడింది. బిడియం, సిగ్గు, లజ్జ, సంకోచము అని అర్థాల్లో తెలుసు. ఇక్కడ వాటికి నిమిత్తము లేదు. బిడియ అంటే అధికము అనే అర్థం కన్నడంలో కనిపిస్తుంది. అయినపుడు ఇందలి గుర్రం అశ్వార్థంలోగాక (గుర్రాల, పిడగుర్రాల, గుర్రంకొండ) మొక్క అనే అర్థంలో గ్రహించాలి. ఇదే తాలూకాలో గుర్రప్పడియ దుర్భాకుల వారి కండ్రిగ అనే ఈనామ గ్రామముంది.

గుర్రాలబయలు :

తూర్పుగోదావరి జిల్లా గ్రామం. పట్టణాలు అనే గ్రామం నెల్లూరుజిల్లాలో వుంది. బయలు అంటే విశాలమైన భూభాగం. గుర్రం జంతు సంబంధిగా అందరికీ తెలిసిందే. ఇంటిపేరుగా కూడా కన్పిస్తుంది. గుర్రము+లు అనే బహ్వర్థక శబ్దం వ్యవహారంలో గుర్రాలుగా మారుతుంది. కాని ఇది గుర్రము, ఆల ఒకరకం గడ్డి. కన్నడంలో గుర్వే పేరుతో ఒక మొక్క ఉంది. పిడుగురాళ్ళ (గుంటూరు జిల్లా) తెలిసిందే. దీనిని పిడగు, రాళ్ళగా సంభావించడం కద్దు. కాని నిజానికిది పిడగురాల ఈ మేరకు ఆచారాలున్నాయి. పిడపర్లులోని పిడ, పై పిడగురాల లోనిది ఒకటే. ఇది కూడ గడ్డిజాతికి చెందినదే. పిడతాపోలూరు లోని పిడత కూడా ఇదే. మట్టిపిడత (ప్రాత్ర సంబంధమైనవి) కు ఏమీ సంబంధంలేదు. నిజానికిది పిడతలపోలూరు. పిడతల ఇంటిపేరు కూడ కన్పిస్తుందని ముందు చెప్పడం జరిగింది. ఇక పట్టణాలు లోని పట్ట, వడ్లపట్ట, ముదిపట్టలోని పట్ట ఒకటే. 'పట్టు' తమిళనాడునందు కూడా కన్పిస్తుంది. చిత్రూరుజిల్లాలో ఆకనాంబట్టు అనే గ్రామముంది. 'పట్టు' శబ్దానికర్థం నివాసస్థలమని. స్వస్థలమైన అర్థం కాని ఆయా, వృక్షజాతులచేత (స్థానికంగా) ఆవరింపబడిన భూభాగంగా గ్రహించాలి.

గూడూరు :

నెల్లూరుజిల్లాలో ఈ పేరుతో గల తాలూకాకు ఇదియే కేంద్రస్థానం. ఊరు పూర్వం వివరించడం జరిగింది. గూడు, ఊరు గూడూరు. పక్షిగూడుతో పోల్చి చూసినపుడు ఆవాసమునకు ఆకరమైనదిగా బోధపడుతుంది. అయితే గూడు లేక గూడె అనేది ఒక చెట్టు కూడా. గూడ ఒకరకం మొక్క. పోల్చి చూడు గూడవల్లి. జొన్న మొదలైన వాటికి గూడు వేయడం తెలిసిందే. అక్కడ వర్తలాకారం అనే అర్థాన్నిస్తుంది. ఈ పేరుతో ఆంధ్రదేశంలో చాలా గ్రామాలున్నాయి. అదీగాక చర్చ లోని గూడూరే తూర్పు పడమర అని రెండు భాగాలు. కందుకూరు తాలూకాలో దావగూడూరు అనే గ్రామముంది. కావలి తాలూకాలో ఒక్కేపల్లి గూడూరు, అదే తాలూకాలో బలపన గూడూరు, కడప, కృష్ణాజిల్లా బందరు తాలూకాలో చిట్టిగూడూరు, గూడూరు, పినగూడూరులంక అనే గ్రామాలున్నాయి. బెజవాడ తాలూకాలో గూడూరుపాడు అనే గ్రామముంది. కడపజిల్లా ప్రొద్దుటూరు తాలూకాలో కానగూడూరు, గాదెగూడూరు, జమ్మలమడుగు తాలూకాలో గూడూరు, అనంతపురం జిల్లాలో కండ్లగూడూరు, శనగల గూడూరు, అనంతపురం చీమలగూడూరు అనే గ్రామాలున్నాయి. ఇంకా వుండవచ్చును.

గొడవప్రలు :

ఈ పేరుతో కృష్ణా గుంటూరు జిల్లాలలో కృష్ణానదికి అటూ ఇటూ వున్నాయి. అల్లరి, మిక్కిలి ఎక్కువైన శబ్దార్థంలోని గొడవప్రలు కలయిక. ఉచ్చారణలో 'ప' స్థానంలో 'వ' చేరింది. గొడ అనేది ఒకరకం మొక్క. గొండెలలం అంటే తెలియ వచ్చు. కన్నడంలో గొడ్డ, గొడ్డహణినెమర అనే మొక్కలున్నాయి.

అసలు గ్రామం నదీపాతకంకాగా, కృష్ణకు అటూ, ఇటూ జనులు వలస వెళ్ళడం వలన ఈ రెండుగ్రామాలు ఏర్పడ్డాయి.

గొడుగురాయి :

తూర్పుగోదావరిజిల్లా డివిజన్ గ్రామం. ఇది చిత్రశబ్దార్థంలో కాదు. దీని పూర్వరూపం గొడుగు. ఈ శబ్దాని కర్థం కన్నము, దొల్ల అలాంటి స్వభావం గల రాయి లేదా గొడుగువలన అనే గ్రామంతో పోల్చి చూసినపుడు ఇది ఒకరకం మొక్కగా భావిస్తుంది. ఆ మొక్కలు గల కొండ అనే అర్థంతో వచ్చి యుండ వచ్చును.

గొబ్బిళ్ళమడుగు :

తూర్పు గోదావరి జిల్లా గ్రామం. సంక్రాంతి పండుగ దినాల్లో పాడుకునే గొట్టపాటలు తెలిసినవే. ఇందలి గొబ్బి, గొబ్బెమ్మ, పదసంబంధి. కాగా గ్రామ నామంలోని గొబ్బి, ఒక రకం ముళ్ళ మొక్క. పొలాలగట్లపై కనిపిస్తుంది. అయితే ముళ్ళ గోరింట వేరు. పుష్పమాసంలో పూలు పూస్తుంది. ఇంతకుపూర్వం గుంపిని గ్రామనామం వద్ద ఈ గొబ్బి ప్రస్తావన చేయబడింది.

గొరిజివోలు :

నరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. ముందు గురజాలను గూర్చి వ్రాసినపుడు దీనిని పేర్కొనడం జరిగింది. అక్కడే గొరిజి ఒక మొక్కగా చెప్పబడింది. కాగా ఈ గ్రామానికి శ్రీరంగపురమనే పేరున్నట్లు శాసనం చెపుతోంది.

శాసనం : గొరిజివోలు : నరసరావుపేట తాలూకా; గుంటూరు జిల్లా

క్రీ.శ. 1548 సంవత్సరము

“శ్రీరామానుజా

యనమః స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యు

దయశాలివాహన శకవర్షంబు

లు 1488 అగునెంటి పరాభవ సంవత్సర

బ్రాహ్మణ 12 గు శ్రీమద్రాజాధిరాజ రాజపర
 మేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప శ్రీ వీర సదాశివదేవమహా
 రాయలు విజయనగరమండ్లు రత్న సింహాసనా
 సీనుండై పృథ్వీ సామ్రాజ్యము సేయుచును భారద్వా
 జగోత్ర ఆశ్వలాయన సూత్ర బుక్ శాఖాధ్యాయులై
 న శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనా చార్యులైన తాళ్ళపాక తి
 రుమలయ్యంగారి కుమారుండు తిరువెంగళనాథ
 య్యంగారికి దండము సమర్పించి యిచ్చిన ధర్మశా
 సన్సక్రమ మెట్లన్నను కొండవీటి సీమలోని గౌరం
 జప్రోలి గ్రామము మీకు స్వామి పుష్కరిణీ
 తీరమండ్లు తిరువెంగళనాథుని సన్నిధిని స
 హిరణ్యోదక దానదారా పూర్వకముగాను
 సర్వమాన్య అగ్రహారముగాను ధారవోశి
 త్రిపాచకముగాను యిస్తామిగాన ...
 గలిగిన అష్టభోగశేషస్వామ్యాలున్న దాన
 ...విక్రయ యోగ్యంగాను
 ఆచంద్రార్క స్థాయిగాను అనుభవింపగ
 లవారమని యిచ్చిన అగ్రహారము దానపా
 లనయోర్మద్యే దానాచ్చేయోనుపాలనం
 దానాత్స్వరమవార్సోతి పాలనాదమ్యతం
 పదం శ్రీ శ్రీ శ్రీ.... ¹

చిన్నఅహోబిలం : సిరివెళ్ళ తాలూకా: కర్నూలు జిల్లా

క్రీ.శ. 1552 సంవత్సరము సదాశివరాయల కాలం.

“దూపాటి సీమలోని గౌరిజెపల్లె గ్రామం....” ²

కొండవీడు : నర్సరావుపేట తాలూకా; గుంటూరు జిల్లా

క్రీ.శ. 1577 సంవత్సరము శ్రీరంగరాయలకాలం

“కొండవీటి రాజ్యములోని గౌరిజవోలి గ్రామ ప్రతినామదేయమైన

శ్రీ రంగరాయపురమునకూ సర్వమాన్యపు అగ్రహారముగానూ పాలించి

ఇయ్యనవదరిం స్తిమి . .” ³

¹ No. 154, S. I. I; Vol. xvi

² No. 181, S. I. I; Vol. xvi

³ No. 290, S. I. I; Vol. xvi

శక 1499లో విజయనగరాన్ని పాలించిన శ్రీ వీర శ్రీరంగరాయ దేవ: మహారాయల పేరుమీదుగా ఈ గ్రామాన్ని ఇలా పిలిచారు. కొండవీటి సీమలోని ఈ గ్రామానికి 8 దిక్కులా సంక్రాంతిపాడు, సౌరిస, జంగాలపల్లె, చండవరం, పొలుకుంబాడు, మోదుగ పూండి, నుదురుబాడు గ్రామాలున్నట్లు చెప్పబడింది. వోలు, ప్రోలుశబ్ద సంబంధి.

గొలుగొండ :

పూర్వపు విశాఖపట్నం జిల్లాలో ఈ పేరుగల తాలూకాకు కేంద్రస్థానం. కొండ పర్వత నూది. గొలుసు అనేది ఒక రకం మొక్క *careya arborea*, Roxb; *Glycosmis penla phylla*. గొంజి మొక్క అంటే తెలియవచ్చును. అయితే కంజీవరం (కంచి) లోని కంజి మొక్క వేరు. సంస్కృతంలో దీనికి అశ్వశాఖాట అని సంభావిస్తారు. కొండ గొలుగు, నాగగొలుగు అనేది ఇందలి భేదాలు. దీని పండ్లు తింటారు. పాముకాటుకు దీని చెక్క వైద్యంగా ఉపయోగిస్తారు. హైదరాబాదులోని గోల్కొండను గొల్లికొండగా చెబుతారు. కాని మొక్క సంబంధియే.

గోగులమూడి :

ఇది గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. గోగులపూడి గోగులమూడి అయింది. ఇందలి గోగు మనం కాకంగా ఉపయోగిస్తున్న గోంగూరకాదు. ఇందలి గోగు ఎర్రని నేలల్లో మొలిచే కలుపుమొక్క. (*Chrysopogon montanus Trin*) ఇందులో చాలా రకాలున్నాయి. పూడి పూర్వం వివరించబడింది.

గోళ్ళమూడి :

గుంటూరు జిల్లా గ్రామం గోళ్ళ, పూడి, గోళ్ళమూడి. మనగోరు (నఖము)కు దీనికి సంబంధములేదు. ఇది గోళ్ళ గొండి అనే కలుపుమొక్క *Cyanotis axillanís. Ros, Tradiseatia axillanís, Rixb.* తీగగా పాకుతుంది. నీలిరంగు పూలు పూస్తుంది. దీని గింజలను ఆహారంగా అవసరాన్ని బట్టి వాడతారు.

గోవిందపురం :

ఇది నరసరావు పేట తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వనామం క్రోవి. క్రోవి అనేది ప్రాకే మొక్క. లింగ దొండ *Bryonia laciniosa, Linn.* అంటే తెలియ

వచ్చును. అనంతరకాలంలో ఎప్పుడో ఇది గోవిందపురంగా మారింది. వ్యక్తి నాను నూచి.

గ్రియంపేట :

చిత్తూరు జిల్లాలో చిత్తూరుకు దక్షిణంగా ఒక మైలు దూరంలోగల జనావాసం. ఇంగ్లీషువారి పాలనాకాలంలో, కలెక్టరుగా పనిచేసిన గ్రియం (Graeme) అనే దొర పేరు మీదుగా ఏర్పడింది. వ్యవహారంలో గిరింపేట. దీనికే నావిపేట అనే మరో పేరుకూడా వుంది. నవీ అంటే ఉద్ధాలోచనాయన కాదు, గుమాస్తా, లెక్కలు వ్రాసే వాడు అని అర్థం.

ఘంటశాల :

కృష్ణాజిల్లా దివితాలూకా గ్రామం. వెనుకటి నాళ్ళలో ప్రసిద్ధ బౌద్ధ క్షేత్రం. దీని పూర్వ నామం టంకశాల (నాణములు ముద్రించే చోటు) యని, కాలక్రమంలో ఘంటశాలగా మారిందని ఒక కథనం. అయితే భాషాశాస్త్ర మర్యాద దీని సంగీత రింపడ. అయితే దీనికే కొంట కొళ్ళి అనే వ్యవహారం కూడా వుంది. ఇది కంటకు శైలకు మారు రూపం. ఇది ఘంటశాలకు మూలరూపం కావచ్చును. ఈ గ్రామన్ని చేరి వున్న కొంత ప్రదేశానికి మోటకమైన పేరు ఇప్పటికీ వ్యవహారంలో వుంది. శాసనాల్లో చోడ పాండ్యపురంగా కూడా ప్రస్తావించబడింది.

శాసనం : “భూవిదిత శక మహీ శబ్దావలి ముని వారి నిధి వియచ్చంద్రమిత శ్రీ విభ్రాజిల్లంగ విస్వావసు సంవత్సరమున జన వినుతముగాను, కర మొప్పు ఘంటశాలపుర కామిని గామినీ విభూషణము....” ¹

“ఘంటశాల కామక తమయ్య పోతినాయకునకు....” ²

“... అతి భక్తిం బార్వతీ హితునకు ఘంటశాల జలదీశ్వర దేవర కాది మూర్తి..” ³

“... తనకు ధర్మవుగా ఘంటశాలయయ్య చోడపాండ్యపురమున....” ⁴

¹ No. 84, S. I. I; Vol. xvi

² No. 84, S. I. I; Vol. x

³ No. 114, S. I. I; Vol. iv

⁴ No. 115, S. I. I. Vol. iv

“స్వస్తి సక వర్షంబులు 1079 నేంటి కార్తిక బహుల పంచదశియు
గురువారమున ఘంటశాలయైన చోడపాండ్యపురమున
శ్రీ మదువిశ్వేశ్వర...”⁵

“స్వస్తి శ్రీ రాజరాజ సంవత్సరములు 14 శ్రావీ శక వర్షములు 1081
నేటి దక్షిణాయన సంక్రాంతి నిమిత్తమున ఘంటశాల యైయ్య చోడ
వాండు పురమున శ్రీ జలధీశ్వర మహాదేవరకు...”⁶

ఇక్కడ ప్రసిద్ధమైన జలధీశ్వరాలయముంది. జలధి అంటే సముద్రం.
పూర్వం సముద్రం ఇక్కడవరకూ వుండేదని తెలుస్తోంది. కనుకనే జలధీశ్వ
రాలయం నిర్మింపబడింది. గుండేరు అనే పేరుతో ఒక ప్రవాహం దీనినంటి
ప్రవహిస్తుంది. మరొకటి భీమనది లేక భీమేరు పేరుతో సమీపంలోనే ప్రవహిస్తోంది.
ఈ రెండు కూడా ఒకప్పటి కృష్ణానది ప్రవాహ భాగాలు. కృష్ణానది ఒకప్పుడు
నేటి బందరు దగ్గర సముద్రంలో కలిసేది. పిదప దక్షిణానికి మళ్ళింది.

సమీపంలోని దేవరకోట అనే గ్రామం ఉంది. చల్లపల్లి జమీందారుల దేవర
కోట జమీందారులనే వ్యవహారం. సమీపంలో నాయుడుపేట, ఈ జమీందారుల
ప్రధమావాసంగా తెలుస్తోంది.

చనుబండ :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. బండపర్వత సంబంధి. చను లో ‘చ’ దంత్యోచ్చారణ
గలది. వృక్షసంబంధి. చనుపాల విత్తుల చెట్టు అంటే తెలియవచ్చు. కొడిశపాల
తెలిసిందే. రెంటికి ఆయుర్వేద వైద్యంలో మంచి ప్రసక్తి వుంది. దీని విత్తులు
నల్లగా, ఉలవలను పోలివుంటాయి. పూర్వం జమీందారీ గ్రామం. జాపల్లి జమీందారు
లచే సుమారు రెండు వందల సంవత్సరాలప్పుడు నిర్మింపబడింది.

చల్ల పల్లి :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. ఇంకా చల్ల గరిగలు, చల్ల చింతలపూడి అనే గ్రామాలు
కూడా ఉన్నాయి. చల్ల అనేది ఒక చెట్టు. గరిగ కూడా ఒక మొక్క. చల్లగరిగలు
మరొకరకం మొక్క. చల్ల చింతలపూడి, సమీపంలో మరొక చింతలపూడి వుండడం
వరన, వివక్షకారకు ఇది చల్ల చెట్టున్న లేక చల్లా ఇంటిపేరు గలవారున్న అనే

⁵ No. 140, S. I. I; Vol. iv

⁶ No. 145, S. I. I; Vol. iv

అర్థంలో ఇది చల్ల చింతపూడి అయింది. మరొక చింతపూడి వన్నె చింతపూ రెండూ పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా గ్రామాలు.

చిక్కలవలస :

శ్రీకాకుళం జిల్లా గ్రామం. చిక్కలవారి వలస కావచ్చు. అంటే చిక్కల వారు ప్రథమంగా వలసవచ్చి నివాసమేర్పరచుకున్న ఆవాసం. చిక్కల అనే గ్రామం లున్నాయి. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలోని శివదేవుని చిక్కల అలాంటిదే. ఇక్కడి శివదేవుడు అనే వ్యక్తి పేరుమీద ఏర్పడింది. చిక్క భీమదేవుడు అనే దానిత్రక వ్యక్తి వున్నాడు. అందలి చిక్క శబ్దం వేరు. ఇక్కడి చిక్క శబ్దం వేరు. చిక్కుడు కూరగాయగా తెలిసిందే. చిక్కుముడిలోని చిక్కు, వాడు చిక్కులో పడ్డాడు. ఇలాంటి వాటిలోని చిక్కు తెలుసు గదా. దానిమీద 'డు' చేరి చిక్కుడు అయింది. అంటే చిక్కగా పాకుతుంది గనుక, అల్లుడు కూడా అలాంటిదే. అల్లువాడు అంటే బంధుత్వాన్ని అల్లువాడు అంటే బంధుత్వం వ్యాప్తంగా కావడానికి కారణమవు తున్నాడు గనుక అల్లుడు. వెనుక ఆ అంటే ప్రాకే మొక్క అని చెప్పుకున్నాం. ఆ అల్ల అయింది. అల్లము కూడా అలాంటిదే. అంటే అల్లుకునేదనే అర్థం.

ఇంతకూ చిక్కలలోని, చిక్కు లేక చిక్క శబ్దం, చిక్కుడు సంబంధి కూడా కాదు. అలాంటి స్వభావం అంటే చిక్కగా ప్రాకే ఒక మొక్క. గ్రామ నామాల్లో పదాంతంలో 'అల' కనపిస్తే, చాలవరకు వాటిని మొక్కలుగా భావించ వచ్చు. అయితే, ఈ చిక్కుడు (*Dolichos Iblab, Linn*) కేవలం ఆకెరువుగా మాత్రమే పనికొస్తుంది. చిక్కుళ్ళ ఆగ్రహారం తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో వుంది. చిగురులంక :

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా నిడదవోలు తాలూకా గ్రామం. చిగురు, లేతఆకు. అప్పుడే పుట్టిన ఆకుగా తెలుసు. పంటి చిగురు అనడం కూడా తెలిసిందే. గ్రామ నామపరంగా గల చిగురుకు, పై చిగురుకు ఏమీ సంబంధం లేదు. ఇది ఒక రకం గడ్డి మొక్క. చికిరింత అంటే తెలుస్తుంది. చికిరింత (*Setaria Verticillata Beauv.*) అని కూడా అంటారు. చికిరింత చిగురు. చిన్నదాని సొగసు అనే పాట వినే వుంటారు. 'అవట పుట్టిన చిగురు కొమ్మైతే చేవ' అని మనుషులత్ర పెద్దన. ఇక్కడి అర్థం చిగురు చెట్టుకొమ్మ అనే భావించాలి పతప్ప, లేతకొమ్మ అని కాదు. కాగా చిగురు ఒక మొక్క కూడా. ఈ పేరుతో చిగురుకోట, చిగురుపాడు అనే గ్రామాలున్నాయి. ఒక విడమైన మట్టిని చిగురు మట్టి అని కూడా అంటారు. ఇల్లు అలకడానికి చిగురు మట్టిని ఉపయోగిస్తారు. చిగరమాకుల పల్లె, చిగురు

వాడ దక్షిణపు ఖండీక, చిగురువాడ ఉత్తరపు ఖండీక అనే గ్రామాలు చంద్రగిరి తాలూకాలో వున్నాయి. చింతపల్లె చిత్తూరు తాలూకాలో గలదు. వెంకటగిరి తాలూకాలో మరో చిగురుపాడు కలదు.

లంక నదీమధ్యంలో, సముద్రమధ్యంలో ఉండే భూభాగం. నదీతీరాన వెంట వున్న భూమిని, కాలువ అంచును కూడ లంకతో సంబాధిస్తారు.

చింతకొమ్మదినెన్నె :

ఈ పేరుతో కర్నూలుజిల్లా శిరువెళ్ళ తాలూకాలో ఒకటి, కడపజిల్లా ఐదేవీలు తాలూకాలో మరొకటి వున్నాయి. దినెన్నె అంటే ఎత్తైన భూమి. చింతకొమ్మ అంటే చింతచెట్టు కొమ్మ అనీ కాదు. చింత అనేది, సామాన్యంగా తెలిసిన చింత (త్రింత్రిణి) మాత్రమేకాదు. ఆ పేరుతో చాలా మొక్కలున్నాయి. అలాంటి వాటిలో ఇదొకటి. ఇలాంటివే గొడుగుచింత, పులిచింత, మూగచింత. ఇది పొదలాంటి మొక్క. నిజానికి కొమ్మ అంటే కూడా ఒకరకం మొక్క. మర్రికొమ్మదినెన్నె అనే గ్రామం కదిరి తాలూకాలో వుంది.

చిత్రచేడు :

ఇది గుత్తి తాలూకా గ్రామం. ఇందలి 'చిత్ర' సంస్కృత సంబంధి కాదు. చిత్రక అనేది కన్నడంలో (*Plumbaga Zeylanica* Linn.) ఒకరకం మొక్క. 'చేడు' అంటే నల్లనేచు, ఉప్పుబయలు సందర్భాన్నిబట్టి అర్థం చేసుకోవాలి. ఇలాంటిదే కారంచేడు. ఇక చిత్రశబ్దంతో పిరాపురం తాలూకాలో చిత్రాడ, ఎల్లవరం డివిజన్‌లో చిత్రకాయలంక (నిర్జన గ్రామం), గుడివాడ తాలూకాలో చిత్రం అనే గ్రామాలు కలవు.

శాసనం : గుత్తి తాలూకా; అనంతపురం జిల్లా

క్రీ.శ. 1554 సదాశివరాయల కాలం

"...కొమార కొండ్రాజయవారి నాయంక్రాసను పాలించి ఇచ్చిన చిత్రచేడి గ్రామాసను.. " ¹

చినవాలేరు :

పేరును బట్టి వాలేరు పేరులో గల గ్రామాలలో ఇది చిన్నదని బోధపడు తోంది. నిజమే పెదవాలేరు పేరుతో దీనికి సమీపంలో మరో గ్రామముంది. ఈ

రెండూ విశాఖపట్నం సమీపాన గల సముద్రతీర గ్రామాలు. నిజానికి పెదవాల్తేరుతో వ్యవహరింపబడుతున్నదే అసలైన వాల్తేరు అది; చర్చలోని దానికంటే పరిమాణంలో పెద్దది కావడాన చినవాల్తేరు అయింది. వాల్తేరును గూర్చిన చర్చ, ఆ ఆరోపం కింద చేయబడింది. ఇక చినవాల్తేరుగా వ్యవహరింపబడుతున్న జనావాసం అసలు పేరు గుంటు బోయిన పాలెం. గ్రామ రికార్డులు అలాగే చెపుతున్నాయి. అయితే రెవిన్యూ గ్రామం కాదు. నేడు పెదవాల్తేరుగా వ్యవహరింపబడుతున్న అసలు వాల్తేరు కు శివారు గ్రామం. అందువల్లనే అసలుపేరు వెనుకబడి, పెదవాల్తేరు పోలికతో ఇది చినవాల్తేరు అయింది. 'పాలెం' అనే దాని అసలు అర్థం వేరుఅయినా, కాల క్రమంలో శివారు గ్రామాలకు సంకేతంగా నిలిచిందని చెప్పబడింది. ఇక గుంటుబోయినపాలెం అంటే అర్థమేమిటో చూద్దాం.

గుంటు బోయడు అనేవాడు ప్రథమంగా ఆవాసమేర్పరచుకొన్న చోట గుంటుబోయిన అనే ఇంటిపేరు గలవారు మొదట నివాస మేర్పరచుకొన్న ప్రాంతం. ఈ ఇంటిపేరుకు కూడా 'గుంటు బోయడు' అనే వ్యక్తి పేరే మూలం. 'గుండు' వ్యవహారంలో 'గుంటు' అయింది. గుండయ్య, గుండమ్మలాంటి పేర్లు తెలిసినవే. బొద్దుగా, పొట్టిగా వుండే వారిని 'గుండయ్య' అనడం తెలిసిందే. బోయడు అంటే బోయివాడని చెప్పవచ్చు, నిజానికి తెలుగునాట 'బోయ' అనేది ఒకజాతి జనులను సూచిస్తుంది. కడపజిల్లాలో వీరి సంఖ్య అధికం. ఇదికాక, పశులను వేటాడి జీవించే వారిని కూడా బోయలంటారు. వెనుకటి తరంలో, మనకు పల్లకిలుండేవి. వాటిని మోసేవారిని కూడా బోయలనడం కద్దు. అయితే చర్చలోని 'బోయ' శబ్దంపై వాటిలో దేనికి సంబంధించినదికాదు. ఇదొక ఉద్యోగం పేరు. దేవాలయపాలనకు సంబంధించి నది. బోగ లేక బోజి శబ్దం సంబంధి. వెనుకటి తరంలో దేవాలయాలకు మహిషజాతి పశువులను, మేకలను, గొజ్జలను దానంగా ఇవ్వడం జరిగేది. అలా దానంగా ఇవ్వబడినవి ఎవరి ఆధీనంలో ఉంచబడేవో. ఆ వ్యక్తి బోయడు. దానకర్త అభీష్టం మేరకు, ఆ పశువులను తన ఆధీనంలో వుంచుకొని, దేవాలయానికి నేయిని సరఫరా చేయడం, బోయుని ఉద్యోగధర్మం. ఆ పశుసంతతి వృద్ధి క్షయాలతో నిమిత్తం లేకుండా, ఒప్పందం మేరకు నేయి సరఫరా చేయాలి. ఆ గ్రామంపై వచ్చే ప్రభుత్వ రాబడి (భూములపై వసూలు)లో కొంతవంతు ఈ బోయనికి ప్రతిఫలంగా ఇవ్వబడేది. ఈ మేరకు శాసనస్థాధారాలు చాలా కనిపిస్తాయి. మాదిరి కొకటి.

శాసనము : స్వస్తి శ్రీ మన్మహా మండలేశ్వర పరిచ్ఛేద ఆల్లాడ నాథ దేవరాజులు తమ తండ్రి గొంక్కరాజునకూం, దమ తల్లి కామలదేవంమం గారికి దర్మపుగా శక వర్షంబులు 1205 ఆగునేంటి స్వస్థాను సంవత్సర చైత్రశుద్ధ 15 ఆదివారము నాండు శ్రీ కాకొలని శ్రీ వల్లభున్ని అఖండ దీపానకుం బెట్టిన మోదాలు 25 దీని జెకొని ఉప్పల ప్రమ్మన బోయుండు తన పుత్ర పౌపుత్రికము నిత్య మానెండు ఆ చంద్రార్కము గాను నడవంగ గలవాండు. ¹

అలా, బోయ ఉద్యోగము నిర్వహించిన వారిలో, ఈ గుంట బోయడు ఒకరు. అతని తరువాత, అతని సంతతికి, ఆయనపేరు ఇంటిపేరుగా స్థిరపడింది. ఇలా బోయ శబ్దంతో ఇంటిపేర్లు చాలా కన్పిస్తాయి. ఉదా : ఎర్రబోయిన, కోడెబోయిన, తాడిబోయిన, నాగబోయిన మొదలైనవి. ఈ ఇంటిపేర్లు గలవారు, యాదవులలో, కాపులలో, కమ్మవారిలో కన్పిస్తారు. ఇంత ఇతర కులాలలో కూడ వుండే అవకాశం లేకపోలేదు.

ఈ గుండు బోయిన పాలెం అనే పేరు కాలక్రమంలో దాని వునికిని కోల్పోయి, పెదవాలేరుకు శివారు కావడం, పరిమాణంలో చిన్నది కావడం కారణంగా, చినవాలేరుగా స్థిరపడింది.

చిన్నపుత్ర :

కడప జిల్లా కడప తాలూకా గ్రామం. ఇదే తాలూకాలో పెదపుత్ర అనే మరో గ్రామముంది. వివక్ష కొరకు చిన్న, పెద్ద అనే పదాలు చేరాయి. పుత్ర శబ్దాని కర్థం పుట్ట. పుట్టగుంట అనే గ్రామం కృష్ణాజిల్లా గుడివాడ తాలూకాలో వుంది. ఇంకా ఇతర చోట్ల కూడా వుండవచ్చు. పుత్ర చిన్నాయి వల్ల అనే గ్రామం కూడా కడప తాలూకాలో ఉంది. ఇది ఇంటి పేరుతో గూడిన వ్యక్తి నామం లేక 'పుత్ర' గ్రామానికి సమీపంలోని చిన్నాయపల్లె గ్రామముంది. బర్హిలు తాలూకాలో మరో చిన్నాయపల్లె ఉంది. చిన్నాయ, చిన్నయ శబ్ద సంబంధి. కాగా పుట్ట గుంటలోని పుట్ట, చిన్న అనే అర్థం కావచ్చు. కన్నడంలో పుట్ట శబ్దానికి చిన్న అనే అర్థముంది. పుట్టన్న వ్యక్తి నామం కూడా.

¹ No. 985 S. I. I. Vol, iv

చిన్నపడుగుూరు :

అనంతపురం జిల్లా గుత్తి తాలూకా గ్రామం. ఇదే తాలూకాలో గల మరొక పడుగుూరును పెద్ద పడుగుూరుగా వ్యవహరిస్తారు. నిజానికిది పడుకూరు. కృష్ణా జిల్లాలో వణుకూరు అనే గ్రామముంది. అన్నింటల్లోనూ వున్నది 'పడుకు' అంటే దారం (నూలు) ఒడకడం తెలిసిందే. అయితే దానికి దీనికి ఏమి సంబంధంలేదు. ఒడుకు శబ్దం ఒడుపు (నేర్పరి తనం) కు సంబంధించింది. కాగా ఇది 'పడకు' వలె వచ్చింది. మధ్యన 'డ' కారం మీది ఉత్పత్తి చివరి 'కు' వర్ణ ప్రభావం. ఇంతకూ దీని అర్థం. ఉత్తర దిశ అని శ్రీనాథుడు హరి విలాసంలో పార్వతీ దేవిని 'పడకు గుబ్బలి కుమారి' గా సంభావించాడు. దీనికి వణికించే పర్వతం (హిమ పర్వతం) కూతురు అని అర్థం చెప్పారు. ఇది సరికాదు. ఉత్తర దిశన గల పర్వతం కుమార్తె అని చెప్పింది. మధ్యలో వచ్చిన అరసున్న శబ్ద రూపం తెలియని వారు చేర్చింది. అర్థం రీత్యా కూడా 'పడకు' శబ్దానికి వణికించు కుదరదు. వణుకుతున్న అవుతుంది. అప్పుడు పై అర్థం సరిపోదు 'పడై' అంటే ఉత్తరము. 'కు' దిశను బోధించే ప్రత్యయం. కన్నడంలో ఇదే అర్థంలో వుంది. తెలుగున కూడా నీకు, నాకు, మీకు, మాకు. శబ్దాలలోని 'కు' దిక్కుచక ప్రత్యయంగా స్ఫురిస్తుంది. కృష్ణా జిల్లాలోని వణుకూరు కృష్ణానదికి ఉత్తరాన వుంది. కాగా పడుగ, ఒక రకం మొక్క కూడా. వాయు డంగ తెలిసిందే.

అయినా ఇది పడుకూరు కూడా కాదు. పడుకుర్రు మాత్రమే. కుర్రు లోగడ వివరింపబడింది. ఫలితార్థం ఉత్తరపు వైపున గల కుర్రు స్వభావం గల భూమి. ఇక శాసనాల్లో దీనిని పినపడుకూరుగా వ్యవహరించారు. కాలక్రమంలో చిన పడుగుూరుగా స్థిరపడింది. సదాశివ మహారాయల కాలం నాటి ఒక శాసనంలో దీనికి తిమ్మ నమ్రద్ర అగ్రహారమనే పేరున్నట్లు చెప్పబడింది. ఆపస్తంభ సూత్ర, యజుర్వేదాధ్యాయాలైన విప్రవిసోది పెదకేశవయ్య గారి కుమారుడు హనుమంతయ్య, శక సంవత్సరం 1474 పరీరావి నామ సంవత్సరం కార్తీక శుద్ధ ఉత్తాన ద్వాదశి నాడు ఆ గ్రామంలోని హనుమంత, కామేశ్వర దేవాలయాలకు కొంత రొక్కం దానం చేసినట్లు శాసనం చెపుతోంది.

చిన్న పోతూరు :

అనంతపురం జిల్లా గుత్తి తాలూకా గ్రామం. ఇదే తాలూకాలో మరొక పోతూరు వుండడం కారణంగా వివక్షకొరకు ఇలా వ్యవహరింపబడుతోంది. దానిని

గడే హోతూరు అంటారు. గడే, ఘడ (రాయఘడ) శబ్ద సంబంధి. హోతు కన్నడపదం. తెలుగులో పోతు. తెలుగులోని 'ప' హాస కన్నడం (ఆధునిక లేక కొత్త కన్నడం)లో 'హ' కారంగా ఉచ్చరించబడుతుంది. ఫలితార్థం పోతూరు. పోతరాజు తెలుసు. శాసనాల్లో దీనిని పిన హోతూరుగా వ్యవహరించారు.

శాసనం : గుత్తి తాలూకా, అనంతపురం జిల్లా.

క్రీ.శ. 1556 సం॥ సదాశివరాయల కాలం.

రాయదుర్గ రాజ్యంలోని వురొకొండ వేంర్యానకు చెల్లెటిపినహోతూరికి....

మైన దేవరాయ పురమనేటి సర్వమాన్య అగ్రహారమందు .

యీ హోతూరి అగ్రహారమందు వేంచేసి ఉంస్తు ¹

ఇలా 'పిన'తో కూడిన గ్రామాలు అనంతరకాలంలో 'చిన్న'గా మారినాయి. దీనికి గల మరో పేరు దేవరాయ పురంగా ఇది రాయదుర్గ రాజ్యంలోని వురొకొండ వేంర్యానికి చెందినదిగా చెప్పబడింది. ఈవురొకొండ నేడు ఉరవకొండగా వ్యవహృత మవుతోంది. వేంర్య అనగా వృత్తము. అంటే ఈ సీమలోనిదిగా అర్థం చేసి కోవాలి. అప్పట్లో ఈ హోతూరు అగ్రహార గ్రామం. ఈ వెంత్యనే వనం 'వెంటు' అంటున్నాము. వరిగడ్డిని వెంటులుగా పురి పెట్టడం మాగాణి రైతులకు తెలిసిందే. ఈ వెంటులను ధాన్యపుపురులో కట్టడానికి ఉపయోగిస్తారు. మొత్తంమీద గుండ్రవ కైవారము, వృత్తము అనే అర్థాల్లో సరిపోతుంది.

చిలకలూరిపేట :

ఇది గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. నిజానికిది ప్రక్కనగల పురుషోత్తమ పట్నానికి శివారు గ్రామం. దీని అసలు పేరు చిలకలూరిపాడు. కాలక్రమంలో వ్యాపార కూడలి కావడంలో పాడు, పేట అయింది. చిలకలూరులోని చిలక ఒక రకం గడ్డి. బందరులోని చిలకలపూడి కూడా అంతే. పక్షి సంబంధి కాదు.

చిలువూరు :

ఇది తెనాలి తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వనామం చిరువులి. మరొక పేరు శివపురం. ఈ చిరువులి చిలువూరు అయింది. చిలుమూరు పేరులో మరొక వూరుంది. దాని పేరు శాసనాల్లో చునుమూరు.

శాసనం : చిలుమూరు: గుంటూరుజిల్లాతెనాలి తాలూకా,

“చిరువులి ఖండిక కేసరిపాటినిన...” ¹

జునుమూరి శ్రీ రామేశ్వర శ్రీ మహాదేవరకు నవులూరి పొలము ఏవుఁ
సానులకు మానికింటెట్టి చునుమూర నిర్దణు సానుకుం.... ²

చీరటి :

ఇది శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని గ్రామం. గుంటూరు జిల్లాలో చీరటి ఈగలపాలెం ఉంది. చీరటి అనేది ఒక చెట్టు పేరు. దీన్ని సంస్కృతంలో తమాలవృక్షంగా సంభాషిస్తారు. ఈ యేరకు శ్రీనాథాది కవుల ప్రయోగాలున్నాయి. ఆ గ్రామానిఁ చెందిన కొన్ని కుటుంబాల వారికి అది ఇంటిపేరుగా కూడా కనిపిస్తోంది.

చీపురువల్లి :

ఇది శ్రీకాకుళం జిల్లా గ్రామం. ఇందలి చీపురు కసపూడ్చుకునే చీపురు కాదు. ఇది రాతినేలల్లో మొలిచే పొడుగైన గడ్డిమొక్క. వీటితో చీపుళ్ళు కడతారు. మనం ఊడ్చుకునే సాధనం వల్లనే అంటే ఆ గడ్డి ఉపయోగపడే తీరువల్లనే, ఆ గడ్డి చీపురుగడ్డి అయింది. దీనిలో గుంట చీపురు అనే మరోరకం కూడ ఉంది.

చుండూరు :

ఇది గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. ఇందలి 'చ' కారాన్ని తాలవ్యంగా కాక ంత్వంగా ఉచ్చరించాలి. అందుకే స్పష్టత కొరకు 'Tsunduru' అని వ్రాశారు. ఇది తెలియక దీనిని టి. చుండూరు అని వ్యవహరిస్తున్నారు. చుండి, ఊరు-చుండూరు. చుండి అనే గ్రామం కూడా నెల్లూరు జిల్లాలో ఉంది. ఇంతకూ ఇది ఒక చెట్టు. పొత్తపి కామ చోడరాజు తన తమ్ముని పేర చోడ ఐల్లీశ్వర దేవాలయం ఈ చుండూరులో కట్టించాడు.

చూడి :

అదోని తాలూకా గ్రామం. చూడబుత్తి అనేది ఒక రకం కలుపు మొక్క. చూడ సందిరం అనే గ్రామం కూడా ఉంది.

చెరుమూరు :

ఈ పేరులో అనంతపురం, తూర్పుగోదావరి, గుంటూరు, నెల్లూరు జిల్లాల్లో

¹ No. 9—709, S. I. I. Vol. iv

² No. 180, S. I. I. Vol. x

గ్రామాలున్నాయి. ఇక చెరుకుగనిమ, చెరుకుపల్లి, చెరుకువాడ, చెరుకుచెర్ల మొదలైన గ్రామాలు కూడా ఉన్నాయి. ఇది చెరుకు+డిగుల కలయిక కావచ్చు. లేదా చెరుకు+కుర్లు కూడా కావడానికి అవకాశముంది.

చెరుకు, పంచదార, బెల్లము ఉత్పత్తి చేయడాని కువయోగపడే వృక్షసూచిగా తెలిసిందే. సంస్కృతంలో దీనిని ఒక్ష శబ్దంతో సంభావిస్తారు. గ్రామనామాలలోని చెరుకు ఇదే కానక్కరలేదు. చెరుకుగడ్డి అనేది ఒకరకం గడ్డి. కాగా, వంట కువయోగించే ఇందనాన్ని (వృక్ష సంబంధమైనది) వంటచెరుకనడం తెలిసిందే.

గుంటూరు జిల్లాలో రెండు చెరుకుూరులున్నాయి. వివక్ష కొరకు ఒకదానిని, లంజచెరుకుూరని అంటారు. ఇందలి 'లంజ' శబ్దం వేర్వార్థ సంబంధికాదు. లంజ అంటే ప్రవాహమని పూర్వం వివరింపబడింది. వక్రమైన గమనం కలది అని లంజ సంస్కృత శబ్దానికి అర్థం. అలాంటి ప్రవర్తన కలది అనే అర్థంలో వేశ్య అనే అర్థంలో కుదురుకొని యుండవచ్చు. చంచల స్వభావం కలది కావడం వలన లక్ష్మికి కూడా ఇది సంకేతం కావడానికి కారణం కావచ్చు. లంజ శబ్దంతో లంజ పొదరు, లంజి అనే గ్రామాలు, బిస్సంకటాకు ఏజన్సీలోను లంజ పేరుతో పార్వతీపురం ఏజన్సీలోను గ్రామాలున్నాయి. కృష్ణాజిల్లాలో లంజకాల్వ అనే పేరుతో ఒక ప్రవాహం ఉంది.

ఇక వట్టి చెరుకుూరులోని 'వట్టి'కి కానిది. (అంటే లంజ కానిది) ఆ అర్థం కావచ్చు. లేదా కన్నడంలో ఒట్టిల్ అంటే ఎత్తైన, దిబ్బ అనే అర్థాలున్నాం అలాంటిదైనా కావచ్చు.

చెర్లోపల్లి వ్యవసాయ కండ్రిగ :

చిత్తూరు జిల్లా కాళహస్తి తాలూకా గ్రామం. చెరువులో పల్లె గనుక చెర్లోపల్లి. ప్రస్తుత చర్లలోని గ్రామం, పై గ్రామానికి సమీపాన వచ్చిన గ్రామం. వ్యవసాయానికి అనువైనది గనుక పై విధమైన వ్యవహార మేర్పడింది. కండ్రిగ ముందు వివరింపబడింది.

చేజెర్ల :

గుంటూరు జిల్లా నరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. ఇచ్చటి కపోతేశ్వరాలయం ప్రసిద్ధం. కపోత పురమనే పేరు కూడా ఈ ఊరికి చెల్లివస్తుంది. అయితే ఇది పీట్ల పురమనే దానికి సంస్కృతీకరణం. చేజెర్లకు శాసననామాలు చేరుజెర్ల, చేంజెర్ల.

శాసనం : నర్మరావుపేట తాలూకా : గుంటూరు జిల్లా

క్రి.శ. 1517లో శ్రీకృష్ణదేవరాయలిచ్చిన శాసనం

"శుభమస్తు నేతస్సీత సుమేరు రక్షిత మహిం శ్రీకృష్ణరాయదత్తశ్రీ
చేరుజెర్ల గ్రామ చేంజెర్ల... శ్రీ కపోతేశ్వర దేవరవైవేద్య కట్టడ
వియ్యం .. " ¹

"చేజెర్ల : నర్మరావుపేట : గుంటూరుజిల్లా

క్రి.శ. 1517 శ్రీకృష్ణదేవరాయకాలం

"మోదటి కైలాసమైన కపోతేశ్వర మంధును..."

శ్రీ చేరుంజెర్ల అనాది సిద్ధమై సాగివచ్చే చేంజెర్లను బిట్టచా పురమనే
కపోత పురమందునుంకతలారికాలు... " ²

చేబ్రోలు :

ఇది గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. శాసనాలలో చేంబ్రోలుగా వ్యవహృతమౌ.

"పొల్లుణి శుక్లేకాదశి శుక్రవార సహితేతాంమ్రా పురాధీశ్వరు ..." ³

"డయా (ప్ర) లోందఖండ దీపకముదాంబ్ర (పు)రం...." ²

"ద్రాహి జేంబ్రోలి కుమారస్వామి ..." ³

సంస్కృతీకరింపబడి తామ్రపురిగా కూడా వ్యవహరింపబడింది. ఈ పేరుతో
మరొక గ్రామం పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో కూడా వుంది. శాసనాల్లో చేబ్రోలు
(ద్రాహారామ శాసనం)గా నమోదైంది.

చెన్నుప్రోలు, చేప్రోలు అయి చేబ్రోలుగా స్థిరపడింది. ఇందలి చెన్ను
అందమైన అనే భావం కావచ్చు. లేదా అచ్చటి భూమి రంగు, ఒకపాటి ఎరుపురంగు
కూడా కావచ్చు. ప్రోలు అంటే కోశాధికారి నివసించే చోటు అని ముందు
పేర్పబడింది.

¹ No. 63, S. I. I; Vol. xvi

² No. 63, S. I. I; Vol. xvi

No. 215, S. I. I; Vol. xiv

No. 105, S. I. I; Vol. vi

³ No. 106, S. I. I; Vol. vi

చేళూరు :

హిందూపురం తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వనామం చవుడూరు. కృష్ణా జిల్లాలో చవుటపల్లె అనే గ్రామముంది, చవిడినేల తెలిసిందే. దీనికి తిమ్మాపురమనే మరో పేరున్నట్లు శాసనం చెపుతోంది.

శాసనం : చేళూరు : హిందూపురం తాలూకా, అనంతపురం జిల్లా

క్రీ.శ. 1556 సం॥ సదాశివరాయల కాలం

“పెనుగొండ రాజ్య . స్తశము సుశగములోని చఉడూరికి ప్రతినామ మైన తిమ్మ సముద్రమందు స్థితా . ” ¹

చవులూరు అనే పేరుతో మరో గ్రామం బీద్రాచలం తాలూకాలో వుంది.

జక్కంపూడి :

ఇది విజయవాడ సమీపంలో ఉంది. దీని పూర్వనామం జక్కరెడ్డి పల్లి. జక్క శబ్దం యక్ష శబ్దం నుండి వ్యుత్పన్నమయింది. రెడ్డి శబ్దం ముందు వివరింపబడింది.

జక్కసముద్రం :

అనంతపురం జిల్లా గ్రామం. జక్కయ అనే వాని పేరుమీదుగా ఏర్పడి వుండవచ్చు. రాయలసీమలో పెద్దపెద్ద చెరువులను, సముద్రాలుగా వ్యవహరిస్తారని ముందు చెప్పడం జరిగింది.

జగ్గయ్యపేట :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. దీని పూర్వనామం జేతవోలు. వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయుడు, తన తండ్రి జగ్గన్న పేరు మీదుగా ఈ గ్రామాన్ని, తల్లి అచ్చమ్మ పేరు మీదుగా గుంటూరు జిల్లాలో అచ్చంపేట నిర్మించాడు. చరిత్రలో చివరిసారిగా నహదైన సతీసహగమనం ఈ అచ్చమ్మగారిదే. ఆ సంఘటన జ్ఞాపకంగా వాసిరెడ్డి కుటుంబాలకు చెందిన గృహిణులు నల్లపూసలు ధరించరు. ఇది ఒకప్పటి మాట.

జాలకల్లు :

పల్నాడు తాలూకా గ్రామం. కల్లు శిలా సంబంధి. జాల, జువ్వలకు సంక్షిప్త రూపం. శాసనాల్లో జువ్వలకల్లు అనే సంభావితము. జువ్వెట్టు (Ficus infectoria willd) తెలిసిందే. ఇక్కడి అధిష్టాన దైవం భీమలింగేశ్వరుడు. కల్లు శిలా సంబంధి. పర్వతార్థంలో సంభావితము.

జొన్నలగడ్డ :

ఇది గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. జగ్గయ్య పేట తాలూకాలో మరొక జొన్నలగడ్డ వుంది. ఇంకా ఇతర చోట్ల కూడా వుండవచ్చు. జొన్న (*Sorghum vulgare* Pus; *Holcus soghum*, Linn.) తెలియని వారుండరు. జొన్న శబ్దానికి వ్యుత్పత్తి స్వర్ణ < చొన్న > చొన్నగా ఊహిస్తున్నాను. గడ్డ అంటే ఏదైనా ప్రవాహం ప్రక్కన గల ఎత్తైన భూభాగమని ముందు చెప్పడం జరిగింది.

గుంటూరు జిల్లాలోని జొన్నలగడ్డ గ్రామానికి అమృతపురమనే పేరు శాసనాల్లో కనిపిస్తుంది. ఇక్కడ అమరేశ్వరాలయం కూడా వుంది. ఆ దేవుని పేరు మీదుగా, ఆ పూరుని అమృతపురంగా సంభావించడం జరిగింది.

జోడిధర్మాపురం :

ఇది ఆనంతపురం జిల్లా గ్రామం. దర్మ అనే వ్యక్తి పేరుమీదుగా గానీ దర్మం చేయడం వలన గానీ ఏర్పడి యుండవచ్చు. జోడి శబ్దం జోడుకు (రెండు) సంబంధించినది కాదు. ఇది వ్యవసాయానికి సంబంధించినది. ఈనాము భూములపై పన్నుకు కౌలుకు సంబంధించి ఇచ్చే రాయితీని జోడి అంటారు. సమీపంలో ఇంకా దర్మాపురాలింకడంవలన పై చెప్పిన ప్రత్యేకమైన ఏర్పాటు కలిగిన దర్మాపురం కావడం వలన ఇది జోడి దర్మాపురం అయింది. గ్రామనామాలపై 'జోడి' ఎక్కడున్నా ఇలాగే అర్థం చేసికోవాలి.

జోరాపురం :

హంద్రీనది దక్షిణాన, కర్నూలును చేరియున్న గ్రామం. ఇది వ్యక్తి నామ పరంగా వచ్చిన పేరు. జోరా (Zorah) అనే ఆమె, శీజాపూర్ గవర్నరు అబ్దుల్ వాహబ్ సోదరి. పర్షియన్ జోరేహర్ అంటే రత్నము అని అర్థం.

బ్రంకోమలి :

తమిళ పులుల గూర్చి వార్తల్లో ఈ ఊరు ప్రముఖంగా విన్నడుతుంది. నిజానికిది బ్రంకోమలి. అంటే మూడు కోణములు లేక శిఖరములు గల మల్లె అంటే కొండ. కోటప్పకొండను (నరసరావుపేట తాలూకా) బ్రతుకాలిగిరి అనడం తెలిసిందే.

ధిల్లీ :

ఇది మనదేశ రాజధాని. దీనిని భారతకాలంనాటి హస్తినాపురంగా వ్యవహరించడం కద్దు. ఇదిలా వుండగా, అముదాన నగరమనే మరొక పేరున్నట్లు,

ఔరంగజేబు పాలనా కాలంనాటి చిత్తూరుజిల్లా శాసనాలలో పేర్కొనబడింది. ఢిల్లీ దేవాలి పద సంబంధి యని చెప్పతారు. ఢిల్లీ పేరుతో ఢిల్లీశ్వరరావు అనే వ్యక్తి నామం కూడా వుంది. అరకులోయ ప్రాంతంలో వనకడిల్లీ అనే పూరుంది. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో ఢిల్లీ పేరుతో గ్రామాలున్నాయి.

తంబళ్ళపల్లి :

చిత్తూరు జిల్లా మదనపల్లె తాలూకా గ్రామం. కైవదేవాలయ పరిచారినా కోటి లోనివారు తంబళ్ళు. ఈ గ్రామాన్ని ప్రస్తుతమిదే పేరుతో వ్యవహరిస్తున్నా శాసనాలలో దీనిపేరు తమ్మడియరహళ్ళి అంటాపురంగా కనిపిస్తుంది. 'అర్' అనేది బహువచన ప్రత్యయం. గౌరవనూచకం. అంటాపురం కాలంమీదట లుప్తమైపోయింది. తంబళ్ళపల్లెగా స్థిరపడింది. బహువచనం మాత్రం నిలిచింది.

తడకలపూడి :

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా గ్రామం. గుంటూరు జిల్లాలో కూడా ఈ పేరుతో గ్రామముంది. ఇదిగాక కలువపూడి పేరుతో చాలా గ్రామాలు కన్పిస్తున్నాయి. మంచికలపూడి, శేరికలపూడి మొదలైనవి. ఇందలి 'కలువ'కు చెరువుల్లో పెరిగే కలువపూల మొక్కకు సంబంధంలేదు. ఈ కలువ లేక కల అనే శబ్దం 'ఓలి' (Carrisa carandas, Linn.) అనే పొదగా పెరిగే ముళ్ళమొక్కకు సంబంధించి నది. పూడి ఇంతకుపూర్వం వివరింపబడింది. ఇక 'తడ' అంటే హద్దు, మేర. పాముకు తడకట్టు అంటే దానిని హద్దులో వుంచడం, ఈమేరకు మన్నూరు దేవుని హేమాబ్జానాయకా స్వయంవరంలో ప్రయోగముంది. 'తడ' అనే పేరుతో గ్రామముంది. ఇక్కడ హద్దు అనే అర్థం. అంటే పాకనాటికి తొండమనాటికి హద్దు, ఇక తడకలపూడిలోని తడ కూడ అలాంటిదే. కామవరపుకోట తాలూకాకు చెందిన ఈ గ్రామం వేంగి వేయింటికి రాజధానిగా శాసనాల్లో చెప్పబడుతుంది. దీనికే అండుంబల్లి అనే పేరున్నట్టు తెలుస్తోంది. అండు అనేది ఒక విధమైన చెట్టు. తణుకు :

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా గ్రామం. ఇది వాస్తవానికి 'తడుకు' డకారం ఋకారంగా పరిణమించింది. చిత్తూరు జిల్లాలో 'తడుకు' అనే పూరుంది. తడకల పూడిలో గల 'తడక కూడా ఇలాంటిదే. తణుకు సమీపంలోని వేమవరం, తణుకు వేమవరం అనే వ్యవహారాన్ని పొందింది. పార్వతీపురం ఏజన్సీలో 'తణుకు'

పేరుతో మరో గ్రామముంది. తడను (*Grewia tuliaetolia vahi*) పేరుతో కన్నడంలో ఒక పండ్లమొక్క వుంది. తమిళంలో తడై ఒక రకం మొక్క.

తలతంపర :

ఇది విశాఖజిల్లా గ్రామం. తల అంటే ముఖ్యమైన ఎత్తైన అని అర్థాలు. ఇక తంపర అంటే నది లేక వాగుకు సమీపంలోని భూమి. ముఖ్యంగా నీరు నిలబడి పోయే చోటగల భూమిని తంపర అంటారు.

తాడికొండ :

ఇది గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. శాసనాల్లో తాండికొండ, తానికొనగా ప్రస్తావితము. మల్కాపురం శాసనంలో కేవలం 'తాడి' అని చెప్పబడింది. తాడి, సాధారణంగా తెలిసిన తాడిచెట్టే కానక్కరలేదు. త్రివలూల్లో తాడి ఒకటి. అలాగే నేలతాడి, అరదాడి, కోదాడి, రాస్తాడి అనేవి తాడి పేరుతో గల ఇతర వృక్షజాతులు. ఇచ్చట కామేశ్వరుడు శక 11౫8 వైశాఖశుద్ధ త్రయోదశినాడు మన్మథోత్తడు అయిన భార్య పండాందిక ప్రతిష్ఠించినట్లు శాసనం చెపుతోంది.

తాడిపత్రి :

ఇది అనంతపురం జిల్లా గ్రామం. శాసనాల్లో దీనిపేరు తాటపరతి. తాటి. తాకినుండి ఉత్పన్నం పరతి, పురు శబ్దానికి ఔప విభక్త రూపం. వీటిని గూర్చి ముందు వివరించడం జరిగింది. పత్రి, పత్రి కావడం విశేషం.

తిమ్మసముద్రం :

ప్రకాశం జిల్లా గ్రామం. ఇది వ్యక్తి పేరుమీదుగా వచ్చిన గ్రామం. తిమ్మ తిరుమల శబ్దసంబంధి. తిమ్మశబ్దం వానరానికి కూడ సంకేతం. తిమ్మప్ప అంటే తిరుపతిలోని శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి. తిరుమలలో ఒకప్పుడు అధిక సంఖ్యలో కోతులుండేవి.

దీని పూర్వనామం గుండ్లమడుగు. గుండము అంటే లోతైనది, అగాధము అనే అర్థాలున్నాయి. గుండు శబ్దానికి వర్తులము, వర్తులాకృతి అనే అర్థాలున్నాయి. గుండ్లకమ్మ అన్నప్పుడు పై ఆర్థము, ఈ గ్రామ విషయంలో దిగువ అర్థాలు వర్తిస్తాయి. ఈ అర్థాలు కన్నడ, తుళు, తమిళ భాషల్లో కూడా వున్నాయి. ఇక సముద్రం అంటే పెద్ద జలాశయమని అర్థంలో సంభావితము. ఈ వాడుక రాయల సీమ జిల్లాల్లో వున్నట్లు ఇంతకుపూర్వం చెప్పటం జరిగింది. ఈ గ్రామానికి పేరు విజయనగర పాలనాకాలంలో తిమ్మసముద్రంగా వున్నర్నామకరణం గావించబడింది.

ఈ గ్రామంలోని గోరంట్ల గృహనామంగా గల కుటుంబాలు పూర్వం, అనంతపురం జిల్లా గోరంట్ల గ్రామంనుండి దానశాసన కాలంలో వచ్చినవారు కావచ్చును. మడుగు అంటే జలాశయం.

తిమ్మ సముద్రం పేరుతో ఇతర జిల్లాల్లో కూడా గ్రామాలున్నాయి. పై వివరణ ప్రకాశంజిల్లాకు మాత్రమే వర్తిస్తుంది. అర్థంమాత్రం అన్నింటో సమానమే. తాతపూడి :

గుంటూరు, తూర్పుగోదావరి జిల్లాల్లో వున్నాయి. బంధుత్వ సూచకమైన 'తాత'కు దీనికి సంబంధంలేదు. ఇది కూడ నేలను సూచించేపదం. మెత్తటి దువ్వతో కూడిన నేల. తెలుగులో ప్రస్తుతం ఈ శబ్దం కనిపించదు. తమిళంలో వాడుకలో వుంది. ధూళిపూడి అంటేకూడా అదే అర్థం. అయితే నేల స్వభావంలో కొంతభేదం వుండవచ్చు. ధూళిపూడి రేపల్లె తాలూకాలో ఉంది. కాగా తాత్తి అంటే తమిళంలో ఒక చెట్టు. తెలుగులో తుమికి చెట్టు లాంటిది గావచ్చు.

తిరుపతి :

తెలుగువారి ఇలవేలుపైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి నెలకున్న దివ్యక్షేత్రంగా చిత్తూరు జిల్లాలోని తిరుపతి ప్రసిద్ధం. ఎగువ సన్నిధిని తిరుమల అని, దిగువ సన్నిధిని తిరుపతి అనడం కద్దు. ఇక ప్రసిద్ధ వైష్ణవ క్షేత్రాలను తిరుపతులగ్న వ్యవహరిస్తారు. కృష్ణాజిల్లాలోని శ్రీకాకుళం, గుంటూరు జిల్లాలోని మంగళగిరి, విశాఖజిల్లాలోని సింహచలం వీటన్నింటికి తిరుపతులనే వ్యవహారముంది. శ్రీమద్రామానుజులు అవతరించిన పిదప, అర్చామూర్తి స్వయంవ్యక్తమై, పన్నిద్ద రాళ్ళూరుల ప్రతిష్ఠ గలిగిన నెలవులను దివ్యతిరుపతులుగా సంభావించటం జరిగింది. అలాంటివి 108. ఈ సంఖ్యకు పరిమితం చేయడంలో ఉద్దేశ్యం ఐహవా, విష్ణు నామావళిలో అష్టోత్తర శతానికి గల ప్రాధాన్యం కావచ్చును.

ఇక తిరుపతి వివరణ. ఇది తమిళ పలుకుబడి. 'తిరు' 'పతి'ల కలయిక తిరుపతి అని సులభంగానే తెలుస్తోంది. తమిళంలో 'శ్రీ' అనే శబ్దం (సంస్కృతం) తిరుగా వ్యవహృతం. మలయాళ, కన్నడ భాషల్లో కూడా ఈ వ్యవహార ముంది. కనుక శ్రీపతి అంటే విష్ణువు (లక్ష్మీపతి) నెలకొన్నచోటు గనుక 'తిరుపతి' అని భావిస్తారు. కాని గ్రామనామపరంగా ఇది నిజంకాదు.

భాషా శాస్త్రరీత్యా 'శ్రీ' తిరుగా మారడానికి అవకాశంలేదు. శ్రీ అ సంస్కృత శబ్దానికి, సంపద, అఘ్యున్నతి, ఆధిక్యం, అందము, లక్ష్మీదేవి, మేధ, మానవాతీతశక్తి, పురుషార్థత్రయ (ధర్మ, అర్థ, కామములు) అనే అర్థాలున్నాయి.

ఇందలి లక్ష్మీదేవి అన్న అర్థమే, పై భావనకు (విష్టవు నెలకొన్నచోటు) మూలం. భావనదేకాని, పదవ్యుత్పత్తి మాత్రం అలాకాదు.

లక్ష్మీదేవి ప్రథమ మహిళ (స్త్రీ)గా సంభావితము. ఈ 'స్త్రీ' తమిళంలో పదాది యందలి సకారాన్ని కోల్పోయి 'తిరి'గా రూపుదిద్దుకుంది. స్త్రీ లింగాన్ని తమిళంలో తిరీలింగ మంటారు. అలాస్త్రీ, ప్రథమ స్త్రీ గనుక, స్త్రీ తమిళంలో 'తిరీ' గనుక స్త్రీ, తిరు అయిందని భావిస్తున్నాను.

ఇక 'పతి' శబ్ద పరామర్శ; సంస్కృత శబ్దం 'పతి'కి వల్లభుడు, దవుడు, భర్త అనే అర్థాలున్నాయి. విష్టవు (లక్ష్మీపతి) అని తిరుపతిని భావించడానికి ఇది కూడా కారణం. కాని తిరుపతిలోని 'పతి' తెలుగువారి ఉచ్చారణ మాత్రమే. తమిళం ఉచ్చారణలో అది 'పది'. తమిళలిపిలో సరళాలకు (గజడదబ) వేరుగా సంకేతాలు లేవు. ఉచ్చారణలో ఉన్నాయి. అంటే వ్రాతలో 'పతి' అని వ్రాసి, ఉచ్చారణలో 'పది' అని పలుకుతారు. ఏతావాతా 'తిరుపతి' తమిళోచ్చారణలో 'తిరుప్పది'. 'ప'కారంలోని ద్విరుక్తత ఊనిక కొరకు వచ్చింది. ఈ 'పది' సంఖ్యా వాచకమైన తెలుగువారి 'పది'కాదు. అది తమిళంలో 'పత్తు'. తమిళంలో 'పది' అవాసము, ఇల్లు, దేవాలయం, నగరం, గ్రామం, దివ్యవాణి వెలువడుచోటు (పండిరము) అనే అర్థాలలో రూఢం. కనుకనే తమిళులు అన్ని దేవాలయాలను, వాలయాలన్న ప్రదేశాలను 'తిరుప్పది' అంటారు. చర్చలోని 'తిరుపతి' తమిళుల భావనతో సామాన్య నామమే. నిజానికి ఈ తిరుపతిని వేంగడం, తిరువేంగడం, వడవేంగడం, వెంగడాచలం అని ప్రత్యేకంగా వ్యవహరిస్తారు. పై శబ్దాల్లోని 'గ' కారం తమిళోచ్చారణ. తెలుగులో 'క' కనుక మనకు వెంకటాచలం.

వేంగడానికి పూర్వ రూపం వెలిగొండ. తిరుపతి కొండలను వెలిగొండలు, వెలిమలలు అంటారు. ఈ వివక్ష 'నల్లమల' వలన ఏర్పడింది. వడవేంగడం అనడంలో ఉద్దేశ్యం ఉత్తరాన గల వేంగడమని. మదురై సమీపంలోని అళగల్ కొండలను తమిళులు తెన్ వేంగడంగా సంభావిస్తారు. వడై అంటే ఉత్తరం. తెన్ అంటే దక్షిణం. ఈ రెండు శబ్దాల వివరణ వణుకూరు, తెన్నేరుల వద్ద చూడ వచ్చును.

దిగువ తిరుపతికి గోవిందరాజస్వామి పేరుమీదుగా గోవిందరాజ పట్టణమనే మరోపేరు కూడా ఉంది.

ఇక తిరుపతి పేరుతో పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో ద్వారకా తిరుమల (దీనినే

చిన్న తిరుపతి అంటారు) పెద్దాపురం దగ్గర మరో గ్రామం వున్నాయి. పెద్దాపురం దగ్గరి తిరుపతికి కొమరగిరి పురమని శాసనాస్థ నామముంది.

త్రిపురాంతకం :

ప్రకాశం జిల్లాలోని ప్రసిద్ధ తైవక్షేత్రం. త్రిపురాంతకుని (ఇచ్చటి దైవం) పేరుమీదుగా త్రిపురాంతకమని ఏర్పడింది. అమ్మవారి పేరుమీదుగా త్రిపురసుండరీ పురమని పిఠావడం కద్దు. ఇచ్చటి కొండకు కుమారాద్రిఅని, కుమారగిరి అని పేర్లు. కొండవీటి రెడ్ల ప్రభువులలో ప్రసిద్ధుడైన కుమారగిరిరెడ్డి కాపేరు, ఈ కుమారగిరి ప్రభావంవలననే వచ్చింది. అతని పేరుమీదుగా చాలా గ్రామాలు వచ్చాయి. కృష్ణా జిల్లాలోని కొమరవోలు అలాంటి వాటిలో ఒకటి.

తీడ :

అనకాపల్లి తాలూకా గ్రామం. త్యాడ అనే ఈ పేరుతో అరకు మార్గంలో రైల్వేస్టేషనుంది. ఇవి రెండూ ఒకటే అర్థాలనిస్తాయి. ఒక రకం మొక్క. త్యాళ్ళూరు అనే వూరు కూడా ఉంది. ఈ త్యాడపై బహువచనం చేరి త్యాళ్ళ, తేళ్ళ అయింది. తేళ్ళ ఇంటిపేరుగా కూడా కనిపిస్తుంది.

తుపాకులవారి గుంట :

ఇది ఇంటిపేరు మీదుగా వచ్చిన చిత్తూరుజిల్లా గ్రామం. దీనికి ఆయుధమైన తుపాకీకి ఏమీ సంబంధం లేదు. నిజానికి 'తుపాకుల' ఒక చెట్టుపేరు. తుప్ప ఆకుల కలయిక తుపాకుల మోరపాకుల కూడ ఇలాంటివే. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో తుపాకులగూడెం అనే వూరుంది. తుపాకి వలన సాలూరు తాలూకాలో గలదు. గుంట, భూమి ఉపరితల మట్టానికి కొంత లోతైనది.

తువ్వ చేనుపల్లె :

చిత్తూరుజిల్లా చంద్రగిరి తాలూకా గ్రామం. మెత్తని ఇసుకనేలను తువ్వనేల అంటారు. కాని చేను అనుబంధంగా ఉండడం వలన ఇచ్చట ఈ అర్థం పొసగదు. అంతేగాక పుత్తూరు తాలూకాలో అగ్గి చేనుపల్లె అనే మరో గ్రామముంది. కనుక ఈ రెంటినీ పోల్చి చూడటం అవసరం. తమిళంలో తూవరై అంటే ఒక రకం కంది. తెలుగుతో పప్పుదాన్యంగా కందులు తెలుసు. కాని ఇందులో చాల రకాలున్నాయి. అలాంటి వాటిల్లో ఇది ఒకటి. ఇక అగ్గి చేనుపల్లెలోని అగ్గి, నిప్పు అనే అర్థాన్నిచ్చే అగ్నికి ఇచ్చట సంబంధం లేదు. అగ్గంటిపాకు అనేది ఒక రకం మొక్క. అగ్గిమల్లె, అగ్గివేండ్ర అనే మొక్కలు కూడా వున్నాయి,

తర్జుమా :

మార్కాపురం తాలూకా గ్రామం. శాసనాల్లో దీనిపేరు తర్జుమాడు. దీనిది గల మరొక పేరు రఘుపతి రాజపురం. ఇది కొచ్చెర్లకోట సీమలోనిది. తర్జు శబ్దానికి అర్థం తెలియకున్నది. బహుశ శాసనకారుని లేఖన దోషం కావచ్చు. కన్నడంలో తజే అంటే ఒక రకం చెట్టు. ఈ గ్రామాన్ని శక సంవత్సరం 1488లో, సదాశివ దేవ మహారాయల పాలనా కాలంలో నంద్యాల సింగరయ్య దేవమహారాజుల మహారుడు అవుడకయ్య, రఘుపతి రాజుగారికి వుజ్యంగా, మారకాపురం (మార్కాపురం) చెన్నకేశవ స్వామికి, ఆందలి శ్రీ వైష్ణవులకు, భీష్మ ఏకాదశినాడు దానం చేసినట్లు శాసనం చెపుతోంది. ఈ గ్రామానికి నాలుగు దిక్కుల గల గ్రామాలు, జమ్మల . గంగిరెడ్డి పల్లె, కారవానిపల్లె, మేడిసెట్టి పల్లె, నారేపల్లె, వాసాలపురం కోమటిగుంట, తెల్లంబాడుగా పేర్కొనబడ్డాయి.

శాసనం : మార్కాపురం. మార్కాపురం తాలూకా,

క్రీ.శ. 1544 సదాశివరాయల కాలం.

“కొచ్చెర్లకోట శీమకుం చెల్లిన తర్జుమాడున్న అందుపల్లెలు జమ్మలదిన్న, గంగిరెడ్డిపల్లె, కారవాని పల్లె; మేడిసెట్టి పల్లె, నారేపల్లె వాసాలపురం కోమటిగుంట తెల్లంబాడు సహితమైన గ్రామాలకు చతుః శీమకుంన్నులో నైన తలర్జుమాడు గ్రామానకు ప్రతి నామమైన రఘుపతిరాజపురం” ¹

“కొచ్చెర్లకోట సీమలోని తర్జుమాడు .. ” ²

తుక్కూరు :

గుంటూరు జిల్లాలోని గ్రామం. దీని పూర్వనామం త్రుల్లూరు. నిజానికిది తుర్లు ఊరు. తుర్లునేలను గూర్చి ముందు చెప్పడం జరిగింది. కృష్ణా తటమున తులుకేశ్వర దేవాలయమున్నట్లు శాసన సాక్ష్యముంది.

తూడాడు :

గుంటూరు జిల్లాలోని గ్రామం. తూముపాడు అనిపిస్తుంది. తూమాటి, ఇంటి పేరుగల వారున్నారు. కాని శాసనాల్లో ఇది తూంబరితిగా వ్యవహరింపబడింది. తూము, పరితి, తూంపరితి అయింది. పరితిలేక పర్తి అనేది పర్లుకు ఔపవిభక్తిక రూపం. దొండపర్తి కూడా ఇలాంటిదే. తూము అనేది కూడా ఇంటిపేరుగా ఉంది.

¹ No. 140, S. I. I; Vol. xvi

² No. 134, S. I. I. Vol. xvi

అయితే ఈ తూము నీరు పోవడానికి ఉపయోగించే సాధనం కాదు. తూము ఒక రకం మొక్క. తుమ్మి (*Leucas aspera, spremp*) అంటే తెలుస్తుంది. కృష్ణా జిల్లాలో తుమ్మడి అనే గ్రామముంది.

తెన్నేరు :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. తెన్ను, ఏరుల కలయిక తెన్నేరు. 'తెన' శబ్దానికర్థం దక్షిణము (South). ఫలితార్థం దక్షిణపు ఏరు. ప్రస్తుతం ఆ పేరుతో ప్రవాహమేదీ లేదు. గ్రామం మాత్రమే వుంది. కృష్ణానదిపై ఆనకట్ట కట్టిన తర్వాత, కృష్ణాజిల్లా తూర్పు భూభాగపు భౌతిక స్వరూపం మారిపోయింది. సహజ ప్రవాహాలు చాలా మురుగు కాలువలుగా రూపొందాయి. ఈడ్చుగల్లు గ్రామం నుండి బయలుదేరిన ఒక వాగు, ఉప్పలూరు మీదుగా ప్రవహించి రెండు బాగాలై బుడమేరులో కలిసి పోయింది. ఇది దక్షిణపు ఏరు అయినపుడు. ఉత్తరపు ఏరు మరొకటి వుండాలి. అది వన్నేరు. ఇప్పటికీ ఆ పేరుతోనే దానిని వ్యవహరిస్తున్నారు. వదై అంటే ఉత్తరపు దిక్కు. తమిళులు, తెలుగువారిని వడిగర్లు అనడానికి కారణం, వారికి పీరు ఉత్తర దిశన వుండడమే. తెన్నేరునంటి వచ్చిన జనపదం తెన్నేరు అయింది. పూర్వం ఆ ప్రవాహం గండిగుంట మీదుగా ప్రవహించి పుల్లెరులో కలిసేది. ఆ కలసిన చోట ఏర్పడిన రేవు ఓగిరాల. నిజానికి దానిపేరు ఓగిరేవుల కాలక్రమంలో ఓగిరాలగా, స్థిరపడింది. 'ఓగి' శబ్దంలో చిలకలూరిపేట దగ్గర ఓగేరు అనే ఏరుంది. బహుశా ఈ ఓగి,బాగు ఓగులలోని ఓగు కావచ్చు. అంటే చెడ్డది అని అర్థం. ఏరుపరంగా మురుగు ప్రవాహమని అర్థం కావచ్చు.

తెనుగు బూడి :

విశాఖపట్నం జిల్లాపీఠవల్లి తాలూకా గ్రామం. జాతి, భాషా సంబంధమైన తెలుగు, తెనుగుతో దీనికి సంబంధంలేదు. ఇది ఒక రకం మొక్క. తృణ ధాన్య సంబంధి. కొర్ర జాతికి చెందినది. అయితే జాతి సంబంధమైన 'తెలుగు' శబ్దంతో ఊళ్లు లేకపోలేదు. దివితాలూకాలో శ్రీకాకుళానికి సమీపంగా తెలుగురాపు పాలెం అనే గ్రామముంది. నెల్లూరు జిల్లా ఆత్మకూరు తాలూకాలో తెలుగురాయపురం, మార్కాపురం తాలూకాలో తెలుగురాయని చెరువు అనే గ్రామాలున్నాయి. "రంభ గూడె తెనుగు రాయ రాహుత్తుండు" అనే శ్రీనాథాని చాటువులోని చరణం తెలిసిందే గదా ! ఇక పూడి అనుబంధంగా ఉండడం వలన, తెనుగు పేరుతో ఒక గడ్డి మొక్క ఏదైనా వుండేమో తెలియదు.

దప్పలం పాడు :

నెల్లూరు జిల్లా కందుకూరు తాలూకా గ్రామం. దప్పళం, భోజనం లోనికి ఆదరువుగా తెలిసిందే. వెనుకటి తరాల్లో జమీందారులు, ప్రభువులు అలా మాన్యాలు ఇచ్చిన వైనమూ లేక పోలేదు. అయితే దీనిని 'దొప్పల పూడితో పోల్చి చూసినప్పుడు,' ఒక రకం మొక్కగా భావించాల్సి వస్తోంది. చివర 'అలం' వుండడం కూడా దానినే సమర్థిస్తోంది. కాగా రేగడి నేలలను దొంప నేలలనడం కద్దు. దొప్పలపూడి తెనాలి తాలూకాలో వుంది. కాగా దుప్పలపూడి అనే గ్రామం రాజమండ్రి తాలూకాలో వుంది.

దర్శి :

ప్రకాశం జిల్లా గ్రామం. ఇది చెట్టు పేరు. దిరిసెన (Albizzia lebbek, beuth) తెలిసే వుంటుంది. ఇంకా ఈ పేరుతో ఇసుకదర్శి, దరిశమల, దరిశపర్ర అనే గ్రామాలు వరుసగా ప్రకాశం, ఆనంతపురం, పశ్చిమగోదావరి జిల్లాల్లో వున్నాయి.

దళవాయిపల్లె :

చిత్తూరు జిల్లా గ్రామం. ఇంకా మిగతా జిల్లాల్లో కూడ వుండవచ్చు. దళవాయి అంటే సైన్యాధికారి. ఇంతకు పూర్వం దండనాయని గూర్చి చెప్పడం జరిగి ఇలాంటిదే తలారి. ఇది తలవర శబ్ద సంబంధి. ముఖ్యాధికారి. నేడు గ్రామనౌక తలారి అంటున్నాం. ఈ పేరుతో కూడా తలార్ల పల్లె అనే గ్రామం వుంది. దళవాయి ఇంటిపేరు గలవారున్నారు.

ద్రాక్షరామం :

తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని ఈ ప్రసిద్ధ వైవక్షేత్రం పేరు వినని వారు ఉండరు. ఇక్కడి స్వామి భీమేశ్వరుడు. మాణిక్యాంబ ఇచ్చల రేవేరి. శ్రీనాథుని భీమేశ్వర పురాణం ఈ క్షేత్ర మాహాత్మ్యాన్ని వర్ణించేదే. దీనినే ద్రాక్షరామం అంటారు. దక్షుడు యజ్ఞం చేసింది ఇచ్చచేసని, శివుని పసుపున వీరభద్రుడు దానిని భంగపరచాడని చెబుతారు. ఇది పురాణగాధ. కాగా దాని వాస్తవనామం డాకిరేమి ఈ మేరకు శాసనాధారాలున్నాయి.

శాసనం : భీమాపురము డాకరేనికియు నమాదాలు . ¹

¹ No. 123, S. I. I. Vol. x

దీనికి సమీపంలోనే కోటిపల్లి గోదావరి ఒడ్డున ఉంది. డాకిరేమి శబ్దానికి ఇంకా తీర్థం వెతుకవలసి వుంది. అది డాకిరేమి గాక దాకరేమి అనిపిస్తోంది. కృష్ణా జిల్లాలోని దాకరం ఇలాంటిదే. ఏమైనా సమంగా వివరించలేని స్థితి. ఈ షేత్రాన్ని అంటివున్న తటాకానికి 'సప్తగోదావర' మని పేరు. అంతేకాని సప్తగోదావరమంటే ఏడుపాయలైన గోదావరి అని అర్థంకాదు. 'గోదావరి' నదికి సంబంధించిన కథ అందరకూ తెలిసిందే. గోహత్యా పాతకాన్ని నివారించుకొనుట కొరకు ముని ప్రార్థించి గంగను ప్రవహింపజేసాడనే కథనం. కాని గోద, శబరి అనే రెండు నదుల కలయిక గోదావరి అయిందని గిడుగురామమూర్తి పంతులుగారి వివరణ.

దార్శేముల :

గుంటూరు జిల్లా పల్నాడు తాలూకా గ్రామం. దారవేముల దార్శేముల అయింది. ఇదే తాలూకాలో పశువేముల అనే గ్రామముంది. అందువలన వివక్ష అవసరమైంది. శక సంవత్సరం 1051 ప్రాంతంలో కొమ్మనూరు నేలిన కొమ్మన తండ్రి 'దార' యను నతని పేరు మీదుగా పిలువబడి యుండవచ్చు. లేదా 'దారక' అనేది ఒక కలుపుమొక్క కూడా. లేదా సమీపంలోని వాగుపేరు కూడా కావచ్చు. పశువేములలోని 'పశు' (జంతు) సంబంధి కాదు. ఇది కూడా ఒకరకం మొక్క. పసుపుల అనే వూరుంది. పసుపులేరు అనే ఏరుంది. ఇక 'వేముల' వేపచెట్టు కాదు. ఒక మొక్క. నేల వేము తెలిసిందే. అలాంటి వాటిలో వేములలో ఒకరకం మొక్కలు గావచ్చును. వేము శబ్దంతో చాలా గ్రామాలున్నాయి. అరకటి వేముల, మల్లవేముల మొదలైనవి. వేములతో వేములపల్లి, వేములమడ గ్రామాలు కృష్ణాజిల్లా దివి తాలూకాలో వున్నాయి. మడ అంటే ప్రవాహం.

దుగరాజపట్నం :

దీనికిగల మరొకపేరు సువర్ణముఖి దుగరాజపట్నం. సంస్కృతనామం ద్రువరాజపట్నం. యవరాజు పట్నమనే పేరుకూడా చెల్లివచ్చింది. ఇంగ్లీషువారు దీనిని ఆర్ముగం అని పిలిచారు. వెంకటగిరి జమిందారుల నుండి ఇంగ్లీషు వారికి సంక్రమింప జేయడంలో పట్నస్వాముల ఆర్ముగం మొదలి అనే కరణం చాలా కృషి చేసాడు, 1625 ఫిబ్రవరిలో ఈస్టిండియా కంపెనీ ప్యాక్టరీ స్థాపించింది. ఇక్కడ తయారయ్యే ఉప్పు ప్రశస్తమైనదిగా పేరు పొందింది.

దుగ్గిరాల :

దీని పూర్వనామాలు దుగ్గరేల పూండి, దుగ్గమపూండి.

శాసనం : శ్రీమత్మకాబై రసబాణ బేందు శంఖ్య ప్రవిత్ర ద్వీజపుంగవేః పంచాత్మః
శ్రీమతుగ్గదాల పూండిం దుదోహత్యస రాగతిభ్యాం.... ¹

ఇది ప్రస్తుతం కృష్ణ కాలువ ప్రక్కన వుంది. ఇక్కడ నుండి కొమ్మమూరుకు కాలువ తీయబడింది. నిజానికి ఈ కాలువలన్నీ ఒకప్పటి తుంగభద్ర ప్రవాహ భాగాలు. ఇందులో ఒక భాగం నూతంకి మీదుగా వెళ్ళింది. దానిని గోదావరి అంటారు. సంగం జాగర్లమూడి దగ్గర మరొక వాగుతో కలవడం వలన అక్కడ సంగమేర్పడి, అది సంగంజాగర్లమూడి అయింది. ఈ తుంగభద్ర వెంట గల గ్రామాలు మెల్లెంపూడి, పెదవడ్లపూడి, తుమ్మపూడి, మోరంపూడి, దుగ్గిరాల, అంగలకుదురు, వలివేరు, పొన్నూరు మొదలైనవి. ఇక చర్చలోని గ్రామం దుగ్గిరేలపూండి. ఇందలి పూండి కాలక్రమంలో పోయి దుగ్గిరేల దుగ్గిరాలగా పరణమింది. కృష్ణాజిల్లాలోని ఓగిరాల గుంటూరు జిల్లాలోని మద్దిరాల కూడా ఇలాంటివే. పైన చెప్పినట్లుగా నిజానికిదీ రేలపూండి కాదు. రేవులపూండి. సమీపంలోని రేవేంద్రపాడు కూడా. రేవు ఇంద్ర పాడు. మరొక ఇంద్రపాడు కాలగర్భంలో కలిసిపోయింది. మెరమపూండి మోరం పూడి అయింది. దుర్గిగ్రామం పల్నాడులోనిది. శాసనాల్లో అది దుగ్గగా ప్రస్తావించబడింది. బహుశా ఇది దొగ్గలికి (*Amarantus polygamus*) మారురూపం కావచ్చు.

దేవగుడి :

కడపజిల్లా జమ్మలమడుగు తాలూకా గ్రామం. నిజానికిది దేవిగుడి. ఇక్కడ అధిష్ఠాన దేవత 'తళకంటిదేవి'. గ్రామం నిజానికి తళకంటి దేవిగుడి. వ్యవహారంలో కేవలం దేవగుడిగా సంక్షిప్తీకరింపబడి, చివరకు దేవగుడిగా స్థిరపడింది. ఈ దేవతకు ఆయా కాలాల్లో సమీపంలోని దానవులపాడు, సుకమంచిపల్లి, తురంగరాయ పల్లె గ్రామాలు దానమిచ్చినట్లు శాసనాలు తెలుపుతున్నాయి. సుగుమంచిపల్లె అనే గ్రామం ఈ తాలూకాలోనిదే. తురంగరాయపాలెం సమాచారం తెలియరాలేదు.

దొమ్మర నంద్యాల :

కడపజిల్లా జమ్మలమడుగు తాలూకా గ్రామం. దొమ్మర తెలుగునాట ఒక కులం. కర్నూలుజిల్లాలోని నంద్యాలనుండి వివక్ష భేదానికి చేరిన పదం. ఇది అనంతరకాలంలో ఎప్పుడో చేరింది. దాని పూర్వనామం నందేల. అయితే కర్నూలు

జిల్లా సంస్థాలనుండి వివక్ష చేస్తూ దానిని రేనాటి నందేల అని వ్యవహరిస్తున్న శాసనాలు చెపుతున్నాయి.

శాసనం : జమ్మలమడుగు తాలూకా, కడపజిల్లా.

క్రీ.శ. 1521 శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలం.

“రేనాటి నందేల చెన్నకేశవ దేవరకు ఇచ్చిన దర్మశాసన పత్రక్ర మెట్టంనను ¹

కడపజిల్లా ప్రాంతాన్ని రేనాడని పూర్వకాలాల్లో వ్యవహరించేవారు. ‘నంది’ అనుని చాహనమైన నందికాక పోవచ్చు. దీనికి కారణం అంతో కల ఉండడం. నంది పేరుతో ఒక చెట్టు (*Lagustomia microcarpa*) ఉం నంద్యాల ప్రాంతం నంది మండలంగా వ్యవహరింపబడింది.

ధవళేశ్వరం :

1348లో, గోదావరిపై ఆనకట్ట నిర్మించినదిక్కడే. ఆనకట్ట పొడవు 140 గజాలు. దీనికి ధవళగిరి అనికూడా వ్యవహారముంది. అంటే తెల్లని కొండ. రాజమండ్రి శతపతిలకు, ఏలూరు మహమ్మదీయులకు 15, 16 శతాబ్దిలో జరిగిన యుద్ధాలకు ఇది మూగ సాక్ష్యంగా నిలిచింది. ధవళగిరిపై, చాళుక్య విజయాదిత్యుడు నిర్మించిన జనార్ధనస్వామి ఆలయముంది. ఈశ్వరం, గ్రామనామాల్లో దేవస్థానాలున్న చోటుక సంతేతంగా నిలిచింది.

నందలపాడు :

ఇది ఆనంతపురం జిల్లాగ్రామం. ఈ నంద శబ్దం, నెలంద శబ్దంనుండి వచ్చింది. ఈ నెల్లిందల ఒక మొక్కపేరు. ఇల్లిందల, ఉల్లిందలతో పోల్చి చూడండి. శాసనంలో ఈ గ్రామం నెలదలపాడుగా పేర్కొనబడింది. అంతేగాక ఆ గ్రామానికి వీరనరసింహపురమనే మరొక పేరుండేది. దీనికి పేరు పెట్టినవారు మహాప్రధాని సాళువ తిమ్మయ. తన ప్రభువు వీరనరసింహరాయల పేరుంచి ఆ గ్రామాన్ని తాడిపత్రిలోని రామేశ్వర దేవునికి దానం చేశాడు. ఇది క్రీ.శ. 1501, కల్లనూరు సంవత్సర వైశాఖశుద్ధ పూర్ణిమ శుక్రవారంన జరిగినట్టు శాసనం చెపు తోంది. ఇంకా ఈ గ్రామం గుత్తిరాజ్యంలోని పెన్నాంబడి సీమకు చెందినదిగా శాసన వివరముంది.

¹ No. 70, S. I. I; Vol. xvi

సందలూరు :

ఇది కడపజిల్లాలోని రాజంపేట తాలూకాలో వుంది. దీని పూర్వనామం నెలందలూరు. నెల్లెందల ఒక మొక్కపేరు. ఉల్లెందల అనేది మరోరకం మొక్క. పులివెందుల కూడా ఇలాంటిదే.

నందివెలుగు :

ఇది గుంటూరుజిల్లా గ్రామం. ఇందలి వెలుగు శబ్దం కాంతికి సంబంధించింది కాదు. ఇది ఒక రకం మొక్కపేరు. వెనుకటి కాలంలో గ్రామాలలో గ్రామ సరిహద్దులలో నంది కంబాలను (స్తంభాలను) పాతించే ఆచారముంది. అలా స్థాపించడంతోని ఆంతర్యం తెలియరాకున్నది. నందిగ్రామ, నందిగం మొదలైన గ్రామాలు కూడా ఇలా వచ్చినవే. ఈ నందివెలుగుకు మరోపేరు తిరుమలరాజపురం సదాశివరాయలు విజయనగరాన్ని పాలిస్తున్న కాలంలో, మండలేశ్వరుడైన రామరాజు తిరుమలరాజు ఈ గ్రామాన్ని కృష్ణపండితులనే వానికి దానం చేశారు. ఇది క్రీ.శ. 1584 రక్తాక్షి నామసంవత్సరం ఆషాఢ శుద్ధ ఏకాదశినాడు జరిగినట్లు కొండవీటిలోని ఒక శాసనం తెలుపుతోంది.

శాసనం : కొండవీడు : గుంటూరు తాలూకా; గుంటూరు జిల్లా.

కొండవీటి శీమలోను కొండవీటి తూర్పున నంది వెలుంగుకు ప్రతినామ మైన తిరుమల రాజపురపు అగ్రహార ముండా కలడు చేశన వివరం... ¹

నదివంపు :

ఇది తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో వుంది. నది వంపు తిరిగేచోట ఉండడం వల్ల ఆ పేరు వచ్చింది. ఇలాంటివి మరికొన్ని. పిన్నదరి, పెన్నానది ఒడ్డున వుంది. వైరదరి. వైరానది ఒడ్డున ఉంది. గుడి చెంపగిరి. ఇది ఉత్తర ఆర్కాడు జిల్లాలో వుంది. గుడికి ప్రక్కన గల కొండ అని అర్థం. పర్రచివర, ఇది కృష్ణా జిల్లాలో ఉంది. పర్ర అంటే విశాలమైన బయలు, ఇసుక పర్ర అనడం తెలుసుకదా ! అలా పర్రకు చివరన వుంది గనుక పర్ర చివర, నదీ తీరాన ఉంది గనుక నదీతీరండా సాశ్వపల్లి. ఇది చిత్తూరు జిల్లాలో వుంది. దాసుళ్ళు అంటే వైష్ణవ భక్తులు, ఏటి ఆవల తాండ్రు పాడు అనే గ్రామం కర్నూలు జిల్లాలో ఉంది.

నరవ :

గిద్దలూరుకు సమీపంలో ఉంది. కొండ నడుమ భాగస్థి నరవ అంటారు. అక్కడ వచ్చిన జనావాసానికా పేరు వచ్చింది.

నరసరావుపేట :

గుంటూరు జిల్లా నరసరావు పేట తెలియని వారుండరు. మలాజా నరసరావు జమీందారు, అప్పటికి గల పూనికి దూరంగా తమ ఆవాసాన్ని నిర్మించుకున్నారు. అసలు పేరు అట్టూరు. నరసరావు నిర్మించిన కోట ప్రాంతం నరసరావు పేటగా మారి, కాలక్రమంలో ప్రాధాన్యత పొంది, అదే పేరు స్థిరపడింది. అట్టూరు కాల గర్భాలో కలిసిపోయింది.

నరసాపురం :

ఈ పేరులో చాలా గ్రామాలు కనిపిస్తాయి. అయితే ఇది అనంతపురం జిల్లా గుత్తి తాలూకాకు చెందినది. వ్యక్తి నామ పరంగా వచ్చింది. విజయనగరాన్ని పాలించిన వారిలోని పేరు మీదుగా వచ్చి యుంటుంది. దీనికి కృష్ణరాయపురమనే మరో పేరున్నట్లు శాసనంలో చెప్పబడింది. ఇందలి కృష్ణరాయడు, కృష్ణదేవరాయలై యుండవచ్చు. నరస శబ్దం సృసింహ శబ్ద దశం. ఇదే జిల్లాలో నరసాంబుధి అనే గ్రామముంది. సాధారణంగా రాయసీమ జిల్లాల్లో ముఖ్యంగా అనంతపురం జిల్లాలో, చెరువులను సముద్రాలని వ్యవహరించడం కద్దు. ఇక్కడ అంబుధి కావడం విశేషం. నరసాపురం, జగదూపి గుత్తి సీమలోనిదిగా శాసనం పేర్కొంటుంది.

నల్లపాడు :

గుంటూరు సమీప గ్రామం. 'నడలపాడు' అనేది దీని శాసనస్థనామం. నడ, సల, రెంకూ, కన్నడంలో వృక్ష సూచకాలే. (Arundotibialis or amphidonax kerka R). నల్లగోం అనేది ఒక రకం గడ్డి.

నవాబ్ పేట :

కృష్ణాజిల్లా నందిగామ తాలూకా గ్రామం. ఈ గ్రామానికి పేరు నైజాముల కాలంలో వచ్చింది. దీని పూర్వ నామం కురుపూరు. కుటు కుర్రు వ్యవహారంలో కరువైన అయింది. కుర్రు శబ్దం వివరింపబడింది. కుటు అంటే చిన్న, కురుమద్దాల లోని కురు పాతా ఇలాంటిదే. కుర్రవాడు, కుర్రది శబ్దాలు తెలిసినవే. ఇక్కడ రైవం స్వయం భూనాథ మహా దేవుడు. ఈ దేవునికి గుడిమెట్ల, పెనుగంచి ప్రాంతాలు నేలిన చాగ వంశస్థులు చాలా దానాలు చేసారు.

నాగలాపురం :

ప్రస్తుత గ్రామం గుత్తి తాలూకాలోనిది. ఇది కృష్ణరాయని తల్లిపేరు మీదుగా వచ్చిన గ్రామం. ఇదిగాక చిత్తూరు జిల్లా సత్యవేడు తాలూకాలో ఒకటి. అనంతపురం జిల్లా గుత్తి తాలూకాలోను, రాయదుర్గం తాలూకాలోను మరి రెండు గ్రామాలు ఈ పేరుతో ఉన్నాయి. ఇవన్నీ కృష్ణదేవరాయల తల్లి పేరు మీదుగా వెలసినవే. ఇక ఈ గ్రామానికి ఆసలు పేరు ఏటివీడు, ఏరుకు ఔపవిభక్తిక రూపం ఏటి. పూర్వం ఏటి ఆవల తాండ్రపారును గూర్చి చెప్పబడింది. వీడు పూర్వం వివరింప బడింది. అయితే ఇక్కడొక విశేషముంది. చాలా సందర్భాల్లో పూర్వపు గ్రామాల పేర్లను గూర్చి దానకర్తలు తమ పేర్ల మీదుగా, తమకు ఇష్టమైన వారి పేర్లమీదుగా వ్యవహరించినా, కాలాంతరంలో అవి నిలువలేదు. పూర్వనామాలే నిలిచాయి. ఇక్కడ అలా కాక పూర్వనామం పోయి, క్రొత్త పేరు నిలిచింది.

నారాయణపురం :

ఈ పేరుతో చాలా గ్రామాలుండవచ్చు. ప్రస్తుత చర్చ బొమ్మిలి తాలూకా లోనిది. ఈ గ్రామంలోని నీలకంఠేశ్వరాలయంలో చాల శాసనాలున్నాయి. ఆ శాసనాలన్నిటిలోను నీలేశ్వర దేవర ప్రశస్తి కనుపిస్తుంది. అయితే ఆ దేవాలయం కొన్ని శాసనాలల్లో నావపల్లి ఉన్నట్లు, మరికొన్ని శాసనాల్లో నిడచెర్వులో వున్నట్లు పేర్కొనబడింది. ఈ నారాయణపురానికే పూర్వం పైరెండు పేర్లున్నట్లు భావించాలి.

నారాయణవనం :

పుత్తూరు తాలూకా గ్రామం. ఇక్కడి దైవం కళ్యాణ వెంకటేశ్వరుడు. ప్రస్తుత మిది నారాయణవనమనే వ్యవహరింపబడుతోంది గాని, పూర్వపు నాళ్ళలో దీని పేరు నారాయణపురంగా వ్యవహరింపబడినట్లు శాసనంలో చెప్పబడింది. వనం అంటే తోట.

నిజాంపట్నం :

రేపల్లె తాలూకాలోని రేవుపట్నం. దీనికి స్థానికంగా ఆర్జంపట్నం అనే వ్యవహారం ఉండేది. దానికి సమీప గ్రామమైన పెద్దపల్లి ఆధారంగా ఇంగ్లీషు వారు 'పెట్టి పోలి'గా వ్యవహరించినట్లు వారి రికార్డులలో వ్రాసుకున్నారు. ఇంగ్లీషువారు మొట్ట మొదటిగా 1611లో ఇక్కడకు వచ్చి 1621లో ఫ్యాక్టరీ స్థాపించి, 1653లో మూసివేసి తిరిగి 1697లో పునః స్థాపించారు. 1679లో మొదటిసారిగా దీనిని నిజాంపట్నంగా వ్యవహరించేవారు. అయితే స్పెయిన్ పామ్ మాష్టారు అనే దొర,

దీని అసలు పేరు న్యాయసంపట్నం అని 1679లో నమోదు చేసాడు. 1753లో నైజాం నవాబ్ చేత ప్రెంచివారికి దఖలు చేయబడింది. అయితే 1759లో సలాబత్ జంగ్, నిజాంపట్నంలో కొంతభాగాన్ని ఇంగ్లీషు వారికివ్వడం, 1765లో మొగలాయిలు ఫర్మానా వారికి ఇవ్వడం జరిగింది. కాగా 1784లో రెండవ మైసూర్ యుద్ధకాలంలో హైదరాబాద్ దోపిడీకి గురి అయింది. ఇది చరిత్ర.

పట్టణమంటే సముద్రతీర ప్రాంతంలో వుండే ఆవాసమని, అనంతరకాలంలో ఏ జలాధారం ప్రక్కగల ఆవాసానికైనా పట్టణమనే వ్యవహార మొచ్చినట్లు లోగడ వివరించబడింది. ఇక నైజాం అనేది హైదరాబాద్ నేలిన మహమ్మదీయ ఏలికలకు చెల్లినప్పటికీ దిరుదునామం. వ్యస్తంగా నైజాం అంటే కూర్పరి, మతాన్ని క్రమబద్ధీకరించువాడు, సంరక్షకుడు. సజ్జామాశబ్ద సంబంధి. ఇక అర్థ అంటే ఒకరకం మొక్క. సంస్కృత నామం అర్థకు తెల్లగగ్గర అంటే తెలుస్తుంది. బరంపురం తాలూకాలో అర్జపాలెం అనే గ్రామముంది, అర్జా ఇంటిపేరు గలవాడున్నాడు. న్యాయ శబ్దానికి ఉంచు, పెట్టు అనే అర్థాలున్నాయి. వీటితోపాటు డెలివరింగ్, కన్ సైనింగ్ అనే ఇంగ్లీషు పదాల భావనలో కూడా ఈ న్యాయ శబ్దం చెల్లినస్తుంది. వీటిని బట్టి ఎగుమతి దిగుమతుల గల రేవుపట్నమని చెప్పవచ్చు. అయితే రేవుపట్నమంటేనే ఈ అర్థముంది. కనుక ప్రత్యేకంగా న్యాయపట్నమని చెప్పవలసిన అవసరం లేదు. కనుక ఈ అర్థం పోసగదు. న్యాయ శబ్దానికి వదిలివేయబడిన అనే అర్థం కూడా ఉంది. దీనినిబట్టి అంతకుముందు రేవుగా, వ్యాపార కేంద్రంగా, ఎగుమతులు, దిగుమతులు జరిగిన పట్నంగా వుండి, తరువాత కారణాంతరాలవల్ల, రేవుగా పనికిరాకపోయి వుండాలి. బహుశా దీనికి క్రీ. శ. 1503లో జయనామ సంవత్సర జ్యేష్ఠ అమావాస్య నాడు వచ్చిన భూకంపం, ఉప్పెనలు కారణం కావచ్చు. ఈ రెండు ఉత్పాతాలవల్ల బొదిలి నుండి కృష్ణానది పర్యంతం అశేష జననష్టంతోపాటు భూభౌతిక స్థితిలో మార్పు వచ్చినట్లు భావించాలి. గుండ్లకమ్మ రన గిరిని మార్చుకున్నట్లు నమోదైన సాక్ష్యముంది.

కృష్ణానది కూడ తూర్పునుండి దక్షిణాభిముఖమై (తోట్లవల్లూరుకు దిగువ) మరలింది కూడా, ఈ సమయంలోనే కావచ్చు. కృష్ణ నుండి ఒక ప్రవాహం తుంగభద్ర పేరుతో, సీతానగరం నుండి నిజాంపట్నం వరకు ప్రవహించే దననూనికి చారిత్రకంగా దాఖలాలున్నాయి. అనంతర కాలంలో ఈ ప్రవాహంలో కొంతభాగం మేటపడింది. మొత్తంమీద దీని మొదటపేరు అర్జపట్నమై, అనంతరం వ్యాపారానికి అనువుగానందున న్యాయపట్నమై వుండాలి. నిజానికి మొదట మొదట నైజాంతో

సంబంధముండి వుండకపోవచ్చు. 'న్యూస్' శబ్దం నిజంగా మారి ఉండాలి. నైజాం నవాబుల తర్వాత స్థిరపడి ఉండవచ్చు. కారణమేమంటే ఆనంతర కాలంలో నిజాం పట్నం సర్కారు ఆనేపేరు ఈ ప్రాంతానికి చెల్లివచ్చింది.

నిడమర్రు :

గుంటూరు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాల్లో ఈ పేరుతో గ్రామాలున్నాయి. నిడుపైన (పొడవైన) పర్రు (నేల) కావడం వలన నిడమర్రు. శాసనాల్లో నిడుంబర్రు అని ప్రస్తావించబడింది.

శాసనం : మంగళగిరి : గుంటూరు తాలూకా; గుంటూరు జిల్లా

"నిడుంబర్రను క్షేత్రం కేసరిపా 1 ఖ 14.. " ¹

గుంటూరు జిల్లాలోని నిడమర్రును కొట్టియశర్మ అనే చానికి విద్వాబోధన నిమిత్తం చాళుక్యుల కాలంలో దానంగా ఇవ్వబడింది.

నిడిముసిలి :

నెల్లూరు జిల్లా గ్రామం. ఇచ్చట ముసిలి, వృద్ధ సంబంధార్థి కాదు. ముసిలి అనేది ఒకరకం చెట్టు. ముసిణి, ముసిడి పేరుతో మొక్కలున్నాయి. దీనినే ముష్టి అంటారు. అయితే ముసిలి ఇదికాక పోవచ్చు. కన్నడంలో ముసుడి (*Argynia specira sweet*) పేరుతో ఒక ప్రాకే తీగ మొక్క కూడా వుంది. అయితే ని ముసిలి అంటే పొడవైన ముసిలి అనికాక ముసిలిలోని భేదంగా గుర్తించాలి. తెలుగులో ముసిణి తెలిసిందేకదా! అలాగే నిడమాచూరులోని నిడమాను అంటే పొడవైన చెట్టు అనికాక, దానిపేరే ఆది అని గ్రహించాలి. అయితే నిడిమాను అనేది సరియైన రూపం.

నిధానంపాడు :

పల్నాడు తాలూకా గ్రామం, శాసనాల్లో దీనిని నిధనంపాడుగా పేర్కొన్నారు. నివాసము, నీరు నిలువ బెట్టిన చోటు లాంటి అర్థాలు ఈ శబ్దానికున్నాయి. అంతేగాక మార్గ మధ్యంలో విశ్రాంతి కొరకు ఆగేచోటుగా కూడా చెప్పవచ్చును. వ్యవహారంలో నిధానంపాడుగా స్థిరపడింది. నిధనవాడ అనే గ్రామం ఆనంతపురం జిల్లాలో ఉంది. నీళ్ళులేని తిమ్మాపురం :

ఇది ఆనంతపురం జిల్లా గ్రామం. తిమ్మాపురం తిమ్మయ్య అనే వ్యక్తి నామం

¹ No. 709 S. I. I. Vol. iv

మీరుగా ఏర్పడింది. సమీపంలో మరొక తిమ్మాపురం ఉంది. ఈ తిమ్మాపురంలో నీళ్ళకు ఇబ్బంది గనుక ఇది నీళ్ళులేని తిమ్మాపురం అయింది. తిరుమల శబ్దం 'తిమ్మ' అయింది.

సున్న :

విజయవాడ సమీప గ్రామం. సున్న శబ్దానికి అర్థం సమంగా బోధపడడం లేదు. అయితే దేవాలయానికిచ్చిన భూమిగా అర్థమవుతోంది. శ్రీ కూర్మదేవాలయం శాసనాల్లో ఒకదానిలో, ఇరవై అయిదు పుట్లనేల, భండారానికి (దేవాలయ ప్రాంగణం) కలిపి, గ్రామానికి 'సున్య' విడిచిన అనదంవల్ల స్వంత భూమిని, దేవాలయ ప్రాంగణానికి చేరి వున్నదానిని, ఉమ్మడిభూమిగా అందరి ఉపయోగార్థము వదిలినట్లుగా భావించబడుతోంది. బహుశా ఈ సున్న గ్రామం కూడా, సమీపంలోని ఏదైనా దేవాలయానికిచ్చింది కావచ్చుననిపిస్తోంది.

నెమలి :

నెమలి, నెమలికల్లు అనే పేర్లు వినే వుంటారు. ఇవి నెమలి పక్షుల పేర్లతో ఏర్పడినవి కావు. నెమలి అనేది ఒక మొక్క పేరు. నెమలి అడుగు చెట్టు (*Vitex pubescens vahl.*) అనేది మెట్ట ప్రాంతాల రైతులకు బాగా పరిచయమైనదే. ఈ పేరుతో చాలా గ్రామాలు ఆంధ్రదేశంలోను, తమిళ దేశంలోను వున్నాయి.

నెల్లూరు :

ఇది ప్రసిద్ధమైనదే. ఆ పేరుగల జిల్లాకు ముఖ్య కార్యస్థానము. దీనికే చిత్రమనింహపురమనే పేరు కూడా వుంది. నెల్లి ఊరు నెల్లూరు. నెల్లి అనేది ఒక రకం గడ్డి. (*Phyllanthur emblica Linn*) ఒకరకం తృణధాన్యం కూడా (*Iorza sativa Linn*). అవి పండేచోట నెల్లి శబ్దం గ్రామనామాల్లో వర్తించింది. విశాఖ జిల్లాలోని నెల్లిమర్ల ఇలాంటిదే. నెల్లికుదురు అనే ఊరు కూడా వుంది. ప్రసిద్ధమైనది ఈ నెల్లూరే అయినా, ఇంకా చాలా నెల్లూరులున్నాయి. ఎళయనెల్లూరు, ఎలవానెల్లూరు, గంగాధర నెల్లూరు, పెరుమా నెల్లూరు, కుందా నెల్లూరు, ఉత్తమ నెల్లూరు, విజయ నెల్లూరు, భుజభుజ నెల్లూరు, దామర నెల్లూరు, వీరగ నెల్లూరు మొదలైనవి. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో ఒక నెల్లూరు గలదు. ఇవిగాక 'నెల్లి' సంబంధి గ్రామాలు. నెల్లికుదిరి, నెలుబల్లి, నెల్లిమంది, నెల్లికోట, నెల్లిమట్ల, నెల్లిపూడి, నెలుబల్లె మొదలైనవి. 'తాంగరానీ దొంగలచ్చి పొల్లు నెల్లూడోయగా' అని వడ్లమూడి గోపాలకృష్ణయ్యగారు రచించిన ఒక గేయ చరణం.

నెకరికల్లు :

నరసరావు పేట తాలూకా గ్రామం. సక్రేకల్లు పేరుతో మరో గ్రామం నల్గొండ జిల్లాలో వుంది.

నల్లంగొండయు నాగరి
కల్లును ధరణీస్థలిం బ్రగల్బస్థలమున్
పల్లెదనాగులేరును
బల్లెకొంతయెల్లజ్ఞా ప్రారంభంబున్

అని క్రీడాభిరామంలో ప్రస్తావించబడింది. శాసనాలలో కూడా ఇది నగరికల్లుగా చెప్పబడింది. నగర్ + కల్లుల కలయిక నగరికల్లు. వ్యవహారంలో నగరికల్లు, నకరికల్లు, నెకరికల్లు. అయితే ఇది సంస్కృత శబ్దం నగరం సంబంధమున్నదికాదు. అలాగే నకరపూడి, నకరానపీడు మొదలైన శబ్దాలలోని నకరం కూడ నగర సంబంధమున్నది కాదు. ఇది కేవలం ఒక మొక్క. (The fragrant root of pertennis Roxb) నాగరమట్ట అంటే తెలియవచ్చు. దీనిని సాధారణ వ్యవహారంలో కలబంద అని కూడా అంటారు.

ఇక నకరపువాడలోని నకరము అంటే పన్నులేని ప్రాంతాన్ని సూచిస్తుంది. స + కరము అంటే వైశ్యులుండే చోటు. ఇది ఇంచీదగ్గరే వ్యాపారం చేసికోవడాన్ని సూచిస్తుంది. అలాకాక, పేట స్థలాల్లో, సంతలలో వ్యాపారం, చేస్తే పన్ను చెల్లించాలి. వైశ్యుల శివాలయాలన్నీ నగరీశ్వర శబ్ద సంభావితములగుట గమనార్హం.

నేలకొండపల్లె :

ఇది ఖమ్మం జిల్లా గ్రామం. కృష్ణాజిల్లాలో కూడా మరొక నేలకొండపల్లి ఉంది. ఇది నేల, కొండపల్లి కాదు. నేలకొండ, పల్లి. నేలకొండ అనేది ఒక మొక్క పేరు. నేలకొండి అనికూడా అంటారు. దూలగొండి, దూలగొండ తెలిసి ఉంటాయి. వ్యస్తంగా కొండలం అనేది కూడా ఒక రకం కలుపు మొక్క. ఇక నేలకొనిరి, నేలమామిడి మొదలైనవి కూడా తెలిసినవే. మానికొండ, పోలుకొండ, కొండపాటూరు లలోని కొండ కూడ పర్యత సూచికాదు. వృక్ష సూచి మాత్రమే. పరిసరాల్లో కొండలు లేని చోట, కొండ అనే పేరుతో గ్రామాలుంటే వాటిని వృక్ష సంబంధాలుగానే పరిగణించాలి. విజయవాడ సమీపంలోని కొండపల్లి పర్యత సంబంధి. కొండపి లేక కొండేపిలోని కొండ వృక్ష సంబంధి.

నేలమామిడి చెలక :

తూర్పు గోదావరి జిల్లా గ్రామం. మామిడి పేరుతో చాల రకాల మొక్కలున్నాయి. మనం పండుగా తింటున్న మామిడి వేరు. మిగిలినవి చాల చిన్న మొక్కలు. చెలక అంటే వృక్షాధారంతో సాగుచేసే భూమి. చెలక పేరుతో ఇంకా గ్రామాలున్నాయి. ఖమ్మం జిల్లాలోని ఖంగారు చెలక ఇలాంటిది.

నైనవరం :

ఇది విజయవాడకు సమీపంలో ఉంది. దాని అసలు పేరు కొండనాయనివరం కొండనాయడు అనే వాని పేరు మీదుగా వచ్చింది. కొండలోపించింది. నాయని వరం, వ్యవహారంలో నైనవరంగా స్థిరపడింది.

నైనారు ఖండ్రీక :

చిత్తూరు జిల్లా పుత్తూరు తాలూకా గ్రామం. నయనూరు అనే తమిళపదం.. ప్రభువు, యజమాని అనే అర్థాలతో పాటు, శైవసన్యాసులకు బిరుదు కూడా వర్తిస్తుంది. అంటేగాక తమిళనాడులో చయనూర్, కైక్కోళూరు ఉడైయార్, వేళలూర్ కులాల వారికి పట్టపు నామంగా వ్యవహారంలో ఉంది. ఒకే ఒక నయనూరుకు ఇచ్చిన ఖండ్రీక (భూమి) గనుక ఇది నైనారు ఖండ్రీక.

పడమట :

ప్రస్తుతం ఇది విజయవాడకు శాఖా నగరంగా రూపొందింది. కాని వాస్తవ వానికిది స్వతంత్ర గ్రామం. వ్యవహారంలో పడమటగా వ్యవహరించడం కద్దు. వ్యవహార బలిమిచే దీనిని దిశా సంబంధంగా భావించే అవకాశముంది. కాని దీని అసలు పేరు పట్టమెట్ట.. పట్ట శబ్దానికర్థం ఉన్నతము. పట్టపురాణి, పట్టపురేనుగు మొదలైన శబ్దాలతో పోల్చి చూడండి. ఇక మెట్ట అంటే ఎత్తైనది అని అర్థం. ఫలితార్థం బాగా ఎత్తైన భూభాగం. నది ఒడ్డున గల భూమి అని కూడ చెప్పవచ్చు. సమతలంగా వున్న భూమి అని మరొక అర్థం. దీనికి అనుబంధంగా లంకలో ఏర్పడిన జనావాసం పటమట లంక. ఇది కూడ వ్యవహారంలో పడమట లంక అని రూఢిని పొందింది. పట్టమెట్ట అనే వ్యవహారానికి శాసనస్థ ఆధారముంది.

శాసనం : “అంబుజ గర్భ వంశ మణియై దయం బట్టపు మెట్ట యగ్రహారంబుగ నిచ్చి...”¹

పెడకండ్ల :

కర్నూలు జిల్లా శిరువెళ్ళ తాలూకా గ్రామం. దీని శాసనరూపం పెడకల్లు. పెడ అంటే దూరము, వెనుక అని అర్థాలు. పెడసరం అనే మాట తెలిసిందే. కన్నడంలో పెడను అంటే గట్టితన మనే అర్థముంది. కల్లు అంటే రాయి. పర్వత సూచి. కండ్ల, కల్లుకు బహువచన రూపంగా నిలిచింది. అయితే కండ అంటే ఎత్తైన అనే అర్థముంది.

ఇక్కడొక విశేషం. ఈ గ్రామనామం, రెడ్లలో ఒక తెగకు పేరుగా నిలిచింది. వారిని పెడకంటి రెడ్లు అంటారు. పంట రెడ్లు నెల్లూరి సీమవారు. మోటాటి రెడ్లు మొట్ట వాడి నాటి రెడ్లు. మార్కాపురం ప్రాంతాన్ని మొట్టవాడినాడుగా పూర్వం వ్యవహరించేవారు.

పదిపుట్ల బయలు :

చిత్తూరు జిల్లా చంద్రగిరి తాలూకా గ్రామం. బయలు అంటే విశాలమైన అని అర్థం. గుర్రాలబయలు, సంతబయలు అనే గ్రామాలు కూడ వున్నాయి. ఈ పదానికి వెలుపలి అని కూడా అర్థం చెప్పవచ్చును. కాని ఇక్కడ విశాలమైన అనే అర్థమే పొసగుతుంది.

పుట్టి అంటే ప్రాచీన కాలంలోని భూపరిమాణాన్ని సూచించే పదం. కుంటలు సెంట్లు, ఎకరాలువరె. పుట్టినేల, రెండు పుట్ల నేల అనే విధంగా శాసనస్థ ప్రయోగాలున్నాయి. ఇక్కడ ఇది పది పుట్లనేల. పుట్టి అనేది దాన్య పరిమాణ సూచకం కూడా. కృష్ణామండలంలో పది బస్తాల దాన్యం ఒక పుట్టి. గుంటూరు జిల్లాలో 15 బస్తాలు ఒక పుట్టి. ఇక్కడ పుట్టి నేల అంటే ఒక పుట్టి దాన్యం పండే నేల అని కాదు. పుట్టి దాన్యం విత్తడానికి వీలయినంత వైశాల్యం గల భూమి అని అర్థం చేసికోవాలి.

ఇక పుట్టి అనేది, నీటిపై ప్రయాణించడానికుపయోగించే సాధనం కూడా. పుట్టి మునిగింది అనే వ్యవహారం తెలిసిందే. అయితే ఈ అర్థానికి గ్రామనామ సంబంధి అయిన పుట్టి శబ్దానికి సంబంధం లేదు.

పద్మనాభం :

విశాఖజిల్లా, భీమునిపట్నం తాలూకా గ్రామం. ఇది వ్యక్తి నామపరంగా లేక స్థానిక అధిష్ఠాన దైవం పేరుమీదుగా వచ్చింది. సమీపంలోని కొండపై

శ్రీ మహా విష్ణువు శంఖుచక్రాలు చెక్కివున్నాయి. నాభియందు పద్మము గలవాడు పద్మనాభుడు. స్థానిక తీర్థయాత్రా స్థలం.

రెండవ విజయ రామరాజుకు ఇంగ్లీషు వారికి 10-1794 నాడు యుద్ధం జరిగిన చోటుగా చరిత్రలో దీనికి ప్రాధాన్యముంది.

పమిడిపాడు :

గుంటూరుజిల్లా నరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. పూర్వం ఇది అగ్రహార గ్రామం. ప్రభుత్వ రికార్డుల్లో కూడా ఈనామ గ్రామంగా నమోదైనది. శాసనాల్లో దీనిపేరు పహిండిపాడు.

శాసనం : స్వస్తి శకవర్షములు 1077 అగునేంటి జ్యేష్ఠ శుద్ధ 5 నాండు బోస్క కొడుకు గండిరాజు పహిండిపాటి శ్రీ చెన్నకేశవ దేవరల. ¹

ఈ పహిండి లేదా పమిడిని పైడిగా బంగారమనే అర్థంలో భావించి, ఈ గ్రామాన్ని స్వర్ణపురంగా సంస్కృతీకరించి శాసనంలో ప్రయోగించడం జరిగింది. అంతేగాక అగ్రహారశక్త్యాన్ని కూడా మరింత సంస్కృతీకరించి ద్విజపురంగా పేర్కొనబడింది. మొత్తంమీద పమిడిపాడు స్వర్ణపురావ్యయ ద్విజపురమయింది.

సోయం స్వర్ణ పురావ్యయే ద్విజవరగ్రామే రమావల్లభం సంస్థాప్య. ²

నిజానికి ఇక్కడ బంగారంతో ప్రమేయం లేదు. పమిడి అనేది ఒక రకం మొక్క. పమిడి పత్తి తెలిసినదే. ప్రత్తిలో అదొక రకం. పమిడిముక్కల, పైడిపాల, పైడిపాక గ్రామాలు ఇలాంటివే. పదాదిన గల 'ప' కారం 'బ' కారమై, మహా ప్రాజమై, భమిడిపాడుగా రూపొంది ఇంటిపేరుగా నిలిచింది.

ఇది అగ్రహార గ్రామమని చెప్పడం జరిగింది. ప్రభువులు ఆయా విద్యులతో విశేష ప్రతిభ కనబరిచిన వారికి, విశిష్టమైన సేవలందించిన వారికి గ్రామాలను దానంగా ఇస్తుండేవారు. ఇలా ఇచ్చినవి బ్రాహ్మణులకయితే అగ్రహారాలని, ఇతరుల కయితే 'వరా'లని పిలిచారు. అందువలన అగ్రహారమంటే అగ్రవర్తస్తులైన బ్రాహ్మణులకివ్వబడింది అని వ్యుత్పత్తి చెప్పుతాను. ఫలితార్థమిదే అయినా వ్యుత్పత్తి మాత్రం ఇదికాదు. అగ్రము అంటే మొదటిదే గాక చివర అనే అర్థం కూడా ఉంది. హారము అంటే భూఖండము. కుడూరహార, గుద్రవార హార అని శాసన ప్రయోగాలు. ఫలితార్థం చివరి లేక మొదటి భూభాగము. అంటే గ్రామానికి ఒక చివర

బ్రాహ్మణులకు వారి విధివిధానములకు వత్తిడి లేక, నెమ్మది కల్పించే నిమిత్తం, వారి ఆవాసవసతికి ప్రత్యేకించిన భూభాగం. అగ్రహారాలు మొదట బ్రాహ్మణులకే ఇవ్వబడ్డాయి అనంతర కాలంలో ఇతరుల కివ్వబడిన వాటిని కూడా అగ్రహారాలనే సంభావించారు. శాసనాల్లో ఒక వైశ్యాగ్రహార ప్రసక్తి వుంది.

తమిళులు ఈ అగ్రహారాలను చతుర్వేద మంగళాలుగా వ్యవహరించారు. అంటే చతుర్వేదాలు పఠన పాఠనములు జరిగేవోటు. బ్రాహ్మణావాసము అని అర్థం. ఇవిగాక కేవలం మంగళాలున్నాయి. తెలుగునాట నేడు చతుర్వేది మంగళాల వ్యవహారం లేదు. అగ్రహార వ్యవస్థ లేదు. కాని చరిత్రలో సామర్లకోటకు సమీపంలో వీరరాజు చోడ చతుర్వేది మంగళముండేదని శాసనాలవల్ల తెలుస్తోంది.

పమ్మి :

ఖమ్మం జిల్లా గ్రామం. పమ్మి చెడి పది ఊళ్లు అయిందని సామెత. ఏదో ప్రకృతి వైపరీత్యాలవలన పమ్మి నుండి జనం వలస వెళ్ళిపోయారు. అలా వెళ్ళిన జనం పది ఊళ్ళకు సరిపోయినంత మంది. దీనినిబట్టి పమ్మి ఎంత పెద్ద పూలో తెలుస్తుంది.

పమ్మి అనేది ఒక రకం మొక్క. జమ్మి తెలిసిందే. పమ్మి శబ్దానికి అలముకొను అనే అర్థం సాహిత్యంలో ఉంది. పమ్మిన శ్రీ వేంకటేశుడు అని అన్నమయ్య. భావాన్ని అర్థం చేసికొనుటకు అలముకొను అని చెప్పడం జరిగిం తప్ప నిజానికి అలముకొనుట వేరు. పమ్మికొనుట వేరు. కమ్మకొనుట వేరు. దే అర్థాలు దానికుంటాయి. నిజానికి పదాలకు సమానమైన పదాలుండవు. పదానికి భావముంటుంది. భావానికి వాగ్రూపంపడం. మనం సాధారణంగా అర్థాలను కునేవన్నీ, బోధపడని పదానికి, బోధపరచుకోడానికి ఆసరాగా తెచ్చుకున్న అంతకుముందే తెలిసిన శబ్దాలు-కాకపోతే పర్యాయ శబ్దాలుంటాయి. అంతేతప్ప సమానపదాలుండవు.

ఇక పమ్మికి మూలరూపం పాము. పాముట అంటే తెలుస్తుంది. రుద్దుట, రాయుట, పాముట. ఇప్పుడు అర్థమయి వుంటుంది. మృదువుగా స్పృశిస్తూ వ్యాపనం చేయడం పాముట. అయితే పురిమడం వేరు. అన్నమయ్య అంటోంది పాముటను గూర్చి. అచ్చతెలుగు శబ్దాలను సమమైన భావనలో ప్రవర్తింపజేయడంలో అన్నమయ్యకు సాటి మరొకరులేరు. దీనినే శబ్దాధి కారమంటారు. అది అలా వుంచుదాం. సర్పాన్ని పాము అనడం తెలిసిందే. అది అలా చలిస్తుంది గనుక

దానికాపేరు. అంటే పాకుకుంటూ, భూమిని మృదువుగా తాకుతూ వెళుతుంది గనుక అది పాము. ఏమైనా ఈ శబ్దంలో వ్యాపనమనే భావన వుంది. అలాంటి వ్యాపన స్వభావంగల మొక్క పమ్మి. అవి అధికంగా వున్నచోట వచ్చిన జనావాసం గనుక దానికాపేరు వచ్చింది.

పరిమెళ్ళ :

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా గ్రామం. పరిమి ఎళ్ళల కలయిక పరిమెళ్ళ. పరిమి అనేది ఒక చెట్టు. (*Carissa species*) దీనిలో రెండు రకాలున్నాయి. ఒకటి ఉష్ణప్రాంతాల్లో పెరిగే చిన్న ముళ్ళచెట్టు. రెండవది తుప్పగా పెరుగుతుంది. కంచెగా కూడా వేస్తారు, ఎళ్ళ, నూజెళ్ళ, ఏజెళ్ళ, రావెళ్ళ లాంటి గ్రామాల్లోని ఎళ్ళ ఇలాంటిదే. ధూళాగ నూచితం.

ఇక గుంటూరు జిల్లాలో పరిమి పేరుతో రెండు గ్రామాలున్నాయి. తాడి కొండకు సమీపంలోని పరిమిని పెద పరిమియని, తెనాలికి సమీపంలోని పరిమిని చినపరిమి అని అంటారు. పెదపరిమికి పండుల పరిమి అని, చినపరిమికి జంగాల పరిమి అనే పేర్లుకూడా వున్నాయి. జంగాలు అనబడే శైవులు మొదట ఆక్కడ నివాస ముండడంవలన అది జంగాల పరిమి అయింది.

పలాస :

శ్రీకాకుళం జిల్లా గ్రామం. ఇది పలాస (*Butea frondosa Roxb*) వృక్ష సంబంధ నామం. మోదుగ చెట్టునే పలాస అంటారు. పలాస ప్రాంతాన్ని ఉద్ధానం (ఉద్యానవనం) అని అంటారు.

పలుగురాళ్ళపల్లి :

కడపజిల్లా బద్వేలు తాలూకా గ్రామం భూమిని త్రవ్వే పనిముట్టు 'పలుగు'కు దీనికి సంబంధంలేదు. వాస్తవానికి దీని పలుగురాళ్ళపల్లి. పలుగురాయి అంటే తెలుస్తుంది. జమ్మలమడుగు తాలూకాలో మరొక రాళ్ళపల్లె వుంది. అది సున్నపు రాళ్ళపల్లె. వివక్ష ఎందుకు అవసరమైనదో తెలుస్తోంది గదా !

ఈ ఊరి సమీపాన రెండు మైళ్ళ దూరంలోగల చిన్న కొండమీద పాడుబడ్డ భైరవాలయ ముంది. ఆక్కడ సకలి పెదకోడూరు అనే గ్రామమున్నట్లు శాసనం వలన తెలుస్తోంది. మరొక కోడూరు ఇదే తాలూకాలో ఉంది. కాగా రాజంపేట తాలూకాలోని కోడూరును రైల్వే కోడూరంటారు. కారణం రైల్వేస్టేషనుండటమే. పలుగురాతిపాలెం అనే గ్రామం పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలోంది.

పాచ్చానగరం :

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా గ్రామం. పాడుపాపీనగరం పాచ్చానగరమయింది. ఇది నైజాం నవాబుల కాలంలో వచ్చిన గ్రామం.

పొణ్యం :

కర్నూలు జిల్లా గ్రామం. శాసనాల్లో 'పానెము'గా వ్యవహరింపబడింది. పానారసీమ అనేది ఒక సీమ పేరు. పానగల్లు ఒక ఊరి పేరు. పాన శబ్దం పాణ సంబంధి గావచ్చును. అప్పుడు పాడి పూర్వరూప మవుతుంది. పాడి పేరుతో గ్రామాలున్నాయి. ఉదా : మేల్పాడి. బహుశా ఇది ఒక మొక్కగావచ్చును. ఇక్కడి ఆధిష్ఠాన దైవాన్ని పాణి కేశ్వరస్వామిగా సంభావిస్తారు.

పాయకరావుపేట :

విశాఖ జిల్లా గ్రామం. ఫాయక్ అనే ఉర్దూ పదానికి బిరుదు అని అర్థం. యుద్ధభూమిలో అగ్రభాగాన నిలిచేవాడని శబ్దార్థం. క్రీ.శ. 1676లో విజయనగర పాలకుడు తానీషాపై తిరుగుబాటు చేశాడు. ఆ తిరుగుబాటును అణచివేయడంలో అక్కన్న మాదన్నలు అప్పలరాజు అనే ప్యక్తి సాయమర్పించారు. అతడు చేసిన సాయానికి కృతజ్ఞతా సూచకంగా అతనికి పాయక్ రావు అనే బిరుదు నిచ్చారు. ఆ బిరుదు నామంతో ఏర్పడినదే ఈ పాయకరావుపేట. అనకాపల్లి జమీందారులకిది, బిరుదు నామంగా ప్రవర్తిల్లింది. ఆ తాలూకాలో పాయకరావు బోనంగి అనే గ్రామం కూడా వుంది.

పాలకొల్లు :

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా నరసాపురం తాలూకా గ్రామం. పాల, కొలనుల కలయిక పాలకొలను. పాలశబ్దం గ్రామనామవరంగా, ఋరశబ్దార్థ సంబంధికాదు. ఇది ఒక రకం కంచెమొక్క. పాలకాడ, పాలతిగ (Ipomaea hispida R.s) పేరులతో కూడ కొన్ని మొక్కలున్నాయి. అలాగే పాలచెట్టు (Mimusops hxaenadra Roxb) పాలకొడిశె, (Halorrhena antidyenteria wall) పాలచెంప

పాలబొంత, పాలలం (Tylophova asthamdica WOA) అనే మొక కూడా వున్నాయి.

ఇక కొలను, కొల్నుగా మారి కొల్లుగా స్థిరపడింది.

“పాలుకొల్ని ఊరు ఇశాన్యమునందలి....” ¹

ఈర్ష్యగల్లులోని కల్లు కూడ కొలను శబ్ద సంబంధి యని ముందు చెప్పి జరిగింది. ఈ పాలకొల్లు సమీపాన పాలేరు పేరుతో ఒక ప్రవాహముంది. దాని వ కూడ ఈ పేరు ఏర్పడియుండవచ్చు. అప్పుడుకూడ పాల శబ్దం వృక్ష సంబంధి; వెలగరేడు, వెలగలపాయ, వెలగపూడిలోని వెలగ కూడ మొక్క మాత్ర. పాలపల్లె, పాలకుల్లు అనే గ్రామాలు కూడా వున్నాయి.

కాని పాల శబ్దాన్ని క్షీర సంబంధిగా భావించి పాలకొల్లును క్షీరారామము, క్షీరారామేశ్వరమని క్షీరారామపురమనే విధంగా సంస్కృతీకరించడం జరిగింది.

“క్షీరారామేశ్వర శ్రీమన్మహదేవరకు....” ²

“క్షీరారామమండ్ల గుడి గట్టించి....” ³

పిన్నెలి :

పల్నాడు తాలూకా గ్రామం. శాసనాల్లో దీన్ని పింగళి. కన్నడంలో పిన్ని (Urostigma retusum reiquel) పేరుతో ఒక మొక్క వుంది. ఇది ఒక మొక్క. ఇచ్చటి దైవం రామలింగేశ్వరుడు. పిన్నింటి గృహనామం దీనిమీదుగా ఏర్పడిందే.

పుట్టరేణిగుంట :

తిరుపతికి సమీపంలోని రేణిగుంట వేరు. ఇది వేరు. రెండూ చంద్రగిరి తాలూకాలోనివే. చర్చలోని రేణిగుంట అద్దెకు తీసుకున్న గ్రామం. రైల్వేస్టేషను గలది గ్రహారగ్రామం. గుంటనీటిపల్లంగా తెలిసిందే. ఇంతకు పూర్వం వివరింపబడింది. రేణి ఒకరకం మొక్క. ఉత్తరేణి తెలిసిందే. రేణిమాకులపల్లె, మదనపల్లె తాలూకాలో

¹ No. 155, S. I. I; Vol. v

² No. 120, S. I. I; Vol. v

³ No. 130, S. I. I; Vol. v

ఉంది. ఇందలి పుట్ట శబ్దం 'చిన్న' అనే అర్థమిస్తుందిది. వెనుక పుట్టగుంట వివరింపబడింది.

పుత్తూరు :

చిత్తూరు జిల్లా గ్రామం. పుత్తూరు రాజులు ఎముకల వైద్యంలో బహు నిపుణులు. పుత్తు ఊరుల కలయిక పుత్తూరు. పుత్తు శబ్దానికి కొత్త అని అర్థం. దట్టమైన అరణ్యమని మరొక అర్థం. సందర్భాన్నిబట్టి అర్థం గ్రహించాలి. పెద్ద పుత్త, చిన్న పుత్త అనే గ్రామాలు కూడ వున్నాయి. పుదుచ్చేరి, పుత్తేరి కూడా ఇలాంటివే. కోయంబత్తూరు వాస్తవానికి కోయంపుత్తూరు. తమిళనాడులో చాల పుత్తూరులున్నాయి.

పులిగడ్డ :

ఇది కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. ఇక్కడే కృష్ణ రెండు పాయలుగా చీలుతుంది. పులి శబ్దం జంతు సూచిగా తెలుసు. ఆ భావన నుండి ఆధిక్యము, గొప్ప (పులి లాంటి వాడు) అనే అర్థాలు కూడా వున్నాయి. గ్రామ నామంలోని పులి పైవాటితో సంబంధ మున్నది గాదు. గడ్డ పూర్వం భూమి సంబంధిగా చెప్పడం జరిగింది. పులిగడ్డ అంటే సాగుచేయబడని భూమి, అనాది బంజరు అని అర్థం. ఇది ఆ గ్రామ మేర్పడినప్పటి మాట. ఇప్పుడిది సుక్షేత్రమే.

ఇక పులివెందుల, పులిచింతలలోని పులి కూడా జంతు సూచిగాదు. అవి ఒకరకం మొక్కలు. ఇంకాపులి శబ్దం పుల్లెరులో కన్పిస్తుంది. ఇక్కడ పులి అంటే మురికి. పులు కడిగిన ముత్యం అనే మాట విని వుంటారు. ఫలితార్థం పుల్లెరు అంటే మురుగుకాల్వ. ఈ పుల్లెరును సంస్కృతీకరించి మలావ హరిణి అవి కూడా సంఖ్య వింశదం జరిగింది. ఆంధ్రదేశంలో చాల చోట్ల పుల్లెరు పేరుతో సహజ ప్రవాహాలు కన్పిస్తాయి. గుంటూరు జిల్లాలో కొండవీటివారు అని పిలవబడుతున్న దాని అసలు పేరు పుల్లెరే. ఇక్కడ పులిని జంతువుగా భావించి వ్యాఘ్రమనది అని సంస్కృతీకరించి శాసనాల్లో ప్రయోగించారు. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో పుల్లెటికుర్రు అనే గ్రామ ముంది.

పులివెందుల :

కడపజిల్లాలో ఆ పేరు గల తాలూకాకు కేంద్రస్థానం. దీని శాసనస్థ నామం పులివెందుల. ఇల్లందలతో పోల్చిచూడండి. ఇది ఒకరకం మొక్క అనిచెప్పడం జరిగింది. వ్యవహారంలో పులివెందుల అయింది.

పుల్లలచెరువు :

మార్కాపురం తాలూకా గ్రామం. పుల్లపుడకలోని పుల్లతో దీనికి సంబంధం లేదు. దీని శాసనస్థనామం పులచెర్వు, పుల్లంకి ఒకరకం కంచె మొక్క. తమిళంలో పుల్లకుడురు (*Terminalia paniculata*) అనే చెట్టు వుంది. గంగయసాహితి అను నతడు, తనకు, తన ప్రభువైన కాకతి గణపతిదేవునికి అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధి నిమిత్తము ఈ గ్రామాన్ని త్రిపురాంతకదేవునికి ధారపోశాడు. అదే చోట ఈ గ్రామం మొట్టవాడి నాటి లోనిదిగా చెప్పబడుతుంది. మార్కాపురం ప్రాంతాన్ని మొట్టవాడినాడుగా వ్యవహరించారని పూర్వం చెప్పడం జరిగింది.

పుసులూరు :

ఈ పేరుతో గుంటూరు జిల్లా బాపట్ల తాలూకాలోను, కర్నూలు జిల్లా నంద్యాల తాలూకాలోను గ్రామాలున్నాయి. కంటి నుండి వెలువడే వ్యర్థ పదార్థంగా పుసి అనే పదం వాడుకలో ఉంది. అదే అర్థంతో ఈ గ్రామ నామ మేర్పడింది. అంటే పంటలకు అనువైన భూమి కానిది అనే అర్థంలో భావించాలి. అయితే ఈ పనికి రాకపోవడమనేది కాలాన్ని బట్టి ఉంటుంది. సాగర్ కాల్వ వచ్చిన తరువాత గుంటూరు జిల్లా గ్రామం సుశీత్రమయింది.

పూసపాటిరేగ :

విజయనగరం జిల్లా గ్రామం. విజయనగరాన్ని వీలిన గజపతులు పూసపాటి వారు. వారికి సంబంధించిన రేగు కనుక ఇది పూసపాటిరేగ. రేగ నేల స్వభావాన్ని పట్టి ఇస్తుంది. రేగడి నేల తెలిసిందే. ఇదే జిల్లాలో రేవిడి (రేగడి) అనే గ్రామం కూడా వుంది. రేగ శబ్దంతో గల మరొక గ్రామం భూపాలరాజు రేగ. కనుకనే పై విధంగా వివక్ష ఏర్పడింది. ఇక పూసపాడు అనే గ్రామం గుంటూరు (ప్రస్తుతం ఒంగోలు)

జిల్లాలో ఉంది. పూస పూరి, పూస కామంచి గడ్డి పేరుతో కలుపు మొక్కలున్నాయి. పూవడం కూడ ఒక రకం చెట్టు. కృష్ణాజిల్లాలో ఒక గ్రామం పేరు కూడా.

పెండ్త్యాల :

నల్లగొండ జిల్లా గ్రామం. పెండ ఆలం కలయిక పెండలం. పెంట, పెండ, పేడ, పెడ్డ, బెడ్డ ఇవన్నీ ఒకే మూల ధాతువు నుండి వీర్పడ్డాయి. అయితే ఈ గ్రామనామంలోని పెండ, పెంట నుండి వీర్పడింది. లోగడ వివరించిన పెంట, పశువులను మందవేసే స్థలంగా చెప్పినది, ఇది ఒకటి కాదు.

ఆల, అల శబ్దాలున్నప్పుడు అవి వృక్ష సంబంధులని చెప్పడం జరిగింది. ఇక్కడ కూడా అదే వర్తిస్తోంది. పెంటారు అనేది ఒక రకం కలుపు మొక్క. తెలంగాణా జిల్లాల్లో పెరుగుతుంది. పెంటుంట (Hibiscus speciosus) అనేది అడవిగోగు జాతికి చెందిన కలుపుమొక్క. ఈ రెంటిలో దేనినుండైనా ఇది వ్యుత్పన్నమై యుండవచ్చును. వ్యవహారంలో మధ్యగల 'ట' కారం 'డ' కారమైంది. పెండ్త్యాల, పెంట్యాల ఇంటిపేరుగా కూడ కనిపిస్తాయి. అంట్యాల కూడా ఇలాంటిదే.

పెదకశ్శేపల్లి :

కృష్ణాజిల్లా దివితాలూకా గ్రామం. చిన్న కశ్శే పల్లి అనే మరో గ్రామం ఉండడం కారణంగా ఈ వివక్ష అవసరమైంది.

శాసనం : రాచగురు దేవర కొడుకు జ్ఞానోత్తమ శివదేవరలు కడలుపల్లి నాగేశ్వర దేవరకు .. ¹

సుప్రతిష్ఠిత దివ్యలింగమైన కడలు పురి నాగేశ్వర శ్రీ మహా దేవరకు....²

దీని శాసన రూపాలు కడలుపల్లి, కడలుపురి అంటే సముద్ర సమీపంలోని పల్లె అని అర్థం. కడలి పేరుతో ఒక గ్రామం తూర్పు గోదావరి జిల్లా రాజోలు తాలూకాలో గలదు. కశ్శేపల్లి పేరుతో మరో గ్రామం శ్రీకాకుళం జిల్లాలో ఉంది.

¹ No. 86, S. I. I; Vol. vi

² No. 81, S. I. I; Vol. vi

పెదసింద్రకొలను :

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా గ్రామం. చినసింద్రకొలను అనే గ్రామం కూడా ఈ జిల్లాలో ఉంది. చిత్తూరు జిల్లాలో సింద్ర అనే గ్రామముంది. పరిమాణ భేదం వలన పెద్ద, చిన్న అనే విశేషణాలు వచ్చాయి. కొలను శబ్దం తెలిసిందే. సింద్ర అంటే ఒక రకం గడ్డిమొక్క. దీనినే నేరడుగడ్డి (Engunia jambolona Lamk) అని కూడా అంటారు. చూడటానికి వరిమొక్క వలె వుంటుంది. దుబ్బు చేస్తుంది. దీనికి గల మరో పేరు నేంద్రగడ్డి. (Dschalum laxum. R. Bv).

పెద్దబ్రహ్మదేవం :

తూర్పు గోదావరి జిల్లా కాకినాడ తాలూకాలో, విశాఖ రైలుమార్గంలో ఉంది పెద్ద అనేది వివక్షకొరకు వచ్చింది. బ్రహ్మదేవం, బ్రహ్మదేయ శబ్ద సంబంధి. అంటే బ్రాహ్మణుల కివ్వబడినదని అర్థం. ఇలాంటిదే దేవదేయం. అంటే దాని కివ్వబడింది. దేయ మంటే ఇవ్వబడింది, దాయమంటే వంతు, పాలు, భాగము అనే అర్థాలున్నాయి. ధర్మదాయమంటే సత్రములు మొదలైన వాటి నిర్వహణ కొరకు ఇవ్వబడింది. దేవాదాయ, ధర్మాదాయ మనడం సరికాదు. దేవదాయ, ధర్మదాయ మనడం సరియైనది. బ్రాహ్మణుల కివ్వబడినది, అగ్రహారమనే భావనలో బ్రహ్మదేయం ప్రవర్తితమైనది. బ్రహ్మదేవమనే మరో గ్రామం నెల్లూరు జిల్లాలో వుంది. కేవలం దేవ శబ్దంతో ఒక గ్రామం పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో ఉంది.

పెనగలూరు :

కడప జిల్లా గ్రామం. పెనగలు, ఊరుల కలయిక పెనగలూరు. పెనగలు జాతి సస్యం. ఇనగలూరు కూడా ఇలాంటిదే కావచ్చును. ఈ పెనగలూరు గ్రామానికి ఎల్లమరసు సముద్రమనే పేరున్నట్లు శాసనారామముంది. ఎల్ల మరసు లోని అరసు అంటే రాజు. కన్నడ శబ్దం. లోగడ తిమ్మరుసు వివరించడం జరిగింది. ఫలితార్థం ఎల్లం రాజు సముద్రం. ఇక్కడ సముద్రం చెరువుకు పర్యాయపదం. ఈ గ్రామాన్ని ఎల్లమరుసుసముద్రం అనే పేరుతో, మట్ల తిరుమలరాజు బ్రాహ్మణులకు దానమిచ్చాడు. ప్రస్తుత నామం పెనగలూరు మాత్రమే. నాగిరెడ్డిపల్లె దీని శివారు గ్రామం. ఇప్పటికీ పై చెరువే ఈ రెండు గ్రామాల సేద్యానికి ఆధారం.

పెనమకూరు :

ఇది కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. పెనమ, కుద్రుల కలయిక పెనమకూరుగా పరిణమించింది. భోజరాజీయ కర్త అనంతమాత్యుడు విలసిలంబగు "కృష్ణవేణి మలాపహారిణి భీమరథి నా దర్శిత్రయందు దనరు నదీ త్రయాంతర్యేది యగు సవనక్షేత్రమున శోభనముల కెల్ల ధరణివాసంబగు పెరుమగూరు పురంబు" అని ఈ పెనమకూరును తన తాత తండ్రుల నివాసంగా పేర్కొన్నాడు. భీమరథి యని ముద్రించుట పొరపాటు. అది భీమనది. కృష్ణవేణి తెలిసిందే. మలాపహారిణి పుల్లెరు. దీనిని గూర్చి ఇంతకు పూర్వం కొంత చెప్పడం జరిగింది. ఇక భీమనది, లేక భీమేరు లేక భీమద్రు అనేది నేడు పెదపూడికి బయట ప్రవహిస్తున్న మురుగుకాల్వ. ఇది, గుండేరు, లంజ కాల్వ, ఈ మూడు ఒకప్పటి కృష్ణానది ప్రవాహాలే. పెరుమగూరు అనడం కూడ పొరపాటే. ఇవి రెండూ అనంతరకాలంలోని వ్రాయస కాండ్ర పొరపాట్లు కావచ్చును. పెనమ అనేది ఒక రకం మొక్క. ముందు పెనగ వివరించడం జరిగింది. పేనారి అనే పేరుతో కన్నడంలో ఒక చెట్టు ఉంది.

అనంతమాత్యుని నివాసస్థలాన్ని గూర్చి పూర్వాసమీక్షకులు సందేహస్పదముగా వ్రాయుట, వారికి గ్రంథపరిచయమే తప్ప గ్రంథస్థ ప్రాంతాలతో పరిచయం లేకపోవడమే.

ఇక పుల్లెరును గూర్చి మరికొంత వివరణ. మురుగు ప్రవాహాలను పుల్లెరులనడం పరిపాటి అని ముందు చెప్పడం జరిగింది. ఉయ్యూరుకు ప్రక్కగా మర్రివాడ, పామర్రుల మీదుగ నేడొక పుల్లెరు, పంటకాలువగా ప్రవహిస్తోంది. కాని చర్చలోని పుల్లెరు ఇది కాదు. ఏనుగులకోడు స్థానికులకు తెలుసు. అది పుట్టినవోటు నుండి తూర్పుకు ప్రవహిస్తూ నిమ్మకూరు (నిమ్మకుర్రు) ను చుట్టి ఇంకా దిగువకు ప్రవహించి, నిడుమోలుకు దిగువ బందరు బెజవాడ రోడ్డును దాటి, గుడ్లవల్లెరు, కవుతరంవైపుకు ప్రవహించి సముద్రంలో కలిసేది. ప్రస్తుతం ఈ ప్రవాహభాగం పంటకాలువగా మారింది. కృష్ణపై ఆనకట్ట కట్టిన తరువాత తూర్పు కృష్ణా ప్రాంతపు భూభౌతికస్థితిలో చాల మార్పు వచ్చింది. నిడుమోలు తరకటూరు (తరక-టూరు) ప్రాంతాలలో సముద్రంలో నుండి పడవలు రావడానికి ఒక కాలువ ఘంటశాలవరకు ఉండేది. ఈ రేవులోనికి వచ్చిన పడవలపై సుంకాలు వసూలు చేసేవారు. దాని ప్రక్కన ఉండేది కరపట్నం. శ్రీనాథుడు తన జన్మస్థలంగా పేర్కొన్న కరపట్నం

ఇదే గావచ్చును. ఆయన బావమరిది దుగ్గన ఇంటిపేరుకు ఆకరమైనదగ్గుమల్లి (దగ్గుపల్లి) దీనికి సమీపగ్రామమే. ఇక్కడ దగ్గుమల్లిని ఇంటిపేరుగా గాక దుగ్గన నివాసస్థలంగా గ్రహించడం ఉచితం. శాసనాల్లో చాలచోట్ల ఆయావ్యక్తులపేర్లు చెప్పిన చోట చెప్పిన గ్రామాలు వారి నివాస గ్రామాలే ననే విషయం తెలిసిందే. అవే తరువాత ఇంటి పేర్లుగా పరిణమించాయి. కృష్ణపై ఆనకట్ట కట్టించినవాడు సర్ ఆర్థన్ కాటన్ దొర. కాగా పంటకాలువల తీరుకు బాధ్యుడు 'ఆర్' అనే దొర.

పెనమలూరు :

విజయవాడ సమీపాన గల గ్రామం. శాసనాలలో పినమల్లూరుగా పేర్కొనబడింది.

శాసనం : “స్వస్తిశ్రీ శక వర్షంబులు 1185 గునేంటి మాఘ బహుళంబ 15 బుధ వారానం పినమల్లూరి ముత్తిరెడ్డి కొడుకు ..” ¹

పినమల్లడనే వ్యక్తిపేరు మీదుగా ఏర్పడిన గ్రామం. లేక మల్లూరు అనే గ్రామం మరొకటి వుంటే, పరిమాణంలో దానికంటే చిన్నది అవడం చేత కూడా ఇది పినమల్లూరు కావడానికి అవకాశముంది. అయితే సమీపంతో మద్దూరు తప్పమల్లూరు కనిపింపదు. మల్లశబ్దం, మల్లికార్జున శబ్దసంబంధి. శ్రీశైలంలోని అధిష్ఠానదైవానికి మల్లికార్జునుడని పేరు. మల్లయ్య, మల్లమ్మ, మల్లికార్జున, మల్లేశ్వర మొదలైన దంగా తెలుగువారి వ్యక్తి నామాల్లో మల్ల శబ్దం కనిపిస్తుంది.

పెనుగంచిప్రోలు :

కృష్ణాజిల్లా నందిగామ తాలూకా గ్రామం. ఇంతకు పూర్వం కొండ కంచి (కొణకంచి) పివరించడం జరిగింది. అదే ఇక్కడ వర్తిస్తుంది. ప్రోలు కూడ ముందు పివరింపబడింది. శాసనాల్లో ఇది బృహత్కాం చీపురంగా సంస్కృతీకరింపబడింది. శాసన కాలము గాలివాహన శకం 1169. దీనికి 78 సంవత్సరాలు కలుపుకుంటే క్రీస్తుశకం అవుతుంది.

¹ No. 746, S. I. I. Vol. iv

పెనుమూలి :

తెనాలి తాలూకా గ్రామం. శాసనసభనామం పెనుంపులుపు. ఇది బలివెలాంటిది. ఒక రకం మొక్క. ఇదే శాసనంలో కాట్యవరం, గుండిమడ, పినరావూరు గ్రామాలు పేర్కొనబడినవి. ఈ కాట్యవరం నేటికతవరం. కాటయవేముని (కుమారిగిరిరెడ్డి బావమరిది) పేరుమీదుగా ఏర్పడింది. గుండిమడ నేటిగుండిమెడ. గుండిమడ పల్లవునేలలో పెరిగేవృక్షం. నాటి పినరావూరు నేటి చిర్రావూరు. పెదరావూరు తెనాలి తాలూకాలోనిది.

పొత్తూరు :

గుంటూరుజిల్లా గ్రామం. పొత్తూరి వారి తోట గుంటూరు పట్టణంలో ఒక భాగం. ఇది పొత్తూరి ఇంటిపేరు మీదుగా ఏర్పడింది. ఇక చర్చలోని గ్రామం, శాసనాల్లో, పొత్తూరుగా పేర్కొనబడింది. పాండువ్వ అనే గ్రామముంది. లోగడ పమ్మిని వివరించినపుడు పాము వివరింపబడింది. పాముదుర్తి, పాములపర్తి అనే గ్రామాలున్నాయి. వానపాముల, అటికపాముల, కలువపాముల అనే గ్రామాలు కూడా వున్నాయి. వీటితో పోల్చి చూసినపుడు ఇది పొంతుర్రుగా భాసిస్తోంది. పామర అనేది ఒక రకం మొక్క. తుర్రు ముందు వివరింపబడింది.

పొన్నూరు :

గుంటూరుజిల్లా గ్రామం. దీనిని సంస్కృతీకరించి స్వర్ణపురి అని వ్యవహరించారు. దీనికి కారణం పొన్ను (కన్నడంలో హొన్ను) శబ్దానికి బంగారమనే అర్థం వుండడం బంగారాన్ని స్వర్ణ మంటారు గనుక ఇది స్వర్ణపురి అయింది.

నిజానికి దీని పేరు పొరనూరు. ఈ పేరకు శాసనస్థాధారాలున్నాయి. పొరనూరు కాలక్రమంలో పొన్నూరయింది. పొర అంటే పొరుగు. అంటే నిడుబ్రోలు లేక స్థానిక ప్రవాహమైన తుంగభద్రకు పొరుగున వుండడం వలన ఇది పొరనూరు. పొర (కొగితం పొర) పొరబడు, పొరపాటు శబ్దాలలోని పొర- ఇవన్నీ పొర నుండి ఏర్పడినవే. ఆంగ్లంలోని పేజీ (Page) అనే పదాన్ని తెలుగులో పొరల అనడం కద్దు. పొరలు, పొరలుగా వున్నవి గనుక అవి పొరలయ. పాటు నమంగా పడకపోవడం వలన అది పొరపాటు. ఇరుగు పొరుగులోని ఇరుగు సరిగా

ఇంటి ప్రక్కను (ఏప్రక్క అయినా) సూచిస్తుంది. కాగా పొరుగు, ఇరుగుకు ప్రక్క నున్నది. అంటే మూలదాతువు ఒకటే అయినా వ్యవహారాను కూల్యతను బట్టి వేరువేరు అర్థప్రాయాల్లో పదాలు రూఢ్యమవుతాయి. లోగడ చెరశబ్దం వివరింపబడింది. ఇలాంటిదే చేమ, చెమ్మ, చెమట, చీము, చీమడి; చిమ్మిరి లేక చిమ్మిలి. నీ చిమ్మిర తిడిగురువు అని అన్నమయ్య అన్నింటిలోను వున్న భావం ఒకటే, తేమ అనేదే.

ప్రాసంగులపాడు :

గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. వరిధాన్యంలో ఒకరకంగా పరిగణింపబడే 'బసంగి' ప్రాసంగి నుండి వ్యుత్పన్నమయినదే. ఫలితార్థం వరిపండే చోటు. వరిదనం అనే పూరు కూడ వుంది.

ప్రొద్దుటూరు :

కడపజిల్లాలోని ఆ పేరు గల తాలూకాకు కేంద్రస్థానం. ఇప్పటి వ్యవహార మిదే. కాని శాసనాల్లో దీనిని రామేశ్వరం పొదటూరుగా వ్యవహరించారు. రామేశ్వర గ్రామానికి సమీపంలోనిదిగనుక అలా చెప్పబడింది. అంటే మరో ప్రొద్దుటూరుండాలి. దానిని పులి ప్రొద్దుటూరు అంటారు. ఇందలి ప్రొద్దు శబ్దం, సూర్యుడు, కాలము అనే అర్థాలలోకాక, పొద (శాసనంలో అదే పేరుంది) శబ్దంతో పోల్చి చూడాలి. పొదిలి అనే గ్రామం కూడా వుంది. మొక్కల గుబురులను పొదలనడం తెలిసిందే. అలాగాక పొద శబ్దంతో ఒక మొక్క ఏదైనా వుండివుండాలి. పొదటూరు లోని 'టు' ఆగమంకాదు. పొదటురు పొదటూరు అయింది. టురుకూడ, తురు, మిరు, పరులలో పోల్చి చూసినపుడు భూస్వభావ సూచికా బోధపడుతోంది. ఇదే జిల్లాలో జమ్మలమడుగు తాలూకాలో తాళ్ళప్రొద్దుటూరు అనే గ్రామముంది. కేవలం ప్రొద్దుటూరు పేరుతో కృష్ణాజిల్లాలో ఒక గ్రామముంది.

ఫిరంగిపురం :

గుంటూరుజిల్లా గ్రామం. ఇందలి 'ఫిరంగి' శబ్దం మందుగుండు పేల్చే సాధనమైన ఫిరంగి కాదు. నిజానికి దీనిపేరు ఫరంగిపురం. వాడుకలో ఫిరంగిపుర మయింది. క్రీ.శ. 1751-1758 మధ్య కాలంలో ప్రెంచి నైవికదళాలు కొండవీడులో మకాం వున్నాయి. వారు విదేశీయులు. విదేశీయ శబ్దాన్ని సూచించే అంగ్లపదం

ఫారిన్, రోమను లిపిలో foreign అని వ్రాస్తారు. దాన్ని లిప్యంతరీకరణం గావించి వ్యవహరించడంతో పరంగి అయింది. ఆనంతరం ఫ్రెంచి జెనూవ్ మిషనరీలు దీనిని స్థావరం గావించుకున్నారు. 1782-84 మధ్య రేపల్లె జమీందారులు, ఫావరీలకు దీనిని కొలు కిచ్చినట్లు తెలుస్తోంది. పురం తెలిసిందే.

ఇక ఈ గ్రామంలో ఒక విశేషముంది. జిల్లా మొత్తంలో ఏ గ్రామంలోను కన్పించని వ్యత్యాసం వాతావరణపరంగా ఈ గ్రామంలో కన్పిస్తుంది. వేసవి, చలి కాలాల్లో ఉష్ణోగ్రతలో వ్యత్యాసముండడం సహజమే. అయితే ఇక్కడ ఆ వ్యత్యాసం చాల అధికం. కారణం ఇది కొండవీడు కొండలశ్రేణిలో ఉత్తర భాగాన వుంది. అందువల్ల ఉత్తరాయణంలో మే, జూన్ మాసాల్లో విపరీతమైన ఎండ. కారణం కొండలపై పడిన ఎండవలన రేడియేషను అధికం గావడం. ఇక దక్షిణాయనంలో విపరీతమైన చలి. కారణం కొండ అడ్డుగా వుండడంవలన సూర్యదర్శనం చాల అలస్యమవుతుంది.

బచ్చలికూరపాడు :

ఇది పొదిలి డివిజనులో వుంది. బచ్చలి (Portulaca oleracia, Liden) ఒకరకం కూరాకుగా తెలుసు. కూరపాడు పేరుతో ఇంకా గ్రామాలున్నాయి. తోటకూరపాడు, కొయ్యగూరపాడు మొదలైనవి.

తోటకూరలో పెరుగుతోటకూర, కొయ్యతోటకూర అని రెండు రకాలున్నాయి. పెరుగుతోటకూరకు సంస్కృతంలో రాజశాకమని పేరు. దాని పోషక విలువలనుబట్టి దానికాపేరు వచ్చింది. పెరుగుతోటకూరలోని పెరుగు, దధ్యర్థంలో, గల పెరుగు (పాలు, పెరుగు)తో సంబంధమున్నదికాదు. ఇది పెరుకు. సమూలంగా భూమినుండి వేరుచేయబడేదని అర్థం. ఈ పెరుకు వ్యవహారంలో పెరుగు అయింది. ఇక కొయ్యతోటకూరలోని కొయ్య, కోయి శబ్ద సంబంధియే తప్ప కలప అనే అర్థంలోనిదికాదు. దీని ఆకును మాత్రమే కోసుకుంటారు. మళ్ళీ మళ్ళీ చిగురిస్తుంది, పెరుగుతోటకూర కూడా గిల్లుకోవచ్చు. మొదటి పర్యాయమంత నేవళంగా తరువాతి దుండదు. అందువల్ల దానిని సమూలంగానే గ్రహిస్తారు.

ఇక బచ్చలిమొక్క బచ్చలి, తీగెబచ్చలి పుల్లబచ్చలి అనే రకాలున్నాయి. పుల్లబచ్చలిని చుక్కూర అని కూడా అంటారు.

బట్టిపాడు :

దరిశి తాలూకా గ్రామం. బట్టి అనేది ఒకరకం మొక్క. బట్టి గరిక అంటే తెలియవచ్చును. బట్టాకు, బట్టలం అనే కలుపుమొక్కలు కూడ వున్నాయి. ఈ గ్రామానికి సంగరికొండ అనే పేరున్నట్లు శాసనంవలన తెలుస్తోంది. ఇది కొచ్చెర్ల కోట సీమలోనిదిగా శాసనంలో చెప్పబడింది. సంగరి, సంగరాయ శబ్దసంబంధి.

బడేపురం :

గుంటూరు జిల్లా తాడికొండ సమీప గ్రామం. దీని పూర్వనామం రామచంద్ర పురంగా శాసనం వలన తెలుస్తోంది. ఈ గ్రామము, మంగళగిరికి సమీపాన గల రామచంద్రపాలెం రామచంద్ర నృపతి పేరుమీదుగా వచ్చాయి.

బందరు :

కృష్ణాజిల్లా ముఖ్య కార్యస్థానం. దీని నిప్పుడు మచిలీపట్నం అంటున్నారు. వెనుకటి నాళ్ళలో మచిలీబందరు, బందరు అనేవారు. బందరు అనేపదం పర్షియన్ భాషా సంబంధి. సముద్రతీర గ్రామం రేవు అని అర్థం. మచిలీ మత్స్య సంబంధి, మహాభూత్ బందరు, బందరు మచ్చిలీసం అనే గ్రామాలు శ్రీకాకుళ జిల్లాలో వున్నాయి. గాంధీ జన్మస్థలం పోర్ బందరు గుజరాత్ లో వుంది. కర్ణాటక రాష్ట్రం లోని ఉడుపికి సమీపాన మల్వీ బందరుంది. ఉడిపి అనడం తప్పు. దానిపేరు ఉడపి.

బబ్బేపల్లి :

గుంటూరు జిల్లా నరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వనామం ప్రబుపల్లి. కాలక్రమంలో బబ్బపల్లి అయి బబ్బేపల్లిగా స్థిరపడింది. పూర్వపదంమీద 'ఏ' నిర్దేశార్థంలో గ్రామనామాల్లో వస్తుందని పూర్వం చెప్పడం జరిగింది. పబ్బ (Calamui rotany Linn.) అంటే ఒకరకం ఆకుకూర. పబ్బతి తెలిసిందే.

ఇలా మొక్కలు చెట్ల పేర్లతో గ్రామాల పేర్లు వచ్చినపుడు ఆచోట అవి అప్పట్లో విస్తారంగా వుండేవని భావించాలి.

బయనకుంటపల్లె :

ఆనంతపురం జిల్లా హిందూపురం తాలూకా గ్రామం. బయన వ్యక్తినామం. దాయప్ప తెలుగువారిలో వ్యక్తినామంగా కలదు. ఈ బాయ శబ్దం బాచ శబ్దంనుండి పుట్టినది. తిరిగి ఇది 'బాషా' శబ్దం సంబంధి. బాచయనయ్య, బాచిదేవయ్య అనే పేర్లు కర్నూటకలో వ్యాప్తిలో ఉన్నాయి. తెలుగులో బాచ ఇంటిపేరుగా కూడ కనిపిస్తోంది. కుంట తెలిసిందే.

శాసనాల్లో దీని పేరు బయనకుంట మాత్రమే మల్లెల స్థలంలోని బయనకుంట, ఆదిం నెట్టిపల్లె, వానకోట గ్రామాలను కలిపి కమలాజపురమనే పేరుతో అగ్రహారం గావించి మహానాయకరాచార్య నరసింహనాయడు దానంచేసినట్టు శాసనం చెపుతోంది. ఇలా కొన్ని గ్రామాలను కలిపి, మరొకపేరు మీద దానంచేసిన విషయం. అచ్యుతాపురత్రయం గ్రామంవద్ద చెప్పడం జరిగింది.

బల్లిపర్లు :

ఈ పేరుతో కృష్ణాజిల్లాలో మూడు గ్రామాలున్నాయి. గుంటూరు జిల్లాలో బల్లికురవ అనే గ్రామముంది. బల్లిపాడు బల్లిపర్లు పేరుతో గ్రామాలున్నాయి. బల్లి అనేది ఒకరకం గడ్డి. బల్లంకి, బల్లంకితుని అనే గ్రామాలు విశాఖ జిల్లాలో వున్నాయి. పర్లు పూర్వం వివరింపబడింది. కురవ ఎత్తైన నేల, లేక నేలపారుగా వున్న కాండ అని కురగల్లు గ్రామ వివరణలో చెప్పబడింది.

బహదూర్ శేషయ్య ఖండ్రీక :

చిత్తూరు జిల్లా పుత్తూరు తాలూకా గ్రామం. శేషయ్య అనే వ్యక్తి, మీదుగా వచ్చిన గ్రామం. బహదూర్ అనే పదం టర్కిష్ నుండి ఉర్దూ వచ్చిన ఈ పదానికర్థం నాయకుడు, వీరుడు అని. ఇది బిరుదుగా ప్రవర్తిస్తోంది. వెనుక పాయక శబ్దం వివరింపబడింది. ఇది కూడా అలాంటిదే.

మైదర్షా ఆలంవేయించిన నాణాలకు బహదూరీలని పేరు. ఇంకా ఇదే తాలూకాలో మహారాజు బహదూరివారి పేట. రాజకుమార వెంకట పెరుమాళ్ రాజు బహదూరి వారిపేట, అనే గ్రామాలు, కాళహస్తి తాలూకాలో బహదూర్ వెంకటా పురం అనే గ్రామాలున్నాయి. ఖండ్రీక పూర్వం వివరింపబడింది.

బహర్షల్లి :

వశ్చిమ గోదావరి జిల్లా భీమవరం తాలూకాలోని పూర్వపు జమీందారి గ్రామం. బాహర్ జిల్లాకు వికృతరూపం బహర్షల్లి. బాహర్ అనే హిందూస్తానీ పదాని కర్థం బయట, వెలుపల అని- జరిమంటే నీరు. ఫలితార్థం కొల్లెరుకు బయట వున్న గ్రామం. కొల్లెరుకు లోపల వున్న గ్రామం భీతరజల్లి.

ఈ బహర్షల్లికి పూర్వనామం గోకర్ణపురం. కొల్లెరు తూర్పున గల చెట్టా చేమ లేని పల్లపు ప్రాంతం. గోకర్ణపురం సీటిలో మునిగిపోగా, ఇది ఆ తరువాత ఆచోటనే వచ్చిన గ్రామం.

బాపన త్తం :

పై జిల్లాలోని పలకు నేరి తాలూకా గ్రామం. బాప శబ్దం బ్రాహ్మణ శబ్ద సంబంధి. నత్తం తమిళ శబ్దం. ముందు వివరింపబడింది. దీనికి గల మరొక పేరు యల బండ బాప నత్తం. ఇదే తాలూకాలో కడప నత్తం అనే గ్రామముంది. కడప శబ్దం ముంగు వివరింపబడింది.

బుగ్గ వెంకటాపురం :

నెల్లూరు జిల్లా గ్రామం. సమీపంలోని కొండలలో పుట్టిన పేరు (బుగ్గేరు) వలన, మరో వెంకటాపురం వుండడం వలన వివక్ష కొరకు ఇలా వ్యవహరింపబడు తోంది. ఈ ఏరునే బొగ్గేరు అంటారు బుగ్గేరు వ్యవహారంలో బొగ్గేరు అయింది. అంతే తప్ప బొగ్గుకు సంబంధం లేదు. మరో బొగ్గేరు కడప తాలూకా పాలకొండ లలో పుట్టి ప్రవహిస్తోంది.

ఇక నీరు సహజంగా పైకి ఉబికి వచ్చే వనరును బుగ్గ అనడం తెలిసిందే. అలా లాలాజలం ఊరే చోట గనుక నోటిలోని ఆ అవయవానికి బుగ్గ అనిపేరు.

బుచ్చిరెడ్డిపాలెం :

నెల్లూరు జిల్లాలో, ఆ ఏరు గల తాలూకాకు కేంద్ర కార్యస్థానం. వ్యక్తి నామ పరంగా వచ్చిన గ్రామం. బుచ్చి అనేది చిన్ని, ముద్దు అనే వాటికి మారుగా ఉపయోగించడం తెలిసిందే. పిన తల్లిని మద్దవులు అబ్బుబ్బి అని వ్యవహరిస్తారు. ఇక ఈ గ్రామాన్ని వ్యస్తంగా బుచ్చి, పాలెం అని వ్యవహరించడం కూడా ఉంది. దీనికి గల మరొక పేరు రామక్షేత్రం. ఇచ్చట గల వైష్ణవ క్షేత్రం రామరెడ్డి గారిచే నిర్మింపబడింది.

బురకాయల కోట :

చిత్తూరు జిల్లా మదనపల్లె తాలూకా గ్రామం. కోట అంటే ఎత్తైన గోడలతో (ఆవరణ చుట్టూ) నిర్మించిన రక్షిత ప్రదేశం. ఇందలి బురకాయలు అనేది 'బుర్ర' చెట్టుకు సంకేతం. కొన్ని చెట్లను కాయలు చేర్చి పలకడం కద్దు. బుర్రతుంగ (Cyperus species), బుర్రతోడెంగ అనే నామాలున్నాయి. కృష్ణాజిల్లాలోని మచ్చి కాయల వూడితో పోల్చి చూసినపుడు అలాంటివ్యవహారముందని తెలుస్తోంది. ఇదే జిల్లాలో కాటకాయల గుంట, గుంటూరు జిల్లాలో వంకాయలపాడు అనే గ్రామాలున్నాయి.

బూతుమిల్లి :

గుంటూరు జిల్లా తెనాలి తాలూకా గ్రామం. కృష్ణాజిల్లాలో బూతుమిల్లి పాడుంది. బూతు అనేది ఇక్కడ ఆశీలమైన మాట ఆర్థంలో కాదు. ఒక రకం మొక్క. ఔషధాల్లో ఉపయోగిస్తారు. సాతురేగినా బూతురేగినా ఆగడని సామెత, సాతు కూడా ఒక రకం మొక్క. సాతులూరు పేరుతో గుంటూరు, కృష్ణా జిల్లాల్లో గ్రామాలున్నాయి. మిల్లి, పల్లికి రూపాంతరం.

బెండపూడి :

తూర్పు గోదావరి జిల్లా గ్రామం. బెండపూడి అన్నయ మంత్రి ప్రస్తావన శ్రీనాథుని వీమేశ్వర పురాణంలో కనిపిస్తోంది. ఇక కాకంగా ఉపయోగిస్తున్న బెండ వేరు. ఇది వేరు. బెండకాడ, బెండలం (Abutilon species) అని పిలువబడే కలుపు మొక్క ఇది. వ్యవసాయ దారులకు బాగా తెలిసిందే. పసుపు పచ్చని

పూలు పూస్తుంది. బెండ అనే గ్రామం చెక్కలి తాలూకాలో ఉంది. దీనిని శాసనాలలో భేండిగా వ్రాయడం జరిగింది.

బెరహంపూరు :

ఒరిస్సా రాష్ట్ర గ్రామం. తెలుగు వారి ఉచ్చారణలో బరంపురం అసలు పేరు బ్రహ్మపురం. రోమను లిపిలో బ్రహ్మశబ్దం BRAHMA గా వ్రాయబడుతుంది. ఉచ్చారణలో బ్రహ్మ శబ్దం బ్రెహ్మ. BREHMA గా వ్రాయబడి, ఆంగ్లేయుల ఉచ్చారణ బెరహ్మగా మారి బెరహం గా స్థిరపడి బెరహంపూరుగా రూపు దాల్చింది. బెరహంపూరు పేరుతో శ్రీకాకుళం జిల్లాలో ఇంకా గ్రామాలున్నాయి.

బెల్లంకొండ :

గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. ఇందలి బెల్లం ఖాద్య పదార్థమైనది కాదు. ఇదొక మొక్క పేరు. బెల్లపలం అంటే తెలియవచ్చును. అక్కడ అవి విస్తారంగా వున్నాయి. గనుక, ఆ కొండ బెల్లంకొండ.

ఇక ఖాద్యమైన బెల్లం ఎలా ఏర్పడిందో చూడండి. ఎవరినైనా సంతోషపెట్టడానికి తీపి పదార్థం పెట్టడం తెలిసిందే. అంటే వారిని ఆ పదార్థంతో బేల పరస్తున్నామన్నమాట. ఈ బేల శబ్దం పూర్వాక్షరంపై దీర్ఘం పోయి పదసమత నిలుపడం కొరకు ద్వితీయ వర్ణంపై ద్వీరుక్తత వచ్చి బెల్లం అయింది. చెరకు రసంనుండి ఉత్పత్తి అయినది. దీని గుణం తీపికదా. ఇంక ఈ బెల్లం స్త్రీల వ్యవహారంలో పురుషాంగానికి పేరు, ఈ మేరకు రాధికా సాంత్యనంలో ప్రయోగమైంది. ఆసక్తి గలవారు చూడవచ్చును.

శాసనం : నాదెండ్ల : గుంటూరు తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా.

“....బెల్లంకొండ తూర్పు దక్షిణలు....” ¹

బెళగల్ :

కర్నూలుజిల్లా గ్రామం. బెళ కన్నడ భాషా పదం. తెలుగులో వెళ. వెల్ల వెలుతురు తెలిసినవే. కల్లు శబ్దం గల్ గా మారింది. ఫలితార్థం తెల్లనికొండ. దీని

పూర్వనామం తెలియజేగల్గి. తెలి అనే కన్నడ శబ్దం తెలుగులో చెరువుతో సమానం. అంటే చెరువుగల జేగల్గి.

బేజాత్పురం :

గుంటూరు జిల్లాలో గ్రామం. బేజాతి విజాతీయులు. మహమ్మదీయులు ఆక్రమణ వలన ఈ పేరు సిద్ధించింది. దీని అసలు పేరు పులిపాడు. ఈ పేరకు శాసనాధారముంది. సమీపంలోని ఉద్దండాయపాలెం, అమరావతి నేలిన కోట గణపతి దేవుని మహాప్రదాని ప్రోతినాయకుని తండ్రి ఉద్దండనాయకుని పేరుమీదుగా ఏర్పడింది. ఉద్దండ శబ్దం బలశాలి అనే అర్థాన్నిస్తుంది.

బేతపూడి :

గుంటూరు జిల్లాలోను, ఇతర జిల్లాలలోను ఈ పేరుతో గ్రామాలున్నాయి. కోట వంశస్థుల్లో ఒక బేతరాజున్నాడు. ఇతర వంశాల్లోనూ ఉన్నారు. ఆయా వంశాల్లో ఎవరి పేరుమీదుగానైనా వచ్చి యుండడచ్చును. బేతవోలులు కూడా ఇలాంటివే. మంగళగిరికి సమీపంలోని బేతపూడికి డేగర బేతపూడి అనే వ్యవహారమున్నట్లు శాసనం వలన తెలుస్తోంది. ఈ డేగర అనేది ఒక రకం మొక్క. దుమ్ము దూగరతో పోల్చి చూడండి. చాగర్లమూడిలోని చాగర కూడా ఇలాంటిదే. జగ్గయ్యపేటకు పూర్వనామం బేతవోలు. బేత, బేతాళ శబ్ద సంబంధి యని ముందు చెప్పబడింది.

శాసనం : కొండవీడు: గుంటూరు తాలూకా, గుంటూరు జిల్లా.

“దేగల బేతపూడిని కేసరిపాటిని...” ¹

బేతాపల్లె :

అనంతపురం జిల్లా గుత్తి తాలూకా గ్రామం. వ్యక్తి నామసూచి. బేత, బేతాళ శబ్ద సంబంధి. ఈ గ్రామానికి గోరాజపురమనే పేరున్నట్లు శాసనం చెబుతోంది. ఇచ్చట తిమ్మరాజస్వామి ఆలయముంది. అయితే శాసనంలో వెంకటాద్రి స్వామిగా వ్యవహృతము.

¹ No. 899, S. I. I; Vol. iv

బొడ్డుపల్లె :

శ్రీనాథుడు 'బొడ్డుపల్లెను గొడ్డేరిమోసపోలి'నంటాడు. ఆవసానదశలో శ్రీ గ్రామాన్ని గుర్తకు తీసుకొని, బిలబిలాక్షలు తిలలు పెసలు తినిపోయాయి, మిగిలి దానిని కృష్ణవేణమ్మ వరదలో ఊడ్చివేసింది. ఒడ్డె ప్రభువుల శిక్షకు గురైనాడు ప్రస్తుతం ఈ పేరుతో ఊరు కనుపించదు. కాలగర్భం కలసిపోయింది. ఈ ఇంటి పేరుగలవారున్నారు.

గ్రామనామాల్లో బొడ్డు నాభి సంబంధం కాదు. బొడ్డు పావరి *Portulaca obovata*, Linn.) అనేది చెమ్మనేలల్లో పెరిగే మొక్క. వైద్యంలో దీని ఆకులను గింజలను ఉపయోగిస్తారు. శకంగా కూడా వాడతారు. పావులూరులో పావు శబ్దం ఇదే. వెదురు పావులూరు కొండపావులూరు అనే గ్రామాలు కృష్ణాజిల్లాలో వున్నాయి. బొడ్డు శబ్దంతో చాల ఊర్లున్నాయి.

బొబ్బినపల్లి :

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా భీమవరం తాలూకా గ్రామం. బొబ్బిన వ్యక్తి నామం. బొబ్బిన దీని పూర్వరూపం. బహుశా ఈ గ్రామం శా. శక 1182 ప్రాంతాల్లో గృహ సకల సేనాధిపతి పట్టసాహిణి బొప్పయదేవుని పేరుమీదుగా ఏర్పడి యుండవచ్చునని ఊహిస్తున్నాను.

బొబ్బిలి :

ఈ పేరు తలిస్తే తాండ్రపాపారాయుడు గుర్తు రావడం సహజం. బొబ్బిలి జెబ్బిలినుండి వ్యుత్పన్నమయిందని కొందరు భావించారు. నిజానికి బొబ్బిలి ఒక చెట్టు పేరు. దీని కాయలకారంతో చేసిన ఆభరణమొకటైంది. దానిని బొబ్బిలికాయ అంటారు. వెనుకటి తరాల స్వర్ణకారులకు, స్త్రీలకు ఈ ఆభరణం తెలుసు. కన్నడంలో బొబ్బిలి (*Acacia arabica* Willd) ఒక రకం ముళ్ళమొక్కగా కనిపిస్తుంది. ప్రబ్బిలి అనే మొక్క పేరు వినివుంటారు. తాండ్రమాడ ఒక చెట్టు పేరు. మామిడి గుఱ్ఱతో తయారుచేసే ఖాద్య పదార్థం మామిడితాండ్ర పేరు.

బోనంగి :

విశాఖపట్నం జిల్లా శృంగవరపుకోట తాలూకా గ్రామం. అంకి, అంగి పూర్వం వివరింపబడ్డాయి. బోన అనేది ఒక రకం ముళ్ళపొద. కన్నడంలో బోనకారె (Vangueria spinosa Roxb) అంటారు. అనకాపల్లి తాలూకాలో పాయకరావు బోనంగి అనే గ్రామమున్నట్లు ముందు చెప్పబడింది. ఇంకా అదే తాలూకాలో ఈదులపాక బోనంగి. పెంటసీమ బోనంగి అనే గ్రామాలున్నాయి. బోని, బొన్ని పేరుతో విశాఖ, శ్రీకాకుళం జిల్లాల్లో గ్రామాలున్నాయి. కాగా వరంగల్లు జిల్లాలో బోనకల్లు అనే గ్రామ ముంది. దానిని రైల్వేవారు బోనకాలుగా సంభావించడం వింత.

బోయలఉప్పలూరు :

కర్నూలుజిల్లా కోయిలకుంట్ల తాలూకా గ్రామం. ఉప్పలూరు ఉప్పల మొదలైన వాటిలోని ఉప్పు లవణ సంబంధికాదు. ఉప్పిగడ్డికి సంబంధించింది. అయితే ఈ గ్రామం 'బోయల' అనే జాతిజనుల పరంగా వ్యవహరింపబడుతోంది. దీనికి కారణం, ఇదే తాలూకాలో మరో ఉప్పలూరుంది. దానిని మొగలాయి ఉప్పలూరంటారు. ఈ బోయల ఒక కులంగా రాయలసీమలో వున్నారు. వీరి పేరుతో గల మరొక గ్రామం బోయల తాటిపల్లి. ఈ బోయల ఉప్పలూరికి సోమ సమ్మద్ర మనే పేరున్నట్లు శాసననాథారముంది. ఈ గ్రామంలోని చెన్న కేశవస్వామి ఆలయ ముఖమండపానికి, ఈ ఊరి విప్రవినోదులు తమకు వచ్చే వర్తనలను (వాడ్లికంగా వచ్చే ఆదాయం) దానం చేసినట్లు శాసనం చెపుతోంది.

భీమవరం :

ఆంధ్రదేశంలో చాల భీమవరాలున్నాయి. కొన్ని వ్యక్తుల పేర్ల మీదుగా, మరికొన్ని స్థానిక దేవతామూర్తుల పేర్ల మీదుగా వచ్చాయి. దేవుని పేరుమీదుగా వచ్చిన గ్రామాలు కూడ భీమ నామధేయులైన చారిత్రక వ్యక్తుల పేర్లమీదుగా వచ్చినవే. ఇంతకు పూర్వం గల భీమవరం వివరింపబడింది. ఇక్కడ మరికొన్ని భీమవరాల సంగతి చూద్దాం.

పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలోని రైల్వేస్టేషను గల భీమవరం అందరికీ పరిచయ మైనది. దీనిని ఉండి భీమవరమని కూడా అంటారు. ఉండి సమీపంలోనిది కావడం

వలన దీనికా పేరు. సమీపంలోని మరో భీమవరాన్ని అయి భీమవర మంటారు. శ్రీనాథుని సాహిత్యంతో పరిచయమున్నవారికి చళుక్క భీమవరం పరిచయమైనదే.

శాసనం : కాకినాడ తాలూకా; తూర్పుగోదావరి జిల్లా

చాళుక్య భీమహేశ్వరరాగ్రే. . (భీమఖండం)

స్వస్తిశ్రీ శక వర్షంబు 1395 ఆగునేంటి పరాభవ సంవత్సర మాఘ
బహుళ 11 గునాండు కుమారారామ భీమేశ్వర దేవరనగరిను లోపల....¹

స్కందారామ చళుక్క భీమనగరీ భీమేశ్వర ప్రీతయే ... ²

ఈ భీమవరం కాకినాడ తాలూకాలోనిది. దీనికే కుమారారామమని పేరు. కుమారారామ చళుక్క భీమవరమని కూడా వ్యవహారం. కుమార శబ్దాన్ని మరింత సంస్కృతీకరించి స్కందారామ చాళుక్య భీమవరమని కూడా శాసనాల్లో వ్యవహరించారు.

చాళుక్య భీమవరమనడానికి కారణం చాళుక్యుల పాలన. కాగా కుమార శబ్ద వ్యాప్తిలోనికి రావడానికి కారణం కుమారగిరిరెడ్డి. కాలయవేముని బావ. అతని కుమారునికి తన బావ పేరే పెట్టుకున్నాడు. కుమారగిరిపురమనే పేరుతో చాల గ్రామాలు కోటయవేముడు దానం చేశారు.

భీమవరం పేరుతో చాల గ్రామాలున్నాయి. అనకాపల్లి తాలూకాలో గాలి-భీమవరంతోపాటు గురుగుభీమనే మరో గ్రామమంది. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో నేతు-భీమవరముంది.

భూషణముద్రం :

అనంతపురం జిల్లా గ్రామం, సమీపంలోని చెరువు వలన సముద్రమనే వ్యవహారం సిద్ధించింది. విజయనగర ప్రభువుల్లో ఎవరిమీదనో ఇది వ్యవహారంలోకి రచ్చి యుంటుంది. అయితే ఒక శాసనంలో ఇది క్రియాశక్తిపురంగా పేర్కొనబడింది. శ్రీనాథుని గొడ డిండిమ భట్టుకు ఏర్పడిన పండిత వివాదంలో చంద్రభూషా క్రియాశక్తి మధ్యవర్తిగా వ్యవహరించాడు. బహుశా ఇది అతని పేరుమీదుగా ఏర్పడి యుండివచ్చు.

¹ No. 91, S. I. I; Vol. xvi

² No. 87, S. I. I; Vol. x

భోగాపురం :

విశాఖజిల్లా గ్రామం. భోగ శబ్దం భూకామందుకు, సేద్యగానికి గల వంతుల నిర్ణయానికి సంబంధించింది. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని గుడిగళ్ళ భోగ ఇలాంటిదే. అయితే దేవునికి అంగరంగ భోగాలకు గాను ఇచ్చిన గ్రామం కూడా కావచ్చు. లేదా భోగనామం గల వ్యక్తికి ఇచ్చినది కావడంచేత కూడా భోగాపురం కావచ్చు. ఈ భోగాపురానికి విక్రమగంగవీరపేంట అనే పేరున్నట్లు శాసనాల వలన తెలుస్తోంది, పేంట, పేట శబ్ద సంబంధి. పేట వేరు. పేంట వేరు. పేట ముందు వివరింపబడింది.

మంగలగుంట :

చిత్తూరుజిల్లా కాళహస్తి డివిజన్‌లోని గ్రామం. ఇదే జిల్లాలో మంగలపురి, మంగలపల్లె. మంగలగుంట అనే గ్రామాలున్నాయి. మంగలమంటే శుభప్రదమైన అని అర్థం. అయితే తెలుగునాట ఘరికా వృత్తిలో నున్నవారిని ఉద్దేశిస్తూ వ్యవహరింపబడుతోంది. ఆ వృత్తివారు మంగళ వాయిద్యాలను కూడా వాయిస్తారు. మంగళ శబ్దం వ్యవహారంతో మంగల అయింది, వేటివైనా వేయించుకోవడాని కుపయోగించే పనిముట్టు కూడా మంగలం. అయితే గ్రామనామంతో దీనికి సంబంధం లేదు. అయితే మంగ (Randia dremetorum, Lank) పేరుతో ముళ్ళకంచె మొక్క ఒకటుంది. గ్రామనామార్థంలో ఇదే సరైనది.

మంగళగిరి :

గుంటూరు జిల్లాలోని ప్రసిద్ధ వైష్ణవ క్షేత్రం. మంగళం అంటే శుభప్రదమై కొండ అని అర్థం. నృసింహస్వామి ఆలయ తూర్పుగోపురం చాల ఎత్తైనది. దిగువ సన్నిధికి దిగువ తిరుపతి స్థలమని పేరు. ఎగువ సన్నిధికి ఎగువ తిరుపతి అని పేరు. ఎగువ తిరుపతిలోని స్వామిని పానకాలరాయనిగా సంభావిస్తారు. 108 ప్రసిద్ధ వైష్ణవ క్షేత్రాలను దివ్యతిరుపతులనడం కద్దు. మంగళగిరి అందులో ఒకటి. దీనికి తిరికొండ అనే వ్యవహారమున్నట్లు బ్రౌనుదొర తన నిమంటువులో నూచించారు.

ఇక ఈ మంగళగిరి, పాతకొత్తల పేరుతో రెండు భాగాలు. ఈ రెంటికి సరిహద్దు హుస్సేన్‌కట్ట. కొత్త మంగళగిరి నిజాంపట్నం సర్కారుకు పాత మంగళగిరి సత్తెనపల్లి జమీందారులు మానురి వారికి చెందినవి. ఆమరావతి

పాలకులు నరసింహస్వామిని తమ ముంగిటి దైవంగా భావించుకున్నారు. మంచెళ్ళ వాసుదేవకవి, కనుపర్తి అబ్బయ్యమాత్యుడు తమ కృతులను ఈ దేవునికి అంకితమిచ్చారు. కనుపర్తి అబ్బయ్యమాత్యుడు ఎగువ సన్నిధిలో గల లక్ష్మీదేవిని మూర్కొండ లక్ష్మిగా సంభావించాడు. దీనినిబట్టి మంగళగిరికి దేశీయనామం మూర్కొండ గావచ్చును. మర్కొండ ఒకరకం మొక్క. అవి విస్తారంగా వుండే కొండ అనే అర్థంలో కావచ్చును. విజయనగర ప్రభువులు ఈ దేవునికి పెక్కు గ్రామాలు సమర్పించారు. కాలక్రమంలో శిథిలమైన తూర్పుగోపురాన్ని అమరావతి నేలిన వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రినాయుడు మరమ్మత్తు చేయించాడు.

కృష్ణా జిల్లాలో ఆకిరిపల్లిలో సృసింహస్వామి ఆలయముంది. అది కూడ మంగళగిరి. దానికి మరింత సంస్కృతీకరణం శోభనాచలం. శోభనాద్రి నూజివీడు పాలకులు స్థాపించిన నీనిమా స్థూడియోను శోభనాదల స్థూడియో అని పేరు రావడానికిదే స్ఫూర్తి. ఆ వంశపాలకుల్లో శోభనాద్రి అప్పారావు అనే పేరుగల వారున్నారు.

ఇక మంగళగిరి కంప పేరుతో ఒక కంప కూడా వుంది. (Balsamodendron genns)

మంచికలపూడి :

తెనాలి తాలూకా గ్రామం. కాసనంలో దీని పేరు మంచెక్కలపూడి. మంచి, మంచె అనేవి గడ్డి మొక్కలు. చిప్పరగడ్డి, ఊదజాతికి చెందినవి గావచ్చును. మంచికలు అనే గ్రామముంది. వీటితో పోల్చి చూసినపుడు కామంచి మొక్క తెలియదే. కన్నడంలో మంచ పేరుతో గడ్డిమొక్క వుంది. (Panieum ciliare Retz. 2) మంచి పేరుతో కూడా ఒక కలుపు మొక్క వుంది. ఎలమంచిలి మొదలైనవి కూడా గడ్డి పేర్లేమోననిపిస్తుంది. ఇంకా పరిశీలన అవసరం. మంచిలి అనే గ్రామం కూడా ఉంది.

మణేసముద్రం :

అనంతపురం జిల్లా గ్రామం. మణే శబ్దానికి ముఖ్యుడు, అధికారి, యజమాని అని అర్థాలు. మణేదారు అనడం తెలిసిందే. మణీయము అంటే యాజమాన్యము.

‘గుడి మణియము చేయబోకు గువ్వలచెన్నా’ అనే పద్యపాదం విని వుంటారు. మన్నెం ఇంటిపేరు దీనినుండి వచ్చినదే. పీఠప్రతాపరుద్రరాయని శాసనాల్లో ఈ మణి సముద్రానికి దేవరాయపురమనే వ్యవహారమున్నట్లు తెలుపబడింది.

మత్స్యపురి :

బాపట్ల తాలూకా గ్రామం. మత్స్యకారుల నివాసం గనుక మత్స్యపురి. అయితే దీని పూర్వనామం కనకాద్రి నగర్. ఇమ్మటిశెట్టి కనకాద్రినాయడు అనే ఆయన ఈ స్థలాన్ని ఇవ్వడం వలన దానికాపేరు వచ్చింది. 1977లో సంభవించిన తుపానుతో గ్రామం పూర్తిగా కొట్టుకుపోగా, కాసా (Casa) సంస్థవారు పునర్నిర్మించారు. అప్పటినుండి మత్స్యపురిగా వ్యవహరింపబడుతోంది.

మదనపల్లె :

చిత్తూరుజిల్లా గ్రామం. ఇందలి మదన శబ్దం మన్మథ సంబంధి కాదు. ఇది ఒక మొక్క. మదనకదై, మదనకాడ, మదనబుడత, మదనముత్తకాడ, మదనలం మదనాకు పేర్లతో (*Spermocou hispidu*, Linn) దీన్ని పిలుస్తారు. ఇది పాకే తీగెజాతికి చెందినది. ఎర్రనేలల్లో పెరుగుతుంది.

మద్దినాయనిపల్లె :

ఇది కూడా మదనపల్లె తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వనామం మద్దినాయని పాలెం. వ్యక్తి నామవరంగా వచ్చింది. మద్ది మారవ శబ్దానికి వికృతరూపంగా వచ్చును. పద్మనాభ శబ్దం వ్యవహారంలో పెద్దగా మారడంలో తెలిసిందే. మద్దినే ఇంటిపేరుగలవారున్నారు. నాయడు పూర్వం వివరింపబడింది.

ఈ మద్దినాయనిపాలెం, సమీపంలో గ్రామాలపై వచ్చే వర్షనలు కాలువపల్లి తోని అంకాళమ్మ దేవికి, జిల్లేళ్ళకృష్ణమ రాజయ్య వెంగళరాజుగారు, శకసంవత్సరం 1400 కాళయుక్తి నామ సంవత్సరం మాఘ జహుళ శివరాత్రినాడు సమర్పించినట్లు శాసనం చెపుతోంది.

మధురవాడ :

విశాఖపట్నం సమీపగ్రామం, దీనికి, కృష్ణ సంబంధి మధురకు సంబంధం

లేదు. నిజానికిది మదురువాడ. అంటే వెనుకనున్న జనావాసం. మదురుగోడ అనే వ్యవహారం తెలిసిందే. ఖమ్మంలోని మధిర కూడా ఇలాంటిదే. దాని శాసనాస్త్ర నామం మదిర.

మనవ ర్తికొత్తూరు :

చిత్తూరు జిల్లా గ్రామం. పుత్తూరు తాలూకాలో ఈ గ్రామం కాక మరొక కొత్తూరు అడవి కొత్తూరు వుంది. వివక్ష కొరకు ఇలా పిలవబడుతున్నాయి. కొత్తగా కొత్తగా వచ్చిన ఊరు కొత్తూరు. అడవి సమీపంలోని కొత్తూరు అడవి కొత్తూరు 'మనవ ర్తి' మనోవృత్తి శబ్దబావం. అంటే ఇష్టానుసారం ఇవ్వబడింది. వయోవృద్ధులకు మనోవ ర్తి ఏర్పాటు చేయడం తెలిసిందే. ఇక ఈ మనోవ ర్తికూడ ఇష్టానుసారం అనుభవించే హక్కుతో అంటే సర్వమాన్యంగా ఇవ్వబడిన అగ్రహారం. ఇది పూర్వం జమీందారీ గ్రామం. మనోవ ర్తి లాంటిదే ముదననష్టం. ఎవరికైనా దూరపు బంధువులు చనిపోగా ఆస్తి సంక్రమిస్తే ముదననష్టం వచ్చిపడిందంటారు. ముదననష్టపుది ముదననష్టపు వాడు అని తిట్టడం తెలిసిందే. ముదననష్టమంటే ముదిమిని ఇచ్చే నష్టం. లాభనష్టాలలోని నష్టంతో ఇక్కడ ప్రసక్తిలేదు. ఇక్కడ నష్టాని కర్థం పరిహారం. వార్ధక్యంలో జీవక కొరకు ఏర్పాటు చేయబడినది. మనోవ ర్తికి దీనికి గల భేదం. మనోవ ర్తి ఇష్టానుసారం ఎవరికైనా సంక్రమింపజేయవచ్చు. కాగా ముదననష్టం అనుభవ హక్కు మాత్రమే. అన్యాయక్రంతం చేయడానికి వీలుండదు. చట్టబద్ధమైన వారసులకే వారి తరువాత ఆస్తి సంక్రమిస్తుంది.

మందపాడు :

గుంటూరు తాలూకా గ్రామం. శాసనాల్లో దీనిపేరు మందాపురం. ఇదే శాసనంలో నిరీపురంగా వ్యవహృత మవుతున్నది. నిరీప్రోలుగా ప్రస్తావించబడింది. 12వ శతాబ్దంలో ఈ సప్తప్రోలును మందడి నామినాయకుడు పాలించాడు. ఈతని ఇంటిపేరైన మందడి, మంగళగిరికి సమీపంలోని మందడం గ్రామం. తిరిగి ఈ ఇంటిపేరుతో మందపాడు ఏర్పడి యుండవచ్చు. లేదా మందవేసే చోటుగా వచ్చి యుండవచ్చు.

నామినేని ఇంటిపేరుగా గల వారికి చర్చలోని నామినాయకు మూఠపురుషుడు కావచ్చును. కొండ పడుపటి (కొండవీడుకు పడుమటి) సీమలోని పన్నెండు పూండ్లలో ఈ నిరీపురం ఒకటి. ఇచ్చట రామేశ్వరాలయముంది.

మల్కాపురం :

గుంటూరు జిల్లాలో మందడం గ్రామ సమీపాన వుంది. దీని పూర్వనామం శ్రీరుద్రదేవీపురం. ప్రస్తుతం మల్కాపురంగా శిథిల దేవాలయం, శాసనస్థంభం గల చోటు. ప్రాంతం రుద్రదేవీపురం. కాకతి గణపతిదేవుని కుమార్తె రుద్రమదేవి పేరు మీదుగా ఈ గ్రామ మేర్పడింది. సమీపాన గల పెద్ద గ్రామం మందడం. రెండుగట్ల మధ్యగల భూభాగం మందడం. ఇక్కడ గట్లుగాక, రెండు ఏరుల నడమి భాగంగా చెప్పకోవాలి. మరో మందడం కడపజిల్లాలో వుంది.

ముందు అమీన్ బాదను గూర్చి చర్చించినపుడు మాలిక్ అమీన్, (కులీకుతుబ్ షా ప్రధాని) శక సంవత్సరం 1514 (క్రి.శ. 1592) ఈ ప్రాంతాల్లో జరిగిన తిరుగుబాటులను అణచివేయడానికి వచ్చాడని, అతని పేరుమీదుగా అమీన్ బాద ఏర్పడిందని చెప్పడం జరిగింది. అతని పేరుమీదుగా (మాలిక్) ఏర్పడిన గ్రామం మల్కాపురం.

మల్లాకాలువ :

అనంతపురం జిల్లా ధర్మవరం గ్రామం. ఈ గ్రామాన్ని సకలరాజు చిన్న తిరుమలయ్య (అచ్యుత దేవరాయల పాలనకాలం) క్రీ.శ. 1455 (క్రి.శ. 1533) ఈ గ్రామాన్ని కట్టించి ఉత్తాన ద్వారా పుణ్యకాలంలో ధర్మవరం బౌలంతో ప్రత్యక్షమైన మండే నరసింహదేవరకు మల్లపనాయనిపల్లె అనే పేరుతో సమర్పించారు. ధర్మవరం చెరువు నడిమి తూము కాల్యనుండి మరొక కాలువ తవ్వించి వరి వ్యవసాయానికి అనువు చేశాడు. అనంతరకాలంలో మల్లపనాయని పల్లె మల్లాకాలువగా స్థిరపడింది.

మహాజనంపేట :

పాలకొండ తాలూకా గ్రామం. మహాజనమంటే గొప్పవారు అని సామాన్యార్థం. అయితే ఉత్తర భారతదేశంలో ఈ పేరుతో ఒకచాతి జనులున్నారు. కర్మలు నిర్వృత్తింప చేయడం వీరి వృత్తి. కాగా పురోహితులు, ఛాపకార్లు, అధికార గణం. వీరిని మహాజనులుగా తెలుగు శాసనాల్లో ప్రస్తావించడం జరిగింది.

మాచెర్ల :

గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. బ్రహ్మనాయడు కట్టించిన ప్రసిద్ధ చెన్నకేశవ స్వామి ఆలయ మున్నది కూడా. దీని పూర్వనామం మహాదేవిచర్ల. మరొక పేరు మహాదేవి తటాకము.

శాసనం : సజేత భూపతిః శాసక గోత్రేణ మహీధర పౌత్రేణ శ్రీ దర పుత్రేణ జోగ మాంబికానందనేన శ్రీ మదాదిత్యేన మహాదేవి తటాకా భిదానాయాం రాజధాన్యాం ప్రతిష్ఠితా...¹

ఇది మాదేవి చర్ల ఆయి మాచర్లగా స్థిరపడింది. మహాదేవి ఇచ్చటి గ్రామ దేవత. చెర్ల చెరువుపై బహువనం. ముందు వివరింపబడింది.

మారేడు మానిపల్లె :

అనంతపురం జిల్లా కల్యాణ దుర్గం తాలూకా గ్రామం. మారేడు చెట్టు (Aegle mermelos Corr) తెలిసిందే. ఈ గ్రామానికి హనుమంతపురమనే మరొక పేరున్నట్లు శాసనం వలన తెలుస్తోంది. ఈ పేరుతో దేవదాసు కుమారుడు, వెంట్రదినాయడు సమీప గ్రామమైన బూది గుమ్మ గ్రామంలో వేంచేసి యున్న హనుమంత దేవునికి శక సంవత్సరం 1458లో తన ప్రభువు ఆచ్యుత దేవవ హ రాయలకు పుణ్యంగా సమర్పించినట్లు శాసనం చెపుతోంది. ఈ ప్రాంతం, రాయదుర్గ సంబంధమైన కుందుర్చి సీమలోనిదిగా పేర్కొనబడింది.

మార్కాపురం :

ఒకప్పుటి కర్నూలు జిల్లాకు చెందినది. నేడు ప్రకాశం జిల్లాలో ఉంది. శాసనాల్లో ఇది మారికాపురంగా, మారకాపురంగా. మారకపురంగా వ్యవహృతమైనది. మారి, మారిక గ్రామ దేవత పేరు. కలరా, మశూచి మొదలైన వ్యాధులను మహమ్మారి అనడం కద్దు. ఇచ్చటి చెన్నకేశ్వరాలయం ప్రసిద్ధమైనది. మాచర్లలోని చెన్నకేశ్వరాలయ ప్రసిద్ధి తెలిసిందే. కాగా కర్నూలు తాలూకాలో మరో మార్కాపురం, కడపజిల్లా బద్వేలు తాలూకాలో మరో మార్కాపురం వున్నాయి.

మారికా, పురంగాక మారి, కాపురమయిన సందర్భంలో కాపుర శబ్దానికర్థం. సేద్యయోగమైన భూమి అని అర్థం. కాపురం ద్వితీయావయవంతో కూడిన గ్రామాలున్నాయి.

మార్కెండపాడు :

ఇది కూడా వచ్చిమ గోదావరిజిల్లా నిడదవోలు తాలూకా గ్రామం. మార్కెండ ఒక రకం మొక్క. మూరు కొండాకు అంటే తెలుస్తుంది. మంగళగిరి ఏగువ సన్నిధిలో గల లక్ష్మీదేవిని మార్కెండ లక్ష్మి అని కనుపర్తి అబ్బయా మాత్యుడు సంభావించాడు. మంగళగిరి సంస్కృత నామం. కాగా మురకొండ అనేది అసలు పేరు గావచ్చు. మోరుకొండ కింద ఖండిక అనే గ్రామం చిత్తూరుజిల్లా పుత్తూరు తాలూకాలో ఉంది.

మీసరగడ్డ అనంతవరం :

ఈ గ్రామం గుంటూరు జిల్లాలో ఉంది. సమీపంలో మరొక అనంతవరం ఉంది. దానిని దేవుడనంతవరం అంటారు. అనంత అనే వ్యక్తి పేరు మీదుగా ఏర్పడింది. ఇక మీసరగడ్డ నిజానికి మీసర గండ. ఒక దిరుదు.

ముఖలింగం :

శ్రీకాకుళం జిల్లా పల్లాకిమిడి తాలూకాలోని ప్రసిద్ధ శైవక్షేత్రం. ముఖ శబ్దం ముఖ్య శబ్ద సంబంధి. లింగం ఈశ్వరుని ఆర్పామూర్తి. ఇచ్చట నెలకొన్న దేవుని పేరు మదుకేశ్వరుడు, దీని పూర్వనామాలు నకరము, నకరపువాడ. అంతేగాక నగరానవీడు, నగరపువాడగా కూడా శాసనాల్లో సంభావితము.

నకరము బహుశా న కరముల కలయిక కావచ్చును. కరము అంటే పన్ను ఫలితార్థం పన్నులేని ప్రదేశం. (Tax exempted area) కావచ్చును. కొఁ వ్యాపార స్థలాలు పూర్వకాలంలో ఇలా నిర్దేశించబడి యుండవచ్చును. పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా పెనుగొండ క్షేత్రంలోని స్వామి నగరేశ్వరస్వామి. ఇది వైష్ణవాలకు నెలపు. నకరపువాడ యందలి 'క' కారం, 'గ' కారంగా యావించింది. అంతేతప్ప, నగర సంస్కృత శబ్ద సంబంధికాదు. రాజానగరము, విజయనగరాల్లో గల నగరం సంస్కృత సంబంధి. కాగా నగరికటకం, నక్షత్రాలు (నాగరికటకం అని క్రిడాభిరామం) చిత్తూరు జిల్లాలోని నగరి, రేపల్లె తాలూకాలోని నగరం పై రెండుకాక వృక్ష సంబంధి తెలుగు శబ్దం. నగరకేసరి, నక్కేరిగడ్డి తెలిసినవే. కన్నడంలో నగర అనేది సువాసన వేరుగల మొక్కగా చెప్పబడింది.

కన్నడంలో నగర్తలంటే వైశ్యులు. వైశ్య వాటికను నగర్తపేట అనడం వుంది. ముఖలింగ సంబంధమైన నకరపువాడ ఇదే ఆర్థంలో ప్రవర్తితముగా భావించాలి.

శాసనం : ముఖలింగము : పర్లాకిమిడి తాలూకా, గంజాం జిల్లా

“శ్రీమదుత్తేశ్వర దేవరకు వీరచోడ దేవర నకరపువాడపుర....” ¹

“బాణశరభేందు గణితే శాకాభ్యే దక్షిణాయనేతు నిమిత్తే కాలింగ్గావని నగరే. ” ²

“ఉత్తరాయణ సంక్రాంతియు గురువారమున నగరాన వీటి మదుత్తేశ్వర దేవరకు

భూమి గొలకొలను నగరపువాడ....” ³

ముచ్చింతాల :

నందిగామ తాలూకా గ్రామం. శాసనంలో ముచ్చింతలు వ్యవహారంలో ముచ్చింతాలు అయింది. మూడు చింతలు కాదు. ముచ్చింతల అనేది ఒకరకం గడ్డి...కక్క. ఈ గ్రామంతోపాటు కంభంపాడు, బూదపాడు, నావిరూపురం అనే గ్రామాలను చాగిపోతరాజు ముక్త్యాలలోని ముత్తేశ్వరదేవరకు ఇచ్చినట్టు శాసనంలో పేర్కొనబడినది.

ముట్లూరు :

ఇది గుంటూరు జిల్లాలో చేబ్రోలుకు సమీపంలో వుంది. ముట్లు ఊరు ముట్లూరు. ముట్టుట అంటే స్పృశించుట, తాకుట, అంటుకొనుట అని అందరికీ తెలిసిందే. అయితే ఇక్కడ ఈ ఆర్థంకాదు. ఇక్కడ ‘ముట్టు’ అంటే సాధనం. పనిముట్టు, కొరముట్టు పదాల్లో ‘ముట్టు’ అంటే సాధనమనే ఆర్థం. కొర అంటే కూడ పని అనే ఆర్థం. కొరగానివాడు అంటే పనికిరాడు, పనికి తగనివాడు అని ఆర్థం. కొరకరాని కొయ్య అంటే కొరకడానికి (పంటితో) పనికిరాని కొయ్య అని

¹ No. 1005, S. I. I; Vol. IV

² No. 1035, S. I. I; Vol. IV

³ No. 1046, S. I. I; Vol. IV

కాదు. అయినా కొయ్యను ఎలా కొరుకుతారు. అసలు కొయ్యను కొరకడం ఎందుకు. కొరకరాని కొయ్య అంటే కొరకురాని కొయ్య-పనికిరానికొయ్య, ఉపయోగపడని కొయ్య అని భావించాలి. ఇక ముట్టు సంగతి ఆలోచిద్దాం. ముట్టు అంటే సాధనం అని చెప్పడం జరిగింది. గ్రామనామపరంగా దీని కర్థమిది. ముట్టు సాధనములు. అనగా అధికారులు. రాజ్య కాఙ్గనిర్వాహకులు (Officers) అధికారులు అనే అర్థంలో శాసన ప్రమాణం ఉంది. కనుక ముట్లూరు అంటే రాజోద్యోగుల నివాసము. ఆధునిక కాలంలోని ఆఫీసర్స్ కాలనీలాంటిదన్నమాట.

ముత్యాల చెరువు :

ఇది ఆనంతపురం జిల్లా గ్రామం. చెరువు తెలిసిందే. ఇక 'ముత్యాలు' అభరణాల్లో ఉపయోగించే ముత్యాల సంబంధమైనది కాదు. కన్నడంలో ముత్తుక అంటే ఒక రకం చెట్టు. తెలుగులో దీనికి సమానమైనది మోదుగ. మదన ముత్తకాడ ఒక రకం పాకుడు తీగ. ఆల అంటే పాకే స్వభావం గలది అని చెప్పడం జరిగినది.

ఇక కృష్ణాజిల్లాలోని ముత్తాల కూడా నిజానికి ముత్యాల మొక్కపేరే. సంస్కృతీ కరణం గావించి 'ముక్తి' అర్థంలో స్థిరపరిచారు. పై ముత్యాల చెరువుకు సాళువ నరసింహ సముద్రమని పేరున్నట్లు శాసనాల్లో చెప్పబడింది.

ముదినేపల్లి :

ఇది కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. ఇందలి ముదినీ శబ్దం కూడా ఒక రకం కఠ మొక్కనే సూచిస్తుంది. పదాంతంలోని ఎకారం రావడానికి కారణం తాడేపల్లి మొలలైన వాటిని వివరించినప్పుడు వివరించడం జరిగింది.

మునబాలపల్లి :

ఇది నందిగామ తాలూకాలో వుంది. దీని పూర్వనామం మునబలపల్లి. అయితే మునగాలనే పేరుతో మరొక ఊరుంది. మునగాల మునగ, ఆల శబ్దాల కలయిక. మునగ, ములగ మనకు తెలుసు అయితే ఇది, ఆ ములగ కాదు. ఇది ఒకరకం గడ్డి మొక్క. కనగాల కూడా అలాంటిదే. కనుపర్రు, కనుమారు, కనిగిరి మొదలైన వాటిలోని కని లేక కనప (Sorghum halepense. pers) అనేది ఒక విధమైన ప్రాకేమొక్క. ఆలము, ఆల శబ్దాలను ముందు వివరించడం జరిగింది. మిరియాల,

కంకణాల కూడా ఇలాంటివే. అయితే ప్రస్తుత ఉపయోగిస్తున్న మిరియాలకు, ఈ మిరియాల గడ్డికి సంబంధం లేదు. అదివేరు ఇదివేరు. కాని మిరపకాయలకు మాత్రం, ఆపేరు మనం ఉపయోగిస్తున్న మిరియాల వల్లనే వచ్చింది. మిరియపు గుణం అంటే కారుగా వుండడం వలన మిరపకాయలకు ఆ పేరు వచ్చింది. మిరియపుకాయ మిరపకాయ అయింది. మిరపకాయలు దేశీయమైనవి కావు. కనుకనే ప్రసిద్ధి దేవాలయాలలో చేసే ప్రసాదాలలో కేవలం మిరియాలనే ఉపయోగిస్తారు తప్ప మిరపకాయలను ఉపయోగించరు.

మునమాక :

గుంటూరుజిల్లా నరసరావు పేట తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వనామం ములు వుంచాక. పాపయారాధ్యుల గృహనామం ములుగు. ములుగు ఒక గ్రామ నామం కూడా (వరంగల్ జిల్లా) వ్యవహారంలో మునమాకగా స్థిరపడింది. ఇక్కడ అమరేశ్వర స్వామి ఆలయముంది. పాక, అంటే చిన్న ఆవాస గృహము. తాటాకుల పాక తెలిసిందే. అయితే పాకను తమిళంలో పాక్కం అంటారు. ఉదా : సుంగం బాక్కం, మీసంబాక్కం అక్కడ జనావాసమనే అర్థం. తెలుగులో కూడ గ్రామనామ పరంగా అలాగే గ్రహించాలి. నెల్లూరి నీమకు పాకనాడని పేరు.

ముమ్మడివరం :

తూర్పుగోదావరి జిల్లా గ్రామం. దీని సరియైన పేరు ముమ్మడివరం. ఇమ్మడి అంటే రెండు. ముమ్మడి అంటే మూడు. ఒక రాజవంశంలో ఒకే పేరు గలవారు అధికంగా ఉన్నప్పుడు ఇలా వ్యవహరించేవారు. ఇలాంటి మూడవవాని పేరుమీద ఇది ఏర్పడింది. కోనవంశంలో ముమ్మడిరాజు గలడు. మరి ఇది అతని పేరుమీద ఏర్పడిందో లేక కోరుకొండ నేలిన ముమ్మడి నాయకుని పేరు మీద ఏర్పడిందో తెలియదు. ఈ ఊరి పేరుతో ఏర్పడిన పాడు ముమ్మడివరప్పాడు. సమీపంలోని భీమవరానికి ముమ్మడి భీమవరమని పేరు.

మురికిపూడి :

ఇది చిలకలూరిపేట సమీపంలో ఉంది. దీని అసలు పేరు మొరకపూడి. ఇది అచ్చటి భూమి ఆకారాన్ని తెలియపరుస్తుంది. గ్రహిణి మొరిక తెలుసు గదా.

అలా అక్కడ గలవారు భూమిని కోసివేయడం వలన మొరిక ఏర్పడింది. దాని ప్రక్కన గల పూడి మొరికపూడి. ప్రస్తుత గ్రామం వాగు దగ్గరనుండి దూరంగా జరిగింది.

ముసలిమడుగు :

కర్నూలు జిల్లా నంది కొట్కూరు తాలూకా గ్రామం. కాసనాల్లో దీని పేరు మొసలిమడుగు. మడుగు లోలైన జలాశయం. మొసలి తెలిసిందే. ఆయితే లోలైన సిదీ గర్బాల్లోను, పెద్ద సరస్సులోనూ ముఖ్యంగా ఆ సరస్సులను నింపే లోలైన వాగులుంటే తప్ప మొసళ్ళు వుండే అవకాశం లేదు. ఇది మొసలిమడుగు కావచ్చు లేదా ముసలి అంటే ప్రాచీనమైన అర్థంలోను కావచ్చు. జమ్మలమడుగు, గడ్డమణుగు (మడుగు) మొదలైనవి. 'మడుగు' అనుబంధంతో గ్రామాలు కన్పిస్తాయి. ఇంతకు పూర్వం గట్టిరాజ పెంటను గూర్చి ప్రస్తావించినప్పుడు అవసరం చంద్రశేఖరయ్య వారి ప్రస్తావన వచ్చింది. ఆయనే శా.శ. 1452లో (కృష్ణదేవరాయల పాలనాకాలం) మొసలిమడుగు సీమలోని శివపురం గ్రామాన్ని శ్రీశైలమల్లికార్జునునికి దానమిచ్చాడు ఈ దానం, తన ప్రభావైన కృష్ణరాయనికి, తన మేనమామ దేమరుసయ్యకు పుణ్య ప్రాప్తి కొరకుగాను సమర్పించాడు. అంతేగాక కృష్ణరాయని శిలావిగ్రహాన్ని, దేమరుసయ్య విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠ చేయించినది కూడా ఈయనే. తన మామపేరు మీదుగా దేమసముద్రమనే అగ్రహారాన్ని బ్రాహ్మణులకు దానం చేశారు. దేమ శబ్ద భూమితేతు సంబంధి. దేమకేతెపల్లె అనే గ్రామం అనంతపురం జిల్లా హిందూపురం తాలూకాలో ఉంది.

మేడసానిపల్లె :

ఇది చిత్తూరుజిల్లాలోని గ్రామం. మేడసాని ఇంటిపేరు గలవారు మొదట ఆ చోట నివాసముండటం వలన ఆ పేరు వచ్చింది. మేడసాని అనేది వ్యక్తి పేరు. అసలు పేరు మేడయసాపాణి. మేడ, మేట, మెట్ట; మిట్ట అనేవి అన్నీ ఒకే మూలం నుండి వచ్చాయి. ఎత్తైన అర్థం. వ్యక్తి నామపదంగా గొప్ప, పెద్ద, ఉన్నత అనే అర్థాలు చెప్పుకోవచ్చు. కుప్పుస్వామి అనే పేరు విని వుంటారు. అలాంటిదే ఇది కూడా. ఇక సాపాణి అంటే నైనికాధికారి. గజ నైన్యాధికారిని గజసాపాణి,

అశ్వాలపై అధికారిని అశ్వసాహిణి అంటారు. ఈ సాహిణి శబ్దం సానిగా రూపొందించని పూర్వం చెప్పడం జరిగింది.

మేడికొండూరు :

ఇది గుంటూరుజిల్లాలోని గ్రామం. దీనికిగల మరొక పేరు పొన్నమాంబా పురం.

శాసనం : మంగళగిరి : గుంటూరు తాలూకా; గుంటూరు జిల్లా

మేడుకొండూరి ఖండిక ప్రతి నామధేయమైన పొన్నమాంబా పురము గ్రామము 1కి గుడికట్టి కుచ్చళ్ళు.... ¹ (శ. వ. 1460)

ఇదే జిల్లాలో కల నల్లపాడుకు నరసింగపురమని, గోళ్ళమూడికి అవుభళా పురమనే పేర్లున్నాయి. ఈ మూడు గ్రామాల వివరాలు మంగళగిరి శాసనంలో కలవు. ఈ శాసనం సదాశివమహారాయల పాలనాకాలంలో మండలేశ్వరులైన సిద్ధిరాజు అవుభళా రాజు కుమారుడు తిమ్మరాజు వేయించాడు. బహుశా తన తండ్రి పేరు మీదుగా తాళ్ళూరు పేరు అవుభళాపురంగా మార్చాడని భావించవచ్చు, మేడికొండూరు కాక మరొక గ్రామం పెదకొండూరు కలదు. మేడి వృక్ష సంబంధి. (*Ficus glometra* Roxb) కొండు, కోడు (ప్రవాహం) శబ్ద సంబంధి. కంఠమరాజు పేరు మీదుగా వచ్చిన కొండూరు. కంఠమహారాజు అనే ఇంటిపేరు గలవారున్నారు.

మేరికపూడి :

నరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. ఇది మెరుగు, మెరుపులతో సంబంధ మున్నది కాదు. దీర్ఘం స్పష్టంగా నిలిచింది. మెరుగ్ ఇంటిపేరుగా కూడా కనిపిస్తుంది. మెరిగ లేక మెరిక అనేది ఒక రకం గడ్డి. ఉర్రంకి (*Ischamum pilosum* Hack) లాగా వుంటుంది పశువుల మేతకు పనికి వస్తుంది. గాజు వస్తువులు పెట్టెల్లో పెట్టి పెగుమతి చేసేటప్పుడు రాపిడి, వత్తిడి లేకుండా, మెత్తగా ఉండేటందుకు ఉపయోగిస్తారు. దుబ్బుగా పెరుగుతుంది. “పూడి” సమీపంలోని వాగు వలన వచ్చింది. మెరుపు కాంతికి సంబంధించినది. మెరుగు పదాన్ని కాచిన నెయ్యికి పర్యాయంగా ఉపయోగిస్తారు. మెరుగుబోడి అనడంలో, నేయివంటి కాంతి కలిగినదని అర్థం.

¹ No. 709, S. I. I; Vol. iv

మైలాదురురై :

ఐదేండ్లకు పూర్వం తంజావూరు జిల్లాలో పెనుతుఫాను సంభవించిన సందర్భంలో, వార్తా పత్రికల్లో ఈ ఊరిపేరు ప్రముఖంగా ప్రస్తావింపబడింది. అయితే పైన వ్రాసిన విధంగా కాదు. పైన సూచించినది దాని వాస్తవ రూపము. కాగా పత్రికల్లో “మయిలాదుతురాయి” గా వ్రాశారు. దీనికి కారణం వార్తలు డెలెక్స్ పై రోమను లిపిలో రావడం. దాని రూపం ఇలా వుంటుంది. Mayiladu-turai. ఆ ఊరిపేరు వాస్తవ రూపం తెలియని కంప్యూటర్ దాన్ని యథాతథంగా తెలుగులోనికి లిప్యంతరీకరణం గావించడంతో ఈ తబ్బిబ్బు ఏర్పడినది. ఇక దీని అర్థం. మయిల్ అంటే నెమళ్ళు, ఆడు అనగా ఆడుట. అనగా నెమళ్ళు ఆడేతురై అన్నమాట. తురై అనేది ఊరు. పల్లె, పాడులవంటి గ్రామ నామానుబంధం. మొగలితురులోని తురు, ఈతురై రెండూ ఒకటే ఈ మయిలాదుతురైనే ప్రస్తుతము మనం మాయవరంగా వ్యవహరిస్తున్నాము. మనవి కాకపోయినా, పై ఊళ్ళను గూర్చి ఇంత వివరముగా చెప్పవలసి రావడానికి కారణం పేర్ల సమంగా తెలియక పోతే కలిగే ఇబ్బందిని సూచించడం కొరకే.

మొఖాసా కలువపూడి :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. గుడివాడ తాలూకాలో వుంది. దీనికి పేరు రావడానికి కారణం, సమీపంలో మరొక కలువపూడి వుంది. దానిని శేరీ కలువపూడి అంటారు. మొఖాసా అంటే జమీందారు తన బందువులకు ఉచితంగా ఇచ్చిన భూమి కావచ్చును లేదా తక్కువ పన్నుకు ఇచ్చినది కావచ్చును. శేరీకి దీనికి కొంత భేదం వుంది. శేరీ భూమికి భూకామందు కొంత పన్ను కట్టవలసి వుంటుంది. అయితే ప్రభుత్వానికి ప్రత్యక్షంగా పన్నుకట్టే అవసరముండదు. స్థానిక జమీందారుకు కట్టవలసి వుంటుంది. వీరపల్లి మొఖాసాకూడా ఇలాంటిదే. మొఖాసాదారుల యాజమాన్యంలో చాలా భూమి వుంటుంది. అయితే జమీందారులు కారు. వారికి లోబడి వుండేవారు. విజయవాడలోని మొఘులరాజపురం, కొట్రగడ్డ వారికి మొఖాసా అని పెద్దలు చెప్పగా వినడం జరిగింది.

మొగలితురు :

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా గ్రామం. మొగలి, తురుల కలయిక మొగలి. మొగలి (*Pandanus odoratissimus*, Linn) ఒక రకం మొక్కగా తెలిసిందే.

అకుల అందున ముళ్ళలాగా వుంటాయి. సుమారు 20 అడుగులపైన పెరుగుతుంది. ఏ నేలలోనైనా పెరుగుతుంది గాని, సముద్రతీర భూములలో, తేలికపాటి నేలల్లో బాగా పెరుగుతుంది. దీని పువ్వు చాలా సువాసనగా వుంటుంది. చేలకు కంచెగా నాటడం కూడా ఉంది.

ఇక తుద్రు, నేల స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది. ముఖ్యంగా ప్రవాహాల వెంట, ప్రవాహ మట్టానికి కొంచెం ఎత్తుగా ఉండి, ఇసుకపారు కలిగిన నేల. అయితే బుసక కాదు. బుసక మరి మెత్తగా ఉంటుంది ఇసుక అన్నంత మాత్రంచేత, నది లోని ఇసుకతో కూడా పోల్చి చూడరాదు.

అయితే ప్రస్తుతం వార్తా పత్రికలలో “మొగల్తూరు” అని వ్రాస్తున్నారు. ఇది పొరపాటు. గ్రామ నామాలను చిత్తం వచ్చినట్లు మార్చరాదు. ఇది అలసత్వంతో జరుగుతున్న పనిగా భావించాలి.

మొనపాలెం :

నెల్లూరు జిల్లా గూడూరు తాలూకా రేవుపట్నం గల గ్రామము. మొన అంటే చివర. పాలెం ముందు వివరింపబడింది. సముద్రతీర ప్రాంతం కావటం వల్ల రేవుకూడా ఉంది. దీనిని మొనపాలెం రేవు అని కూడా అంటారు. బ్లాక్ వుత్ హార్బరు అనేది దీనికి గల మరొక పేరు. సర్ పాస్నీ బ్లాక్ వుద్ అనే ఇంగ్లీషు దొర పేరులో ఇలా పిలవటం జరిగింది. దీనిని రేవుగా తీర్చి దిద్దడంలో ఇరవై చాలా కృషి చేసాడు. దీనికి సమీపంలోనిదే దుగరాజపట్నం.

మోటుపల్లి :

బాపట్ల తాలూకా గ్రామం వెనుకటి నాళ్ళలో ప్రసిద్ధమైన రేవు. మోటు అంటే పెద్ద. పల్లి తెలిసిందే. దీనికి గల మరొక పేరు దేశీయుక్కొండ పట్టణం. సముద్రతీర నగరమనే భావనలో వేళా నగరమని కూడా సంభావితము. వేంము అంటే టీర ప్రాంతము. వేళ సమయార్థంలో తెలిసిందే. కాగా సముద్రము, సముద్రములో పర్యాయ కాలక్రమానుగుణంగా వచ్చే ఆటు పోటులను కూడ (వేళ ననుసరించి వచ్చేవి) వేళ అనడం వుంది.

ఇక్కడి దైవం గణపతి ప్రసన్న కేశవ దేవుడు. ఈ పేరు కాకతి గణపతి దేవుని పేరుమీదుగా వచ్చింది. శక సంవత్సరం 1153 ఖరనామ సంవత్సర శ్వేష్ట విమాశ అమావాస్య సూర్యగ్రహణ కాలమందు ముక్కంటి కాడ్వెట్టి వంగానికి

చెందిన నీడయ దేవమహారాజు ఆదూరు గ్రామాన్ని కాకతి గణపతి దేవునికి దర్శువుగా ఈ దేవునికి సమర్పించాడు. ఆదూరు అసలుపేరు అడుద్రు.

మోదుగుల పాలెం :

చిత్తూరు జిల్లా, కాళహస్తి తాలూకా గ్రామం. పాలెం ముందు వివరింపబడింది మోదుగచెట్టు (Butea Prondra koen) తెలిసిందే. అయితే ఇది ఇంటి పేరు మీదుగా వచ్చిన గ్రామం. పాలెం అనే అనుబంధం ఈ ఊహకు ఆస్కారం. అంటే మొదట మోదుగులవారి పాలెంగా వ్యవహరింపబడి, కాలక్రమంలో మోదుగుల పాలెం అని స్థిరపడి యుండాలి. పొందుగల, అందుగల అనే గ్రామాలున్నాయి. అలాగే మోదుగల గ్రామం ఉండి ఉండాలి. ఆ ఊరినుంచి మొదట వలస వచ్చిన వారు నిర్మించిన గ్రామంగా ఇది మోదుగులపాలెం కావచ్చును. లేదా మోదుగుచెట్టు అధికంగా వున్నచోట వచ్చిన శివారు గ్రామం కావచ్చును.

ఇక దీనిని పూర్వం కుమార కాళహస్తి అని వ్యవహరించినట్లు శాసనాల్లో పేర్కొనబడింది. ఇదే తాలూకాలో అందరికీ తెలిసిన శ్రీకాళహస్తిగాక, శ్రీకాళహస్తి పురం అనే తూమ్మలగుంట, ఎర్ర కాళహస్తి గుంట అనే గ్రామాలున్నాయి. గుంటూరు జిల్లా తెనాలి తాలూకాలో మోదుకూరు (మోదుకుర్రు) అనే గ్రామము ఉంది. శాసనాల్లో ఇది ప్రాంతకుర్రుగా వ్యవహరింపబడింది. అలాగే పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలోని మోగల్లుకు పూర్వనామం ప్రాంతగోలను.

మోపూరు :

ఇది పులివెందుల తాలూకాలోవుంది. దీని పూర్వనామం మోపురి మోపూరి ఖైరపుని ప్రస్తావన క్రీడాభిరామంలో కనిపిస్తుంది. ఈ మోపూరిలో ఖైరవస్వామి ఆలయముంది. అయితే ఇది మోపర్రు అనిపిస్తోంది. ప్రాంతకుర్రు మొదలయినవి శాసనాల్లో కనిపిస్తాయి. మరొక మోపూరు జిల్లా కృత్తిలో గుడివాడకు సమీపాన వుంది. మోపర్రు గుంటూరు జిల్లాలో వుంది. ఇచ్చట "మో" శబ్దం పెద్ద అనే అర్థం ఇస్తుంది.

మోరుబాగలు :

ఇది అనంతపురం జిల్లా గ్రామం. ఇందలి మోరు శబ్దం మోర నుండి వ్యుత్పన్నం. అంటే ముఖం. ముందర అని అర్థం. బాగలు కన్నడ శబ్దం. వాకిలి అని అర్థం. గుడి మోర మోగలు అనే ఊరు కూడా వుంది. అంటే గుడి ముందరి వాకిలి అని అర్థం. వాకిలి పేరుతో గల మరో ఊరు యాటవాకిలి.

మోర్స్ పేట :

రేపల్లె తాలూకా గ్రామం. 1753 ప్రాంతంలో మదిలిపట్నాన్ని పాలించిన ఫ్రెంచి గవర్నరు యం. మోర్స్ అనే ఆయన పేరు మీదుగా ఏర్పడింది. నేటి మదిలిపట్నంలోని రాబర్ట్సన్ పేట 1816 లో కొద్దికాలం కలెక్టరుగా పనిచేసిన ఎఫ్. డబ్ల్యు. రాబర్ట్సన్ పేరుమీద ఏర్పడింది.

యాదగిరి :

వరంగల్లు జిల్లాలోని ప్రసిద్ధ వైష్ణవక్షేత్రం. ఇక్కడి స్వామి నరసింహ స్వామి. యాదవగిరి, యాదగిరిగా మారిందని పు్యత్పత్తి చెబుతారు. యాదవ వంశ నామం. యదు సంబంధమైదది యాదవ. శ్రీష్ట భగవానుడు యదు వంశస్థుడు గనుక, అతడే పిష్టువు గనుక, నరసింహావతారం విష్ణు సంబంధి గనుక, అతడు ఆవిర్భవించిన గిరి కనుక ఇది యాదవగిరి అనీ, కాలక్రమంలో యాదగిరి అయిందనీ, చెబుతారు.

నరసింహస్వామి నెలకొన్న ఏ చోటునైనా వేదగిరి అని పిలవవచ్చు. యాద గిరిని వేదగిరి అని కూడా అంటారు. ఇది ఒక సంకేత నామం. కనుకనే కృష్ణా నది ఒడ్డున (జగ్గయ్యపేట సమీపంలో) గల నరసింహ క్షేత్రం కూడా వేదాద్రి అని పిలువబడుతోంది. దీని అరలు పేరు వేలాద్రి వేలము అంటే ఒడ్డు, తీరము. మరొక వేదాద్రి నెల్లూరు జిల్లాలో వుంది. ఎగువ యాదగిరి, దిగువ జొన్నవాడ అనేపాట విన్నే వుంటారు. ఈ పాటలోని యాదగిరి నెల్లూరు జిల్లాలోని యాదగిరి. పై పద్ధతిలో మంగళగిరి కూడా వేదాద్రియే. "వేదాద్రి నరసింహ విపుల వక్ష స్థీకల్లార మాలికా గండలహరి" అన్న శ్రీనాధుని పలుకులోని వేదాద్రి రాజ మహేంద్ర వరంలోని నరసింహస్వామి ఆలయాన్ని గూర్చి చెప్పిందే. ఈ సంగతి తెలియనివారు అంతర్వేది అని భ్రమకు లోనైనారు.

యానాము :

కాకినాడకు సమీపంలో కేంద్రపాలిత ప్రాంతం పాండిచ్చేరికి చెందిన గ్రామం. యానాం అంటే సముద్రపు ఒడ్డు అని అర్థం. అమలాపురం తాలూకాలో చిర్ర యానాం, సూరసాని యానాం అనే గ్రామాలున్నాయి. చిర్ర అనేది ఒక రకం ఆకు మొక్క. కూరగా వాడతారు. ఇక సూరసానియానాం అనేది వ్యక్తిపేరు మీదుగా వచ్చినది. సూరసాని అనే నట్టువకత్తెకు ఈ నామముగా ఇవ్వబడిన గ్రామం.

రంపచోడవరం :

తూర్పు గోదావరిజిల్లా గ్రామం. చోడవరాలు ఒకటికి మించి ఉండడం వలన, ఇది రంప దగ్గర చోడవరం గనుక రంపచోడవరం అయింది. చోడుల కాలంలో వచ్చిన గ్రామం. వరం శబ్దం ఇంతకు పూర్వం వివరించడం జరిగింది. ఇక రంప అనేది ఒక చెట్టు. వెనుక తాళ్ళలో చాలా రకాలున్నాయని అందులో రాస్తాడు ఒకటని చెప్పడం జరిగింది. ఇది దానికి సంబంధించింది. కడప జిల్లాలో రంపతాడు అనే గ్రామం ఉంది.

రంపతాడు :

కడప తాలూకా గ్రామం. వెనుక తాడిగురించి చెప్పినపుడు రాస్తాడు గురించి చెప్పడం జరిగింది. ఈ రెండూ ఒక్కటే. రంపచోడవరంలోని రంప కూడా ఇదే. సమీపంలోని చోడవరాలను వివక్షింపడం కొరకు అలా చెప్పడం జరిగింది. రంప ఎర్రపాలెం అనే గ్రామం రాజమండ్రి తాలూకాలో వుంది.

రసీదుపురం :

ప్రకాశంజిల్లా కనిగిరి తాలూకా గ్రామం. డబ్బు చెల్లించేటప్పుడు గుర్తుగా ఇచ్చే రసీదు (receipt) కు, ఈ గ్రామ నామంలోని రసీదుకు ఏమీ సంబంధం లేదు. ఇది రషీద్ అనే మహమ్మదీయ వ్యక్తి నామ సంబంధి. రషీద్ వ్యవహారములో రసీదు అయింది. చెల్లింపుకు గుర్తుగా ఇచ్చే రసీదు అంగ్ల శబ్దం receipt (రీసీప్ట్) నుండి వ్యుత్పన్నమైంది. చివరి 'ట' కారం 'ద' కారంగా మారింది. అంగ్లంలో 'ట' కార సంకేతం 't' కేవలం 'ట' కారానికే గాక, 'త' కార 'ద' కారాలకు కూడా సంకేతం కావడం వలన పై విధంగా జరిగింది. దీనిని కొంత వరకు ఆంగీకరింపవచ్చు. కాని విద్యాధికులు నైతం అంగ్లభాషా మర్యాద నెరుగక 'రీసీప్ట్' అనడం క్షమార్హం కాదు.

రాజమహేంద్రవరం :

తూర్పుగోదావరిజిల్లాలోని ప్రసిద్ధ జనావాసం. చాళుక్య వంశస్థులకు, రెడ్డి రాజులకు, ఇంకా మరికొన్ని వంశాలకు ఇది రాజధానిగా ప్రవర్తిల్లినది. రాజరాజు పేరెణపై నన్నయ్య మహాభారతం ప్రథమపాదం చేసిందికదా. దీనికి గల మరొక పేరు జననాథనగరి ప్రస్తుత వ్యవహార నామం రాజమండ్రి. రాజమహేంద్రవరము, రాజమహేంద్రమై, రోమను లిప్యంతరీకరణంలో Rajahmundry కావడం వలన

'd' డకారంగా మారి రాజమండ్రి అని నీర్ధించింది. శ్రీనాథుడు దీనిని రాజమహేంద్రము - రాజమహేంద్రపురమని సంభావించాడు శాసనాల్లో రాజమహేంద్ర పట్టణంగా పేర్కొనబడింది. ఇది కాక, ఇదే తాలూకాలో మరి రెండు గ్రామాలు రాజమండ్రి పేరుతో గలవు.

రాజాపేట :

గుంటూరు జిల్లా చిలకలూరిపేట సమీప గ్రామం. ఇది రాజా వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయని కాలంలో వచ్చింది. ఈ ప్రాంతానికంతటికీ ఆయనకు సంబంధించిన కార్యస్థానమిది. అంటే నేటి తాలూకా కేంద్రం లాంటిది. పేట ముందు వివరింపబడింది.

రాపర్తి :

ఇది కృష్ణా జిల్లాలో కలదు. రాపర్తి పేరుతో తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో ఉంది. రా అంటే నల్లని. అంటే ఇక్కడ భూమి రంగును సూచిస్తుంది. పర్తి, పర్తి శబ్దాలను మూడు వివరించడం జరిగింది. రామడుగు అనే గ్రామం చిత్తూరు జిల్లాలో కలదు.

రామచంద్రపాలెం :

గుంటూరు జిల్లా మంగళగిరి సమీపగ్రామం. ఇది నిజానికి రామచంద్రాపురం రికార్డుల్లో అలాగేవుంది. వ్యవహారంలో రామచంద్రపాలెం అయింది. ప్రస్తుత మున్న పూరు కొత్తగా వచ్చినది. పూర్వపు గ్రామం కృష్ణానదీ గర్భంలో కలిసి పోయింది. సమీపంలోని పాతూరు కూడా కొత్తగా వచ్చినదే. శక సంవత్సరం 944 లో పరిపాలనలో నున్న శ్రీనిర వ్రధిత ప్రతాపమహిమా శ్రీదేవరాయని హయాం రామచంద్ర న్యుఁతి పేరుమీదుగా ఈ గ్రామమేర్పడింది.

రామాపురం :

అనంతపురంజిల్లా గుర్తి తాలూకా గ్రామం. ఈ పేరుతో ఇతర ప్రాంతాలలో కూడా చాలా గ్రామాలుండవచ్చు. ఇటువంటివి అవి నిర్మించిన వ్యక్తి పేరుతో గాని, అక్కడ నెలకొన్న దైవం పేరుతోగాని వచ్చి యుండవచ్చు. ఈ రామాపురం ఇక్కడ నెలకొన్న దైవం పేరు మీదుగా వచ్చింది. ఆయితే దీని అసలు పేరు జరిపూటి లేక జరిపూట గ్రామం. క్రీ.శ. 1497 నాటికి పాలనలో నున్న సాళువ ఇమ్మడి నరసింహరాయల కాలంలో కూడా ఇది జరిపూట గ్రామంగానే పేర్కొన

బడింది. ఈ గ్రామానికి తూర్పున తండిసిమానివంక, దక్షిణాన పెన్న, పడమట చీకిరేనుమానిదోవ, ఉత్తరాన తొడుకుమట్టి కనుమ సరిహద్దులుగా వున్నట్లు చెప్పబడింది.

రాయగడ :

ఒరిస్సా రాష్ట్రంలో తెలుగువారు అధికంగా గల గ్రామం. ఇందలి 'రాయ' శబ్దం 'రాజు' నుండి ఉత్పన్నమైనది. రాజు శబ్దంలోని 'జ' కారం లోపించగా 'అ' కారం 'య' కారంగా మారి స్థిరపడింది.

రాజ > రా అ > రాయ

ఇది 'రావ'గా కూడా మారింది. ప్రస్తుతం తెలుగువారి పేర్లలోని 'రావు' ఇలా ఏర్పడిందే. రాజ శబ్ద మరో రూపం రాచ. ఇందలి చ కారం దంత్యం.

ఇక 'గడ' శబ్దం 'మడ్' శబ్దం నుండి. తెలంగాణలో ముఖ్యంగా సంస్థానాధిపతుల నివాస భవనాల విషయంలో వినిపించే 'గడీ' కూడ ఇదే. ఐతే ఇక్కడో విశేషముంది. మడ్ లోని 'డ' కారం తెలుగులో గల ద కారం కాదు. అంటే ఉచ్చారణ అంత స్పష్టంగా వుండదు. కొంత తేల్చిపలుకువారు బాషా శాస్త్రపరంగా దీనిని శిథిల 'డ' కారమంటారు. అండ, పిండ, శబ్దాల్లోని దకారం వేరు. ఇచ్చట 'డ' కారోచ్చారణ స్పష్టంగా ఉంటుంది. ఈ రెంటిలోని భేదాన్ని సూచించడానికి ఆంగ్లేయులు 'శిథిల' దకార విషయంలో రోమన్ లిపిలోని 'ఆర్'(R) అనే అక్షరం వ్రాసి దాని క్రింద ఒక చుక్క (Ṛ) వుంచినారు. రైలు పెద్దలమీద 'హౌరా' అని వ్రాసిన దానిని గమనించండి. నాగర లిపిలో హౌడా అని, రోమన్ లిపిలో 'హౌరా' (Howra). తెలుగు లిపిలో కూడా పై విధంగా వ్రాస్తున్నారు. కాని ఆంగ్లేయుల పాలనాకాలంలో రోమన్ లిపిలో Howra అని వ్రాసేవారు. అలాగే ధార్వాడ విషయంలో కూడా నేడు Darwar అని వ్రాస్తున్నారు. నిజానికి అలా వ్రాయడం పొరపాటు. తెలుగులో శిథిల దకారం లేదు. కావున వారి ఉచ్చరణకు అనుగుణంగా సాధారణ 'డ'కారాన్నే ఉచ్చరిస్తారు. మనా 'హౌరా' అంటున్నదాని అసలుపేరు హవడా. ఇందలి 'డ' కారాన్ని కొంత తేల్చి పలకాలి. ఊర్ల పేర్లు సమంగా తెలియకపోతే వచ్చే ఇబ్బంది ఇది.

రాయదుర్గం :

అనంతపురం జిల్లాలో ఈ పేరుతో గల తాలూకాకు కేంద్రస్థానం. రాయ,

రాజ శబ్దం సంబంధి. దుర్గం రక్షితమైన కోటను సూచిస్తుంది. స్థలదుర్గం, జలదుర్గం, గిరి దుర్గం ఇందలి భేదాలు. చుట్టూ నీరుగల దుర్గం జలదుర్గం కొల్లెరు కోట ఇలాంటిదే. అద్దంకి స్థలదుర్గం మైదాన ప్రాంతంలోనిది. కొండపీడు, కొండపల్లెలు గిరి దుర్గాలు. ఈ రాయదుర్గం గూఢ గిరి దుర్గమే. దీనికి మరో పేరు రాయగిరి. మాధవరాయస్వామి ఇందలి అధిష్ఠాన దైవం. ఈ దైవానికి సదాశివ దేవ మహారాయల పాలనాకాలంలో (శక 1478) అరవీటి బుక్కరాజు, రామరాజు, తిమ్మరాజు మనుమడు విరలరాజు కుమారుడు అయిన కృష్ణమరాజు బాగినాయన పల్లె అనే గ్రామం దానం చేశాడు. దీనికి గల మరొక పేరు మాధవరాయపురం. బహుశా ఇది ఈ దేవుని పేరై ఉండాలి. దీనికి నాలుగువైపులా భూప సముద్రం (ఇది ఇంతకు పూర్వం వివరింపబడింది) దక్షిణమున బెల్లోడు, పడమర వుడువ గోళం (నేటి ఉడేగోళం) ఉత్తరాన హెగ్గడి వున్నట్లు చెప్పబడ్డాయి. ఈ హెగ్గడికి మరోపేరు అపలాపురం, బాగినాయనపల్లె, రాయదుర్గం వెంరియానికి చెందినదిగా చెప్పబడింది. వెంరియ శబ్దానికి అర్థం పూర్వం వివరింపబడింది. ఇక రాయదుర్గం రోమన్ లిపిలో రాయద్రుగ్ (Rayadrug) గా వ్రాయబడడం వింత.

రాయచోటి :

కడప జిల్లాలో ఆ పేరుతో గల తాలూకాకు కేంద్రస్థానం. రాజవాసము అని అర్థం. దీని పూర్వనామం రాచవీడు. కాలక్రమంలో రాయచోటి అయింది. ఇక్కడి అధిష్ఠాన దైవం వీరభద్రేశ్వరుడు. కాగా శాసనాల్లో వీరేశ్వరునిగా పేర్కొనడం జరిగింది.

రాయికొరడు :

విశాఖపట్నం జిల్లా గ్రామం. ఇందలి రాయి శిలా సంబంధి కాదు. రావి సంబంధి. రావి ఒక చెట్టుగా తెలుసు. ఇది అది కూడా కాదు. ప్రత్యేక ఆకృతి గల భూమి. దీని వివరణ రావురు దగ్గర చూడవచ్చు. కొరడు అంటే పనికిరానిది అని అర్థం. లోగడ 'కొర' శబ్దం వివరించడం జరిగింది. కొర అంటే ఉపయోగానికి వచ్చేది, పనికివచ్చేది అని అర్థాలు. కొరగానివాడు అంటే ఉపయోగపడని వాడు, పనికిరానివాడు అని అర్థాలు. కొర శబ్దంమీద 'డు' చేరి కొరడు అయింది. ఫలితార్థం పనికిరానిది. ఉపయోగంలో లేనిది అని అర్థం. చేయడు, వెళ్ళడు మొదలయిన వాటిలో 'డు' కు ముందు వ్యతిరేకార్థకం ప్రత్యయం 'అ' వుంది. చేయు + అ + డు = చేయడు 'కొరడు'లో శబ్దగతంగానే 'అ' వుంది. కనుక

వేరుగా 'అ' చేరినట్లు కన్పించడంలేదు. నిజానికి శబ్దగతమైన ఆకారం లోపించి వ్యతిరేకార్థక ప్రత్యయం 'అ' చేరిందని భావించాలి.

ఇక బంజరు, బీడు భూములను కొరడు అంటారు. పశువులను కొరడుకు తోలడం అనే మాట విని ఉంటారు. పెద్ద రైతులు (జమీందారులు) కొందరు తమ పశువుల మేతకొరకు కొంత భూమిని కొరడుగా వదిలేవారు.

రావినూతల :

ప్రకాశం జిల్లా గ్రామం 'రావ' వెట్టుగా కాక, నీటివరి ఎత్తైన భూమి, ఏటవాయిగా వాలిన భూమి. ఇక నూతుల లేక నూతల అనేది జలాధార సంబంధి యైన నూయికి బహువచనంగాదు. నూత, నూచ అనేది ఒక రకం మొక్క. నూతక్కిలోని నూత కూడ ఇదే నూతక్కికి శాసనస్థానం నూదెనికి లేక నూచంకి. ఎన్నుదలగడ్డి, వెన్నిద్దలకాక రైతులకు తెలిసినవే. నూచ అనేది కన్నడంలో ఒక రకం మల్లరీ మొక్కలాగ చెప్పబడింది. వ్యస్తంగా నూతలపాడు, సంతనూతల, కుర్నూతల మొదలైన గ్రామాలు కన్పిస్తాయి.

రాళ్ళపెంటు :

రాళ్ళు శబ్దం తెలిసిందే. పెంట పూర్వం పశువులకు ముదవేసే అడవిలోని స్థలంగా గట్టిరాకాపెంటు గ్రామ నామాన్ని వివరించినప్పుడు చెప్పబడింది. వనిపెంట, సునిపెంట కూడా ఇలాంటివే పెంటపాడు కూడా ఇలా ఏర్పడిందే.

రా పూ రు :

ఈ పేరుతో చాలా గ్రామాలు కన్పిస్తాయి. పెనరాపూరు, చినరాపూరు, సంతరాపూరు, దైవారాపూరులు బాగా పరిచయమైనవి. 'బుదారాపూరు' అనే గ్రామం శాసనాల్లో కనిపిస్తుంది. ఇవి ఊరు అంతంగా కలవి. రావిపెంట, రా పూడి, రావికమ్మపాడు (రావికంపాడు) రావిరేల, రావిపాడు మొదలైనవి ఆరు అనుబంధాలుగల గ్రామాలు. అన్నింటిలోని రావి ఒక్కటే. రావి ఇంటిపేరుగా కూడా కనిపిస్తుంది. ప్రేమాభి రామకర్త రావిపాటి త్రిపురాంతకుడు. మంగళగిరికి సమీపంలోని రాయపూడి అసలు పేరు రావిపూడి. ఈ మేరకు శాసనస్థ సాక్ష్య ముంది. ఇక రావి శబ్దానికర్థం- ఇది రావి చెట్టుకుగాని, రాయికి సంబంధించినది గాని కాదు. ఏదైనా ఒక ప్రచారం తీరానగల ఎత్తైన భూమిమండి, ఏటవాయిగా

నున్న భూమి 'రావి' ప్రాంత మొక్క- రావిచుండి అని కాశీఖండంలో శ్రీనాథుని ప్రయోగం. కృష్ణాజిల్లాలోని రావివారి పాలెం, ఆ ఇంటిపేరు (రావి) గలవారు మొదట ఆ చోట ఆవాస మేర్పరచుకోవడం వల్ల వచ్చింది. ఇది మోపిదేవికి సమీపంలో వుంది.

రా వె ల :

ఇది గుంటూరు జిల్లా గ్రామం. 'రావి'ని గూర్చి ఇది రావివెట్టు సంబాధి కావని, భూమి ఆకృతికి సంబాధించినదని ఇతకు పూర్వం చెప్పడం జరిగింది. రావెంలోని 'రావ' పై రెంటికి సంబంధించినది కాదు. ఇది ఒక రకం కలుపు మొక్క. కాడరాగి (Eleusine aegyptiaca Dist) అంటే రాయలసీమ జిల్లాలోని వ్యవసాయదారులకు తెలిసిందే. రావులపాలెంలోని 'రావుల' ఒక జాతి జనుల పేరు. రాగి, రావి అవుతుంది. ఇంకొక రాగి, సస్యవాచకం. ఇక ఎళ్ళ, నూజెళ్ళ, వేజెళ్ళలోగల ఎళ్ళలాంటిది. ఇది భూమి స్వభావానికి సంబాధించినది. కేవలం మెట్టనేల. తెలంగాణాలో ఇలాంటి భూముల్ని ఎలగాడి నేలలంటారు.

రెం ట చింతల :

ఇది గుంటూరుజిల్లా గ్రామం. రెండు చింతలు, రెంటిచింతల కాలేదు. అందువనుకుని ఈ ఇంటిపేరుగల వారొకరు, దీనిని సంస్కృతీకరించి 'ద్వితింత్రణి', అని మార్చుకున్నారు. ఇక చింతశబ్దంతో చాలా పేర్లు కన్పిస్తాయి. చింతపల్లి, చింతలపూడి, చింతల్లంక, చింతలూరు మొదలైనవి. ఏమైనా, ఇది వృక్ష సూచకమే. ఆయితే మనం ఖాద్యపదార్థంగా ఉపయోగిస్తున్న చింతపండుకు సంబంధించిన చెట్టే అన్ని సందర్భాలలోను కాకపోవచ్చు. చింత అనేది ఒక రకం గడ్డిమొక్క కూడా. ఉచ్చింతల తెలిసే ఉంటుంది. కేవలం చింత శబ్దంతో కాక, చిరిచింతల, మూగ చింతలపల్లె, పులిచింతల మొదలైన ఊళ్ళు ఉన్నాయి. ఇవి వేరు వేరు జాతుల మొక్కలు. వేమన తన ఆవాసాన్ని గూర్చి చెప్తూ ఊరు కొండవీడు, ఉనికి పశ్చిమవీధి, మూగ చింతపల్లె మొదటి ఇల్లు అని అంటాడు. కొండవీడులో పశ్చిమవీధిలోగల, మూగచింతపల్లె అనే ఇంటిపేరు గలవారము. అందునా మొదటి ఇంటి వారము అని చెప్తున్నాడు. ఇక్కడ మొదటి ఇల్లు అంటే, ఆ చోట ఆ ఇంటి పేరుగల వారిండ్లలో మొదటిదని కాదు. ఆ ఇంటిపేరు గల వారలలో మొదటి కుమారుడని అర్థం. ఇలాంటి పరిగణన కొన్ని ఇంటిపేర్ల కుటుంబాలలోవుంది. కామవర కుటుంబాలు పెరిగివున్నాయి, కొన్ని కుదుర్లుగా విభాగమవుతారు. అలా

కాకపోతే సూతకము మొదలైన వాటివల్ల, శుభకార్యాలు జరిగే అస్కారం లేకుండా పోతుంది. అలాకాకపోయినా, ఒకే ఇంటిపేరులో ప్రదమగణ్యత గలవారు ఉంటారు. బ్రాహ్మణుల్లో ప్రదమ శాఖీయులనే వ్యవహారం కలదు. మొదటి ఇల్లువారంటే గ్రామీణులకు బాగా పరిచయమైన వ్యవహారమే. ఇంతకు వేమన రెడ్డి వంటి యుడేశాని రెడ్డిరాజ్య వంశీయుడు కాదు.

ఇక సంఖ్యానామంలో (రెంటుచింతలవలె) కొన్ని గ్రామాలు కన్పిస్తాయి. ఒంటితాడి, రెంటిపాళ్ళ (పాడులు), ముప్పాళ్ళ, వంచరార్ల, ఆరుగొంతు, ఏడుగుండలపాడు, అష్టకావేరి, నవఖండవాడ, అచ్యుతాపురంశ్రయం, కల్లూరి దశ బందం మొదలైనవి. కాని ఇవన్నీ సంఖ్యా సంబంధాలు కావు.

ఈ రెంటుచింతల కూడా సంఖ్యావాచక సంబంధికాదు. ఒక రకం మొక్క-రెంటాల కూడ ఇలాంటిదే.

రొంపి చెర్ల :

గుంటూరుజిల్లా నరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. రొంపి అంటే బురద. చెర్ల ముందు వివరింపబడింది. ఇప్పటి వేణుగోపాలస్వామి ఆలయముంది అయితే ఈ స్వామి పేరు నిజానికి ఆచారగోపిరావస్వామి. ఈ దేవాలయాన్ని కట్టించిన వారు కోట లీమరాజు మంత్రి వల్లభుడు శక. 1157 పాల్గుణ శుద్ధ పంచమినాడు తిరుప్రతిష్ఠ జరిగినట్లు దాసరం చెప్పుతోంది శాసనంలో రొంపి చెరువుగా పేర్కొనబడింది.

లంకపల్లి :

కృష్ణాజిల్లాలో ఈ పేరుతో రెండు గ్రామాలున్నాయి. లంక అంటే ప్రవాహ మధ్యంలోని భూమి. చల్లపల్లి నుండి బందరు వెళ్ళే మార్గంలో ఒక లంకపల్లి, శ్రీకాకుళానికి సమీపంలో మరొక లంకపల్లి ఉన్నాయి. బందరు వెళ్ళే మార్గంలో గల దానిని దిశను బట్టి తూర్పు లంకపల్లి అని, శ్రీకాకుళానికి సమీపంలో గల దానిని పడమటి లంకపల్లి అని అంటారు. అయితే ఈ పడమటి లంకపల్లికి దేవరలంకపల్లి అని పేరుంది. ఈ పేరుతో ఈ గ్రామాన్ని కృష్ణదేవరాయలు శ్రీకాకుళ దేవాలయానికి దానం చేశాడు. నిజానికి దేవరలంకపల్లి దేవరపల్లి గ్రామ సమీపంలో గలదు లంకపల్లిలాంటి గ్రామాలు ఇంకా ఉండవచ్చు గజుల్లంక, పులుగుడు లంకల్లో లంకగ్రామ నామాంత్యపదంగా కన్పిస్తుంది. లంకకొడేరు

అన్నపుడు లంకల అనేది పూర్వపదంగా అంటే విశేషణంగా కనిపిస్తుంది. సమీపంలో మరొక కోడేరు ఉండటం వల్ల వివక్ష మేరకు ఇలా వచ్చింది. ఏమైనా లంక అంటే నీటిమధ్యన ఒకపాటి విస్తృతి గల భూమి. విస్తీర్ణం తక్కువయితే 'తిప్ప'. నాగాయతిప్ప ఇంలాటిది. కాలువ నీటి అంచును, నది అంచున గల భూమికి కూడ లంక అనే వ్యవహారముంది. కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాల్లోని బొబ్బిర్లంకలు ఇలాంటివి. ఇక సింహళాన్ని శ్రీలంక అనడం తెలిసిందే. బౌద్ధాన్ని బట్టి లంక అంటున్నారుగాని, రామాయణంలోని లంక ఇది కాదు. రామాయణంలోని లంక హిందూమహాసముద్రంలో దూమద్యురేఖపై డిల్లీ, ఉజ్జయిని, చిత్రకూటంల మీదుగా వెళ్ళే రేఖాంశం కలిసేచోట ఉండేది.

లక్ష్మీపురం :

ఈ పేరుతో చాలా గ్రామాలు, చాలా జిల్లాలు కనిపిస్తాయి. లక్ష్మీ ఐశ్వర్యానికి ప్రతీక. ఇక లక్ష్మీపురాలు వ్యక్తిపరంగాను వచ్చి వుండవచ్చు. దైవపరంగాను వచ్చి ఉండవచ్చు ఇలా ఏర్పడ్డ లక్ష్మీపురాలు సమీపంలో ఒకటికి మించి వున్నపుడు వాటిపై విశేషణాలు చేరతాయి. ఇక్కడ వాటిని గూర్చి చర్చిద్దాం. సంత జరిగే లక్ష్మీపురం సంతలక్ష్మీపురం. ఇది శ్రీకామేశ్వరం జిల్లాలో ఉంది. గుమ్మ లక్ష్మీపురం తెలిసిందే. స్నానాల లక్ష్మీపురం ఖమ్మంజిల్లాలో ఉంది. విశాఖపట్నం జిల్లాలో ఆర్డినరీ లక్ష్మీపురం అనే గ్రామముంది. ఈ పేరు రావటానికి ఒక కారణముంది. సమీపంలో చాలా లక్ష్మీపురాలున్నాయి. ఒక రెవిన్యూ అధికారి ఇప్పుడు మనం అనుకుంటున్న లక్ష్మీపురానికి వెళ్ళవలసివచ్చింది. క్రింది అధికారిని ఏర్పాటు చేయమన్నాడట. అతడు ఏ లక్ష్మీపురమని అడుగుతూ, ఆ యా లక్ష్మీపురాల పేర్లన్నీ చెప్పగా అవేవి కాదు. అలాంటివేమీ లేని లక్ష్మీపురం అనే ఆర్థంలో ఆర్డినరీ లక్ష్మీపురం అన్నాడట. ఈ గ్రామం ఇప్పుడు అలాగే రికార్డు అయింది. విశాఖపట్నం జిల్లాలో చుక్కలవాని లక్ష్మీపురం, దోనివాని లక్ష్మీపురం, పడాలవాని లక్ష్మీపురం, కూకలమెట్ట లక్ష్మీపురం అనేవి ఉన్నాయి. ఇవిగాక కేవలం లక్ష్మీపురం అనే గ్రామాలు ఇంకా వున్నాయి. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో కాళీనగరం లక్ష్మీపురం, మాడవరావుపేట లక్ష్మీపురం, సింగురాం లక్ష్మీపురం, కనుసులూరు లక్ష్మీపురం, జమీందారి లక్ష్మీపురం, లింగంపేట ప్యాచి అనే లక్ష్మీపురం, తూర్పు లక్ష్మీపురం అనే గ్రామాలున్నాయి. ఇవిగాక లక్ష్మీపురాలు కూడా ఉన్నాయి.

లబ్ధిపేట :

విజయవాడలోని శాఖానగరం - మహమ్మదీయులలోని ఒక తెగ లబ్ధిలు. అరబ్బీ అనే పదానికి వికృతరూపం లబ్ధి (తమిళ ఉచ్చారణలో) నిజానికి వీరు తమిళులే. అరబ్బులకు దేశీయ స్త్రీ సాంగత్యంలో ఉద్బవించినవారు (ఆధారము మద్రాసు ఎడ్మినిస్ట్రేటివ్ మాన్యువల్) తూర్పుకోస్తాలో ముఖ్యంగా పులికాట్ నుండి నాగపట్నం వరకు గల ప్రాంతంతో వీరి ప్రాబల్యమధికం. ఈ తెగవారికి నాగ పట్నానికి సమీపములో నాగూరులో గల నాగూరు మీరాసాహెబ్ (ఖాదర్ వలీ) సమాధి, ఆపశ్యదర్శనీయ, ఆరాధనా స్థలం. వీరు బహుపాదుపరులు. చూడవక్కని వారు. ఏ వృత్తిలోనైనా, ఏ వ్యాపారములోనైనా (పడవ నడపటం నుండి వస్త్రాల్ని వర్తకం వరకు) ముఖ్యంగా చర్మ వర్తకంలో కడుసమర్థులు. వీరుమొదట ఆవాసమేర్పరచున్న ప్రాంతం లబ్ధిపేట. నేడు వెంకటేశ్వరపురంగా వ్యవహరింప బడుతోంది.

లాం :

శాసన : లాము క్షేత్రము కేసరిపాటిని.

ఇది గుంటూరు జిల్లాలో వుంది. కొండ సమీపానగల భూమినిలా అంటారు. ఈ లాం, లాము అయి, లావు(ఇంటిపేరు)గా మారి వుండవచ్చు.

లింగారావుపాలెం బిల్వక్తా :

ఇది పశ్చిమగోదావరి జిల్లా గ్రామం. లింగారావు అనే వ్యక్తి పేరు మీదుగా ఏర్పడ్డ పాలెం. ఇది 'బిల్వక్తా' అనే మాట నేరు కూడా వ్యవహరిస్తున్నాము. దేనినయినా భూమిని గాని, వస్తువును గాని నెంట్ల లెక్కనగాని, కిలోం లెక్కనగాని, లేక ఏక మొత్తంగా కొనుగోలు చేయడాన్ని 'బిల్వక్తా'గా కొన దము అని వ్యవహరిస్తున్నాము. ఘోసాయానికి సంబంధించి భూమిపై చెల్లించే ప్రభుత్వ పన్ను (శిస్తు) విధింపులో గల భేదం ఈ బిల్వక్తా ఇది ఉద్ధౌ పదం ఇందలి 'దిల్' ఇంగ్లీషు పదంగాదు. ఉద్ధౌ పదం 'మక్తా' అంటే కొలుకు పర్యాయ ముగా ఉపయోగిస్తున్న సంగతి తెలిసిందే. బిల్వక్తా గ్రామమంటే గుండు గుత్తగా ధన్వబద్ధ గ్రామం. వెనకటి తరాల్లో (ఇంగ్లీషువారి పాలనాకాలంలో) భూమిలో ఏ పంటను పండించవలసిందీ ప్రభుత్వం నియంత్రించేది నేను కూడా ఇది కాగితాలపై

అమల్లో వుంది కాని ప్రత్యక్షంగా అలాంటి నియంత్రణ కనిపించటంలేదు. కాని అలాంటి నియంత్రణ చాలా అవసరం అది లేకపోవడం వల్లనే కొన్ని వ్యవసాయాత్మకతల కొరత ఏర్పడుతోంది. కొన్ని ఉత్పత్తులు అధికం కావడం వలన రైతుకు గిట్టుబాటు ధర లభ్యం కావడం లేదన్నది వాస్తవం. బిల్లుకాగా ఇవ్వబడ్డ గ్రామపు భూముల్లో అలాంటి నియంత్రణ ఏమీ లేకుండా, రైతులు తమ ఇష్టం వచ్చిన పైరులను సేద్యం చేయవచ్చు. ప్రభుత్వానికి ఫలసాయంలో నిమిత్తం లేకుండా నిర్ణయించిన మేరకు, ఒప్పందం మేరకు పన్ను చెల్లించాలి. సారారణంగా అయితే పండించే పంటను బట్టి చెల్లించబడే శిస్తులో భేదం వుంటుంది. పై విధంగా నిర్ణయానికి తోబడిన గ్రామం కనుక ఇది లింగారావుపాలెం బిల్లుకా అయింది.

తొల్ల :

తూర్పుగోదావరి జిల్లా రామచంద్రపురం తాలూకా గ్రామం. వ్యర్థము పనికిరాని అనే ఆర్థాల్లో తొల్లి శబ్దం తెలిసిందే ఇక్కడ ఆ అర్థం కాదు. తొల్లి తొల్ల్యశబ్దం సంబంధి. ఇది 'లోంగ' అనే కంచెమొక్క. కన్నడంలో తోయి (The plant *Aloe perfoliata* Lin), తోమిక (The herb *Hibiscus esculentus* L.) అనే మొక్కలున్నాయి. తొల్లి ఇంటిపేరుగల వారున్నారు. తోలారు అనే గ్రామం అనంతపురం జిల్లాలో వుంది.

వంగలపూడి :

తూర్పుగోదావరి జిల్లా గ్రామం. పూడి, నీటిదరి పల్లపు భూమిగా ఇంతకు పూర్వం వివరింపబడినది. వంగల అనేది ఒక రకం గడ్డి. అంతే కాని వంకాయ సంబంధి కాదు. చేలల్లో కలుపుగా పెరిగే వంగ మొక్కను గూర్చి రైతులకు తెలిసిందే 'పూడి' రాదగిన పరిస్థితులలోని జనవాసం గనుక ఇది వంగలపూడి. ఈ శబ్దంలో ఇంకా పంగలి (అనకాపల్లి తాలూకా) వంగపాడు (కనిగిరి తాలూకా) వంగర (చిక్కలి తాలూకా) వంగరాడ (పల్లాకిమిడి తాలూకా) వంగిమళ్ళ (రాయచోటి తాలూకా) వంగనూరు తాడిపత్రి తాలూకా) వంగంపల్లె (పెనుగొండ తాలూకా) వంగల మడుగు (ఎల్లవరం డివిజన్) లు కన్పిస్తాయి వంగపూడి ఇంటిపేరుగా గల అన్నరెడ్డి అనే వ్యక్తి మోగల్లు శాసనంలో నమోదైనాడు. వంగలి అనే గ్రామం విశాఖ పట్నంజిల్లా అనకాపల్లి తాలూకాలో వుంది.

వజ్రకరూరు :

ఇదికూడా అనంతపురం జిల్లా గ్రామమే. వజ్రాలు దొరికే కరూరు గనుక ఇది వజ్రకరూరు. 'కరు' అంటే నల్లని అని అర్థం. నేల స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది. తమిళనాడులో మరొక కరూరు ఉంది.

వడ్డేశ్వరం :

గుంటూరుజిల్లా మంగళగిరి తాలూకా గ్రామం. వడ్డ + ఈశ్వరంల కలయిక వడ్డేశ్వరం. 'ఈశ్వరం' శబ్దంముందు వివరింపబడింది. వడ్డేశ్వరంలో ఈశ్వరాలయ ముంది. దేవుని పేరుకూడ వడ్డేశ్వరుడు. వడ్డ శబ్దానికర్థం 'శని' వడ్డవారమంటే శనివారమని అర్థం. మదవారమని కూడ వ్యవహారం. తూర్పుగోదావరిజిల్లాలోని, 'మంచేశ్వరం' 'శని' దేవాల సముండడం వల్లనే వచ్చింది ఈ వడ్డేశ్వర గ్రామం పూర్వం ఈనామ గ్రామం.

వత్సవాయి :

కృష్ణాజిల్లా నందిగామ తాలూకా గ్రామం వాయి, వాక, వాగ అన్నీ ఒకటే అర్థాలనిస్తాయి. వాయి ప్రవాహ సంబంధి పాలువాయి కూడా ఇలాంటిదే. వత్స సంస్కృతంలో ఓడ్డ. ముఖ్యంగా దూడలకి ఈ అర్థం వర్తిస్తుంది. అయితే, ఇందరి 'వత్స' అధికారు. ఇది ఒకరకం నీటి మొక్క. కన్నడంలో వచ్చే (An avomatic water-plant, Acoru calamus Lin) ఇదికాక వత్సక కూడా ఒకరకం మొక్క. (The medicinal plant Wrightia autidysrnerica R.) బెషరాలలో ఉపయోగిస్తారు. చాల ప్రవాహాలు మొక్కల పేర్లతో ఉండడం గమనింప దగ్గది.

వరగాణి :

ఇది బాపట్ల తాలూకాలో వుంది. దీని అసలుపేరు ఒరిగాండి. ఈ గ్రామంలో ప్రసన్న చెన్న మల్లేశ్వర దేవాలయముంది. ఇందరి కాండి లేక కాణి అంటే భూమి అని అర్థం. మగాణి అంటే పల్లపునేల. కాకాని ఇలా ఏర్పడిందే. ఈ పేరుతో గుంటూరుజిల్లాలో మూడు గ్రామాలున్నాయి. పెదకాకాని, చినకాకాని, నరసరావు పేట తాలూకాలోని కాకాని. పెద్ద, చిన్న అనేవి వివక్ష కొరకు ఏర్పడ్డాయి చిన కాకానిని కుక్కకాకాని అని కూడా అంటారు. పెద్దకాకాని! కోటకాకాని, రాజకాకాని అనే వ్యవహారముండేది. కోట శబ్దం కోడు నుండి వచ్చింది. ఒరగాణిలోని ఒర లేక వరపుంటే తేమలేనిదని అర్థం. 'వరపు' తెలుసుకదా 'వాన వరపిచ్చింది' అనే మాట వినే వుంటుంది. ఇంతకూ ఇది ఆరు శబ్దభవం. నేల ఆరింది. అన్న

మాట తెలుసుకదా. వ్యవసాయ దారులకు ఆరుతడి నేలలు కూడా బాగా తెలుసు. ఈ ఆరు, ఓరు అయి ఒకటిగా పరిణమించింది. స్థూ నామాలలో వరగా స్థిరపడింది. మొత్తం మీద ఇది నేల స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది. ఇక కాకానిలో 'కా అంటే రక్ష కుడు', దేవుడు అని చెప్పడం జరిగింది. కాణి అంటే నేల. కాకాని అంటే దేవునికి చెందిన భూమి అని అర్థం. ఇక చినకాకానిని కుక్కకాకాని అనడానికి ఒక కథ వుంది. పూర్వం ఈ గ్రామానికి చెందిన వ్యక్తి తన కుక్కను మరొకరికి ఇవ్వగా, అది తిరిగి తన యజమాని దగ్గరకు రాగా, తన మాట పాటించలేదనే కోపంతో దానిని చంపివేశాడట. అందువలన ఇది కుక్కకాకాని అయిందని ఒక కథనం. అయితే, ఈ మేరకు ఒక వ్యక్తి, కుక్కను మలచిన శిలమాత్రం నేటికీ ఈ ఊరిలో వుంది.

వర్తల్లపల్లి :

కృష్ణాజిల్లా బందరు తాలూకాలో ఈ పేరుతో రెండు గ్రామాలున్నాయి. వర్తల్లలోని లవారం మీది ద్వీపకైత ఊరిక కొరకు వచ్చింది. నిజానికిది వర్తల పల్లి. వర్తల వర్తకు బహువచనం. ఇది ఒక రం మొక్క. వర్త తులసి (*Ocimum genus*) రైతులకు ముఖ్యంగా కోస్తా ప్రాంతంలోని వారికి తెలుసు. ఇది తుప్పగా పెరుగుతుంది.

వలందపాలెం :

కృష్ణాజిల్లా కేంద్రం కార్యస్థానం మచిలీపట్నంలోని ఒక శాఖానగరం(పేట). మచిలీపట్నాన్ని గతంలో ఆంగ్లేయులు, ఫ్రెంచివారు, డచ్చివారు, ఆక్రమించి పాలించారు. వారి వారి పాలనా కాలంలో ఆయా దేశస్థులు వేరు వేరుగా తమకు నివాస ప్రాంతాలు ఏర్పాటు చేసికొన్నారు. ఇంగ్లీషుపాలెం ఆంగ్లేయుల ఆవాసం. ఫ్రెంచి వారి ఆవాసం వారి దేశపు రాజధాని ప్రాస్సుపేరుతో పరాసుపేటగా సంభావించడం జరిగింది. ఇక డచ్చివారి నివాసం వలందపాలెం.

డచ్చివారి దేశం పేరు హాలెండు. దీనిని రోమను లిపిలో Holland గా వ్రాస్తారు. తెలుగులో దీని లిప్యంతరీకరణ రూపం (Transcription) హాలంద ఇందలి 'హ' కారం లోపించి 'ఒళంద' అయి వలందగా స్థిరపడింది. మరొక వలందపాలెం ఇదే జిల్లా దివి తాలూకాలో వుంది. విశాఖపట్నం జిల్లా, భీముని పట్నం తాలూకాలో, కుమ్మరిపాలెం వళంద భూములు అనే గ్రామముంది. సమీప ములో కుమ్మరిపాలెం ఉండడం కారణముగా ఆ ఆవాసాన్ని అలా వ్యవహరించడం జరిగింది.

వ లి పే రు :

గుంటూరు జిల్లా తెనాలి తాలూకా గ్రామం. వలి, ఏరు లేదా వలివె, ఏరుల కలయిక వలివేరు. స్థానిక ప్రవాహానికి గల పేరు గ్రామానికి స్థిరపడింది. నేడు గ్రామంలో ప్రవాహం కన్పించదు. తుంగభద్ర పేరుతో ఒక ప్రవాహముంది. ఆ ప్రవాహానికే ఇది స్థానికమైన పేరేమో తెలియదు. వలివె అనేది ఒక మొక్క. కన్నడంలో 'వలె' ఒక చిరుధాన్యపు మొక్క. వలివెల, బలిమెలలోని వలివె బలివె అనేవి కూడా మొక్కలే. బలివె అనే గ్రామం కృష్ణా జిల్లాలో వుంది. గొలమె, గొలిమి, మొలవ అనేవి కూడా మొక్కలే.

ఇక్కడ త్రిపురుష లేక త్రైపురుష మహాదేవర అలయముంది. ¹ ఈ గ్రామం పేరేటి దక్షిణాన ఆరువేల వెలనాటిలో ఉన్నట్లు శాసనాల్లో చెప్పబడింది. ² పేరేరు అంటే కృష్ణానది. ఇంకా ఈ నదికి పేర్లారె, పేరకమ్మ అనే పేర్లు కూడ ఉన్నాయి. పేరేరు అంటే పెద్ద ఏరు. కృష్ణకంటె చిన్నదిగనుక విజయవాడ సమీపాన గలది బుడమేరు. బుడమ, బుడ్ల అంటే చిన్నది అని అర్థం. బుడమ వడ్లు తెలిసినవే.

శాసనం : వెలనాటి వలివేరి త్రిపురుష దేవరకు ... ¹

ప్లవ సంవత్సరమ్మన బెరేటి దక్షిణమ్మన ఆరువేల వెలనాటి.... ²

ఇక కమ్మనాటి సంగతి పూర్వం వివరించబడింది. ఆరువేల వెలనాడుకు వివరణ. కమ్మనాడు రెండు భాగాలు. ఒకటి వెలనాడు. రెండవది పలనాడు. వేంము అంటే తీరము. సముద్రాన్ని అంటివున్న తీరప్రాంతము వెలనాడు. దానికి లోపల పడమరగా వున్నది పలనాడు. పల్లెలున్ననాడు పలనాడు. వెలనాడు కూడ రెండు విభాగాలు. వెలనాడు, కొండ పడమటి వెలనాడు. కొండ అంటే కొండవీటి కొండలు. వాటికి పశ్చిమంగా వున్నది అంటే గుంటూరు, నర్సరావుపేట రోడ్డుకు. కొండవీడు కొండలకు మధ్యగల భూభాగం కొండ పడమటి వెలనాడు. ఆ కొండ లకు తూర్పునగల భూభాగం వెలనాడు. ఆర్ అనే తమిళ పదం, తెలుగున గల ఏరుతో సమానం. ఫలితార్థం తీరాన్నంటి, ఏర్లు గల భూభాగం ఆరువేలనాడు. నిజమిదికాగా ఆరువేలను సుఖ్యావాదకంగా భావించి, దానిని సంస్కృతీకరించి వట్టూహస సేపగా సుభావిచారు. తెలుగునాట నియోగి బ్రాహ్మణుల్లో ఆరువేలనాటి వారు ఒక శాఖ.

¹ No. 6, S. I. I Vol. X

² No. 8, S. I. I. Vol. X

ఏరు ప్రవాహ సూచిగా తెలిసిందే. ఏరు అంటే బాట కూడా. నల్లేరు పై బండ్లి సృజక అనేది తెలిసిందే. నల్లేరు ఒక ప్రాకే తీగ. అయితే నల్లేరు మొక్క కాదు. సరిగ్గ ఏరు, కోదేరులాంటి ముక్కు, నాగలి కోదేరు వేయడం తెలిసిందే. పొడవు, ఋతుమార్గము, వ్యతరణేది అనే అర్థాల్లో పై వాడుక వుంది. ప్రవాహార్థంలో కూడా కనిపించినంతమేర ఋతుమార్గంగా వున్నదే ఏరు అనుకోవాలి. వ్యవహార పిస్త్యులిచేత, ప్రవాహం పుట్టుకనుండి సముద్ర పర్యంతం ఏరు ఆనదం వాడుక. ఏటివంకర వరద తీరుస్తుందని సామెత.

వల్లూరు :

ఈ పేరుతో చాలా గ్రామాలున్నాయి. 'వళ్' అనే తమిళ పదానికి గొప్ప, పెద్ద, విస్తృతము, సారవంతము అనే అర్థాలున్నాయి. వళ్ మైయా అంటే వ్యవసాయ వాడుక. ఇదిగాక వల్లె అంటే ఒక మొక్క. తెలుగులో తుండికూరలాంటిది. ఈరు అనుబంధంగా కలిగి వుండడం వలన దీనిని మొదటి అర్థంలోనే భావించాలి. తమిళనాడులో కూడ చాల వల్లూరు లున్నాయి. వల్లంపేటతో కూడ గ్రామాలు వున్నాయి.

కృష్ణాజిల్లాలో తోట్లవల్లూరు, గుడ్లవల్లూరు (గుడ్లవల్లెరుకు పూర్వనామం) అనే గ్రామాలున్నాయి. కృత్తివెన్నుకు సమీపంలో ఘడురాంతక వల్లూరు అనే గ్రామము వూరేతని శాసనాల వలన తెలుస్తోంది.

వసంతవాడ :

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా గ్రామం. ప్రారంభికంగా చేతివృత్తులవారు, ముఖ్యంగా మణాణి వారుండే నివాస ప్రాంతం. కాలక్రమంలో సాధారణీకరణను పొంది, ఆవాసమునే ఆర్థంలో స్థిరపడినది. వసంతమును సంబంధిగా తెలుసు. ఇక్కడ ఆ ఆర్థంతో సంబంధం లేదు. మార్గ మధ్యంలో బాటసారులు మణిలి చేసేందుకు కప్పులు, కొలనులు ప్రక్కన ఏర్పాటు చేసే విధిగా భావించాలి. వసంతీశక్తి ఘోషి శాసనాలలో ప్రస్తావితము. ఈ వసంత శక్తిలు సంస్కృత వసంతీ శక్తి సూబాధి జైమల ఆవాసాలను వసంతి లేక బసంతి అని సంభావిస్తారు. ఈ బసంతియే బస్తీ అయింది. ఇక ఈ వసంతవాడ రెండు భాగాలు. పూర్వపు నాళ్ళలో జమీందారీ గ్రామం. వసంతగుండు అనే గ్రామం ఒరిస్సాలో వుంది. వసంత ఇంటి పేరుగల వారున్నారు.

వాల్తేరు :

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ కేంద్రంగా సుపరిచితం. దీనిని రోమను లిపిలో Waltair అని వ్రాయడం, దాని కనుగుణంగా దీనిని ఆంగ్లపదమని త్రమించి

వాల్తేర్ అని ఉచ్చరించడం జరుగుతోంది. ఆ ప్రమవర్ణనే వాల్తేరు రైల్వే స్టేషను పేరును విశాఖపట్నంగా మార్చారు. కాని వాల్తేరు తెలుగుపదమే. నిజానికి ఇప్పుడు పెదవాల్తేరుగా వ్యవహరింపబడుతున్నట్టే వాల్తేరు. పూర్వం వాల్తేరు స్టేషను దాటిన తరువాత విశాఖపట్నం స్టేషనుండేదే. కాని నగరానికి వాల్తేరు స్టేషను దగ్గర కావడం, జగమలతా ఆశ్శుదే దిగిపోవడంతో విశాఖపట్నం స్టేషనుకు జంట్ల నడవడం మొదలైంది. వాల్తేరు స్టేషను కూడా వాల్తేరు గ్రామంలోనిది కాదు. అతి తేవలం తోట్ల స్టేషనే.

వాల్తే, ఏరుల కలయిక వాల్తేరు. ఈ పేరుతో మరి రెండు గ్రామాలు రాజా, పాలకొండ తాలూకాలో ఉన్నాయి. వాల్తే శతానికి ఆర్థం సుమంగా తెలియడంలేదు. ఇలాంటిదే పాల్తేరు గ్రామం. ఈ వారత, పాలత ఒకరకం గడ్డి పేర్లేమీ తెలియలేదు. 'వాల' ఒక గడ్డిగా కన్నడంలో కన్పిస్తుంది. వట్టివేకులాంటిది. అయితే 'త' ఎలా వచ్చిందనేది ప్రశ్నగా మిగులుతుంది. తకారంతో అంతమయ్యే కొన్ని మొక్కలు అమత, కాగిత, బాడిత మొదలైనవి. కనుక వేలత, పాలతకూడ మొక్కలు కావచ్చునని ఊహ.

విజయవాడ :

కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. దీని పూర్వనామం బెజవాడ అనీ, క్రొత్తపేరు విజయ వాడ అని బావిస్తారు. కాని రెండూ పూర్వంనుండి చెల్లివస్తున్నవే. రెంటికీ శాసన ఆధారాలున్నాయి. ¹, ² రెండు కొండలమధ్య బెజ్జముదేసికొని కృష్ణ ప్రవాహిస్తోంది గనుక బెజవాడ అనీ, విజయవాడు (అర్జునుడు) ఇంద్రకీలాద్రిపై తపస్సు చేసికున్న వాడిక కనుక బెజ్జముదేసికొని అనీ, వర్షమవ్వటానికే విజయవాడ అయిందనీ చెప్పారు. ³ ఇక్కడ బెజ్జముదేసికొని అర్జునుడు తపస్సుచేసేవాడని భావిస్తారు.

అయితే పెచ్చవాడ అనే ఇంకొకటి శాసనాల్లో (విజయవాడకు సరిబం డించినదే) కన్పిస్తుంది. ⁴ పెచ్చ లేక పెచ్చ అనేది ఒక మృక్తి పేరేమోమని సందేహం. వాడ ద్వితీయావయవంకావడం, వ్యాపారస్థలాన్ని సూచిస్తుంది. కనుక

శాసనం : "స్వస్తిశ్రీ విజయవాడ మల్లేశ్వర శ్రీ మహాదేవరకు ...." ¹

"శ్రీ బెజవాడ మల్లేశ్వర దేవ దివ్య శ్రీపాద పద్మారాదక ...." ²

"శ్రీమద్విజయవాటిఖ్యాపురీ కృష్ణభూషణే ఇంద్రకీలాద్రి ...." ³

"సవయక్షః శాపాన్తరాత్కలౌ పచ్చవాడ కలయ యమబోలు పుత్రః" ⁴

¹ No. 98, S. I. I. Vol. VI

² No. 22, S. I. I. Vol. X

³ No. 761, S. I. I. Vol. IV

⁴ No. 88, S. I. I. Vol. X

పెచ్చవాడ, కాలక్రమంలో బెజవాడ అయివుండవచ్చునని ఊహ. ఇలా కాక ముత్య కూడా గ్రామ నామాల్లో కనిపిస్తుంది పెనుముత్య. దానితో పోల్చి చూసినపుడు, ప్రాంతీయమైన, భౌతికమైన భూ ఆకృతి గావచ్చునేమో !

ఇంకా దీనికి ఫల్గుణశ్లేతం, కనక పురి అనే పేర్లున్నాయి. కనకదుర్గ ఇప్పటి ఆధిష్ఠానదేవి. మాదవవర్మకర్త తెలిసిందే. ఆతని సత్యదీక్షకు మెచ్చి కనకవర్షం కురిసిందనే ఐతిహ్యం తెలిసిందే. చోళుల కాలంలో దీనికి వీరరాజేంద్ర చోడనగరమనే వ్యవహారముండేది.

విద్యుత్ సదాశివపురం :

చిత్తూరుజిల్లా పుత్తూరు తాలూకా గ్రామం మరో సదాశివపురం ఇదే తాలూకాలో ఉండటం కారణంగా దీనిని ఇలా పిలుస్తారు. పండితులుగల విల్లూరు పండిత విల్లూరు. అలాంటిదే ఇది కూడా. విద్యుత్ సంపన్నులు ఉండడం కారణంగా ఈ గ్రామానికి పేరు స్థిరపడింది. ఆధికార, అభావనూచనలతో గ్రామాలున్నాయి. ఇది ఆధికార సూచకం, కాగా నీళ్ళులేని తిమ్మాపురం అభావ సూచక సంబంధి.

విలాస గంగవరం :

ఊర్పుగోదావరిజిల్లా రామచంద్రాపురం తాలూకా గ్రామము. ఇదే తాలూకాలో మరో గంగవరం ఉన్న కారణంగా ఏపక్ష కొరకు ఇలా పిలుస్తున్నారు. గంగవరం వ్యక్తి నామ సంబంధి. విలాస అర్థానికి వైభవము, చిరునామా (address) అనే అర్థాలున్నాయి. పూర్వం జమిందారులు సాధారణ కార్యకలాపాలనుండి కొంత విశ్రాంతి నిమిత్తం మరోచోట కొంతకాలంపాటు ఉండేవారు. ఇప్పటి అతిధిగృహాలు, జేసవి విడుదలువలె. అలా ఏర్పాటుచేసుకోబడ్డ గ్రామాలు విలాసగ్రామాలు. సందర్శనిస్తే విలాసవతులకు ఈబడ్డ గ్రామాలు కూడా కావచ్చు. ఇంకా ఇలాంటివి విలాస వరాహపురం మూకమాంచా విలాసం అనే గ్రామాలు చిత్తూరు జిల్లాలో ఉన్నాయి. హవేలి గ్రామాలు కూడా ఇలాంటివే. దాని వివరం ముందు వివరింపబడుతుంది.

వి శా ఖ ప త్నం :

దీనిని విశాఖపట్నం, విశాఖ, వైజాగ్ అని వ్యవహరిస్తారు. విశాఖ, పట్టణముల కలయిక విశాఖపట్నం. విశాఖేశ్వరుడు నెలకొన్న చోటు గనుక అది విశాఖ పట్నం. ప్రస్తుతం ఈ దేవాలయం కనిపించదు. తీర్థపురాళ్ళు అనేప్రాంతం విశాఖ నానులకు తెలిసు. ఆలయము ఆ ప్రాంతములో సముద్రములో కలిసి పోయింది. దీనికి కులోత్తుంగ చోడపట్టణమనే పేరు చోడుల కాలంలో వుండేది. పట్నం ముండు వివరింపబడింది.

విశ్వనాథపురం :

ఈ పేరుతో కృష్ణాజిల్లా దివితాలూకాతో ఒక గ్రామముంది. ప్రస్తుత చర్చ మార్కపురంలోనిది. వ్యక్తినామ పరంగా వచ్చినట్లు తెలిస్తోంది. కాకతిగణపతి దేవుని గురువు గోళకిమర విశ్వేశ్వర శివాచార్యులు కట్టించినట్లు శ. క. 1174 పరీఖాని సంవత్సర ఆశ్వయుజశుద్ధ విజయదశమి శనివారంనాడు వేయించిన శాసనం వలన తెలుస్తోంది. తూర్పున గుండేరు, దక్షిణాన, పడమట పులియేరు, ఉత్తరాన పూవులకొండ మొన, పలుగురాళ్ళు హద్దులుగా గల మద్య అడవిని నరికించి, చెలువు కట్టించి ఈ గ్రామానికి రూపకల్పన గావించారు. శ. క. 1175 ప్రమాది చైత్ర బహుళ దశమి మంగళవారమువాడు త్రిపురాంతక మహాదేవునికి సమర్పింప బడింది.

విశ్వేశ్వరగోళకి :

మంగళగిరికి సమీపంలోని మందడం గ్రామ సమీపంలో ఉండేది ప్రస్తుతం లేదు. కాలగర్భంలో కలసిపోయింది. విశ్వేశ్వరగోళకి కాకతి గణపతిదేవుని దీక్షా గురువు. మల్కపురమని పిలువబడుచున్న శ్రీ రుద్రదేవిపురంలో గోళకిమతము స్థాపించబడింది. విద్యార్థులకు, ప్రసూతిశాలకు ఇంకా ఇతర దర్మకార్యాలకు ఈ గ్రామం మీద, ఇతర గ్రామాలమీద వచ్చే ఆదాయాన్ని పై కార్యాలకు సమకూర్చారు.

వీరకుమారయాచ సముద్రం :

నెల్లూరుజిల్లా వెంకటగిరి తాలూకా గ్రామం. పెరొక యాచసముద్రం సమీప ములో ఉండడం కారణంగా దీనిని ఇలా వ్యవహరిస్తున్నారు యాచేంద్ర ఆనే పేరు వెంకటగిరి జమిందారులలోని వీరకుమార యాచేంద్రుని పేరు మీదుగా ఈ గ్రామ మేర్పడింది యాచేంద్ర ఈ వంశస్థులకు బిరుదు నామంగా కలసి వస్తోంది. సముద్రం పెద్ద చెరువుకు సంకేతంగా వ్యవహరింపబడుతుంది.

వీరచోడ చతుర్వేది మంగళం :

తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని ఒకప్పటి గ్రామం. ప్రస్తుతం ఈ పేరుతో గ్రామంలేదు. హలవెల్లి, పొన్నతొట్ట, ఆలమి అనే మూడు గ్రామాలను ఒకే అగ్రహారంగా చేసి, రాజమహేంద్రవరాన్ని పాలించిన మొదట కులోత్తుంగ చోళుని కుమారుడు వీరచోడుడు, బ్రాహ్మణులకు దానంగా ఇచ్చాడు. ఈ అగ్రహారానికి పొన్నవాడ, మల్లివోలు, గొల్లప్రోలు, చేబ్రోలు, తెండపూడి, తూర్పున సముద్రం హద్దులుగా పేర్కొనబడ్డాయి. చతుర్వేది మంగళం అగ్రహారానికి సంకేతం. ఈ రెండు పదాలు ముందు వివరింపబడ్డాయి.

వెంకటాద్రిపాలెం :

మార్కపురం తాలూకా గ్రామం. వెంకటాద్రి అనే వ్యక్తి నామం మీదుగా ఏర్పడింది. 17వ శతాబ్దంలో శ్రీగిరి మండలాన్ని (శ్రీ తైలం) పాలించిన మాడాల గోత్రానికి చెందిన గంగపనాయకుని తండ్రి వెంకటాద్రి పేర ఈ గ్రామం ఏర్పడింది. ఈ గ్రామంలోని చెన్నకేశవ ఆలయానికి గుర్రపుశాల, చెన్నరాయపల్లె, గార్లదన్నె, కటారువానిపల్లె గ్రామాలు 1614 లో గంగపనాయకుడు సమర్పించాడు. 1622 నాటి శాసనంలో వెంకటాద్రి నగరంగా ప్రస్తావించబడింది.

వెలగలపాయ :

ప్రకాశంజిల్లా కంబం తాలూకా గ్రామం. కృష్ణాజిల్లాలో వెలగలేరు, గుంటూరు జిల్లాలో వెలగపూడి, తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో వెలగతోడు అనే గ్రామాలున్నాయి. ఇందలి వెలగ శబ్దం, శాకంగా ఉపయోగించే కపిత్థం కాదు. అనంతపురం జిల్లాలో గలగల అనే గ్రామం ఉంది. ఇది కూడా అలాంటిదే. ఒకరకంగా గడ్డి. వెలంగడ్డి అనికూడా అంటారు. అకెరువుమొక్క. పాయ అంటే చీలిన ప్రవాహ భాగం. తోడు అంటే కూడా ప్రవాహమే. మలయాళ, కన్నడ, తుళు, కొడగు భాషల్లో ఈ అర్థంలో ఈ శబ్ద వ్యవహారమంది. వెలగవలస పేరుతో రెండు గ్రామాలు బొబ్బిలి తాలూకాలో ఉన్నాయి.

వెలుగుపల్లి :

నల్గొండజిల్లా గ్రామం. వెనుక నందివెలుగును గూర్చి చెప్పినపుడు వెలుగు అంటే ఒక రకంచెట్టు అని చెప్పబడింది. చుట్టూ కంచె వేయబడిన రక్షిత ప్రాంతాన్ని కూడా వెలుగు అంటారు. నిజానికి వేయబడిన కంచె వెలుగు.

వెల్లంకి :

వాస్తవానికిది ఎల్లంకి. కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. ఎల్లి ఒకరకం కలుపు మొక్క. దీనిని ఎల్లిపాయల గడ్డి అని కూడా అంటారు. మరో వెల్లంకి విశాఖపట్నంజిల్లాలో వుంది. ఎల్లంకివారిపల్లె చిత్తూరుజిల్లా చంద్రగిరి తాలూకాలో వుంది. అంకి అంటే సమీపంలోని ప్రవాహానికి హద్దు.

వేండ్ర :

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా గ్రామం. వేండ్ర కూడా ఒకరకం కలుపు మొక్క. అగ్ని వేండ్ర (*Ammania vesicacion* Roxb; N *Ammania beccifire*

1899) అని కూడా అంటారు. ఉండ్ర కూడ ఇలాంటిదే. కృష్ణాజిల్లాలోని ఉండ్ర పూచి అనే గ్రామముంది. ఉండి కూడా పై మొక్క సంబంధమే. విజయనగరం జిల్లాలో వేండ్రం అనే గ్రామముంది.

వే పం జే రి :

చిత్తూరుజిల్లా చిత్తూరు తాలూకాలో ఈ పేరుతో రెండు గ్రామాలున్నాయి. ఇందులో ఒకటి జమిందారీ గ్రామం. శాసనంలో కూడా రెండు గ్రామాలు చంద్ర గిరి రాజ్యంలో తిరుక్కడియకోట్టం మొగరాలపత్తునాడు ఇరువత్తెనీమె వెలుకూరికి తూర్పున, బుక్కవట్నూనికి పడమర, వీరకపులూరికి దక్షిణం. పొన్నంకోటకు ఉత్తరాన ఉన్నట్లు నిర్దేశించబడ్డాయి.

మొగరాలపత్తు నేడు మొగరాలపల్లెగా వ్యవహరింపబడుతోంది. ఈ రెండు గ్రామాలలో ఒకటి కరివేపంజేరిగాను, పెదవేపంజేరిగాను పిలువబడుతున్నాయి. వేంప వేప అయి, గ్రామచావుంలో వేపం అయింది. కరివేపంజేరిలోని కరివేప, శాఃపాకల్లో ఉపయోగించే కరివేప కాదు. ఇది వెంపలి మొక్క (*Tephrosia purpure Pers*) సంబంధి. వెంప, వెంపరాల అనే గ్రామాలుగా వున్నాయి, జేరి, చెరువులకు రుపాంతరం కరి శబ్దం నలుపును నూచిస్తుంది. ఇవట భూమి రంగుకు సంకేతం. ఈ విశేషాలన్నీ తమిళనాడులోని వాలాజాపేట తాలూకా, షోలింగూరు గ్రామంలోని ఆంజనేయస్వామి దేవాలయ శాసనంలో ఉన్నాయి. షోలింగూరు ఆనలు పేరు చోళింగపురం. మరొక పేరు ఘటికాచాలం. ఇక్కడ గల కొండకు ఇది సంకేతం. ఈ శాసనాన్ని చినతిమ్మరాజు ప్రకటించాడు. ఈయన తన పేరుతో ఒక ఆగ్రహారం వెలయింపజేశారు. నేటి తిమ్మనాచారి కుప్పం అదే కావచ్చును.

వే మ ప రం :

తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో ఈ పేరుతో మూడు గ్రామాలున్నాయి. అవి అమలాపురంలో రెండు. తుని డివిజన్ లో ఒకటి. అవసరాల వేమవరం. వీరారెడ్డి నాగవరం, నల్లూరు, పోంకలగుడ్డ, అల్లాడరెడ్డి వేమవరం, గ్రామాలకు ద్రాక్షరామ వీమేశ్వరునికి సేవచేస్తున్న బలెంజెవారికి (బలిజ) దానమిచ్చినట్లు శాసనముంది. అవసరాల అంటే రాజుల వద్ద, ప్రభువు ఏ సమయాన ఏమి చేయాలో ఎరుక పరిచే వారు. అవసరాల ఇంటిపేరు గలవారున్నారు.

వ్యాపులపల్లి :

మదనపల్లి తాలూకా గ్రామం. దీని అసలు పేరు వెంపలపల్లె. ¹ వెం ఒక మొక్కగా తెలిసిందే. నేటి పేరల్లయే ఈ గ్రామం. వెంపలపల్లి ముదిః శివారు గ్రామంగా చెప్పబడింది.

శాసనం : ముదివేడు శివారు, మదనపల్లె తాలూకా, గుంటూరుజిల్లా క్రి. శ. 15 నదాశివరాయల కాలం.

“... వెంపలపల్లి స్తలం చేసున్న....”

శివరామపురం :

ఇది కృష్ణాజిల్లా దివితాలూకాలోని పెదప్రోలుకు శివారు గ్రామం. ఇది మధ్యనే అంటే సుమారు 40, 50 ఏళ్ళ క్రితం ఏర్పడింది అప్పట్లో దీనిని కొత్తు అని పిలిచేవారు. అసంతరం చల్లపల్లి జమీందారులయిన శ్రీ మంతురాజు యార్ల శివరామప్రసాదుగారి పేరుతో శివరామపురమని వ్యవహరిస్తున్నారు.

శెట్టియప్పన్ తాంగల్ :

దిత్తూరుజిల్లా దిత్తూరు తాలూకా గ్రామం. ఇది వ్యక్తి నామవరంగా వాడు గ్రామం. తాంగల్ అనే తమిళ పదానికర్థం వరిపంటకు నీరిచ్చే చిన్న జలాశయం అంటే పరిమాణంలో చెరువువంటి చిన్నది. ఇంకా ఈ జిల్లాలో కొడకన్ తాంగ పుత్తూరు తాలూకాలోని ఇప్పతాంగల్, కొరకం తాంగల్, బ్రాహ్మణ తాంగ తిరుత్తని డివిజన్ లో కడప్పన్ తాంగల్, పెరుమాల్ తాంగల్, పెరుము తాంగ బరం తాంగల్, తలాం తాంగల్ అనే గ్రామాలున్నాయి.

శృంగవృక్షం :

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా గ్రామం. శృంగీ అనేది ఒక చెట్టు పేరు. తెలుగు దీనిని ఎలా పిలుస్తారో తెలియదు. తమిళ, తుళు భాషలలో దీన్ని ఇత్రిః (Ficus impectoria) అంటారు. దాని వేరు విషపూరితమైనది. విశాఖపట్నం జిల్లాలో శృంగవరపు కోట వుంది. దీనికి చెట్టుకు ఏమీ సంబంధంలేదు. కార వరం అని చివర వుండడం. కనుక దీనిని వృక్షి నామంగా ఊహించాలి. శ్రీనాథ ‘శృంగారపు కోట’ అంటాడు. ఇదిలావుండగా గుంటూరుజిల్లాలో శృంగారపు అనే గ్రామముంది. కొంతకాలం క్రితం వరకు, శృంగారపాడు అనేవారు. ఈ పేరులోని పదానికి శృంగారమునకు ఏమీ సంబంధంలేదు. దానికసలు పేరు సింగవర పాడు. సింగవరం, సింగారం అయి శృంగారంగా స్థిరపడింది. ఖమ్మంజిల్లాలో గట్టు సింగారం, చెరువు సింగారాలు కూడా ఇలాంటివే. సింగవరానికి చెంది సింగవరప్పాడు. ‘సింగవరం’ ఎన్నడో కృష్ణానదిలో కలిసిపోయింది.

¹ No. 240, S. I. I. Vol. XVI

శ్రీకాకుళం :

ఈ పేరుతో గల గ్రామాలు రెండు

దివి తాలూకా, కృష్ణాజిల్లా

శ్రీకాకుళం జిల్లా, కేంద్రం కార్యస్థానం.

దివి తాలూకాలోనిది శ్రీకాకుళంకాగా. రెండవది చిక్కోలు అనేదానికి కృతక ప్రామాణిక రూపం (Hyper standardised form). శ్రీకాకుళంలోని 'శ్రీ' అంటే లక్ష్మీ, సంపద, శుభప్రథము అని అర్థాలు. 'కా' అనే ప్రావిణ్య ప్రదానికర్థం. ఆధారము, రక్షకుడు, ప్రభువు, దైత్యం. కుక్క అంటే కొబ్బరి, ఫలితార్థం. శుభప్రదమైన దేవుని కొలను. ఇది కృష్ణానదీతీర గ్రామం. ఇక్కడ, అంద్రమారుళ్ళ స్వామి ఆలయముంది. ఈ స్వామినే తెలుగు రాయదమ్మ, తెలుగు వల్లభుడని కూడా అంటారు. స్థానికంగా కృష్ణానదికి శక్తచిత్తమనే పేరుంది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు తన పూర్వ దిగ్విజయయాత్రలు ఈ దేవుని సందర్శించి, గ్రామాలను ఇతడ వస్తువులను సమర్పించినారు. అయితే అతడు సందర్శించిన ఆలయం నేటిదికాదు. నాటి వేషాలయము పురాతన దేవాలయం, కృష్ణానది పాతంకాగా దానిపై పెక్కుంది వేళ్ళుగా నిర్మించారు. రాయలు దర్శించినదీ పురాతన దేవాలయం. అతనికి కలలో కనిపించి ఆముక్త మాల్యద రచనను ప్రేరేపించినది ఈ తెలుగు పురుషోత్తమకవి ఆంధ్రనాయక శతకం రచించినది ఈ దేవుని వల్లభరాయడు తన క్రీడాభిరామంలో, శ్రీకాకుళపు తిరునాళ, కట్టినట్లు వర్ణించాడు. ఇక్కడ తిరునాళ్ళు దవనపున్నమినా. పున్నమిని దవన పున్నమి అంటారు. శ్రీకాకుళం సీకాకుళం, కాండ్ల రూపాలు సాహిత్యంలో, శాసనాలలో కన్పిస్తాయి. కాకుళయ్య అనే పేరు వ్యక్త నామాల్లో కన్పిస్తుంది. తెలుగు రావుపాలెం అనే గ్రామంలోని సమీపములో వుంది.

పై వైష్ణవ సంబంధమైన వ్యుత్పత్తి లోకంలో ప్రచురంగా వుంది. కాని కాకోలి అనేది ఒక రకం మొక్క కూడా ఆయుర్వేదంలో ఉపయోగిస్తారు. ఆ మొక్క పేరుమీదుగా ఏర్పడి పిదప వైష్ణవ సంబంధంగా 'శ్రీ' చేరి నేటి రూపం సిద్ధించి పుండరానికి కూడా ఆవకాశముంది. మహాదేవ కాకిలి, పెద్ద కాకిం అనే మహాదేవ కాకిం అనే రెండు గ్రామాలు రాయమడ ఏజన్సీలో వున్నాయి.

ఇక రెండవ శ్రీకాకుళం :

ఇది చిక్కోలుకు కృతక ప్రామాణిక రూపమని మూడు చెప్పబడింది. నేటి జిల్లా కేంద్రమైన 'శ్రీకాకుళం' ఒకప్పుడు కంటోన్మెంటు (Contonment) అనగా సైనిక విడిది నేటికీ స్థానికుల వ్యవహారంలో చిక్కోలు అనేవుంది. ఇది 'శిఖాఖోల్' అనేదానికి వికృత రూపం. నైజాంనవాబు పాలనా కాలంలో ఇక్కడి అధికారి, నవాబు సుంపి వచ్చిన టిపాను అందుకొని, వివిధ అధికారులను పంపేవాడు. శిఖా అంటే రాజముద్ర గల నీలు (Seal) 'ఖోల్' అంటే ఊడదీయం. ఇవి రెండూ ఉర్దూ మాటలు. శేర్లు, మరకాలు మొదలైన కొంపాత్రలు, వీశె, మణుగు మొదలైన తూనిక రాళ్ళు వెనుకటి తరాలవారికి తెలుసు వాటిమీద రాజముద్ర అంటే శిఖా ఉండేది. శిఖా వుంటే అసలైనది. లేనిది దొంగది. అంటే చట్టబద్ధతలేనిది. ఫర్మానాలున్న సుబ్బిపై అలాంటి ముద్ర ఉండేది. దానిని ఊడదీసి, ఇతరులకు పంపేచోటుగనుక, ఇది శిఖాఖోల్ అయింది. వ్యవహారంలో చిక్కోలు అయింది. నవీనులు దీనిని శ్రీకాకుళంగా మార్చారు. ప్రభుత్వ వ్యవహారాలలోకూడా అదే వ్యవహారం స్థిర పడింది. నిజానికి అలా మార్చకూడదు. మార్చాలంటే చట్టబద్ధత అవసరం. ఆమేరకు ఐక్యరాజ్య సమితి తీర్మానముంది. కాని ఇక్కడ అలాంటిదేమిలేకుండాగానే వ్యవహారం జరిగిపోతోంది. కాని, ఇంగ్లీషువారు మాత్రం, తమ వ్రాతలో చికాకోల్ (Chicalol) అనే వ్యవహరించారు.

శ్రీకూర్మం :

శ్రీకాకుళం జిల్లా శ్రీకాకుళం తాలూకాలోని ప్రసిద్ధ వైష్ణవ క్షేత్రం ఇక్కడి అధిష్టాన దైవం శ్రీకూర్మ నాథుడు. కూర్మావతారం, శ్రీమహావిష్ణువు దశావతారాల్లో ఒకటి శ్రీ శుభప్రదమైన, మహత్వ పూర్ణము అనే ఆర్థాలలో నిబంధితము. దేవుని పేరుమీదుగానే ఈ గ్రామం ప్రశస్తిని పొందింది కూర్మమునకు మరము పర్యాయ పదం. ఆ పేరు మీదుగా కమర పురపతి, కమరపతి అనేవిధంగా కూడా దేవుని పిలుస్తారు. కూర్మరాయలు, శ్రీపూర్ణకోటి, కూర్మస్వామి అనికూడ వ్యవహరితము. దేవాలయ ప్రాంగణానికి శ్రీభండారమనే వ్యవహారముంది. శ్రీకూర్మానికి నీతగిరి, శ్వేతతీర్థం, కూర్మగుండము, పూర్ణకోటి అనికూడా పేర్లున్నాయి.

ఎందరో మాన్యులు, సామాన్యులు ఈ దేవునికి భూములును, గోవులను, పూజాపాత్రాదికాలను సమర్పించారు. సింహళదేశపు అజ్ఞతేశవపుని కుమార్తె గాయక బాగవదేవి, ఈ దేవునికి అఖండదీపం సమర్పించింది. అయితే శక సంవత్సరము 1821 (క్రీ. శ. 1529) వికారి నామ సంవత్సర చైత్ర ఐహళ ఏకాదశి

మంగళవారం నాడు ఈ దేవాలయం ధ్వంసం గావించబడి మనీడుగా మార్చబడినట్లు తెలుస్తోంది.

శ్రీనివాస ఉదాసీపురం :

ఇది చిత్తూరుజిల్లా గ్రామం. వ్యక్తి నామం మీదుగా ఏర్పడిన గ్రామం. ఉదాసీ అంటే వేదాంతి, నిర్లిప్తుడు. ఉదాసీనము అంటే నిర్లిప్తత.

శ్రీరంగరాయపేట :

తెనాలి తాలూకా అమృతలూరు (అమర్తలూరు)కు తెందిన పేటగా శాసనాల్లో పేర్కొనబడింది. ఈ శాసనకాలంనాటికి (1758) పాలనలో ఉన్న నాల్గవ శ్రీరంగరాయ దేవమహారాయల పేరుమీదుగా ఈ నివాస ప్రాంతమేర్పడి యుండవచ్చును.

షేరుమహమ్మదుపురం :

ఇది శ్రీకాకుళంజిల్లా చీపురుపల్లి తాలూకా గ్రామం. బొబ్బిలి పాలకుడు రంగా రావు ఈ గ్రామాన్ని నిర్మించి, చికాకోల్ పౌజాదారైన షేర్ మహమ్మద్ ఖాన్ పేరుంచాడు. ఆ పేరే స్థిరపడింది.

సకలకొత్తపల్లె :

ఇది ఏలూరు తాలూకా గ్రామం. ఇదే తాలూకాలో మరొక కొత్తపల్లె ఉండడము కారణంగా దానిని పై విధంగా వ్యవహరిస్తున్నారు. సకల అంటే సర్వము అనే అర్థం తెలిసిందే. అర్థమదే గాని, ఇక్కడ 'సకల' అనేవ్యక్తి పేరుమీదుగా వచ్చింది. ఈ పేరుతో ఒక చారిత్రకవ్యక్తి రెడ్డి వంశజుడున్నాడు. ఇప్పటికీ సకలారెడ్డి అనేవ్యక్తి పేరుగలవాడున్నాడు కృష్ణాజిల్లా మోపిదేవిలో సకలేశ్వరస్వామి ఆలయముంది. ఈ ప్రాంతానికి సకలినాడని పేరు.

సంగం జాగర్లమూడి :

గుంటూరు జిల్లా తెనాలి తాలూకా గ్రామం. నిజానికి దీని పేరు శేవలం చాగర్లమూడి మాత్రమే. శేకూరు ఈ గ్రామానికి ఉత్తరంగా వుంది. కొండపిటి నీమచోనిదిగా శాసనం చెబుతోంది. తుంగభద్ర మరొకచాగు కలవడంవలన ఇప్పుడు సంగమం ఏర్పడింది. ఈ సంగమానికిది దిగువు చాగర్లమూడి గ్రామమున్నట్లు శేకూరు శాసనంలో స్పష్టికరింపబడింది. జాగర్లమూడి బాపట్ల తాలూకా కొండజాగర్లమూడి గుంటూరు తాలూకాలో ఉన్నాయి. అందువలన దీనిని, వివక్షకారకు సంగమం వద్ద వచ్చిన చాగర్లమూడి కనుక దీనిని సంగం జాగర్లమూడిగా వ్యవహరిస్తున్నారు.

పై శాసనంలో కల్పపాడు, శలపాడు, తంగెళ్ళమూడి, మల్లవరపాడు, అనపోతవరపు పాడు గ్రామాలు పేర్కొనబడ్డాయి. కపోతవరపుపాడు, కొండవీటి నేలిన అనపోతా రెడ్డి పేరుమీదుగా ఏర్పడింది. చాగర్లు ఒక రకపు తృణదాన్యం, ఘడి పూర్వం విప రింపబడింది. శేపూరులోని బహుశా 'చే' కావచ్చును, చేకొరద అనేది ఒక మొక్క. కన్నడంలో, శేవల, సేగూర్చి అనేవి మొక్కలుగా కనిపిస్తాయి. సప్తాదీ సంగమని మరొక శాసనములో పేర్కొనబడింది.

సంగాల :

కూర్మవరం తాలూకా గ్రామం. సంకే (The plant *Trigonella corniculata* Lin) అనేది ఒకరకం మొక్క. 'అల ప్రాకే' స్వభావం గల మొక్కగా ఇతఃపూర్వం చెప్పబడింది. ఈ సంగాల తుమ్మల స్థలంలోనిదిగా శాసనం చెపుతుంది. తుమ్మల ఒక గ్రామం. ఈ పేరుతో గుంటూరు జిల్లాలో మరో గ్రామముంది. సంబ అనే గ్రామం చిత్తూరు జిల్లాలో ఉంది. ఇక ఈ సంగాలకు విజయ భూపతి పురమనే పేరున్నట్లు శాసనస్థ సాక్ష్యముంది. సంగాల పేరుతో మరోరెండు గ్రామాలు ఆంధ్రపురం తాలూకాలోను, గుత్తి తాలూకాలో వున్నాయి.

సంజీవరాయుని పట్టణ :

చిత్తూరుజిల్లా గ్రామం. సంజీవరాయుడన్న వ్యక్తి పేరుమీదుగా వచ్చింది. అంబనేయుస్వామిని సంజీవరాయుడంటారు పట్టణ, పట్టె శబ్ద సంబంధం. పట్టె భూ ఖండం. వెంకట కండ్రిగ సంగతి చెప్పడం జరిగింది. ఇదికూడా అలాంటిదే గాని కొంత అర్థం చేదముంది. భూఖండం అన్నంతవరకు సరిపోతుంది. కండ్రిగ, ఏదైనా గ్రామంనంచి కొంత బాగం తీసి మరొకరి కిచ్చింది. కాగా పట్టె ఒకరినుండి పంచుకొన్న భూఖండం. ఇదే వ్యవహారంలో పట్టె అయింది. పై అర్థములో రాయలసీమలో దానికి వ్యవహారముంది. చిత్తూరు జిల్లాలో ఇలాంటి గ్రామనామాలు కనిపిస్తాయి. రాగిమానిపట్టణ, బైరాగి పట్టణ, కాళిపట్టణ, నాయుడు పట్టణ, సాశ్వ పట్టణ, సీకాయ. పట్టణ, శింగరరాజు పట్టణ, చిన తిమ్మరాజు పట్టణ, ఇరుదలవారి పట్టణ, కీల్ వీల్ పట్టణ, మేల్ కాల్ పట్టణ, మొదలయినవి. పట్టెం ఇంటి పేరుగా కూడా కలదు. ఈ ఇంటిపేరుతోకూడా చిత్తూరు జిల్లాలో పట్టెంవాండ్రపల్లి అనే గ్రామముంది.

సంతమాగులూరు :

ఇది సరసరావుపేట తాలూకాలోని వుంది. ఇదే తాలూకాలో మరొక మాగు

లూరు వుంది. దాని పేరు ఉప్పుమాగులూరు. సమీపంలో ఒకే పేరుతో రెండు గ్రామాలుండడం కారణంగా వివక్షణ కొరకు ఒక దానిపై సంత, మరొక దానిపై 'ఉప్పు' అనే పదాలు వచ్చి చేరాయి. సంత జరిగేటోట సంత మాగులూరు అయింది. ఉప్పుమాగులూరులోని 'ఉప్పు' అవణం సంబంధికాదు. ఉప్పు (*Hockelochloa granularis* O. ktz) అనేది ఒక రకమైన గడ్డి. ఇది గాక ఉప్పుగడ్డి (*Chloris virgata*, Sw) పేరే ఉంది. అది ఎక్కువగా ఉండే ప్రాంతం కనుక అది ఉప్పుమాగులూరు అయింది. దీనికి గల మరొక పేరు ఉప్పుం పావులూరు. ఉప్పు లూరు, ఉప్పుం అనేవి కూడి అలావచ్చి, 'ఉం' అంటే ఏమిటో ముందు చెప్పటము జరిగింది. మాగు అంటే భూమి స్వభావాన్ని. తెలియ జేస్తుంది. మాగిన అంటే తెలుసు. ఈ మాగిన శబ్దమే మగ్గిన, మగ్గుట (పొద్దు మగ్గినాయి). ఇది నేల స్వభావాన్ని సూచించేది. అయినా కావచ్చు, లేదా ఒక రకం గడ్డినయినా సూచించ మామిడి లేక మామిడి మనకు తెలుసు మనం పండ్లుగా తినే మామిడివేరు. గడ్డిజాతి వేరు మామిడి కుదురు, మామిళ్ళపల్లి మొత్తమైన వాటిలో కన్పించేది గడ్డి మాత్రమే అలాగే తాడికొండలో కనిపించేది. మనకు తెలిసిన తాడి చెట్టుకాదు. తాడి పేరుతో చాలా మొక్కలున్నాయి. త్రిఫలాలలో తాడి లేక తాని తెలుసు గదా. ఆరదాడి, కోదాడి, మోర్తాడి, రాస్తాడి, అనేవి అలాంటి మొక్కలేనని ముందు చెప్పడం జరిగింది.

సంతబయలు :

ఇది చిత్తూరు జిల్లా పుత్తూరు తాలూకా గ్రామం. సంతజరిగే బయలు (Open place) విశాలమైన భూభాగం కాలక్రమంతో గ్రామమేర్పడింది. పేటలు కూడా ఇలాంటివే.

సంతోషపురము :

పార్వతీపురం, కురుపాం తాలూకాలో ఈ పేరుతో గ్రామాలన్నాయి. సంతోషరాయుడనే తెల్లమమ్మ ముహూర్తాధారుని పేరుతో ఈ గ్రామమేర్పడి యుండ వచ్చు.

సం దె పూ డి :

గుంటూరుజిల్లా గ్రామం. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో సందెపూడి అనే గ్రామ ముంది. రెండింటి మూలరూపం ఒకటే. 'సందె' నేల స్వభావాన్ని సూచించేపదం. రేగడు, ఇనుక కలిసిన నేల సందెకట్టునేల.

సమయపురం :

చిత్తూరు జిల్లాలో పుత్తూరు తాలూకా గ్రామము. సమయం అంటే కాలము సమయం, సందర్భము అనే వాడుకలోని అర్థాన్ని ఇక్కడ గ్రహించాలి. ప్రభువు ఎప్పుడు ఏవి చేయాలో హెచ్చరిక చేసే వారుండేవారు. వారిని సమయ వంతుల వారంటారు. సమయవంతుల ఇంటిపేరు గలవారున్నారు. ఆ ఇంటిపేరు మీదుగా ఆ గ్రామ మేర్పడివుండవచ్చు.

సర్పవరం :

తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో కాకినాడ తాలూకా గ్రామం. సర్ప సంస్కృత శబ్దం. సృష్ మూలధాతువు. పాకే వంటి వాటికి దేనికైనా వర్తింప చేయవచ్చును. అయితే అలాంటి వాటి నన్నింటిని సరిస్థులపాలని వ్యవహరించడం కద్దు. 'తెలుగున పాము'గా రూఢం. ఈ శబ్ద వ్యుత్పత్తి 'పమ్మి' ఆరోపం క్రింద చూడవచ్చును. శాసనాల్లో సర్పపురం, సబ్బిపురంగా సంభావితము. నిజానికిది సబ్బవరానికి సంస్కృతీకరణం కావచ్చు.

ఇచ్చట నెలకొన్న దైవం భావన్నారయణ స్వామి. ఈ స్వామికి గల మరొక పేరుమీదుగా ఈ గ్రామాన్ని రాజనారాయణపురంగా శాసనాల్లో వ్యవహరింప బడింది. ఈ దేవాలయ ప్రాంగణానికి ప్రత్యేకంగా "శ్రీ పురుషోత్తమం" అనే వ్యవహారమున్నట్లు శాసనాలు చెప్తున్నాయి. కాగా ఇదే తాలూకాలో భావరం పేరుతో రెండు గ్రామాలున్నాయి. భావరం వ్యవహారంలో భావరమయింది. పై భావనారాయణస్వామికి దానం చేయబడినవి కనుక పై గ్రామాలు అలాసంకేరింప బడ్డాయి.

సర్వ ఇనాం రాఘవాచార్యులపల్లె :

ఇది చిత్తూరుజిల్లా గ్రామం. రాఘవాచార్యులు అనే వ్యక్తికి సర్వఇనాంగ ఇవ్వ బడిన గ్రామం. ఈనాముల్లో చాలా భేదాలున్నాయి. సర్వ ఈనామంటే సర్వ హక్కులతో ఇచ్చిన గ్రామం. అంటే దానదమన విక్రయ వినిమయ సమస్త హక్కులతో ఇచ్చినది. కొన్ని ఈనాములను అమ్మడానికి వీలుండదు. అనుభవించ వించటానికి మాత్రమే హక్కు ఉంటుంది. మరికొన్నింటికి కొంత పన్ను కట్టవలసి ఉంటుంది. మరికొన్ని ఈనాములు, కేవలం కొన్ని సేవలు చేసినందుకు ప్రతి ఫలంతో ఇవ్వబడ్డవి. ఆ సేవ చేసినందుకు ప్రతి ఫలంగా ఇవ్వబడ్డవి. ఆ సేవ చేసినంతకాలమే వాటిని అనుభవించే హక్కు వుంటుంది.

సర్వేపల్లి :

నెల్లూరు జిల్లాలోని అదే తాలూకా గ్రామం ఓడమూడు తాగుటగా రెవెన్యూ రికార్డుల్లో నమోదై నది. ఇక దీని పూర్వ నామం సరియపల్లి.¹ సరి శబ్దాని కర్ణం పెద్ద, ఎత్తు అనే అర్థాలున్నాయని అంటుంటే దీనికి అర్థం వచ్చుతోందేననేది, పల్లవ నేల అనికూడా చెప్పవచ్చును. అందరి కాటకలో పర్వతం అంటుంది. మన భూతి పూర్వ రాష్ట్రపతి తాదాకపుట్టి నాటి పేరు పల్లి పర్వతం. 1845 ప్రాంతంలో ఈ సీమకు అధిపతిగా నానెం. పాండ్యవంశ వాయుడు. సమీపంలోని కోడూరు ఈడూరి గ్రామానికి పేరు వచ్చింది. పాండ్యవంశ వాయుడు విమల కం ఇవ్వబడింది. కాసనం : పాండ్యవంశ వాయుడు పాండ్యవంశ వాయుడు పాలితిత్తి యయ్య

పాండ్యవంశ వాయుడు పాండ్యవంశ వాయుడు పాలితిత్తి యయ్య

"పాచిలిపాచి నీమలోని ముదినాటి గ్రామానను చెంతల తిరుమల. నేనుమ్మ"

సాతులూరు

గుంటూరు జిల్లా నరసరావుపేట తాలూకా గ్రామం. దీని పూర్వ నామం సాంతలూరు. సాతులూరు పేరుతో షురో గ్రామం కృష్ణాజిల్లాలో వుంది. తోగడ అతుకూరుని గూర్చి ముచ్చటించునపుడు, దాని పూర్వనామం అంతుకుర్లు అని, అందరి 'అంతు' ఒక గడ్డి మొక్క అని చెప్పటం జరిగింది. ఈ గ్రామ వాస్తు లోని సాంతులేక సోతుకూడా గడ్డిమొక్క అనమ్మును. (the soap and plant, Mlmra abstergens Rixb) కన్నడలో సాతు. కుంకుడు మొక్కగా చెప్ప బడింది. ఏ లూరు తాలూకాలో 'సతం' ఇదే గ్రామం వుంది. వ్యవహారంలో సత్రాలు సత్కాలంగా మారిండ్రి. సత్రం ఇంటిపేర గణపూరువారు. ఈ సాతులూరు గ్రామం వంశాయలలో సాతు నది పర్వతం. ఈ వంశాయల పాచికే, రామ చంద్రాపురమనే పేరుంది. సాంతలూరికే మరికొన్ని కాసనాలలో దాంవలూరు అనే పేరున్నట్లు తెల్పబడింది. ఈ గ్రామంలోని పెద్ద చెరువుకు గోపీనాథ సముద్రమని పేరు. కొండపీడికి గోపీనాథ నగరమని పేరు. అక్కడ ఈ పేరుతో దేవాలయ ముండేది. అనంతర కాలంలో ఈ దేవుని పురుషోత్తమపట్నంలో ప్రతిష్ఠించడం జరిగింది. ఇదివేరే

కొండపీడును పాలిస్తూన్న (క్రీ.శ. 1402) రామయ భాస్కరమూల్య న అం, ఎల్లయార్యుని భార్య అయిన చిన్న మాంచిక నిర్మించింది. రామయ భాస్కరా మాత్యుడు అచ్యుత రాయల మంత్రి ఈ చిన్న మాంచిక ఈ గ్రామంలోని పార్వతి

¹ No. 891; S. I. I. Vol. XVI
² No. 240; S. I. I. Vol. XVI

సమేత పర్వతేశ్వరుని ప్రతిష్ఠించింది. ప్రస్తుతం రామేశ్వరునిగా పరివహిస్తున్నారు. చాంచలూరులోని 'చాంచల' చంచలి సంబంధి. దీనిని కూరాకుగా ఉపయోగిస్తారు. సాతు అనే గ్రామం నార్త ఆర్కాడు జిల్లా, కంగుంది డివిజన్ లో వుంది. పూర్వం బాతుమిల్లి ని గూర్చిన వివరణలో ఈ సాతు శబ్దం ప్రస్తావింపబడింది.

సామంత కురు :

తూర్పుగోదావరి జిల్లా అమలాపురం తాలూకా గ్రామం. నెల్లూరు జిల్లా దరిశి డివిజన్ లో సామంతపూడి అనే గ్రామం, సూళ్ళూరుపేట తాలూకా సామంత మల్లం అనే గ్రామాలున్నాయి. సామంత శబ్దం ప్రభువుకు లోబడి వుండే చిన్న పాలకునిగా తెలుసు. అయితే ఇక్కడ ఆ అర్థం కాదు. సామంతిగ అనేది కన్నడంలో మల్లెలో ఒక రకంగా చెప్పబడింది. చామంతి తెలిసిందే కురుపూడి శబ్దాలు పూర్వం వివరింపబడ్డాయి. మల్లంకూడా, మల్లె సంబంధియే. చిత్తూరు జిల్లాలో గుడి మల్లం అనే గ్రామముంది. మల్లం పాడులున్నాయి. బ్రహ్మనాయుని ఆయుధం సామంతరాగోల ఇందలి సామంత శబ్దం, గొప్ప ఎదురులేని సర్వాధికారి అనే అర్థానిస్తుంది.

సామర్ల కోట :

తూర్పుగోదావరి జిల్లా గ్రామం. నిజనామం చామర్లకోట పిరాపురం జమీందారుల నివాస స్థానం. చామర్ల ఒక రకం తృణద్యానం చామగడ్డ (*Panicum crus-galli* Linn) తెలిసిందే. దీనికే చాళుక్య భీమవరమని మరొకపేరు. 1976లో నైజాం నవాబు వశమైంది. 1888 లో ఇచ్చట కోట ధ్వంసం చేయబడింది. బ్రిటిషు పరిపాలనా కాలంలో సైనిక ఆసుపత్రి ఉండేది. 1888లో సైనిక కేంద్రం ఎత్తివేయబడింది కాని, రంప పితూరువల్ల తిరిగి 1879 లో సైనిక విడిది ఏర్పాటు చేయబడింది.

సామినేనిపల్లె :

కడపజిల్లా ప్రొద్దుటూరు తాలూకా గ్రామం. సామినేని ఇంటి పేరుగా కన్పిస్తుంది. స్వామి సామిగా పరిణామం చెందింది. నాయకుడు, నాయనిగా కడకు నేనిగా స్థిరపడింది. ఇలా 'నేని' అంతమందు గల ఇంటిపేర్లు సుమారుగా 120 కి పైగా కన్పిస్తాయి. ఆ ఇంటి పేర్లలో ప్రస్తావింపబడిన (వీరమాచ-సాయప-పిన్నమ-) పూర్వ పదాలన్నీ ఆయా వ్యక్తుల పేర్లు సైన్యాధికారులుగా వని చేసిన వారు. కాకతీయుల తర్వాత ఇలాంటి పేర్లు వాడుకలోకి వచ్చాయి. ఈ 'నేని'

ఇంటిపేరు గరిపాటి కమ్మ, కామ్రా, రత్న, యాదవ, భారత, కరం, కులార్త, కన్న
స్తాయి. అమా వ్యక్తిత్వ ప్రాధాన్యతలను, ఆగంపాత కారంలో ఆ కుటుంబాల్లో,
ఆ మూలపురుషుల వ్యక్తిత్వ వ్యవహారాల వివరణలున్నాయి.

సుంకేశుల :

చాలా కాలం క్రితం కులార్త కుటుంబం కులార్త కుటుంబాల్లో
ఖాజీ పేట, కులార్త కుటుంబం కులార్త కుటుంబాల్లో కులార్త కుటుంబం గ్రామ
ముంది. కులార్త కుటుంబం కులార్త కుటుంబాల్లో కులార్త కుటుంబం కులార్త కుటుంబం
కులార్త కుటుంబం కులార్త కుటుంబాల్లో కులార్త కుటుంబం కులార్త కుటుంబం
(Ponician elata Linn) దీన్నే సుంకేశు అనే కులార్త అంటారు. కులార్త కుటుంబం
వేరు. చిట్టికేశురి తెలుసు కదా !

సూరప్పకళం :

చిత్తూరుజిల్లా చంద్రగిరి తాలూకా గ్రామం. వ్యక్తి నామపరంగా వచ్చినది.
కళం అనగా నీరూరే చిత్తడి నేల. బుర్రబుర్రాదే స్వభావం గల నేల. కళంకుప్పం.
కళం మిట్ట అనే గ్రామాలు పుత్తూరు తాలూకాలో ఉన్నాయి. కళంకుట్ట విశాఖ
జిల్లాలో వుంది.

సోమమల్లె :

చిత్తూరుజిల్లా సోమమల్లె తాలూకా గ్రామం. వ్యవహారంలో సోమమల్లెగా
కూడా వుంటే కనుక సోమమల్లె అగ్రహారం సోమమల్లె కోటలోని చవుడేశ్వ
రమ్మకు ఆ గ్రామరైవే వచ్చే పన్నును పైన చెప్పిన వ్యక్తి దానం చేసినట్లు శాసనం.

హవేలి లింగపాలెం :

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా గ్రామం. లింగంపాలెం వ్యక్తి నామపరంగా ఏర్పడ్డ
గ్రామం. హవేలి పైన చెప్పిన వ్యవస్థా బేదాల్లో ఒకటి. 'హవేలి' శబ్దానికి భవన
మనే అనే అర్థం కూడా వుంది. అయితే గ్రామ నామపరంగా ఈ అర్థం సరిపోయింది.
నవాబు లేక అతని అంతరంగికుల స్వాదీనంలో కేవలం వారి స్వంత ఖర్చుల నిమి
త్తం వచ్చే ఆదాయాన్ని నిర్దేశించడం జరిగింది. అలాటి గ్రామాల్లో ఈ లింగం
పాలెం ఒకటి. గనుగ ఇది హవేలి లింగంపాలెం అయింది. మరికొన్ని సందర్భా
లలో నవాబు తన పాలనా పరిధిలోని ప్రాంతాలలో పర్యటించే సందర్భాలను

పురస్కరించుకొని ఆయా గ్రామాలలో కొన్ని భవనాలను (నేటి రహదాది బంగళా వలె) నిర్మించారు. అలాంటి భవనాలు నిర్మింపబడ్డ గ్రామాలను అంటే హవేలీలు గల గ్రామాలను కూడా ఆ పేరుతో సంభావించడం జరిగింది.

హంసవరం :

చూర్పుగోదావరిజిల్లా గ్రామం. కృష్ణాజిల్లాలో హంసలదీవి అనే గ్రామం ఉంది. వరం అని ఉండడం వలన చూర్పు గోదావరి జిల్లా గ్రామం వ్యక్తి నామం అనిపిస్తోంది. నిర్ధారించి చెప్పలేము. కాని హంసల దీవిలోని హంస హంసకాదు. గంగ తన కాలప్యాన్ని పోగొట్టుకోవడానికి ఈ రూపంలో వచ్చి ఇచ్చటి కృష్ణా సాగరసంగమంలో స్నానం చేసి, హంసగా మారి వెళుతుందని స్థల పురాణగాద. ఇచ్చట గోపాలదేవుని ఆలయముంది. ఇంతకూ ఇంకొక హంస ఒక మొక్కపేరు. హంసపాదాకు, అంస పాతాకు (*Vitis pedata, Vani or Heliotropium Covomandelianue, Retz*) అంటారు. ఇది అల్లుకునే స్వభావం గల తీగ మొక్క. ఇక ఈ ప్రాంతం దీవి కనుక హంసలదీవి. “లలిత కృష్ణానది సంగమ స్థల నిహార, పర కరుణా స్వభావ గోపాలదేవ” అనే మకుటంలో కాసుల పురషోత్తమ కవి గోపాలశతకం చెప్పింది ఇక్కడ గోపాలదేవుని మీదనే. మాఘ పౌర్ణమికి ఇచ్చట కళ్యాణం జరుగుతుంది

హార్సిలి కొండ :

చిత్తూరుజిల్లా మదనపల్లె తాలూకాలోని వేసవి విడిది. పూర్వం కలెక్టర్లుగా పనిచేసిన హార్సిలి అనే దొర పేరు మీదగా పిలువబడుతుంది. దాని పూర్వ నామం, ఏనుగుమల్లయ్య కొండ. పైన 10, 12 డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రత తక్కువ ఉంటుంది.

హిందూపురం :

ఆనంతపురంజిల్లా తాలూకా కేంద్రగ్రామం. ఒక మతంగా హిందూమతం తెలిసిందే. కాని భారతీయ ప్రాచీన సాహిత్యంలో ఎక్కడా ఈ పదం కనిపించదు. మత శబ్దం ఆంగ్లపదమైన ‘రెలిజియన్’ అనేదానికి సమానార్థకం వాడుతున్నాం గాని, నిజానికి ఒకటి గావు. తెలుగు సాహిత్యానికి సంబంధించి, మను చరిత్రలో పెద్దన్న ఈ శబ్దముపయోగించాడు. ఇక ఈ హిందూపురం వ్యక్తి నామవరంగా వచ్చింది. హిందూరావుపురం అనేది ఆసలైన పేరు. మహారాష్ట్ర పాలకుడైన ఘోర్నదే వంశస్థుల్లో, 1743 లో గుర్తినేలిన మురారిరావు తన తండ్రి హిందూ

రావు పేరు మీద ఈ గ్రామం కట్టించాడు. సమీపంలోని సుండురు ఎస్టేట్ పాలకులు మొన్న మొన్నటి వరకు ఈ వంశస్థులే.

హిస్సారమురువణి :

పై తాలూకా గ్రామం. మురువు ఒక రకం గడ్డి. కన్నడంలో మురుశి. ఆరణి అంటే మేర, పొద్దు, ప్రాంతము అని అర్థాలు. అంటే ఆ గడ్డి ఆవరించినంత మేర అని అర్థంకాగా, హిస్సార అనే కన్నడ పదాని కర్థం (హిస్సెదార్) వంతు కల్గినవాడు. వాటాదారుడు అని అర్థం. హిస్సావాని వేటపాడు ఇంతకు పూర్వం వివరింపబడింది. ఇంకా మరువణి శబ్దంతో వట్టుమరువణి (శిరుగుప్ప తాలూకా) హాళుమురవణి (అదే తాలూకా) అనే గ్రామాలున్నాయి. ఎట్ట లేక వట్టి అంటే కానిది. అంటే అలాంటి తాలూకాలో ఏమీ గానిది అని అర్థం. లోగడ వట్టి చెరుకూరు (గుంటూరు జిల్లా) వివరింపబడింది. హాళు అంటే పాడు దగ్గరలోని పాడు అనే గ్రామంతో వివరింపబడుతుంది.

హిస్సావావిలేటిపాడు :

ఇది నెల్లూరు జిల్లా గ్రామం. వావిలిపేరు. వావిలేరు దాని ఔష విభక్తిక రూపం వావిలేటి. తత్సంబంధమైన పాడు వావిలేటిపాడు. ఇంక హిస్సా అంటే చాలా మందికి ఉమ్మడిగా ఇచ్చిన శ్రోత్రియం. శ్రోత్రియమంటే నేడ పండితులకు అన్ని హక్కులతో ఇచ్చిన భూమి. శ్రోత్రియం పేరులో చాలా గ్రామాలు కన్పిస్తాయి. చిత్తూరు జిల్లాలోని శ్రోత్రియం సాధుబడి వారిపల్లె ఇలాంటిదే.

ఉపయుక్త గ్రంథాలు

తెలుగు :

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

— కొట్ర శ్యామల కామశాస్త్రి

దక్షిణ భారతశాసన సంపుటాలు

(South Indian Inscriptions)

— ఆర్కియలాజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా

ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళము

— కందూరి ఈశ్వరదత్తు

బ్రౌణ్య నిఘంటువు

— సి.వి. బ్రౌన్

మాండలిక వృత్తివదకోశము (వ్యవసాయము)

— ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి

శబ్దరత్నాకరము

— ఐహళనపల్లి సీతారామాచార్యులు

శాసనశబ్దకోశము

— కందూరి ఈశ్వరదత్తు

సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు

— ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి

ఆంగ్లము :

A manual of the Kistna District

Alphabetical List of Village in the Taluks and District of the Madras Presidency.

— Government Press, Madras

American Random House Dictionary

Castes & Tribes of Southern India

Vol I to VII

— Edgar Thurston

Dravidian Etymological Dictionary and its supplement

— T. Burrow or Emeneau

Glossary of the Madras Presidency

— Ed. C.D. Maclean

Kenneda English Dictionary

— Kittle

Mannuel of the Administration of the Madras Presidency

Vol I or II

— C.D. Maclean

Sanskrit English Dictionary

— Sir. Monier Monier-Williams

Tamil Laxicon

— University of Madras

సంస్కృతము

అష్టాంగ సంగ్రహము

— వాగ్భటుడు

ॐ న బ ం ద ం

అ గ్ర హ రం

గ్రామం మొత్తంగాని, కొంత భాగాన్నికాని ఏ విధమైన పన్ను లేకుండా లేక కొంత రాయితీ కూడిన పన్ను విధించిగాని బ్రాహ్మణుల కిచ్చినది. ఇచ్చిన వ్యవస్థలను బట్టి దీనిలో భేదాలున్నాయి.

అగ్రహార - ఈనాముల భేదములు :

1) బిల్మిక్తా అగ్రహారం :

చేసికొన్న ఒప్పందానికి లోబడినది. ఉత్తర సర్కారు జిల్లాలలోని దానికి దక్షిణాదిలోగల వాటికి వీటిలో కొంత భేదావుంది. మొదట దానిలో నియమితమైన నేల పన్నులేదా శిస్తు చెల్లింపవలసి వుంటుంది. అయితే ఇది సాధారణమైన దానికంటే తక్కువగా వుంటుంది. రెండవ పద్ధతిలో నియమితమైన పన్నుకు లోబడి తీసుకున్న భూమికి ఇది వర్తిస్తుంది.

2) కట్టుబడి అగ్రహారం :

జమీందారులు, తమ సేవకులకు రాయితీతో కూడిన నేలపన్ను విధించి ఇచ్చిన భూమి. ఇది ఒక రకమైన ఈనాము. బ్రాహ్మణులకే పరిమితమైనదికాదు. జోడి అంటే కూడా ఇదే.

3) సర్వాగ్రహారం :

ఏ విధమైన పన్ను లేకుండా ఇచ్చినది.

ఇవేమీ లేకుండానే కేవలం బ్రాహ్మణుల నివాస ప్రాంతాలను అగ్రహారాని వ్యవహరించడం కూడా వుంది.

ఈ నా ము లు

ప్రభువులు, జమీందారులు తమ సేవకుల సేవకు మెచ్చి బహుమతిగా ఇచ్చి నవి. గ్రామంలో వివిధ వృత్తుల వారికి ఈ యీనాములున్నాయి. చాకలి, మంగలి, కంసాలి, కమ్మరి, కుమ్మరి, కరణా, కళామంతులు, తలారి, తంబళ, నంది, పురోహితులు, పదేలు, పూర్వారి, గణాచారి, పంచాంగం చెప్పేవారు, నుంకరి మొదలైన వారందరికీ ఈనాములున్నాయి. ఇవిగాక మరికొన్ని ఈనాములున్నాయి.

ఉప్పర యీనాము : చెరువులకు గండ్లు పడితే పూడ్చే ఉప్పరకు ఇచ్చింది.

డిరిడు యీనాము : చలివేంద్రం పెట్టిన వానికిచ్చింది.

కావలి యీనాము : కోట గుమ్మంవద్ద కావలి వారికిచ్చింది.

తోలుబొమ్మల యీనాము : తోలు బొమ్మలూట ప్రదర్శించువారి కిచ్చింది.

దొరతనం ఈనాము : దొరతనం వారికి సాయపడినందుకిచ్చినది.

నీరుకట్టు ఈనాము : మాగాణి ప్రాంతాల్లో నీరును పాపకం చేసిన వారికిచ్చింది.

భట్రాజు ఈనాము : భట్రాజుల కిచ్చినది.

వ్యక్తి గత ఈనాము : దీనినే పర్సనాలిటీ (Personality) ఈనాము అని కూడా అంటారు. జమీందారులు తమ కిష్టమైన వ్యక్తుల కిచ్చింది.

సర్వదుంబాలా ఈనాము : చాలామందికి పన్ను లేకుండా ఇచ్చిన మాన్యం.

సర్వీసు ఈనాము : ఉద్యోగుల సేవకు ప్రతిఫలంగా ఇచ్చినది.

సాలిం ఈనాము : ఏ విధమైన పన్ను లేకుండా దేవాలయాలకిచ్చింది.

గ్రామం కట్టిన ఈనాము : మొదట గ్రామానికి బొడ్డురాయి ఎత్తినవారికిచ్చిన ఈనాం.

గొడుగు ఈనాం : (చత్రి) గొడుగుపట్టినవాని కిచ్చిన ఈనాము

దివిటి ఈనాం : ముందు దివిటి పట్టిన వానికిచ్చిన ఈనాము.

బాగ్ మారి ఈనాం : పులిని చంపినవాని కిచ్చిన ఈనాము

అనుభవ హక్కులు

1) కాస్తసరి : శిస్తు చెల్లించి చున్నానునే సొంత భూమి.

2) కొర్రు భూమి : పంటలు సరిగా పండకపోతే వదిలివేసిన భూమి.

3) గ్రామ కంఠం : గ్రామస్థులందరికీ హక్కుగల అంజరు. శిస్తు ఏదయినా చెల్లింపవలసియుంటే అందరూ చెల్లిస్తారు.

4) గ్రామనత్తం : ఇళ్ళు కట్టకోడానికి శిస్తు రద్దుపరచి ఇచ్చిన భూమి.

5) చెలక : సాగుచెయ్యడం మాని, పశువుల మేతకు వదిలివేసిన భూమి.

6) జిరాయితి : కాస్త సరిలాంటిది.

7) తెంపూరి భూమి : చుట్టు ప్రక్కల అమల్లోవున్న శిస్తు రేటు ప్రకారము చెల్లిస్తూ, ప్రభుత్వ అనుమతి మీద కావలసినంతకాలం సాగుచేసుకునే భూమి.

8) నివేశనం . నివాసస్థలం.

9) పాయకారి : భూమిమందు దగ్గర కొంత కాలకు తీసుకొని, సాగుదార్లకు మారుకొలు కిచ్చినది.

పెనమకూరు :

ఇది కృష్ణాజిల్లా గ్రామం. పెనమ, కురుల కలయిక పెనమకూరుగా పరిణమించింది. భోజరాజీయ కర్త అనంతమాత్యుడు విలసితంబగు “కృష్ణవేణి మలాపహారిణి భీమరథి నా దరిత్రీయందు దనరు నదీ త్రయాంతర్వేది యగు సవనక్షేత్రమున శోభనముల కెల్ల దరణివాసంబగు పెరుమగూరు పురంబు” అని ఈ పెనమకూరును తన తాత తండ్రుల నివాసంగా పేర్కొన్నాడు. భీమరథి యని ముద్రించుట పొరపాటు. అది భీమనది. కృష్ణవేణి తెలిసిందే. మలాపహారిణి పుల్లెరు. దీనిని గూర్చి ఇంతకు పూర్వం కొంత చెప్పడం జరిగింది. ఇక భీమనది, లేక భీమేరు లేక భీమర్రు అనేది నేడు పెదపూడికి బయట ప్రవహిస్తున్న మురుగుకాల్వ. ఇది, గుండేరు, లంజ కాల్వ, ఈ మూడు ఒకప్పటి కృష్ణానది ప్రవాహాలే. పెరుమగూరు అనడం కూడ పొరపాటే. ఇవి రెండూ అనంతరకాలంలోని వ్రాయస కాండ్ర పొరపాట్లు కావచ్చును. పెనమ అనేది ఒక రకం మొక్క. ముందు పెనగ వివరించడం జరిగింది. పేనారి అనే పేరుతో కన్నడంలో ఒక చెట్టు ఉంది.

అనంతమాత్యుని నివాసస్థలాన్ని గూర్చి పూర్వాసమీక్షకులు సందేహస్పదముగా వ్రాయుట, వారికి గ్రంథపరిచయమే తప్ప గ్రంథస్థ ప్రాంతాలతో పరిచయం లేకపోవడమే.

ఇక పుల్లెరును గూర్చి మరికొంత వివరణ. మురుగు ప్రవాహాలను పుల్లెరులనడం పరిపాటి అని ముందు చెప్పడం జరిగింది. ఉయ్యూరుకు ప్రక్కగా మర్రివాడ, పామర్రుల మీదుగ నేడొక పుల్లెరు, పంటకాలువగా ప్రవహిస్తోంది. కాని చర్చలోని పుల్లెరు ఇది కాదు. ఏనుగులకోడు స్థానికులకు తెలుసు. అది పుట్టినచోటు నుండి తూర్పుకు ప్రవహిస్తూ నిమ్మకూరు (నిమ్మకుర్రు) ను చుట్టి ఇంకా దిగువకు ప్రవహించి, నిడుమోలుకు దిగువ బందరు బెజవాడ రోడ్డును దాటి, గుడ్లవల్లెరు, కవుతరంవైపుకు ప్రవహించి సముద్రంలో కలిసేది. ప్రస్తుతం ఈ ప్రవాహభాగం పంటకాలువగా మారింది. కృష్ణపై ఆనకట్ట కట్టిన తరువాత తూర్పు కృష్ణా ప్రాంతపు భూభౌతికస్థితిలో చాల మార్పు వచ్చింది. నిడుమోలు తరకటూరు (తరక-టూరు) ప్రాంతాలలో సముద్రంలో నుండి పడవలు రావడానికి ఒక కాలువ ఘంటశాలవరకు ఉండేది. ఈ రేవులలోనికి వచ్చిన పడవలపై సుంకాలు వసూలు చేసేవారు. దాని ప్రక్కన ఉండేది కరపట్నం. శ్రీనాథుడు తన జన్మస్థలంగా పేర్కొన్న కరపట్నం

మరికొన్ని విశేషాలు

బారా బలోతీలు : గ్రామ సేవకులు. ఇవి పన్నెండు వృత్తులు.

- (1) మున్సిప్ [రెడ్డి] (2) కరణం (3) షతాబు (4) సీరుకట్టి (5) తలారి
(6) కుమ్మరి (7) కమ్మరి (8) కంసారి (9) వడ్రంగి (10) మంగరి
(11) చాకలి (12) జ్యోతిష్యుడు.

గ్రామ ఖర్చులు : పై ఉద్యోగస్తులకు మర్యాదలు జరపడానికి, బాటసారులకు నట్టువరాండ్రకు బోజనాలు పెట్టడానికి ఇంకా ఇతరములైన వాటికొరకు గ్రామస్తులనుండి, గ్రామాధికారులు వసూలుచేసే సొమ్ము. అయితే చాలా సందర్భాలలో స్వంతానికే ఖర్చు పెట్టుకునేవారు.

బారాదరి : పన్నెండు ద్వారాలు గలది. ఉద్యానవనాల్లోని వేసవి విడిది.

చౌదరి : గ్రామంలోని వర్తక వాణిజ్యాలను అజమాయిషీ చేసేవారు.

కళం కాలువ : బుగ్గనుండి ప్రవహించే కాలువ. సూరప్ప కళం అనే గ్రామం లోని కళం ఇదే.

నంజ : మాగాణి భూమి. కృత్రిమంగా నీటి సౌకర్యం కల్పింపబడినది. దీనినే సీరారంభం అనికూడ అంటారు.

సీరావరి : బాగా నీటి సౌకర్యము కలది.

పండ్రా పొలము : తోట భూమి.

పారడి పొలము : బీడు భూమి (పశుగ్రాసము కొరకు వదలినది)

పుంజ : మెట్టపొలము. దీనినే కాడారంభము అంటారు.

మంజ : శివారు

మగ్గవరి : మగ్గంమీర వేసిన పన్ను.

గొల్లగారము : గొల్లవాండ్ర వద్ద తీసే పన్ను.

దెట్ట శిస్తు : వేసవిలో వేసిన పైరుపై వేసిన పన్ను.

మచ్చిలీనం : చేపలు పట్టే వారిపైన వేసిన పన్ను. దీనిని చెంబడి పన్ను అని కూడ అంటారు.

భరత వర్షము : భరత వర్షము జంబూ ద్వీపమందలిది. ఈ భూమండలమునందు సప్తద్వీపములు కలవు. సప్తద్వీపా వసుంధరా, జంబు, ప్లక్ష, శాల్యల, కుశ, క్రౌంచ, శాక, పుష్కరములనునవి ఈ సప్త ద్వీపములు. లవణ, ఇక్షు, సురా, సర్పి, దధి, దుగ్ధ, జల సముద్రములు (సప్త సముద్రములు) ఈ ద్వీపములను చుట్టియున్నవి.

జంబూ ద్వీపమునందు హిమవంతము, హేమకూటము, నిషధము, మేరువు, నీలగిరి, శ్వేతావలము, శృంగవంతము అనే కుల పర్వతాలున్నాయి. వీటినంటి ఇలావృత, భద్రాశ్వ, కేతుమాల, హరి, కింపురుష, రమ్యక, హిరణ్మయ, కురు, భరత వర్షములు గలవు.

ఈ భరతఖండము తొమ్మిది ఖండములు. అవి ఇంద్ర, కేతుమంత, తామ్రవర్ణ, గభస్తిమంత, నాగ, సౌమ్య, గాంధర్వ, వారుణ, కుమారికా ద్వీపములు.

ఈ కుమారికా ద్వీపమే భరతఖండమని చెప్పబడినది. దీనికి పేరు వచ్చుటకు గల కారణము స్వామియందు మనువు కుమారుడు ప్రేమప్రతుడు. ఈతని కుమారులు తొమ్మిది మందిలో అగ్నిద్రుడౌతడు. ఈతనికి జంబు ద్వీపపాలన మొనగబడినది. ఈతని కుమారులు తొమ్మిదిమంది. అందు ఋషభుడనువానికి హిమవంతమునకు దక్షిణ ఖండమున కాదీపత్యమివ్వబడినది. ఋషభుని కుమారుడు భరతుడు. అతడే భూభాగమును పాలించుటచేత దీనికి భరతవర్షమని, భరత ఖండమని పేర్లు వచ్చెనని ఆంధ్ర మార్కండేయ పురాణము.

కాగా మేరువుకు దక్షిణాన ప్రకాశించే సూర్యుని కూడా భరతుడంటారు. ఆ వెలుగు ప్రసరించినంతమేర భరత వర్షమని ఒక ప్రతిపాదన.

నా డు లు - సీ మ లు

అక్షరములు - అక్షరములు - అక్షరములు - అక్షరములు - అక్షరములు - అక్షరములు - అక్షరములు - అక్షరములు - అక్షరములు - అక్షరములు

అగళి స్థలము : అసంతపురంజిల్లా మదకశిర తాలూకా ప్రాంతము.

అత్తిలి విషయము : పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా తణుకు, భీమవరం తాలూకా ప్రాంతము.

అద్దంకి సీమ : అద్దంకి, దర్శి ప్రాంతములు.

అమ్మనబ్రోలు సీమ : దర్శి, ఒంగోలు ప్రాంతములు.

అవుకు సీమ : కర్నూలు జిల్లా, కోయిలపల్లి, శిరువెళ్ళ ప్రాంతములు.

ఆరువేల వెలనాడు : కృష్ణకు దక్షిణాన గల ప్రాంతము.

ఏరువనాడు : మార్కాపురం, పొదిలి, దర్శి (ఒంగోలు), బద్వేలు, సిద్ధవటం (కడప) వరకు గల భూభాగము.

ఒంగేరు మార్గ విషయము : చిలకలూరిపేటనుండి ప్రవహించుచున్నది ఒంగేరు.

లేక ఒంగేరు. ఆ ప్రవాహపు ఎడమ భాగమునగల

చిలకలూరిపేట, బాపట్ల తాలూకాల ప్రాంతము.

ఒడ్డవాది లేక ఒడ్డాది : విశాఖపట్నం జిల్లా చోడవరం తాలూకా గ్రామము ఒడ్డాది. దాని చుట్టునుగల ప్రాంతము ఒడ్డవాది సీమ.

కంద్రవాడి : ఇది అయిదు భాగములు.

(1) ఉత్తర కంద్రవాడి, సత్తెనపల్లి తాలూకా ప్రాంతము. విజయవాడకు పడమరగల కృష్ణాజిల్లా భాగము.

(2) ఈవనికంద్రవాడి : ఈవని తెనాలి తాలూకా గ్రామము. నేటి మంగళగిరి, దుగ్గిరాల ప్రాంతములు.

(3) కంద్రవాడి విషయము : మంగళగిరికి పడమటనుండి ఆమరావతి వరకుగల భాగము.

(4) గుడ్లకంద్రవాడి : లామ, తాడికొండ ప్రాంతములు.

(5) దొడ్డి కంద్రవాడి : సత్తెనపల్లి తాలూకాలోని ఒంగదొన దొడ్డి కంద్రవాడిలోనిదిగా చెప్పబడింది.

కడలునాడు : ద్రాక్షరామము, కాకినాడ ప్రాంతము.

కమ్మనాడు : కృష్ణానది నుండి (పేరకమ్మ) గుండ్లకమ్మ వరకుగల భూభాగము కమ్మనాడు.

కోసలనాడు : మెరకుజిల్లా సంగారెడ్డి, కరీంనగర్ జిల్లా నుల్తానాబాదు, నీరిసిల్లి ప్రాంతములు.

కుర్తి దేశము : కృష్ణాజిల్లాలో పామర్రుకు దిగువ, పుల్లెరుకు ఉభయ పార్శ్వము లందలి భాగము.

కొండపడమటి సీమ : కొండవీటి కొండలకు పడమరగల భూభాగము.

కొండనతవాటి సీమ : గుంటూరు నుండి అమరావతి వరకు గల భూభాగము.

కొరవి సీమ : వరంగల్లు జిల్లా గ్రామము కొరవి. దాని చుట్టుప్రక్కల గల ప్రాంతము.

కోటభూమి : ఇందలి కోట దరణికోట. సత్తెనపల్లి, గుంటూరు తాలూకాల భాగము.

గుడ్లవాదినాడు : ఇవి రెండు. (1) కృష్ణాజిల్లా గుడివాడ తాలూకా ప్రాంతము.

(2) తూర్పు గోదావరి జిల్లా రామదండ్రాపురం, రాజోలు ప్రాంతాలు.

జంతరు నాడు : విశాఖజిల్లా శృంగవరపు కోట, భీముని పట్నం తాలూకా ప్రాంతాలు.

ఝాడు : శ్రీకాకుళం జిల్లా సోంపేట తాలూకా ప్రాంతము.

తొండ మండలము : కాళహస్తి నుండి ఉత్తర ఆగ్నేయ వరకు వ్యాపించిన భూభాగము.

దిమిల : విశాఖజిల్లా ఎలమంచిలి సమీప గ్రామము. దాని చుట్టుప్రక్కల గల భూభాగము దిమిలసీమ.

దూపాటి సీమ : మార్కాపురం ప్రాంతము.

వలనాడు : గుంటూరు జిల్లాయందలి గురజాల. పల్నాడు తాలూకాలు.

పాకనాడు : నెల్లూరు, వెంకటగిరి, కందుకూరు తాలూకాల భూభాగము

పానార సీమ : తణుకు, భీమవరం, నరసాపురం తాలూకాల ప్రాంతము

పూంగినాడు : కందుకూరు, ఉదయగిరి ప్రాంతములు.

పెడకల్లు : నంద్యాల, నందికొట్కూరు, కోయిలకుంట్ల తాలూకాల ప్రాంత భూభాగము.

పెన్నబడి, పెన్నంబడి స్థలము : ఆనంతపురం జిల్లా తాడిపత్రి తాలూకాలోని పెన్నానది ఉభయ తీరస్థ ప్రాంతము.

పొత్తపినాడు : ఈ పేరుతో రెండున్నాయి.

(1) కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా ప్రాంతము.

(2) తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని పిఠాపురం తాలూకా ప్రాంతము.

పొలవాస, పొలాస : కరీంనగర్ జిల్లా జగిత్యాల తాలూకా ప్రాంతం.

ప్రోలునాడు : తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని పిఠాపురం, తుని, కాకినాడ తాలూకా ప్రాంతాలు.

ముండ రాష్ట్రము : నెల్లూరు జిల్లా ఆత్మహరు, కొవ్వూరు, వెంకటగిరి తాలూకా ప్రాంతాలు.

ములికినాడు : కడపజిల్లా, కడప తాలూకా, ప్రొద్దుటూరు తాలూకా, కర్నూలు జిల్లా చాగలమర్రి ప్రాంతాలు.

మొట్టవాడి : మార్కాపురం తాలూకా.

రేనాడు : ప్రధానంగా కడపజిల్లా జమ్మలమనుగు, ప్రొద్దుటూరు, పులివెందుల కమలాపురం తాలూకాలు. వీటితోబాటు హిందూపురం తాలూకా ప్రాంతం (ఆనంతపురం జిల్లా) మదనపల్లి (చిత్తూరు జిల్లా) తాలూకా లోని కొంత ప్రాంతము.

వేంగి : పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో ఏలూరుకు సమీపానగల గ్రామము. తూర్పు చాళుక్యులు వేంగిరాజ్య పాలకులు. స్థూలముగా ఈ వేంగి మండలము ఉత్తరాన మహేంద్రవర్మతం నుండి దక్షిణాన తొండమండలమువరకు, తూర్పు తీరాన్నుండి వుంది.

వెలనాడు : వేలము అంటే సముద్రతీరము. నేటి తెనాలి, బాపట్ల, రేపల్లె, దివి తాలూకా ప్రాంతాలు వెలనాటిలోనివిగా శాసనాలలో చెప్పబడింది. ఆరు వేల వెలనాడు అంటే ఏరుల(ఆర్ అంటే తమిళములో ఏరు)తో గూడిన తీరభూమి.

సకటి మంచినాడు : తూర్పు గోదావరి జిల్లా కాకినాడ, రామచంద్రాపురం తాలూకాలోని కొంత భూభాగము.

సకలినాడు : కడపజిల్లా బద్వేలు తాలూకా ప్రాంతము.

సద్విస్యార మండలం : కరీంనగర్ జిల్లా ప్రాంతము.

ఊళ్ళ పేర్లు - అకారాది పట్టిక

అక్కజం పల్లె	అలమేలుమంగాపురం
అక్కుపిళ్ళవూరు	అలుగురాజుపల్లి
అద్వైతాపురత్రయం	అల్లాపల్లె
అడవివరం	అవనిగడ్డ
అడీగొప్పం	ఆపురుషాడి
అత్తిరాల	ఆహోబిలం
అవ్వాన్నం నామమజ కట్టుబడి	ఆకుమళ్ళ
అనంతపురం	ఆకురాజుపల్లె
అనంతవరం	ఆకులమన్నాడు
అంతకాపల్లె	ఆచంట
అన్నవరం	ఆంజనేయపురం సందాయతం
అప్పాజిపేట	ఆత్మకూరు
అప్పాపురం	ఆర్యవట్టం
అప్పారావు పేట	ఆసీలుమెట్ట
అమరావతి	ఇక్కుర్రు
అమానిదిరువెళ్ళ	ఇంజరం
అమీనబాద	ఇనామతి బోడిరెడ్డిపల్లె
అమ్మతలూరు	ఇందుగల
అంబవరం	ఇమ్మడి చెరువు
అయ్యంకి	ఇరుకుపాలెం
అయ్యవారిపల్లె	ఇర్లపాడు

ఇల్లిందల	కట్టగుత్త వెంగన్నగారిపల్లె
కడపగుల్లు	కడపకుదురు
కడప	కత్తెరగండ్ల
కలహస్తి	కదిరి
ఉదక మండలం	కపిలేశ్వరపురం
ఉద్దాన రామకృష్ణాపురం	కప్తానుపాలెం
ఉప్పమిల్లి	కమలంవారి పాలెం
ఉత్తంపర్రు	కమ్మపల్లె
ఉసిరిక లంక	కయిదుగాడి కండ్రిక
ఎర్రలస్కాన్ పేట	కలమళ్ళ
ఎర్రకేపాడు	కలువచెర్ల
ఎర్రడుకెర	కల్లూరుడశబంధం
ఎర్రబాలెం	కవులూరు
ఎలమిమానిపెంట	కాకుమాను
ఎలమంచిలి	కాగిత రామచంద్రపురం
ఏలూరు	కాజు
ఏలేశ్వరం	కానుగమాకులపల్లె
ఏళంజి	కాండ్రేగుల
ఒప్పిచెర్ల	కామేపల్లి
ఒక్కపేట	కావూరు
ఒడిగుంట	కిదరబాదు
కంకిపాడు	కిలేరికడవనత్తం
కంచెల	కుక్కలగుంట

కుంచవరం	క్విలన్
కుందుర్రు	గంగూరు
కుందేశ్వగుంట	గంజాము
కురగల్లు	గట్టిరాజుపెంట
కురువపల్లె	గడిగరేలు
కుమ్మరపాడు	గణపవరం
కుమ్మరపాడు	గణపేశ్వరం
కేసినేనిపల్లి	గండికోట
కైకరం	గన్నవరం
కొక్కిరేని	గంపలగూడెం
కొక్కిలిగడ్డ	గారాలమడుగు
కొడిగెనపల్లి	గాలిబీమవరం
కొండకర్ల ఆవ	గుడిపాడు
కొండపల్లి	గుణదల
కొండవీడు	గుండ్లకమ్మ
కొణకంచి	గుంపిని
కొర్రపాడు	గురజాల
కొనవేపల్లి	గుర్రప్పడియ
కోతులగోకవరం	గుర్రాలబయలు
కోనపముద్రం	గూడూరు
కోనేడినాయని పాలెం	గొడవర్రు
కోలంపూడి	గొడుగురాయి
కోలవెన్ను	గొబ్బిళ్ళమడుగు

గొరిజవోలు	చీపురుపల్లి
గొలుగొండ	చీకటి
గోగులమూడి	చుండూరు
గోళ్ళమూడి	చూడి
గోవిందపురం	చెరుకూరు
గ్రియంపేట	చెల్లొపల్లి వ్యవసాయ కండ్రిగ
ఘంటశాల	చేజెర్ల
చదలవాడ	చేబ్రోలు
చనుబండ	చౌకూరు
చంపాడు	జక్కంపూడి
చల్లపల్లి	జక్క సముద్రం
చావలి	జగ్గయ్యపేట
చిక్కాలవలస	జంపని
చిగురులంక	జలదంకి
చిత్రచేడు	జాలాది
చినపుత్ర	జూలకల్లు
చినవడుగూరు	జొన్నలగడ్డ
చినవార్తలేరు	జోడిదర్మాపురం
చింతకొమ్మడిన్నె	జోరాపురం
చిన్నహోతూరు	జ్వాలాగ్రాం
చిమ్మిరిబండ్ల	ద్రంకోమలి
చిలకలూరిపేట	డిల్లీ
చిలుపూరు	తడకలపూడి

తణుకు	దనాయని చెరువు
తంబళ్ళపల్లి	దప్పలంపాడు
తర్లబాడు	దర్శి
తలతంపర	దళవాయిపల్లె
తాడికొండ	దార్వేముల
తాడిపత్రి	దుగరాజ్ పేట్నం
తాతపూడి	దుగ్గిరాం
తిమ్మభూపాలపురం	దేవగుడి
తిమ్మసముద్రం	దొమ్మరనంద్యాల
తిరుపతి	ద్రాక్షరామం
తీడ	దవళేశ్వరం
తుపాకులనారిగుంట	నందులపాడు
తుళ్ళూరు	నందలూరు
తువ్వచేనుపల్లె	నదివంపు
తూబాడు	నందివెలుగు
తెనుగుబాడి	నరవ
తెన్నేరు	నరసరావుపేట
తొడ్డెంపూడి	నరసాపురం
తొర్రగుడిపాడు	నల్లపాడు
తొస్సిపూడి	నవాబుపేట
తోళ్ళమడుగు	నాగలాపురం
త్రిపురాంతకం	నాదెండ్ల
దండమూడి	నారాయణపురం

నారాయణవనం	పాచ్చానగరం
నిజాం పట్నం	పాణ్యం
నిడమర్రు	పాయకరావుపేట
నిడిముసిలి	పాలకొల్లు
విధానంపాడు	పిన్నెలి
నీళ్ళలేని తిమ్మాపురం	పుట్టరేణిగుంట
నున్న	పుత్తూరు
నెకరికల్లు	పులిగడ్డ
నెమలి	పులివెందుల
నెల్లూరు	పుల్లలచెరువు
నేలకొండపల్లె	పుసులూరు
నేలమామిడి చెలక	పూసపాటిరేగ
నై నవరం	పెండ్యాల
నై నారుఖండ్రీక	పెదక శేషపల్లి
పటమట	పెదనిండ్ర కొలను
పడకండ్ల	పెద్ద బ్రహ్మదేవం
పదిపుట్టణయలు	పెనగలూరు
పద్మనాభం	పెనమకూరు
పమిడిపాడు	పెనమలూరు
పమ్మి	పెనుగంచిప్రోలు
పరిమెళ్ళ	పెనుమూలి
పలాస	పొత్తూరు
పలుగురాళ్ళపల్లి	పొన్నూరు

ప్రాసంగికము

ప్రాధికారము

పరంగిపురి

ఇచ్చికురపాడు

ఇచ్చికురపాడు

బదేవురం

బందరు

బిజ్జెపల్లి

బయనకులపల్లె

బల్లిపర్రు

బహదూర్ శేషయ్య ఇండ్రక

బహర్లూరి

బాపన తర్క

బుగ్గ వెంకటాపురం

బుచ్చిరెడ్డిపాలెం

బుర్రకాయలకోట

బూతుపల్లి

బెండపూడి

బెండి

బెరహంపూరు

బెల్లంకొండ

బెళగళ్

బేజాత్పురం

బేరపూడి

బేలాపల్లె

బొడ్డుపల్లె

బొబ్బినపల్లి

బొడ్డిలి

బోనంగి

బోయం ఉప్పలూరు

బీమవరం

భూప సముద్రం

బోగాపురం

మంగలగుంట

మంగళగిరి

మంచికలపూడి

మణి సముద్రం

మత్స్యపురి

మదనపల్లె

మద్దినాయనిపల్లె

మధురవాడ

మనవర్తి కొత్తూరు

మందపాడు

మల్గాపురం

మల్లాకాలువ

మహాజనం పేట

మాచెర్ల	మోదుగులపాడు
మారేడు మానిపల్లె	మోపూరు
మార్కాపురం	మోరుఖాగలు
మార్కొండపాడు	మోర్శిపేట
మీసరగడ్డ ఆనంతవరం	యాదగిరి
ముఖలింగం	యానాము
ముచ్చింతాల	రంపచోడవరం
ముట్లూరు	రంపతాడు
ముత్యాల చెరువు	రసీదుపురం
ముదినేపల్లి	రాజమహేంద్రవరం
మునబాలపల్లి	రాజాపేట
మునమాక	రాపర్లు
ముమ్మడివరం	రామచంద్రపాలెం
మురికిపూడి	రామాపురం
ముసలిమడుగు	రాయగడ
మేడసానిపల్లె	రాయచోటి
మేడికొండూరు	రాయదుర్గం
మేరికపూడి	రాయకొరడు
మైలాడుదురై	రాళ్ళపెంట
మొఖాసకలువపూడి	రావినూతల
మొగలిత్తురు	రావూరు
మొనపాలెం	రావెల
మోటుపల్లి	రెంటిలింతల

రొంపిచెర్ల	విశ్వనాథపురం
లక్ష్మీపురం	విశ్వేశ్వర గోళకి
లంకపల్లి	వీరకుమారయాచనముద్రం
లబ్ధిపేట	వీరచోడచతుర్వేది మంగలం
లాం	వెంకటాద్రిపాలెం
లింగరావుపాలెం బిల్మకూ	వెలగలపాయ
లోల్ల	వెలుగుపల్లి
వంగలపూడి	వెల్లంకి
వజ్రకరూరు	వేంద్ర
వడ్డేశ్వరం	వేపంజేరి
వత్సవాయి	వేమవరం
వరగాణి	వ్యాపులపల్లి
వర్తల్లపల్లి	శివరామపురం
వలిందపాలెం	శృంగవృక్షం
వలివేరు	శెట్టియప్పన్ తాంగల్
వల్లూరు	శ్రీకాకుళం
వసంతవాడ	శ్రీకూర్మం
వాల్తేరు	శ్రీనివాస ఉదాసిపురం
విజయవాడ	శ్రీరంగరాయపేట
విద్వత్ సదాశివపురం	షేరుమహమ్మదుపురం
విలాస గంగవరం	సకల కొత్తపల్లె
విశాఖపట్టణం	సంగం జాగర్లమూడి

సంగాల	సామర్థ్యకోట
సంజీవరాయని పట్టడ	సామినేనిపల్లె
సంతమాగులూరు	నుంకేశుల
సంతబయలు	నూరప్పకళం
సంతోషపురము	సోమపల్లె
సందెపూడి	హవేలి లింగపాలెం
సమయపురం	హంసవరం
సర్పవరం	హర్సిలికొండ
సర్వజ్ఞనాం రాఘవాచార్యులపల్లె	హిందూపురం
సర్వేపల్లి	హిస్సార్మురువణి
సాతులూరు	హిస్సావానినేటిపాడు
సామంతకుర్చు	

రచయిత గురించి

పేరు : యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు

తలిదండ్రులు : యార్లగడ్డ కృష్ణమ్మ, భూషయ్యగారలు.

సాకినవారు : మండవ మాణిక్యమ్మ, నాగయ్యగారలు.

స్వస్థలం : పెదప్రోలు, దివితాలూకా, కృష్ణాజిల్లా.

విద్యాభ్యాసం : పోస్టుగ్రాడ్యుయేషన్ : ఎం. ఏ (తెలుగు) ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం, వాల్తేరు.

పరిశోధన : పి.హెచ్. డి. నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం.

విషయం : అనంతపురంజిల్లా గ్రామ నామాలు.

చోదన : పోస్టుగ్రాడ్యుయేషన్ : తెలుగుశాఖ, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయం. ఆగస్టు 93 నుండి నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం.

ప్రస్తుత పదవి : అచార్య స్థాయి. ఆగస్టు 95 వరకు శాఖాధ్యక్షత.

ఇతరములు : (1) రెండేండ్లు జూనియర్ రీసెర్చిఫెలోగా, తెలుగు వ్యవస్థాపక పదకోశ నిర్మాణంలో.

(2) ఎడిటర్, అదివాసి ఒరియా-తెలుగు-ఇంగ్లీషు నిఘంటువు.

(3) అదివాసి ఒరియా-తెలుగు వాచకాల తయారీ.

పరిశోధక దర్శకత్వం : 17 పి.హెచ్. డి., 6 ఎం. ఫిల్ పట్టాలు ప్రదానంచేయబడ్డాయి.

పరిశోధక సంస్థలతో గల సంబంధం :

(1) ఉపాధ్యక్షుడు : ప్లేన్ నేమ్స్ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా, మైసూరు.

(2) మేనేజింగ్ కమిటీ మెంబరు : అంతర్జాతీయ నామ విజ్ఞాన సంఘం, బెల్జియం.

(3) మెంబరు అమెరికన్ నేమ్స్ సొసైటీ, న్యూయార్క్.

(4) ,, డ్రవిడియన్ లింగ్విస్ట్స్ ఆసోసియేషన్, తిరువనంతపురం.

(5) ,, మిథిక్ సొసైటీ, బెంగళూరు.

(6) ,, నేమ్స్ సొసైటీ (Plans) కేరళ.

(7) ,, సలహామండలి : తెలుగు సాహిత్య మాసపత్రిక, తెలుగు అకాడమి, హైదరాబాద్.

విదేశీయానం : రెండు మారులు. కెనడా, ఇంగ్లాండు, ఫిన్లాండు.

పరిశోధక పత్రాలు : జాతీయ పదస్ఫులలో 28, అంతర్జాతీయ పదస్ఫులలో 2.

వివిధ పత్రికల్లో వ్యాసాలు, రేడియోలో ప్రసంగాలు.